DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2000-2001)

FOR BUDSJETTERMINEN 2001

Utgiftskapitler: 1000-1070 og 2415

Inntektskapitler: 4000-4070

Innhold

Del I

Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning..... 7

1 Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid..... 9

1.1 Ressursforvaltning..... 9
1.2 Havbruk..... 10
1.3 Marked, omsetning og industri 10
1.4 Trygg sjømat..... 11
1.5 Bruk av kystsonen..... 11
1.6 Kystforvaltning 11
1.7 Forskning og utvikling..... 12
1.8 Modernisering av offentlig sektor . 12

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget 12

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon..... 13
2.2 Programkategori 16.20 Forskning og utvikling 13
2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning..... 14
2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning 14

3 Oversiktstabeller..... 15

3.1 Bruk av stikkordet "kan overføres" 17
3.2 Årsverk under Fiskeri-departementet 18
3.3 Aksjekapital og fond..... 18

4 Organisasjons- og struktur-endringer under Fiskeridepartementet..... 19

4.1 Omorganiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat 19
4.2 Mulig organisasjons- og struktur-endring innenfor Kystverket..... 19

5 Sektorovergripende miljøpolitikk 19

5.1 Hovedutfordringer knyttet til miljø og ressurser under Fiskeridepartementets ansvarsområde..... 20
5.2 Rapport om aktiviteten i 1999-2000 20
5.3 Tiltak for 2001 25
5.4 Oversikt over den samlede miljøpolitiske satsingen under Fiskeridepartementet - rapportert i henhold til ny ordning 27

Del II

Budsjettforslaget..... 29

Programkategori 16.10 Administrasjon 31

KAP. 1000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)..... 31
KAP. 4000 Inntekter (jf. kap. 1000) 33
KAP. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner..... 34

Programkategori 16.20 Forskning og utvikling 36

KAP. 1020 Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)..... 39
KAP. 4020 Inntekter (jf. kap. 1020) 48
KAP. 1021 Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)..... 49
KAP. 4021 Inntekter (jf. kap. 1021) 51
KAP. 1023 Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)..... 51
KAP. 4023 Inntekter (jf. kap. 1023) 66

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning 67

KAP. 1030 Fiskeridirektoratet (jf. kap 4030) .. 78
KAP. 4030 Inntekter (jf. kap. 1030) 86
KAP. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen 87
KAP. 1050 Diverse fiskeriformål 89
KAP. 2415 Statens nærings- og distrikts-utviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak..... 92

Programkategori 16.60 Kystforvaltning..... 95

KAP. 1060 Kystadministrasjon (jf. kap. 4060) 100
KAP. 4060 Inntekter (jf. kap. 1060) 103
KAP. 1064 Havnetjenesten (jf. kap. 4064)..... 104
KAP. 4064 Havnetjenesten (jf. kap 1064)..... 107
KAP. 1065 Fyrtjenesten (jf. kap. 1065) 107
KAP. 4065 Inntekter (jf. kap. 1065) 110
KAP. 1066 Lostjenesten (jf. kap. 4066) 110
KAP. 4066 Lostjenesten (jf. kap. 1066) 112
KAP. 1067 Trafikksentraler (jf. kap. 4067) 113
KAP. 4067 Trafikksentraler (jf. kap. 1067) 114

KAP. 1070 Elektroniske navigasjons-hjelpemidler (jf. kap. 4070) 115
KAP. 4070 Inntekter (jf. kap. 1070) 116

Forslag til vedtak for budsjetterminen 2001 kapitlene 1000-1070, 2415 og 4000-4070 118

Tabelloversikt

Tabell 3.1 Oversikt over poster med stikkordet "kan overføres" 18
Tabell 5.1 Bevilgninger under Fiskeridepartementet mht. miljøforbedring/-hensyn..... 28
Tabell 6.1 Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhet 2000 41
Tabell 6.2 Oversikt over områder i Norges forskningsråd som er finansiert av Fiskeridepartementet i 1999 og 2000..... 54
Tabell 6.3 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2000..... 63
Tabell 6.4 Oversikt over fiskeriavtalen 2000 88
Tabell 6.5 Prosjekt midler fordelt på områder..... 90
Tabell 6.6 Utdrag av Redningsselskapets aktivitetsstatistikk 102
Tabell 6.7 Utvikling i antall innretninger for navigasjonsveiledning..... 109
Tabell 6.8 Oversikt over antall loser, losbåter og losoppdrag 111
Tabell 6.9 Oversikt over årsavgifter, dispensasjoner og farledsbevis.. 111

Figuroversikt

Figur 3.1 Fordeling av utgifter fordelt på programkategorier 16
Figur 6.1 Oversikt over finansierings-kildene til Havforsknings-instituttet og forskningsfartøyene i 1999 (eksklusive investeringer) 42
Figur 6.2 Oversikt over finansierings-kildene til Ernæringsinstituttet i 1999..... 52
Figur 6.3 Oversikt over inntektskildene til Fiskeriforskning i 1999..... 61
Figur 6.4 Utvikling i gytebestanden for bunnfisk i Barentshavet perioden 1984-1999..... 73
Figur 6.5 Utvikling i gytebestanden for pelagisk fisk i perioden 1984-1999..... 73
Figur 6.6 Total eksportverdi 1982 - 1999... 76
Figur 6.7 Årlig støtte til fiskeriene 1979-2000..... 88

Oversikt over bokser

Boks 6.1 Auksjon av nye konsesjoner for oppdrett av laks og ørret..... 69
Boks 6.2 Langsiktige nasjonale strategier for norsk oppdrettsnæring 70
Boks 6.3 Ressurssituasjonen..... 72
Boks 6.4 Losreguleringsfond..... 99

DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2000-2001)

FOR BUDSJETTERMINEN 2001

Utgiftskapitler 1000-1070 og 2415

Inntektskapitler 4000-4070

Tilråding fra Fiskeridepartementet av 15. september 2000, godkjent i statsråd samme dag.

Del I
Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning

1 Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid

Fiskeri- og havbruksnæringen har de senere år gjennomgått en betydelig utvikling, og eksporten har økt kraftig. Eksportverdien var i 1999 om lag 30 mrd. kroner, herav 12 mrd. kroner fra havbruk. I løpet av 15-20 år er fiskeripolitikken lagt om fra å administrere store støtteordninger til å legge til rette for en videre utvikling av en lønnsom fiskerinæring. Den tradisjonelle fiskerinæringen, som tidligere var sterkt subsidiert, er nå tilnærmet subsidiefri. En bærekraftig ressursforvaltning har vært en forutsetning for å oppnå dette. Den positive utviklingen i oppdrettsnæringen har bidratt betydelig til lønnsomhet og stabilitet for livsgrunnlaget på kysten.

Flere forskningsmiljøer med ulike faglige innfallsvinkler peker på et fortsatt stort potensiale for ytterligere verdiskaping basert på marine ressurser. I tillegg til fortsatt vekst i oppdrettsnæringen og verdiskaping basert på teknologiutvikling og videreforedling i fiskeindustrien, er potensialet basert på utvikling i nye næringsgrener som bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil uutnyttede marine ressurser.

Norge har rettigheter til og ansvaret for noen av verdens største og mest produktive kyst- og havområder, og visjonen *Verdier fra havet – Norges framtid* er retningsgivende for Fiskeridepartementets arbeid. Et rent hav er en forutsetning for å bevare og utvikle det produksjons- og høstingspotensialet som er grunnlaget for fiskeri- og havbruksnæringen. Det overordnede målet for Fiskeridepartementets virksomhet er å sikre rammebetingelser for en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring og annet marint basert næringsliv, slik at disse næringene de nærmeste tiår kan realisere verdier mange ganger dagens. Videre skal Fiskeridepartementet arbeide for å styrke sjøtransportens konkurranseevne, og øke sikkerheten og bedre framkommeligheten til sjøs. Visjonen og målet gjør det nødvendig å ha et langsiktig perspektiv på fiskeripolitikken.

Fiskeri- og havbruksnæringen har komparative fortrinn gjennom naturgitte rammebetingelser og det faktum at det bor folk med stor kompetanse og erfaring langs kysten. Virksomhet knyttet til fiske, fangst, oppdrett, foredling og eksport basert på norsk teknologi, utgjør en av de sterkeste næringsklyngene i den norske økonomien. En nødvendig forutsetning for videre utvikling av næringen og økt verdiskaping er en høy og målrettet FoU-innsats.

Gjennom markedsorientering og økt verdiskaping skal fiskeri- og havbruksnæringen fortsatt bidra til gode arbeidsplasser og bosetting langs kysten. Forbrukerne over hele verden skal oppleve glede og trygghet ved norsk sjømat. Næringsvirksomhet basert på marint råstoff skal bidra til et betydelig og økt tilskudd til verdiskaping i et nasjonaløkonomisk perspektiv, og gjennom dette utgjøre en del av grunnfjellet i norsk økonomi i fremtiden. Nyskaping og fleksibilitet er en forutsetning for at den norske fiskeri- og havbruksnæringen skal være konkurransedyktig også i fremtiden, i en stadig mer globalisert sjømatnæring.

Styrking av kompetanse, høyere kvinnedeltakelse og rekruttering av ungdom til fiskeri- og havbruksnæringen er grunnleggende forutsetninger for økt verdiskaping.

Politikken for havner og infrastruktur for sjøtransport skal legge til rette for økt verdiskaping gjennom en kostnadseffektiv transport for næringslivet. Dette skal skje gjennom utvikling av effektive havner og ved en optimal tilknytning til det landbaserte transportnettet. For at sjøtransporten skal kunne vinne frem som et effektivt og tidsmessig transporttilbud, er det også avgjørende at sikkerheten ivaretas. Videre skal departementet tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskerinæringen gjennom utbygging og vedlikehold av fiskerihavner.

Prioriterte områder i 2001 under Fiskeridepartementets budsjettområde er nærmere omtalt under kapittel 2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget.

1.1 Ressursforvaltning

Målet for ressursforvaltningen er å legge til rette for et uttak som sikrer et høyt varig utbytte fra ressursene, samtidig som hensynet til det marine økosystemet ivaretas.

Fiskeridepartementet vil legge vekt på å videreføre og utvikle bilaterale og multilaterale forvaltningsregimer. Et viktig ledd i arbeidet er rammeavtalene om fiskerisamarbeid som Norge har inngått med EU, Russland og andre nordøstatlantiske kyststater. Innenfor disse avtalene blir det forhandlet frem årlige avtaler om kvoter og andre forvaltningstiltak. I tillegg til de bilaterale avtalene inngås også avtaler på regionalt nivå. 90 prosent av norsk fiske foregår på bestander vi deler med andre land. Norge er derfor avhengig av et velfungerende internasjonalt forvaltnings-

system. Uregulert fiske i internasjonalt farvann er en trussel mot en bærekraftig ressursforvaltning, og det er derfor et mål å få slikt fiske under kontroll.

De nasjonale reguleringene tar utgangspunkt i de totalkvotene som er fastsatt i avtaler for fellesbestander eller ensidig på eksklusive norske bestander, basert på rådgivning gjennom det internasjonale havforskningsrådet (ICES). Det er samtidig viktig å skape størst mulig stabilitet og forutsigbarhet i fordelingen mellom de ulike fartøygruppene. Det er derfor et mål å fordele ressursgrunnlaget på en måte som gir en rimelig fordeling av driftsmuligheter mellom de ulike fartøygruppene, som legger til rette for et langsiktig høyt og stabilt inntektsnivå.

Det er fremdeles nødvendig å redusere den totale fangstkapasiteten for å få en bedre struktur og kapasitetstilpasning i fiskeflåten. En slik reduksjon vil bidra til å bedre lønnsomheten til fartøyene og legge til rette for større grad av fornyelse i flåten. Det er en særlig utfordring å utvikle hensiktsmessige strukturvirkemidler for kystflåten.

1.2 Havbruk

Havbruksnæringen kan bli en av bærebjelkene i den fremtidige nasjonale økonomi. Dette forutsetter satsing på forskning, næringsutvikling, tilrettelegging gjennom rammevilkår og aktiv næringspolitikk, og utbygging av offentlig infrastruktur til forvaltning og tilsyn.

Fiskeridepartementets hovedoppgave er å bidra til å legge forholdene best mulig til rette for at verdiskapingspotensialet skal bli utløst.

Fiskeridepartementet har startet arbeidet med å utforme langsiktige strategier for norsk havbruksnæring. Det er et viktig mål for forvaltningen å sikre at næringen kan utnytte de særlige forutsetninger for dyrking av havet og havbruk som Norge har. Dette gjelder både laks og ørret, skjell, nye marine arter, havbeite, fôrproduksjon og utvinning av produkter fra marin biomasse.

Hovedmålet i havbrukspolitikken er at oppdrettsnæringen skal ha en balansert og bærekraftig utvikling og være en lønnsom og livskraftig distriktsnæring. For å sikre dette er det nødvendig med en overordnet regulering av produksjonsveksten av laks og ørret gjennom konsesjonspolitikken, ved at et rimelig forhold mellom produksjons- og markedsutviklingen ivaretas.

Videre verdiskaping forutsetter tilrettelegging av gode styrings- og reguleringssystemer og et utbygd og velfungerende kontroll- og tilsynsapparat. Dette gjelder både laksefisk, skjell og andre marine arter. Vekst for skjell og andre marine arter forutsetter i tillegg både privat og statlig risikokapital.

Den offentlige infrastrukturen og støtteapparatet rundt næringen må være tilpasset næringens behov og styrkes i takt med de nye utfordringene marked, mattrygghet, miljø og fiskehelse stiller.

Havbruk er matproduksjon med mange miljømessige, ernæringsmessige og energi-/fôrutnyttelsesmessige fortrinn som det er viktig å bygge videre på.

Lakseavtalen mellom Norge og EU fra 1997 kombinert med videreføring av fôrkvoteordningen sikrer næringen stabilitet og forutsigbarhet. Det er en prioritert oppgave for Fiskeridepartementet å videreutvikle fleksible rammebetingelser. Rammebetingelsene skal både ivareta oppfølgingen av lakseavtalen mellom Norge og EU og samtidig bidra til å utnytte det store vekstpotensialet i andre markeder. Rammebetingelsene skal dessuten sikre en best mulig helse- og miljømessig drift og en sykdomsforebyggende produksjonsform.

1.3 Marked, omsetning og industri

Fiskeridepartementets mål er å legge til rette for økt verdi av norsk eksport og økt verdiskaping i Norge av produkter basert på marint råstoff. For å nå dette målet prioriteres forskning og utvikling innenfor foredling og markedsføring. Arbeid for størst mulig foredlingsgrad, utnyttelse av biprodukter og utvikling av bioteknologi basert på marint råstoff er viktigere enn noen gang. At fiskeindustrien er i stand til å kunne omstille seg i tråd med markedets behov er en forutsetning for å utnytte mulighetene til økt verdiskaping og sysselsetting.

Fiskeri- og havbruksnæringen er en del av en global industri, og det er kamp om både råvarer og markedsandeler. Konkurransedyktighet på begge områder er av avgjørende betydning for å lykkes i fremtiden. Kjededannelser i omsetningsleddet – markedsmakt – har ført til betydelige utfordringer for produsentleddet. Det må legges til rette for at norsk fiskerinæring kan integreres mot markedet, og at det finnes både store nok og fleksible nok enheter til å kunne delta i konkurransen. Videre er det av stor betydning å satse på at en høyteknologisk prosessindustri utvikles i Norge, slik at grunnlaget legges for videreforedling av råstoff for eksport og for omsetning på hjemmemarkedet. Fiskeridepartementet vil føre

en politikk som bidrar til å styrke norske bedrifter innenfor rammen av de internasjonale avtaler som gjelder. En hovedutfordring for fiskeindustrien vil være å kunne fremstå som attraktiv både for investorer og for arbeidstakere.

Som følge av globalisering og økt markedsmakt i detaljistleddet er det en hovedutfordring å få til konsolidering og kapitaltilførsel i industri- og eksportleddet.

Tilrettelegging for gode rammebetingelser for fiskeri- og havbruksnæringen inkluderer arbeidet med multilaterale og bilaterale handelsavtaler, og arbeid med løpende handelspolitiske problemstillinger vil kreve betydelige ressurser fremover. Sentrale rammebetingelser for norsk fiskerinærings markedsadgang er EØS-avtalen, EFTAs tredjelandsavtaler og GATT-avtalen under WTO. Arbeidet med oppfølging av lakseavtalen med EU har vært prioritert av myndighetene, og vil fortsatt være en viktig oppgave i tiden fremover. Tilrettelegging for felles markedsføring av fisk gjennom avgiften innbetalt til Eksportutvalget for fisk, vil fortsatt være av stor betydning.

Selv om EU også på sikt vil være det viktigste markedet for norsk fisk, vil Fiskeridepartementet legge stor vekt på arbeidet med å bedre handelsbetingelsene til andre markeder i Asia, Øst-Europa, Latin-Amerika og USA. WTOs ministerkonferanse i Seattle i slutten av 1999 brøt sammen, og forhandlinger om liberalisering i handelen med industrivarer inkludert fisk ble ikke igangsatt ved årsskiftet som forventet. Ny ministerkonferanse i WTO som kan gi startskuddet til en utvidet forhandlingsrunde, vil med stor sannsynlighet bli avholdt i løpet av 2001. Norske myndigheter vil i denne forbindelse arbeide aktivt for at økt liberalisering i handelen med fisk blir satt på dagsorden. Bedre globale handelspolitiske rammebetingelser, som omfatter både tariffære og ikke-tariffære forhold knyttet til handel med fisk, vil bidra til økte markedsmuligheter og mer stabile rammebetingelser for fiskeeksportørene i Norge.

1.4 Trygg sjømat

Sjømat som konsumeres i Norge og som eksporteres til våre utenlandske markeder, skal være helsemessig trygg og av god kvalitet. Arbeid i forhold til mattrygghet og kvalitet vil være spesielt prioritert. Det offentlige kvalitetsregelverket på næringsmiddelområdet bidrar til å fremme norske fiskeprodukters konkurransedyktighet. Næringens egenkontroll med produksjonen sikrer at det produseres sjømat av god kvalitet.

Revidert Vedlegg I i EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1999. Dette innebar avvikling av EUs veterinære grensekontroll av norsk fisk. Fiskeridepartementet vil prioritere arbeidet og utfordringene knyttet til å få systemet med veterinær grensekontroll til å fungere i henhold til de krav som stilles.

1.5 Bruk av kystsonen

Tilgang til areal er en av de viktigste rammefaktorene for næringene langs kysten. Fiskeridepartementets mål er å sikre tilgangen på tilstrekkelige sjøarealer for utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen, sikre framkommelighet og sikker sjøverts ferdsel langs kysten og sikre tilstrekkelige havneareal.

I denne sammenheng er Fiskeridepartementet opptatt av at næringene ikke skal stenges ute fra områder uten at dette er nødvendig. Vurderingene kan være ulike avhengig av type virksomhet som f.eks. oppdrett av laks kontra dyrking av skjell.

Planlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke tilgangen på areal for fiskeri- og havbruksnæringen. Fiskeri- og kystforvaltningen vil derfor prioritere arbeidet med kystsoneplanlegging. Disse prosessene kan også legge føringer for tilgangen på areal til havner og sjøverts ferdsel. Oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona blir derfor viktig for Fiskeridepartementet de neste årene. Blant annet gjelder dette det videre arbeidet med marine verneområder og gjennomgang av eksisterende verneområder.

1.6 Kystforvaltning

Fiskeridepartementets kystforvaltning omfatter utbygging og vedlikehold av maritim infrastruktur som skal øke sikkerheten og fremkommeligheten til sjøs. Videre favner området forvaltningsoppgaver i tilknytning til havner og farleder, samt overordnet transportplanlegging.

En god infrastruktur for sjøtransport er viktig for konkurranseevne, verdiskaping og sysselsetting i næringslivet. I norsk samferdsel spiller sjøtransport en sentral rolle, og den er dominerende i godstransporten til og fra utlandet. Som ledd i regjeringens arbeid med en helhetlig transportpolitikk, vil Fiskeridepartementet styrke

sjøtransporten ved å legge til rette for at havnene utvikles til effektive knutepunkter med god tilknytning til det landbaserte transportnettet, jf. St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport. Nasjonal transportplan forutsettes lagt frem for Stortinget høsten 2000, og i denne vil infrastruktur for sjøtransport inngå som en del av transportsystemet.

For at sjøtransporten skal kunne vinne frem som et effektivt og tidsmessig transporttilbud, er det avgjørende at sikkerheten ivaretas. Fiskeridepartementet vil som ansvarlig for transportformen koordinere og utvikle arbeidet med sikkerhet og fremkommelighet. Som ledd i utarbeidelsen av Nasjonal transportplan vil det bli fremstilt en oversikt over behovet for bedre oppmerking i farledene og i hurtigbåtledene. Videre bidrar departementet til videreutvikling av elektroniske navigasjonshjelpemidler.

Fiskeridepartementet vil også prioritere utbygging og vedlikehold av de fiskerihavner som kan medvirke til å utløse verdiskapingspotensialet i marin sektor.

1.7 Forskning og utvikling

Satsingen på marin forskning og utvikling har som overordnet mål å utvikle kunnskap for å utløse verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen. Stortinget har gjennom behandlingen av St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille, gått inn for en særskilt satsing på marin FoU, som ett av fire nasjonale områder med spesielt stort potensiale for økt verdiskaping.

Ressurs- og miljørettet forskning og overvåking skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder. Innsatsen på dette området utgjør et sentralt grunnlag for den nasjonale og internasjonale rådgivningen om utnyttelsen av fiskebestandene, som blant annet blir utformet gjennom samarbeidet i Det internasjonale rådet for havforskning (ICES). En sentral utfordring for ressursforskningen fremover er å redusere usikkerheten i den vitenskapelige rådgivningen om status og utvikling av fiskebestandene.

Den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell vekst. Havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne for nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig forvaltning.

Forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren og bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser.

Fiskeridepartementets strategiplan, *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport,* ligger til grunn for prioriteringer av forskningsinnsatsen.

1.8 Modernisering av offentlig sektor

I tråd med regjeringens fornyelsesprogram for offentlig sektor, vil det bli lagt vekt på gjennomgang av lov- og regelverk med sikte på økt delegering. Videre er det i arbeidet med organiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat lagt vekt på en større grad av samlokalisering med sikte på en mer effektiv forvaltning.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Hovedmålene for Regjeringens politikk er arbeid for alle, en rettferdig fordeling, å videreutvikle det norske velferdssamfunnet og å bidra til en bærekraftig utvikling.

Regjeringen bygger sin økonomiske politikk på Solidaritetsalternativet, som sprang ut av arbeidet til Sysselsettingsutvalget i 1992 (NOU 1992:26). Solidaritetsalternativet er en helhetlig strategi for den økonomiske politikken. Regjering og Storting skal gjennom budsjettpolitikken bidra til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting. Partene i arbeidslivet skal gjennom moderate lønnsoppgjør bidra til å opprettholde den kostnadsmessige konkurranseevnen. Penge- og valutapolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi overfor europeiske valutaer. Samtidig sikter strukturpolitikken mot å styrke vekstevnen i økonomien, holde arbeidstyrken høy og arbeidsledigheten lav.

En hovedutfordring i den økonomiske politikken er nå å bringe pris- og kostnadsveksten i Norge videre ned slik at den blir på linje med pris- og kostnadsveksten hos våre handelspartnere. Skjer ikke dette, vil resultatet lett bli en særnorsk høy rente over lang tid, som sammen med svekket konkurranseevne vil kunne tvinge frem en tilstramming i den økonomiske politikken, med omstillingsproblemer og økende arbeidsledighet som resultat. Både norske erfaringer fra 1980-tallet og internasjonale erfaringer viser dette. Finanspolitikken har et hovedansvar for at den samlede etterspørselen etter varer og

tjenester utvikler seg på en måte som er forenlig med en balansert utvikling i norsk økonomi.

Fiskeridepartementets budsjettforslag for 2001 har en utgiftsramme på 2 148,4 mill. kroner, og en inntektsramme på 666,535 mill. kroner. I forhold til Saldert budsjett 2000 innebærer forslaget til utgiftsramme en nominell økning på 149,2 mill. kroner eller 7,5 prosent, korrigert for fiskeriavtalen. Hovedårsaken til økningen er regjeringens satsing på utløsning av verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom marin FoU, næringsutvikling, trygg sjømat, havne- og farledsutbygging og sikkerhet til sjøs.

Inntektsrammen foreslås økt med 32,3 mill. kroner, eller 5,1 prosent, i forhold Saldert budsjett 2000. Økningen skyldes økninger i utgifter som er helt eller delvis inntektsfinansierte og budsjettekniske justeringer.

Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

De prioriterte områdene i 2001 omtales i det følgende under de respektive programkategoriene.

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon

Kap. 1000 Fiskeridepartementet får i budsjettforslaget en nominell økning på 8,6 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000. Foruten pris- og lønnskompensasjon skyldes økningen bl.a. kostnader til fiskeriråd ved Norges delegasjon til WTO, og behovet for å styrke departementets utredningskapasitet. Fiskeridepartementet forvalter en næring som er endret fra å være subsidieavhengig til en globalisert tilnærmet subsidiefri næring med stort vekstpotensiale. Arbeidet med å legge til rette for å utløse verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen krever en effektiv og tidsriktig forvaltning, med kompetanse på et bredt saksfelt.

En del av bevilgningen under programkategori 16.10 går til å dekke medlemskontingent til internasjonale organisasjoner. Økt aktivitet i regionale forvaltningsorganisasjoner som følge av utviklingen i havretten har medført økte kostnader som dekkes inn gjennom økte kontingenter.

Hovedtall

Budsjettforslaget for 2001 innebærer en nominell økning under programkategori 16.10 på 9,05 mill. kroner eller 14,7 prosent i forhold til Saldert budsjett 2000.

2.2 Programkategori 16.20 Forskning og utvikling

En nødvendig forutsetning for økt verdiskaping er en høy og målrettet FoU-innsats. Ved behandlingen av St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille sluttet Stortinget seg til en opptrapping av FoU-bevilgningene til OECD-gjennomsnittet i løpet av en femårsperiode. Det ble lagt opp til en særskilt satsing på fire områder, herunder marin forskning. I statsbudsjettet for 2001 fremmes det forslag om følgende hovedsatsinger under Fiskeridepartementet:

- Tilskuddet til Norges forskningsråd er i budsjettforslaget gitt en reell økning på 20,1 mill. kroner.
- Kap. 1020 post 01 Havforskningsinstituttet er i budsjettforslaget gitt en reell økning på 15 mill. kroner. En vesentlig del av økningen skal brukes til å styrke innsatsen innen havbruksforskning. Det er også satt av noe midler til oppgradering av den forskningsmessige infrastrukturen innen havbruk. Fiskeridepartementet vil i samarbeid med Statsbygg vurdere muligheten for at ansvaret for forvaltning og drift av havbruksstasjonene under Havforskningsinstituttet overføres til Statsbygg.
- Bevilgningen til Ernæringsinstituttet over kap. 1023 post 01 er i budsjettforslaget gitt en reell økning på 6,5 mill. kroner, for å styrke arbeidet med trygg sjømat, bl.a. gjennom overvåking og dokumentasjon av potensielt skadelige stoffer i havmiljø og sjømat.
- Bevilgningen til Fiskeriforskning over kap. 1023 post 70 er i budsjettforslaget gitt en reell økning på 1,75 mill. kroner. Økningen skal gå til styrking av havbruksforskning og bioteknologi, herunder utnyttelse av biprodukter.

Hovedtall

Budsjettforslaget innebærer en nominell økning under programkategori 16.20 på 22,1 mill. kroner eller 3,4 prosent i forhold til Saldert budsjett 2000. Endringen ut over omtalte satsinger skyldes oppjustering av inntekts- og utgiftsside for poster for oppdragsvirksomhet, forslag om utsettelse av

bygging av nytt forskningsfartøy, og pris- og lønnskompensasjon.

2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet får i budsjettforslaget en reell økning på 9,7 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000. Økningen skyldes økte kostnader på 6,6 mill. kroner til veterinær grensekontroll og 3,1 mill. kroner til økning av antall prøver i forbindelse med EØS-overvåkingsprogrammet for medisinrester og uønskede stoffer i akvakulturprodukter.

En eventuell fiskeriavtale for kommende år, vil i tråd med vanlig praksis bli forhandlet frem mellom staten og Norges Fiskarlag høsten 2000.

Tilskuddsposten for flåtefornyelse og kapasitetstilpasning, kap. 2415 post 72, foreslås redusert til 35 mill. kroner. Bevilgningen vil trolig i sin helhet gå til å dekke tilsagn til kontraheringstilskudd gitt i 2000.

Under kap. 2415 SND er det opprettet en ny post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor. Posten skal dekke tiltak som bygger opp under de øvrige satsingsområder i budsjettet, og hvor eksisterende virkemiddelapparat ikke fullt ut dekker de utfordringer en voksende fiskeri- og havbruksnæring står overfor. Det foreslås bevilget 30 mill. kroner på posten i 2001. Dette inngår som en del av en felles satsing mellom Fiskeridepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet om et nyskapingsprogram for kommersiell utnyttelse av marine ressurser.

Hovedtall

Justert for fiskeriavtalen innebærer budsjettforslaget under programkategori 16.30 en nominell økning på 27,54 mill. kroner eller 8,5 prosent i forhold til Saldert budsjett 2000.

2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning

I St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport er det lagt opp til en satsing på fiskerihavner og farleder. Det er lagt til grunn en økonomisk planramme for perioden 1998-2001 på om lag 854 mill. kroner for havnetjenesten og 833 mill. kroner for fyr- og merketjenesten. Dette følges opp i budsjettet for 2001 ved at rammen under kap. 1064 Havnetjenesten økes nominelt med 49,5 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000 til 256,5 mill. kroner. Med dette er det totalt bevilget 854 mill. kroner til havnetjenesten i perioden 1998-2001. Dette innebærer at den nominelle planrammen for perioden er oppfylt.

Det foreslås i tillegg en nominell økning på til sammen 20,7 mill. kroner på kap. 1065 Fyrtjenesten, for å styrke satsingen på sikkerhet til sjøs, bl.a. ved bedre merking av hurtigbåtleder. Dette innebærer at den nominelle planrammen for perioden er oppfylt, med unntak av 3,3 mill. kroner.

Tilskuddet til Redningsselskapet (NSSR) reduseres nominelt med 8,7 mill. kroner til 43,3 mill. kroner.

Veksten i lostrafikk over flere år har medført økte kostnader og inntekter under lostjenesten, uten at inntektssiden og utgiftssiden har vært oppjustert tilstrekkelig. For å ivareta hensynet til realistisk budsjettering foreslås det, i tillegg til pris- og lønnskompensasjon, en nominell økning på 25 mill. kroner på kap. 1066 Lostjenesten, post 01 Driftsutgifter, mot tilsvarende økning av kap. 4066 post 01 Losgebyr.

På de øvrige kapitlene under programkategori 16.60 er det i hovedsak bare foretatt budsjettekniske endringer, det vil si pris- og lønnskompensasjon mv.

Hovedtall

Budsjettforslaget innebærer en nominell økning under programkategori 16.60 på 90,5 mill. kroner eller 9,5 prosent i forhold til Saldert budsjett 2000. Dette skyldes i hovedsak økt satsing på havne- og farledsutbygging og sikkerhet til sjøs, oppjustering av utgiftssiden under lostjenesten mot tilsvarende oppjustering på inntektssiden pga. økt lostrafikk, og pris- og lønnskompensasjon.

3 Oversiktstabeller

Utgifter fordelt på programkategorier og kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	55 084	55 900	64 500	15,4
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	5 205	5 800	6 250	7,8
	Sum 16.10 Administrasjon	60 289	61 700	70 750	14,7
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	239 843	264 500	278 700	5,4
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	114 351	147 600	119 900	-18,8
1023	Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)	247 916	246 400	282 000	14,4
	Sum 16.20 Forskning og utvikling	602 110	658 500	680 600	3,4
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	256 190	248 300	261 800	5,4
1040	Til gjennomføring av fiskeriavtalen	94 853	110 000		-100,0
1050	Diverse fiskeriformål	22 046	24 360	23 400	-3,9
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	90 991	52 000	67 000	28,8
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	464 080	434 660	352 200	-19,0
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	150 450	134 830	127 200	-5,7
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064	195 575	207 000	256 500	23,9
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)	204 792	212 000	232 700	9,8
1066	Lostjenesten (jf. kap. 4066)	356 540	333 600	365 350	9,5
1067	Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	46 440	33 010	29 000	-12,1
1070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)	41 699	33 900	34 100	0,6
	Sum 16.60 Kystforvaltning	995 496	954 340	1 044 850	9,5
	Sum programområde 16	2 121 975	2 109 200	2 148 400	1,9

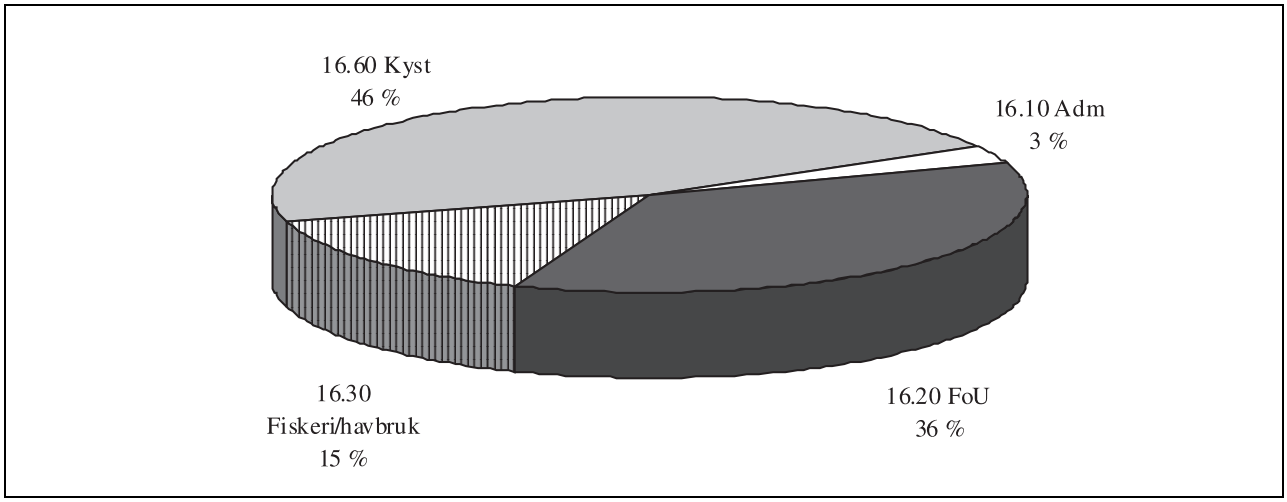

Figur 3.1 Fordeling av utgifter fordelt på programkategorier

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	1 220 806	1 167 180	1 262 050	8,1
21-23	Andre driftsutgifter	145 745	154 100	158 700	3,0
30-49	Nybygg, anlegg	224 875	299 660	275 100	-8,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	181 127	179 500	205 000	14,2
60-69	Overføringer til kommuner	21 956	10 000	50 000	400,0
70-89	Overføringer til private	327 466	298 760	197 550	-33,9
	Sum postgrupper	2 121 975	2 109 200	2 148 400	1,9

Av den samlede utgiftsrammen går 67,1 prosent til å dekke løpende driftsutgifter for Fiskeridepartementet, Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet, Ernæringsinstituttet og Kystverket. Videre er 15,3 prosent av utgiftsrammen investeringer. Av disse er fiskerihavner det viktigste innsatsområdet. 17,6 prosent av utgiftsrammen er overføringer til andre, det vil si tilskudd. De største rammetilskuddene går til Norges forskningsråd og Redningsselskapet (NSSR).

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
4000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)		10	10	
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	95 304	130 000	118 450	-8,9
4021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)	38 491	32 100	32 000	-0,3
4023	Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 1023	12 016	8 000	8 250	3,1
4030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	38 088	35 635	36 640	2,8
4060	Kystadministrasjon (jf. kap. 1060)	782	55	55	
4064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	1 847	10	10	
4065	Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)	76 600	60 220	70 840	17,6
4066	Lostjenesten (jf. kap. 1066)	367 927	342 870	374 620	9,3
4067	Trafikksentraler (jf. kap. 1067)	25 853	22 450	22 750	1,3
4070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 1070)	3 882	2 860	2 910	1,7
	Sum programområde 16	660 790	634 210	666 535	5,1

3.1 Bruk av stikkordet "kan overføres"

Det foreslås at stikkordet "kan overføres" blir knyttet til de postene som er tatt med i tabell 3.1 under. Kategori I dekker tilskuddsposter der utbetaling må kunne skje i 2002 etter tilsagn gitt i 2001 for å sikre at vilkårene i tilsagnet er oppfylt. Kategori II gjelder tilskuddsposter for bygge- og anleggsbevilgninger. Ordinære bygge-, anleggs- og materiellbevilgninger (postene 30-49) er ikke tatt med i oppstillingen.

Tabell 3.1 Oversikt over poster med stikkordet "kan overføres"

(i 1000 kr)

Kap	Post	Navn	Overført til 2000	Forslag 2001
1023	50	Tilskudd Norges forskningsråd	0	205 000
1023	70	Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø	0	21 500
1023	71	Tilskudd til utviklingstiltak	22 300	27 000
1040	70	Tilskudd til støtte av fiskeriene mm	82 162	0
1050	71	Sosiale tiltak	0	3 000
1050	73	Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak	6 729	13 000
1050	74	Erstatninger	3 555	1 900
1050	78	DNA-register	0	3 500
1064	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	17 014	50 000
2415	74	(Ny) Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor		30 000
		Sum kategori I	131 760	354 900
1070	70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C	1 246	8 600
2415	72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten	109 905	35 000
		Sum kategori II	111 151	43 600

3.2 Årsverk under Fiskeridepartementet

	Årsverk pr 1. mars 2000		
Virksomhet	Faste	Tidsbegr	I alt
Fiskeridepartementet	74	10	84
Havforskningsinstituttet	252	42	294
Fiskeridirektoratet	124	40	164
Ernæringsinstituttet	31	19	50
Avdeling for kvalitet, kontroll og regional forvaltning (ytre fiskerietat)	279	76	355
Kystdirektoratet	72	15	87
Kystverket, distriktsadministrasjon	956	57	1 013
Sum programområde 16	1 788	259	2 047

3.3 Aksjekapital og fond

	Selskapets samlede aksjekapital	FIDs aksjepost (pari kurs)
NORUT Gruppen AS	18 000 000	3 000 000
Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS	6 000 000	2 940 000
Institutt for akvakulturforskning AS	8 500 000	425 000

Aksjekapital

NORUT Gruppen, som ble etablert i 1992, er et forskningskonsern for anvendt forskning og utvikling på bred faglig basis med utgangspunkt i forskningsmiljøene i Tromsø og Narvik. Fiskeridepartementet er medeier i NORUT Gruppen med 1/6 av aksjene, og NORUT Gruppen er igjen morselskapet til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning), med 51 prosent av aksjene. Fiskeridepartementet eier de resterende 49 prosent.

Fiskeriforskning i Tromsø driver forskning på marin bioteknologi, fiskeri- og havbruksteknologi, økonomi, marked, havbruk og marine ressurser. Fiskeriforskning mottar årlige tilskudd fra Fiskeridepartementet. Vi viser til omtalen av Fiskeriforskning under programkategori 16.20 Forskning og utvikling.

Institutt for akvakulturforskning AS (Akvaforsk) har som formål å drive allmennyttig virksomhet innenfor akvakulturforskning. Fiskeridepartementet har en aksjepost på 5 prosent.

Offentlige fond

De to siste fondene under Fiskeridepartementet, Skagerrakkystens fiskerifond og Loslegatet, er nå avviklet.

4 Organisasjons- og strukturendringer under Fiskeridepartementet

4.1 Omorganiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat

Fiskeridirektoratets ytre etat er delt i ni regionkontorer. Oppgavene er økt, ikke minst på grunn av oppfølging av kravene i EØS-avtalen om veterinær grensekontroll ved import av mat fra tredjeland. Selv om forvaltningen er styrket ved økte bevilgninger til dette feltet, er det behov for ytterligere samordning og samling av kompetanse, for å utnytte ressursene best mulig.

Fiskeridirektoratet har, på bakgrunn av en rapport fra Statskonsult, utarbeidet et forslag til bedre og mer effektiv utnyttelse av de samlede ressursene i ytre etat. Forslaget innebærer større grad av samlokalisering. Utviklingen bl.a. innen IKT, muliggjør dette. Som en følge av vektleggingen av samlokalisering, er det besluttet at den delte løsningen ved regionkontoret i Nordland skal opphøre.

Fiskeridepartementet tar sikte på å gjennomføre en total vurdering av bruken av ressursene i Fiskeridirektoratets ytre etat. Resultatet vil bli presentert for Stortinget på en egnet måte.

Det vises for øvrig til omtale av omorganiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

4.2 Mulig organisasjons- og strukturendring innenfor Kystverket

Fiskeridepartementet oppnevnte i oktober 1997 Kystverkutvalget som skulle se på Kystverkets rolle, funksjoner, oppgaver og organisering frem mot år 2010. Det vises til omtale i St.prp. nr. 1 (1998-99) for Fiskeridepartementet. Samferdselskomiteen uttalte i Budsjett-innst. S. nr. 13 (1998-99) at "Komiteen føreset at departementet tek ei snarleg handsaming av utvalet si innstilling med sikte på raskt å iverksetje tiltak som kan betre styringa og ressursutnyttinga i Kystverket. Komiteen ber om at dette blir lagt frem for Stortinget seinast hausten 1999."

Etter gjennomført høringsrunde om NOU 1999:5 Det nye Kystverket, har Fiskeridepartementet vurdert hva som mest hensiktsmessig kan gjøres for at Kystverket skal kunne møte de oppgaver og krav som stilles til etaten. Arbeidet er under sluttføring, og det tas sikte på at ny organisasjonsmodell blir lagt frem for Stortinget i høstsesjonen 2000.

5 Sektorovergripende miljøpolitikk

Regjeringens miljøvernpolitikk tar sikte på å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling basert på en langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturressursene. I henhold til St.meld. nr. 46 (1988-89) Om miljø og utvikling og St.meld. nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, skal hensynet til en bærekraftig utvikling innarbeides i all samfunnsplanlegging og sektorpolitikk. Med utgangspunkt i dette målet vil Fiskeridepartementets rolle og ansvar i miljøpolitisk sammenheng følge av de næringsmessige aktivitetene departementet forvalter, herunder fiske og fangst, havbruk og havne- og kystsektoren.

Dette kapitlet presenterer Fiskeridepartementets samlede arbeid med å integrere miljøvernpolitikken innenfor eget ansvarsområde, med unntak av bestandsberegning, kontroll og overvåking. Presentasjonen er laget med utgangspunkt i miljøhandlingsplanen som ble vedtatt

høsten 1999, og som presenterer hovedtrekkene i Fiskeridepartementets miljøpolitikk. Handlingsplanen inneholder en gjennomgang av miljøstatus og -utfordringer, mål og tiltak innenfor regjeringens åtte miljøvernpolitiske resultatområder.

Rapporteringen er lagt opp i forhold til ovennevnte resultatområder. I tillegg til det som rapporteres under dette avsnittet vises det til omtale av mål, resultater og prioriteringer under de respektive kapitlene i proposisjonen. Det ble funnet hensiktsmessig å ikke rapportere i særlig grad på ressursforskning og –forvaltning av fiskebestander i miljøomtalen, siden dette omfatter svært sentrale områder av departementets virksomhet og gis bred omtale andre steder i denne proposisjonen. Det vises spesielt til omtale under kapitlene 1020, 1023 og 1030. Feltet vil imidlertid bli nevnt i stikkordsform.

5.1 Hovedutfordringer knyttet til miljø og ressurser under Fiskeridepartementets ansvarsområde

Marine ressurser, fiske og fangst og industri

Fiskerinæringen er basert på fornybare, men ikke ubegrensede ressurser. For nærmere omtale av ressursforvaltningstiltakene vises det til omtale under programkategori 16.30.

En sentral utfordring for fiskeriforvaltningen er å utvikle forvaltningsstrategier som tar hensyn til økosystemet som helhet, herunder hvordan fiskebestander påvirkes av andre faktorer i det marine miljø og hvilken effekt fiske har på andre deler av økosystemet. Sentrale miljøbegreper i internasjonale avtaler, som økosystemtilnærming og føre var-prinsippet må innarbeides på en systematisk måte.

For næringsutviklingen er rent hav en grunnleggende forutsetning for å kunne høste og skape verdier av havets ressurser. De viktigste miljømessige utfordringene for fiskeriforvaltningen er derfor å bidra til å hindre forurensning av det marine miljøet, og å bidra til at fiskeriaktiviteten ikke medfører negative effekter på det marine biologiske mangfoldet og havmiljøet.

Havbruk

Havbruksnæringen har etterhvert oppnådd en god miljø- og helsestatus på mange områder. Dette er resultat av den forskningen som har funnet sted, næringens egen innsats og forvaltningens regelverksarbeid og tiltak. Det gjenstår imidlertid flere utfordringer knyttet til rømninger, sykdom og lakselus, og oppdrettsanleggenes miljømessige påvirkning av det omkringliggende miljø.

En høyere innsats på flere av disse områdene, spesielt rømming, lakselus og miljøvennlige bekjempelsesmetoder, må videreutvikles. Dette er også viktig for næringen som opererer på et stadig mer følsomt og miljøbevisst marked.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

Miljømessig er de viktigste utfordringene innenfor kystforvaltningen å beskytte kysten mot skipsulykker og samtidig ivareta hensynet til en effektiv sjøtransport. Dette må sees i sammenheng med de store miljømessige konsekvensene ulykker til sjøs kan ha for hav- og kystmiljøet, bl.a. i form av oljeutslipp og annen forurensning.

Andre utfordringer

Fiskeri- og kystforvaltningen har et delansvar for at verneverdige kystkulturmiljøer, kulturminner som fiskerihavner, loshavner, fyrstasjoner, sjømerker, gamle fiskefartøyer mv., ikke går tapt. Det er en utfordring å bidra til å sikre at slike kulturverdier bevares for fremtiden.

5.2 Rapport om aktiviteten i 1999-2000

Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfold i marine og kystnære områder"

Fiske og fangst

Det er et mål å:
- sikre bærekraftige fiskebestander og fiskerier drevet i tråd med prinsippene om bærekraftig utvikling, bærekraftig produksjon og forbruk
- implementere føre var-tilnærmingen og økosystemforvaltning.

Overvåkingsaktiviteten og kartleggingsoppgavene under Fiskeridepartementet blir utført av Havforskningsinstituttet, Fiskeriforskning og Fiskeridirektoratet. Det vises til omtale av resultater i kapitlene 1020, 1023 og 1030.

Som nevnt tidligere vil arbeid med forskning og forvaltning av fiskeressursene bare bli kort omtalt i stikkordsform.

Det er oppnådd gode resultater når det gjelder teknologi for arts- og størrelsesseleksjon på torsk, hyse og sei. Utvikling av sorteringsrister i trålfisket har også gitt gode resultater. Havforsk-

ningsinstituttet deltar i et EU-finansiert prosjekt for videreutvikling av seleksjonsteknologi i Nordsjøfisket.

Det er i 2000 satt igang et prosjekt for å undersøke miljøeffekter av fiske med trål og snurrevad, der effekter på bunnfauna skal registreres ved hjelp av undervannskamera. Det er også satt igang et prosjekt for å utvikle et styringsverktøy for å kunne styre trålredskap slik at skader på bunnforholdene i havet, faunaen og redskapen minimaliseres.

Det er opparbeidet mye kunnskap om skjult fiskedødelighet ved tap av fangstredskap (garn og teine). Utstyr for lokalisering av tapte garn er nå kommersielt anvendelig. Det er også undersøkt om biologisk nedbrytbar garntråd kan være et alternativ.

Testing av ulike metoder for å unngå fangst av sjøfugl i linefisket ble sluttført i 1999, og det arbeides nå med å implementere resultatene i næringen. FAO har vedtatt å utarbeide en handlingsplan for bifangst av sjøfugl i linefisket. Havforskningsinstituttet har deltatt i dette arbeidet og vil i samarbeid med Fiskeridirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning utarbeide en skisse til nasjonal handlingsplan for reduksjon av bifangst av sjøfugl i linefisket, som grunnlag for FAOs COFI-møte i 2001.

Som oppfølging av handlingsplan vedtatt i FAO i 1999 om vern og forvaltning av hai er det utarbeidet en oversikt over status for haibestandene i norske havområder og omfanget av direkte og indirekte fiske på disse bestandene. Rapporten konkluderer med at kunnskapen om bestandsstørrelser og omfanget av bifangst av haifisk er mangelfull. Denne informasjonen vil brukes som grunnlag for videre arbeide med oppfølging av handlingsplanen.

Det er viktig at næring, forskning og forvaltning har en felles forståelse av føre var-begrepet og hvilke virkemidler som kan tas i bruk for å ivareta en slik tilnærming. Fiskerimyndighetene initierte våren 2000 en nærmere diskusjon om dette mellom aktørene i norsk fiskerinæring. Det er satt i gang et strategisk program for å utvikle metodikk for føre var-forvaltning av fiskebestander.

Havbruk

Det er et mål å:
- redusere problemene forårsaket av lakselus
- treffe tiltak for reduksjon av antallet rømt oppdrettsfisk
- videreutvikle sykdomsforebyggende arbeid.

Rømming er forsatt en av de store utfordringene innen norsk havbruk. Fisk som rømmer utgjør en faktor i forhold til ville bestander av anadrom laksefisk, både ved potensiell sykdomsspredning og genpåvirkning, og medfører i tillegg store tap for næringen. Det arbeides derfor på mange felter for å få rømmingstallene ned. Fiskeriforvaltningen har arbeidet videre med ulike tiltak som omfatter flere områder, både når det gjelder drift- og kontroll, regelverk og kartlegging.

Fra januar 1999 ble det gjort gjeldende en ny forskrift om drifts- og sykdomsforebyggende tiltak ved oppdrettsanlegg som inneholder bestemmelser om forebygging og begrensning av rømming. I tillegg utfører Fiskeridirektoratets regionkontorer anleggstekniske kontroller for å forhindre rømming av oppdrettsfisk. I 1999 ble 15 prosent av alle anlegg kontrollert. I 2000 er dette økt til 30 prosent.

Gjennom første fase i lovrevisjonsarbeidet er det i oppdrettsloven nå etablert en egen hjemmel til å innføre en typegodkjenningsordning for oppdrettsanlegg.

For å verne villaksen er sikringssoner for laksefisk videreført. Sonene tillater ikke etablering av oppdrettsanlegg for anadrom laksefisk nær viktige laksevassdrag.

Fiskeriforvaltningen har også bidratt i næringens eget arbeid med å utarbeide en nasjonal tiltaksplan mot rømming.

Helsetilstanden i norsk oppdrettsnæring er meget god. Likevel fremstår lakselus som en betydelig utfordring. Lakselus er anslått til å påføre næringen årlige tap på flere hundre millioner kroner. I tillegg er lakselus et problem både på grunn av kjemikaliebruken og på grunn av overføring av parasitter til utvandrende smolt og eventuell vill laksefisk som måtte oppholde seg i området. Ulike tiltak er iverksatt, både når det gjelder kartlegging og kontroll, forbedring av regelverk og oppfølging av en nasjonal tiltaksplan mot lakselus. Bruken av endoparasittiske midler mot lakselus, diflubenzuron og teflubenzuron, er redusert med 90 prosent fra 1998 til 1999.

Fiskeriforvaltningen deltar i arbeidsgruppen som har ansvaret for å koordinere den femårige nasjonale handlingsplanen mot lakselus. Arbeidet med å dokumentere forekomst av lus i oppdrettsanlegg og på villfisk, og med forebyggende og bekjempende tiltak, er videreført. Det er innført en forskrift som pålegger at det foretas avlusning av oppdrettsfisk med luspåslag over definerte grenser og samordnede regionale

vinteravlusinger. Alle gjennomførte tiltak i anleggene blir dokumentert.

Havforskningsinstituttets hovedaktiviteter i forbindelse med mer miljøriktig fiskeoppdrett har i 1999 og 2000 vært konsentrert om utprøving av miljøvennlige oppdrettsmetoder og forebygging av sykdom hos fisk ved å utvikle vaksiner og vaksinasjonsstrategier, og ved å utvikle metoder for bekjempelse av lakselus.

Havforskningsinstituttet har det siste året økt sin forskningsaktivitet innenfor lakselus. Det forskes på optimal bruk av leppefisk og på hvilke faktorer som påvirker luspåslag. Det utføres i tillegg registreringer av lus på utvandrende smolt og infeksjonsfrekvens.

Havforskningsinstituttet har også aktiviteter i samarbeid med andre institusjoner på rømming (årsak, virkning og tiltak), genetisk kunnskap om oppdrettslaksen, genetisk påvirkning på villaks, og mulige tiltak mot dette.

Introduksjon av nye arter

Det er et mål å:
- bidra til å redusere antallet uønskede/utilsiktede introduserte arter til vårt marine miljø
- forvalte introduserte arter (kongekrabbe) slik at det marine biologiske mangfoldet ivaretas.

Kongekrabben ble satt ut i utløpet av Murmanskfjorden på 1960-tallet, og har siden etablert seg, økt i antall og finnes nå i betydelige mengder langs hele Kola-kysten og i fjordområdene i Norge vest til Nordkyn. Nye sterke årsklasser av kongekrabbe er observert langs kysten av Varanger og i Tanafjorden. Det gjelder først og fremst årsklassene 1992, 1993 og 1994, som vil gi økte mengder av stor kongekrabbe om lag 3-5 år. Dagens metodikk gir foreløpig ikke faglig grunnlag for å tallfeste bestandsstørrelsen utover å angi relativ bestandsutvikling. Forskning på kongekrabbe er derfor trappet opp i 2000 for å øke kunnskapen og for å kunne gi bedre råd om bestanden. Det er ingen forskbare indikasjoner på at kongekrabben har økologiske konsekvenser.

Introduksjon av nye arter i forbindelse med sjøtransport er relativt dårlig kartlagt, men mengden og artene av encellede dyr, bakterier og virus som transporteres er sannsynligvis svært høy. Det er ikke utviklet teknologiske eller andre tiltak for å hindre overføringer eller redusere risiko for slik overføring.

Det er oppdaget flere eksemplarer av amerikansk hummer i Oslofjorden/ Sørlandskysten. Man vet ikke med sikkerhet hvordan hummeren er introdusert, men antar at det bunner i utilsiktet utsetting fra flere år tilbake. Man vet ikke hvordan og i hvilken grad amerikansk hummer påvirker andre deler av det marine miljøet, spesielt om den kommer i konkurranseforhold med vår naturlig forekommende hummer. Fiskeridepartementet har derfor bevilget midler for igangsetting av to prosjekt i 2000 for å kartlegge utbredelse og undersøke økologiske effekter, i første rekke interaksjon med den europeiske hummeren. Fiskeridepartementet vil også ta initiativ for å søke å hindre ytterligere spredning.

Vern av kyst og havområder

Det er et mål å:
- ta hensyn til det rike mangfoldet av marine naturtyper og arter som finnes i norske sjøområder gjennom egne forvaltningstiltak og ved deltakelse i verneprosesser etter naturvernloven.

Resultatområde "Friluftsliv"

Det er et mål å:
- legge til rette for en hensiktsmessig utvikling av turist- og fritidsfiske
- arbeide for å bedre samspillet med friluftsinteresser gjennom økt satsing på kystsoneplanlegging.

Fiskeridepartementet har i 2000 avsatt midler til en kartlegging av omfanget og betydningen av det utenlandske fritidsfiske i Norge. På sikt vil en også ønske å kartlegge omfanget av det norske fritidsfisket.

Kystverket og Fiskeridirektoratet med ytre etat har bidratt med faglig rådgivning i kommunale og regionale planprosesser, og gitt en rekke innspill og høringsuttalelser i fremlagte arealplaner, jf. også forrige avsnitt. For nærmere omtale av resultater vises det til kapitlene 1030 og 1060.

Kartleggingen av korallrev er videreført i 1999 og 2000. Det er også foretatt undersøkelser av trålfiskets effekt på korallrev. Undersøkelser i utvalgte områder antyder at omfanget av skade og ødeleggelse av korallrev ved tråling kan være omfattende. Fiskeridepartementet har som følge av dette innført restriksjoner på fisket ved Sularyggen (1999) og Iverryggen (2000), og Direktoratet for Naturforvaltning har midlertidig vernet Selligrunnen (2000) i Trondheimsfjorden.

Fiskeridepartementet var involvert i arbeidet med St.meld. nr. 43 (1998-1999) Om vern og bruk

i kystsona, og vil delta i oppfølgingen av meldingen. Videre ble det satt i gang et arbeid med evaluering av marine verne- og forvaltningstiltak ved Svalbard og i tilgrensende havområder sommeren 2000.

Arealis er et nasjonalt prosjekt for å gjøre areal-, miljø- og planinformasjon tilgjengelig i kommuner og fylker, og er etablert som en del av Miljøverndepartementets Arealdokumentasjonsprogram. Mye verdifull informasjon kommer i dag ikke fram, eller blir kjent for sent i planarbeidet. Både Fiskeridirektoratet og Kystdirektoratet har deltatt i arbeidet med å videreutvikle Arealis med tanke på kystsonen. Det gjenstår imidlertid en del før etatene kan levere data på digitalisert form til Arealis.

For å være bedre rustet i de ulike planprosessene er det i 2000 gjennomført et forprosjekt med tanke på å utvikle et samordnet farvannsinformasjonssystem. Målet med forprosjektet var å vurdere muligheten for å etablere en nasjonal database for farvannsdata, som kan knyttes opp til programverktøy for håndtering av geografiske data (GIS-data).

Resultatområde "Kulturminner og kulturmiljøer"

Det er et mål å:

- medvirke til å bevare kulturverdier på land og sjø som er typiske for ulike tidsepoker, områder på kysten og drifts- og produksjonsformer i fiskeri- og kystnæringen, for derigjennom bl.a. å kunne dokumentere næringen og kystkulturens utvikling og historie.

Riksantikvaren utarbeidet i 1997 en Nasjonal verneplan for fyrstasjoner (Riksantikvarens rapporter nr. 24 1997). Av denne fremgår det at til sammen 84 fyrstasjoner og 5 tåkeklokker er foreslått fredet.

Til tross for at det er ønskelig å følge opp verneplanen, er vedlikehold av installasjoner som har sikkerhetsmessig betydning prioritert foran nedlagte installasjoner med verneverdi.

Resultatområde "Overgjødsling og oljeforurensning (Havforurensning)"

Det er et mål å:

- minimalisere utslipp av organisk materiale fra fiskefartøy og –industrien i områder hvor konsentrasjonen er så høy at den kan ha skadevirkninger
- stimulere til at denne type avfall, vann og annen avrenning får anvendelse
- legge til rette for at utslipp av næringssalter og organisk materiale fra havbruk ikke overskrider resipientens tåleevne
- begrense miljøulempene ved utdyping av havner og farleder
- bidra til reduksjon av utslipp og annen ekstern forurensning og unngå at forurensning fører til negative effekter på levende marine organismer.

Ved revidering av oppdrettsloven i juni 2000 ble det etablert en egen hjemmel til å innføre krav om miljøovervåking ved oppdrettsanleggene. Det er også utviklet et eget miljøovervåkingsverktøy. Fiskeridirektoratet har utarbeidet et forslag til hvordan dette miljø- og overvåkingsprogrammet kan implementeres i forvaltningen.

Sammen med miljø-, helse- og veterinærmyndighetene er det arbeidet videre med miljømålene for norsk oppdrettsnæring, herunder revidering av målene. Det er utarbeidet nye mål for 2000. Resultatrapporter er publisert.

Alle havne- og farledsprosjekter legges rutinemessig frem for fylkesmannens miljøvernavdeling for godkjenning. Der det avdekkes miljømessige konsekvenser, blir prosjektene utsatt slik at det kan foretas nærmere undersøkelser og planlegging. I tillegg utføres det marinarkeologiske undersøkelser forut for igangsetting av anleggsarbeider. I forbindelse med undervannssprengninger foretas det kartlegging av eventuelle farer for skade på fisk og fiskeyngel, samt tiltak for å begrense disse skadene.

Det slippes årlig ut store mengder produsert vann fra oljeplattformene. Dette utgjør en betydelig forurensing av det marine miljøet. Det gjøres noe forskning på alkylfenolers mulig hormonhermende effekter. Olje- og energidepartementet tok i 2000 initiativ til. i samarbeid med Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet, Norges forskningsråd og Oljeindustriens landsforening et arbeid for å styrke forskningen på langtidseffekter ved utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten og få etablert en mer fokusert og samordnet forskningsinnsats på dette området.

Det er imidlertid store kunnskapshull om hvilke langtidseffekter utslipp av produsert vann og kjemikalier har på marine organismer. Se også omtale under neste resultatområde.

Resultatområde "Helse og miljøfarlige kjemikalier"

Det er et mål å:
- videreutvikle produksjonsformer for å sikre trygg og sunn sjømat fra havbruk
- begrense bruk av giftige stoffer, spesielt kobber, i oppdrettsnæringen
- sikre og dokumentere at norsk sjømat er sunn og trygg mat.

Under overvåkingsprogrammet for reststoff i oppdrettsfisk analyseres prøver av fiskefôr og oppdrettsfisk fra anlegg og fra lakseslakterier. Prøvemengden for overvåkingsprogrammet følger produksjonsvolumet og er økende fra år til år. Det er ikke påvist medisinrester i noen av prøvene, og kun svært lave nivåer av organiske miljøgifter og tungmetaller i prøvene.

Det er i samarbeid med Statens næringsmiddeltilsyn og Statens dyrehelsetilsyn, utarbeidet en ny forskrift om restkonsentrasjoner av medisiner og uønskede stoffer i næringsmidler, herunder fisk. Forskriften ble fastsatt 20. januar 2000.

Kartleggingen av de marine ressursenes innhold av potensielle miljøgifter i Miljødatabasen har fortsatt i 1999 og 2000. Basen har så langt dokumentert at norsk sjømat er sunn og sikker mat. Basen er bygget videre ut med data fra nye og oppdaterte fiskearter, samt oppdrettslaks. Ernæringsinstituttet har økt forskningsaktiviteten i tilknytning til databasen, blant annet gjennom igangsatt forskning innen effekter av miljøkomponenter (metaller og organiske forbindelser) på sjømat. Forskning på effekter av dioksin på miljøet, herunder fisk, er igangsatt i samarbeid med NIVA. Videre deltar en i overvåking av skjell, som er spesielt utsatt for metallforurensning. Prosjektet "Sjømat, sikker mat, forskning for dokumentasjon av ernæringskvalitet og helseeffekter" løper i perioden 1998-2000. Målet er å sikre kunnskap om sjømat som sunn og sikker mat, og etablere kunnskap som dokumenterer helsefremmende næringsstoffer i sjømat fra råvare til tallerken. Det forventes at store deler av analysematerialet sammenstilles og publiseres i 2000.

Det foregår en fortløpende overvåking av miljøgifter i det marine miljø, med sikte på å bestemme nivå og avgjøre hvilke biologiske effekter disse nivåene representerer.

Betydningen av gode dokumentasjonssystem ble åpenbar da den russiske ubåten "Kursk" forulykket sommeren 2000. I og med at det allerede eksisterte program for jevnlig overvåking av radioaktivitet i havmiljø og fisk, kunne man raskt dokumentere at det ikke var radioaktive lekkasjer fra ubåten.

Resultatområde "Avfall og gjenvinning"

Det er et mål å:
- fremme totalutnyttelse av de marine ressursene ved å ta vare på og utnytte biproduktene.

Det er økende interesse for å produsere og ta vare på biprodukter mv. i fiskeflåten. Regelverket har tidligere vanskeliggjort utnyttelse av biprodukter pga. plassmangel ombord. Ved revideringen av forskrift om tildeling av tillatelse til å drive fiske med trål i 2000 ble det fastsatt en grense i lasteromsvolum for utskifting og ombygging. Ved å benytte lasteromsvolum som størrelsesparameter, gis det bedre muligheter til å ivareta hensyn til bl.a. økt utnyttelse av biprodukter og forhold knyttet til sikkerhet og arbeidsmiljø.

Prosjektet "Synliggjøring av forretningsmessige muligheter for marine biprodukter" ble avsluttet i 2000. Hensikten med prosjektet var å identifisere, vurdere og synliggjøre potensielle forretningsmuligheter for biprodukter fra fangst, oppdrett og foredling. Konklusjonen var at det er mulig å utvikle en norsk internasjonalt ledende biomarin ingrediensindustri basert på biprodukter i løpet av få år. Innsats innen FoU, samt økt koordinering i bruken av offentlige virkemidler vil være avgjørende.

Resultatområde "Klimaendringer, luftforurensning og støy"

Det er et mål å:
- bidra til at fiskeflåtens utslipp av NOX og CO2 blir redusert i samsvar med internasjonale forpliktelser som Norge har tiltrådt
- bidra til å redusere luftforurensningen forårsaket av fiskeindustrien
- bidra til å unngå unødig støy knyttet til havnevirksomhet
- fremskaffe, forstå og utnytte kunnskaper om regionale og globale klimaendringer og den direkte og indirekte virkningen dette har for rekruttering, vekst og utbredelse hos fisk.

Et konsept for økning av energieffektiviteten ved bruk av dieselelektrisk drift i autolinefartøy viser interessante resultater. Arbeidet finansieres med private midler. Fiskeridepartementet følger utviklingen med interesse.

I 1999 gjennomførte Havforskningsinstituttet sin regelmessige overvåking av klimaet i norske havområder, kyst og fjorder. Dette er en minimumsovervåking av temperatur- og saltholdighetsforholdene, spesielt i Atlanterhavsstrømmen. I tillegg ble det som en del av et EU-prosjekt målt og modellert strøm i innstrømningsområdet til Barentshavet for å måle variasjoner i mengden av vann som strømmer inn og ut (volumflukser).

Resultatområde "Internasjonalt miljøsamareid"

Det er et mål å:
- medvirke til å etablere internasjonalt forpliktende ordninger som sikrer en forsvarlig forvaltning av levende marine ressurser
- ivareta fiskerinæringens interesser i det internasjonale miljøsamarbeidet.

Fiskeriforvaltningen og -forskningen deltar i en rekke internasjonale og regionale organisasjoner på forvaltning av fiskeressursene. Disse er nærmere omtalt under Programkategori 16.30.

Et betydelig arbeid er lagt ned i implementering av føre var-prinsippet i ressursrådgivningen og utvikling av felles forståelse mellom forskning, næring og forvaltning for hvordan dette begrepet samt økosystemtilnærming kan anvendes i praktisk fiskeriforvaltning. Arbeidet føres både på nasjonalt og internasjonalt plan. Disse problemstillingene ble også diskutert på den Nordatlantiske Fiskeriministerkonferansen på Grønland i mai 2000.

Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning deltar i utstrakt grad i internasjonalt miljøsamarbeid og -fora innen sine arbeidsfelt. Norge er en pådriver gjennom dette arbeidet, spesielt innen ACME (rådgivende komite for havmiljø under ICES, hvor Norge har formannen), Konvensjonen om beskyttelse av havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhavsområdet (OSPAR), Arktisk Råd (AMAP og CAFF), Nordsjøkonferansen, samt gjennom u-lands virksomhet knyttet til NORAD og nordiske satsing knyttet til Nordisk Ministerråd. I arbeidsgrupper og årsmøter under ovennevnte fora deltar forskere med vitenskapelige resultater som påvirker prosessene og bidrar til premissene. Fiskeridepartementet deltar også i arbeide i den internasjonale naturvernunion, (IUCN), Konvensjonen om internasjonal handel med utryddelsestruede dyr (CITES) og den Norsk-russiske miljøkommisjon.

Fiskeriforvaltningen deltar i miljørelevante fora i FN-systemet som Biodiversitetskonvensjonen (CBD), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), FNs rammekonvensjon om klimaendringer (KLISUR) og i FAO, hvor oppfølging av handlingsplaner for reduksjon av bifangst av sjøfugl i linefiske, samt vern og forvaltning av haifisk har stått sentralt i 2000.

Verdens handelsorganisasjon (WTO) har som hovedmål å utvikle og styrke de internasjonale reglene for handel på globalt nivå, samtidig som hensynet til miljø har fått en viktigere rolle. I forbindelse med de kommende WTO-forhandlingene har Fiskeridepartementet gjennomført miljøanalyser på fiskerisektoren i forhold til handelsliberalisering.

5.3 Tiltak for 2001

Dette kapitlet tar utgangspunkt i tiltakene listet opp i Fiskeridepartementets miljøhandlingsplan for perioden 2000 til 2004, prioritert i forhold til hva som skal settes i gang/videreføres i 2001.

Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfold i marine og kystnære områder"

Fiske og fangst

Det vises til omtale av prioriteringer under kap. 1020 Havforskningsinstituttet, kap. 1023 Fiskeriforskning og kap. 1030 Fiskeridirektoratet.

Arbeidet med å videreutvikle metoder for bestandsberegning, overvåking av fiskebestandene, økosystemtilnærming og utvikling av skånsomme og selektive fiskeredskaper vil bli videreført.

I etterkant av den kartleggingen som ble gjort i 2000 på omfanget av haifiske og bifangst av sjøfugl i linefisket, vil eventuelle tiltak bli vurdert. Norge vil, som andre medlemsland, rapportere til FAO ved neste COFI-møte i 2001 på oppfølging av miljøhandlingsplanen.

Fiskeridepartementet tar sikte på å starte revidering av saltvannsfiskeloven – en ny havlov - for å få tilpasset loven til de generelle endringene i samfunnsutviklingen, ivareta miljøhensyn, og utforme et regelverk som klarere innrettes mo å fremme verdiskaping basert på de levende marine ressursene. Dagens reguleringer/begrensninger av fisket må begrunnes ut i fra hensynet til fiskeriene, og kan ikke begrunnes ut fra hensynet til korallrev eller ivaretakelse av

annet biologisk mangfold alene. Med en hensiktsmessig endring av saltvannsfiskeloven kan Fiskeridepartementet få det nødvendige lovgrunnlaget for bedre å ivareta miljøhensyn i sin næringsforvaltning. Arbeidet vil kreve at det nedsettes et lovutvalg.

Havbruk

Utfordringene med å få rømmingstallene ned vil bli fulgt opp på flere fronter, bl.a. gjennom regelverksoppfølging og kontroll, kartlegging av rømmingsårsaker, bidrag til næringens eget arbeid med oppfølging av nasjonal tiltaksplan mot rømming, og bedre driftsrutiner under risikooperasjoner ved anleggene.

Endringene i oppdrettsloven som ble vedtatt 30. juni 2000, skal følges opp med forskrifts- og implementeringsarbeid når det gjelder innføring av godkjenningsordninger for anlegg og utstyr, samt innføring av internkontroll.

Fiskeridirektoratet vil foreta tekniske kontroller og drifts- og helsekontroller med sikte på kontroll av 30 prosent av matfiskkonsesjonene langs kysten.

Havforskningsinstituttet vil prioritere kartlegging av mengde rømt oppdrettsfisk ved utvalgte stasjoner og styrke forskningen på genetisk kunnskap om oppdrettslaks og genetisk påvirkning på villaks.

Arbeidet med å bekjempe sykdommer og parasitter i havbruket vil bli videreført i samarbeid med veterinærmyndighetene, med særlig vekt på tiltak mot lakselus. Nasjonal handlingsplan mot lus hos laksefisk skal følges opp i samarbeid med andre berørte forvaltningsmiljøer, næringen og ulike fagmiljøer.

Havforskningsinstituttet vil prioritere forskningsaktivitet på, og registreringskartlegging av lakselus langs kysten. Målet er å utvikle miljøvennlige metoder for bekjempelse av lusa ved å utnytte fiskens naturlige forsvarsmekanismer mot lusa, og utnytte fysiske parametre i fiskens omgivelser. Disse studier er i en innledende fase.

Introduksjon av nye arter

Overvåking av utbredelse av kongekrabbe vil bli videreført i 2001, bl.a. med økt innsats i områder lenger vest langs Finnmarkskysten. I tillegg vil det i samarbeid med lokale fiskere innhentes ytterligere data om bifangst av kongekrabbe i det ordinære fisket med konvensjonelle redskap. Det vil også igangsettes et prosjekt på økologiske effekter av kongekrabbe. Forskningen på parasitter på kongekrabben vil bli videreført.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal foreta en gjennomgang av kongekrabbeproblematikken, herunder vurdere både biologisk mangfold, bifangst, samt forvaltningen av kongekrabbe i et langsiktig perspektiv.

Sjøtransport kan bidra til innførsel av fremmede organismer via f.eks. ballastvann. Dette kan skade den norske marine flora og fauna, og representerer en risiko for innførsel av sykdomsfremkallende bakterier eller virus som kan skade havbruksnæringen. Hittil er det ingen sikker identifikasjon av slike introduksjoner til norske farvann, men erfaringer fra andre land (bl.a. med giftige alger) viser at slik transport er fullt mulig. Fiskeridepartementet vil derfor medvirke nasjonalt og internasjonalt for å få et regelverk som fører til redusert utslipp av ballastvann.

Forskningsprosjektet på amerikansk hummer med hensyn til utbredelse og økologiske effekter, vil bli videreført.

Vern av kyst og havområder

Fiskeriforvaltningen vil prioritere arbeidet med oppfølging opp St.meld. nr. 43 (1998-99), i samarbeid med Miljøverndepartementet. Dette inkluderer bl.a. gjennomgang av eksisterende verneområder i forhold til de føringer som ble lagt i meldingen, og at arbeidet med marine verneområder skal tas opp igjen. Igangsatte verneplanprosesser som i vesentlig grad berørte sjø ble stilt i bero i påvente av ovennevnte melding.

Videre vil vi prioritere det igangsatte arbeidet med evaluering av marine verne- og forvaltningstiltak ved Svalbard og i tilgrensende havområder.

Fiskeridepartementet forventer at arbeidet med å utarbeide forslag til langsiktig forvaltningsplan for tang og tare blir sluttført i 2000/ 2001. Dette forslaget skal følges opp i forhold til gjeldende regelverk mm., og vil bli lagt til grunn i oppfølgingen av St.meld. nr. 43 (1998-99).

Direktoratene arbeider kontinuerlig med å legge forholdene bedre til rette for plandeltakelse etter Plan- og bygningsloven ved bl.a. å utvikle og ta i bruk egnede plan og kartverktøy. I denne sammenheng vil arbeidet med oppfølging av Arealis prioriteres.

Resultatområde "Overgjødsling og oljeforurensning (Havforurensning)"

Et miljø- og overvåkingsprogram vil bli implementert i forvaltningen. I samarbeid med berørte myndigheter og næringen vil det etableres et system som sikrer lik behandling av oppdretterne langs kysten, og innføres krav til næringsutøverne om å drive miljøovervåking av sine anlegg etter bestemte godkjente metoder.

Fiskeridepartementet vil fortsette samarbeidet med Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet om utarbeiding av et forskningsprogram på langtidseffekter for utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten. Havforskningsinstituttets arbeid på effekter av produsert vann fra petroleumsindustrien, vil også videreføres.

Resultatområde "Helse og miljøfarlige kjemikalier"

På havbruksområdet vil en videreføre arbeidet med å stimulere til ytterligere reduksjon av medisin- og kjemikaliebruken, og til bruk av miljøvennlige bekjempelsesmetoder. Arbeidet med Miljødatabasen ved Fiskeridirektoratet vil videreføres og videreutvikles.

Resultatområde "Avfall og gjenvinning"

Hovedutfordringen vil være å løfte deler av utnyttelsen av biprodukter fra fôrmarkedet til det såkalte ingrediensmarkedet. Utløsning av potensialet på området vil kreve finansiering av strategiske, næringsforankrede forsknings- og utviklingsprosjekter bl.a. gjennom SND og Norges Forskningsråd. Det vil være nødvendig å styrke koordineringen av offentlige virkemidler gjennom økt innsats i forvaltningen av næringen.

Resultatområde "Klimaendringer, luftforurensning og støy"

Innenfor Fiskeridepartementets ansvarsområde vil dette først og fremst dreie seg om utslipp av NOx og CO2 fra fiskeflåten. Fiskeridepartementet har tatt som standpunkt at krav til reduksjon fra fiskeflåten må være realistisk i forhold til tilgjengelig teknologi. En tar derfor sikte på å sette i gang et utredningsarbeid hvor tallmateriale fra Fiskeridirektoratet sammenstilles med meteorologiske data. Hovedmålet med dette utredningsarbeidet vil være å kartlegge effekten av NOx-utslipp i de ulike fangstområder, på vannkvalitet og jordsmonn i de overbelastede områdene. Resultatene bør både kunne danne grunnlag for kostnadseffektive tiltak innenfor sektoren og for en rasjonell byrdefordeling mellom fiskerisektoren og andre sektorer.

Internasjonalt miljøsamarbeid

Fiskeridepartementet vil fortsette sitt arbeid i internasjonale fora på forsknings-, overvåkings- og forvaltningsområdene for å sikre en bærekraftig utnyttelse av marine ressurser, herunder en bærekraftig forvaltning og bedre totalutnyttelse av sjøpattedyr, og bidra til redusert forurensning av havområdene. Arbeidet vil også fortsette innen internasjonale organisasjoner og fora, innen FN-systemet og ellers, hvor hensynet til det videre havmiljø og marint biologisk mangfold står sentralt.

Gjennom Nordisk ministerråd samarbeider de nordiske landene for å etablere en ordning med miljømerking av fiskeprodukter. Denne merkingen skal sikre forbrukerne miljøinformasjon og bidra til en bærekraftig utvikling. Det er viktig at myndighetene legger premissene for hva som antas å være bærekraftig ressursforvaltning. Norge vil derfor arbeide for at kriteriene for miljømerking forankres hos myndighetene i de enkelte landene.

5.4 Oversikt over den samlede miljøpolitiske satsingen under Fiskeridepartementet - rapportert i henhold til ny ordning

Tabellen 5.1 viser fordeling på programkategori av utgifter som i sin helhet brukes til miljøforbedringer, eller miljøhensynet er avgjørende for at tiltaket gjennomføres.

Tabell 5.1 Bevilgninger under Fiskeridepartementet mht. miljøforbedring/-hensyn

(i mill. kr)

Prog.kat.	Miljøtiltak	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
16.10	Administrasjon	0,6	1,0
16.20	Forskning og utvikling	271,7	277,0
16.30	Fiskeri- og havbruksforvaltning	38,2	42,3
16.60	Kystforvaltning	22,7	22,3
	Sum programområde 16	333,2	342,6

Del II
Budsjettforslaget

Programkategori 16.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	55 084	55 900	64 500	15,4
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	5 205	5 800	6 250	7,8
	Sum 16.10 Administrasjon	60 289	61 700	70 750	14,7

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	53 884	55 400	64 000	15,5
70-89	Andre overføringer	6 405	6 300	6 750	7,1
	Sum 16.10 Administrasjon	60 289	61 700	70 750	14,7

Programkategorien omfatter driftsutgifter for Fiskeridepartementet og utgifter til deltakelse i internasjonale organisasjoner.

KAP. 1000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)[1]

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	53 884	55 400	64 000	15,5
70-89	Andre overføringer	6 405	6 300	6 750	7,1
	Sum 16.10 Administrasjon	60 289	61 700	70 750	14,7

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

Visjon

Fiskeridepartementets visjon er: *Verdier fra havet – Norges framtid.*

Mål

Fiskeridepartementet har som overordnet mål for sin virksomhet å:

- sikre rammebetingelser for en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring og annet marint basert næringsliv, slik at disse næringene de nærmeste tiår kan realisere en verdiskaping som mange ganger dagens.
- styrke sjøtransportens konkurranseevne, samt øke sikkerheten og bedre framkommeligheten til sjøs.

Resultater 1999-2000

Fiskeridepartementet har i perioden iverksatt nye tiltak på sentrale områder innen forvaltningen av de tradisjonelle fiskerier. Det er fastsatt enhetskvoteordninger for torsketrålerne, ringnotflåten, grønlandsrekeflåten og konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter. Fiskeridepartementet har også revidert utskiftingsregelverket for torsketrål og vil i løpet av høsten 2000 fullføre revideringen av utskiftingsregelverket for reketrål og ringnotfartøyer. Det er også fastsatt langtidsstrategier for forvaltningen av nøkkelbestander i Nordsjøen og en kyststatsavtale mellom Norge, EU og Færøyene om forvaltningen av makrell. Det er fra 1. januar 2000 innført en ordning med gjensidig satellittsporing av fartøyer fra Norge og EU. I 2000 ble det inngått avtaler med Russland og Island vedrørende gjensidig satellittsporing ved fiske i hverandres sone.

Første fase i gjennomgangen og revideringen av oppdrettsloven er gjennomført, og neste fase er igangsatt. Det er fremmet forslag til lov om havbeite. En fellesforskrift for Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet vedrørende sykdomsforebyggende tiltak ved settefiskanlegg er på høring. Forskriften vil bidra til praktisk og organisert samarbeid på alle nivåer i fiskeri- og veterinærforvaltningen på havbrukssiden. Lakseavtalen med EU er fulgt opp.

Det vil i 2000 bli holdt en redegjørelse for Stortinget om langsiktige nasjonale strategier for havbruksnæringen. Arbeidet i EU, WTO og Codex Alimentarius er prioritert. Veterinær grensekontroll er prioritert, og arbeidet med ferdigstillelse av det nye systemet for grensekontroll har pågått kontinuerlig. Arbeidet med å bedre eksportbetingelsene for norske fiskeprodukter har vært vektlagt i perioden. Det har vært en aktiv dialog med EU og framstøt for å få igangsatt en ny forhandlingsrunde i WTO.

NOU 1999:5 Det nye Kystverket ligger til behandling i departementet. Arbeidet er under sluttføring, og det tas sikte på at en ny organisasjonsmodell for etaten kan legges frem for Stortinget i høstsesjonen 2000.

På bakgrunn av Stortingets behandling av St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt og losgebyrsystemet, jf. Innst. S. nr. 85 (1999-2000), har Fiskeridepartementet i samarbeid med Kystverket og berørte næringsorganisasjoner startet arbeidet med å følge opp forslagene som ble fremmet i meldingen. Departementet tar sikte på å oppnevne et rådgivende utvalg for Kystverket i løpet av 2000.

Fiskeridepartementet er ansvarlig for koordinering av sivile navigasjonshjelpemidler, og deltar bl.a. i Styringsgruppen for Galileo som kan bli EUs fremtidige satellittnavigasjonssystem.

En samlet nasjonal transportplan forutsettes fremlagt for Stortinget høsten 2000. Planen er utarbeidet i samarbeid mellom Samferdselsdepartementet og Fiskeridepartementet, og de ulike transportsektorene sees her i større sammenheng enn det som var tilfelle i de tidligere sektorplanene.

Departementet har arbeidet med revisjon av havne- og farvannsloven og oppfølging av losmeldingen. Arbeidet med å utforme en mer hensiktsmessig navigasjonspolitikk er igangsatt.

Tilgangen på areal er en av de viktigste rammebetingelsene for næringen langs kysten. Fiskeridepartementet har prioritert arbeidet med samfunnsplanlegging, verneplanlegging og forhold mellom bruk og vern.

Det har vært nedlagt arbeid med utarbeiding av en ny strategiplan for Fiskeridepartementet. Strategiplanen vil bli ferdigstilt høsten 2000.

Prioriteringer for 2001

Fiskeridepartementets hovedoppgave er å tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskeri- og havbruksæringen, for gjennom dette å bidra til at departementets visjon *Verdier fra havet – Norges framtid* og departementets mål kan nås.

Som et ledd i arbeidet med å finne en hensiktsmessig fordeling av arbeidsoppgaver innenfor fiskeriforvaltningen, vil det bli arbeidet med økt delegering av oppgaver til Fiskeridirektoratet og Kystdirektoratet. Dette gjelder både forskriftsarbeid og annen saksbehandling. Modernisering og

forenkling av lov- og forskriftsverket vil stå sentralt i arbeidet med effektivisering av forvaltningsoppgavene. Dette innebærer at arbeidet med revisjon av oppdrettsloven med sikte på ny havbrukslov med tilhørende forskrifter vil bli prioritert, herunder arbeidet med egnet reguleringssystem for oppdrett av nye marine arter. Ny lov om havbeite vil bli fulgt opp med forskrifter. Arbeidet med revisjon av havne- og farvannsloven vil bli prioritert. Det vil bli fremmet en proposisjon om endringer av saltvannsfiskeloven.

Fiskeridepartementet vil igangsette arbeidet med ny havlov for forenkling av eksisterende lovverk for utøvelsen av fisket og for å integrere miljøhensyn i forvaltningen av fiskeressursene.

Fiskeridepartementet forvalter marine områder med stort biologisk mangfold, og vil vurdere behovet for regelverk i forbindelse med utnytting av naturlig forekommende marine genressurser, og vil delta aktivt i regjeringens lovutredningsarbeid om vern og bruk av biologisk mangfold. Fiskeridepartementet vil prioritere arbeidet med prosesser hvor rammebetingelsene for bruk av kystsonen legges og departementet vil videreføre arbeidet med å sikre havmiljøet, nasjonalt og internasjonalt.

Fiskeridepartementet vil bidra til at produksjonsveksten i oppdrettsnæringen blir mest mulig balansert og bærekraftig. For å sikre dette er det nødvendig med en overordnet regulering av produksjonsveksten av laks og ørret gjennom konsesjonspolitikken og fôrkvoter for laks for å ivareta et rimelig forhold mellom produksjons- og markedsutviklingen. Det vil i løpet av 2001 bli tildelt et antall nye tillatelser for laks og ørret gjennom en auksjonsordning, jf. omtale under programkategori 16.30. Videre skal det tilrettelegges for vekst for skjell og andre marine arter gjennom egnede reguleringssystemer og tilsynsapparat.

Fiskeridepartementet prioriterer arbeidet med å bedre betingelsene for eksport av norsk fisk. Departementet vil bidra aktivt i arbeidet med å få i gang en ny forhandlingsrunde i WTO. Det er opprettet en stilling som fiskeriråd i Genève.

Arbeidet med å sikre at norsk sjømat er helsemessig trygg og av god kvalitet vil fortsatt ha prioritet, og arbeidet med implementering av revidert vedlegg I i EØS-avtalen vil fortsette også i 2001.

Oppfølgingen av NOU 1999:5 Det nye Kystverket, St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet og arbeidet med å revidere havne- og farvannsloven vil være prioriterte oppgaver innen kystforvaltningen i tiden fremover.

Fiskeridepartementet vil vektlegge arbeidet med sikkerhet og fremkommelighet i farledene, og tar videre sikte på å fremme en stortingsmelding om fyrtjenesten i løpet av høsten 2000.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 skal dekke lønnsutgifter, reiser, kontortjenester, kompetanseheving, inventar, utstyr og informasjonsvirksomhet i Fiskeridepartementet. En del av bevilgningen på posten går til å dekke kostnader ved forvaltningsrettede utredninger og prosjekttiltak som det ikke er kapasitet eller kompetanse til i departementet. I 2000 har utredningsmidlene blitt fordelt på om lag 20 prosjekter. Kostnaden med fiskeriråd ved Norges delegasjon til WTO skal fra 2001 dekkes over denne posten.

Det fremmes forslag om å bevilge 64 mill. kroner på posten i 2001.

Post 70 Tilskudd diverse formål

Formålet med ordningen er å gi støtte til ulike fiskeri-, havbruks- og kystfaglige tiltak. Det fremmes forslag om å bevilge 500 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 4000 Inntekter (jf. kap. 1000)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Refusjoner		10	10
	Sum kap. 4000		10	10

Post 01 Refusjoner

Fiskeridepartementet utfører prosjekter i regi av Nordisk Ministerråd. Departementets utgifter refunderes fra Nordisk Ministerråd og posteres på kap. 4000 post 01 Refusjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
70	Tilskudd	5 205	5 800	6 250
	Sum kap. 1001	5 205	5 800	6 250

Innledning

De internasjonale organisasjonene Norge er medlem av er viktige premissleverandører for utformingen av norsk fiskeri- og kystforvaltning og dermed for mulighetene til verdiskaping. Regjeringen har som mål at Norge skal spille en aktiv rolle i utviklingen av internasjonal havrett og forvaltningen av de levende marine ressursene, i tråd med ønsket om å fremme norsk forvaltningspolitikk regionalt og globalt. Norsk fiskeriforvaltning må derfor opprettholde en sterk posisjon i disse organisasjonene.

Nærmere om organisasjonene

Fiskeriforvaltning, rådgivning og forskning

Forvaltningen av fiskebestandene i det nordlige Atlanterhav er basert på internasjonalt samarbeid gjennom bilaterale og multilaterale avtaler og gjennom regionale fiskeriorganisasjoner. Det internasjonale rådet for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene råd om forvaltningen av fiskebestandene, herunder om beskatningen og andre reguleringer av fisket. Med utgangspunkt i denne rådgivningen drøftes årlige reguleringer og kvoter for de ulike fiskebestandene med de aktuelle partene. ICES la i 2000 frem utkast til ny strategi. Fiskeridepartementet vil bidra til at strategien utformes på en måte som norsk fiskeri- og havmiljøpolitikk er best mulig tjent med.

Norge deltar aktivt i de to regionale fiskerikommisjonene. Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO) og Kommisjonen for fiske i Det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC). Dette gjelder blant annet oppfølging av prinsipper for kvotetildeling og spørsmålet om kontroll og tvisteløsningmekanismer. NAFO fastsetter reguleringstiltak for de viktigste bestandene som utnyttes i det nordvestlige Atlanterhav utenfor Canadas 200 milsone.

NEAFC har i den senere tid spilt en aktiv rolle i forhold til regulering av bestandene i områdene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhav. En forvaltningsstrategi for makrell ble vedtatt på NEAFCs årsmøte i 1999. Det arbeides nå med å etablere et forvaltningsregime for kolmule i internasjonalt farvann.

Det arbeides aktivt i NEAFC for å tilpasse organisasjonen til den siste utviklingen innen internasjonal havrett, blant annet FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs flaggavtale om fremme av fiskefartøyers overholdelse av internasjonale bevarings- og forvaltningstiltak på det åpne hav. I den forbindelse har det vært nedlagt et betydelig arbeid for å komme frem til felles kontroll og inspeksjon i internasjonalt farvann. I juni 1998 vedtok NEAFC et felles kontroll- og håndhevelsesregime som ble iverksatt fra 1. juli 1999. I fortsettelsen av dette har NEAFC utviklet et satelittbasert system for sporing av fiskefartøyer i internasjonalt farvann. Fra 1. juli 2000 har fartøy som fisker i NEAFC-farvann plikt til å ha montert sporingsutstyr.

Formålet til Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) er samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter nå sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikter over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, herunder også de store bardehvalene. En viktig del av organisasjonens arbeid er å formidle informasjon om bærekraftig forvaltning av sjøpattedyr, både direkte fra sekretariatet og gjennom den støtte som gis til ulike prosjekter fra NAMMCOs fond.

Som følge av at fiskbare forekomster av tunfisk (makrellstørje) er tilbake i norsk sone, deltar Norge i arbeidet i Konvensjonen for bevaring av

atlantisk tunfisk (ICCAT). Foreløpig deltar Norge som observatør. Om Norge skal melde seg inn i organisasjonen vil avhenge av bestandsutbredelsen og utviklingen i norsk fiske.

Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO) vil bli etablert i november 2000. Organisasjonen som skal ha ansvar for forvaltning av fiskeriressursene i området, både vandrende og stasjonære bestander, er den første regionale fiskeriorganisasjon som blir etablert etter inngåelsen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav. I tillegg til at Norge har fiskeriinteresser i området, vil denne organisasjonen ha betydning for rettsutviklingen med hensyn til fiske på vandrende bestander. Norge vil derfor bli medlem av SEAFO.

Havner, farleder og navigasjon

Norge er medlem av tre internasjonale organisasjoner innen kystforvaltning og er med i styrer og arbeidsgrupper av særlig interesse for Norge. De internasjonale navigasjonskongressene (PIANC) forestår utredninger og formidling av kunnskap om planlegging, utbygging og drift av havner, farleder og offshoreinnstallasjoner. Virksomheten i Den internasjonale havnevesenorganisasjonen (IAHP) er særlig rettet mot utvikling og effektivisering av havneorganisasjonen, havneadministrasjonen og sikkerhetsspørsmål i havnene. Virksomheten til Den internasjonale fyrvesenorganisasjonen (IALA) er i hovedsak rettet mot utvikling og koordinering av utstyr, systemer og anbefalinger til presisjonsnivå for navigasjonsrettledning.

Budsjettforslag 2001

Post 70 Tilskudd

Posten dekker medlemsavgiften til ulike internasjonale organisasjoner og kommisjoner som Norge deltar i. Det fremmes forslag om å bevilge 6,25 mill. kroner på posten i 2001. Tabellen under viser fordeling av forslag til bevilgning på den enkelte organisasjon.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
1.	Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	1 404	1480	1 485
2.	Den internasjonale kommisjon for fisket i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC)	2 038	2050	2 210
3.	Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO)	113	135	135
4.	Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	1 540	1885	1 800
5.	Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)		100	110
6.	Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO)			360
6.	De faste internasjonale navigasjonskongresser (PIANC)	23	65	65
7.	Den internasjonale havnevesenorganisasjon (IAHP)	12	10	10
8.	Den internasjonale fyrvesenorganisasjon (IALA)	76	75	75
	Sum kap. 1001 post 70	5 206	5 800	6 250

Programkategori 16.20 Forskning og utvikling

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	239 843	264 500	278 700	5,4
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	114 351	147 600	119 900	-18,8
1023	Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)	247 916	246 400	282 000	14,4
	Sum 16.20 Forskning og utvikl.	602 110	658 500	680 600	3,4

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	236 048	234 700	268 400	14,4
21-23	Andre driftsutgifter	145 745	154 100	158 700	3,0
30-49	Nybygg, anlegg	1 384	45 000		-100,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	181 127	179 500	205 000	14,2
70-89	Overføringer til private	37 806	45 200	48 500	7,3
	Sum 16.20 Forskning og utvikl	602 110	658 500	680 600	3,4

Innledning

Programkategorien omfatter Havforskningsinstituttet, drift av forskningsfartøyene, Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt, tilskudd til Norges forskningsråd, tilskudd til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning) og ordningen Tilskudd til utviklingstiltak.

Norge har rettigheter til, og ansvar for, noen av verdens mest produktive kyst- og havområder. Dette gir et unikt utgangspunkt for verdiskaping basert på fornybare ressurser i havet og en stor kystbasert næring. Fiskeridepartementets satsing på fiskeri- og havbruksforskning har som overordnet mål å utvikle kunnskap for å utløse dette verdiskapingspotensialet.

Fiskeridepartementets strategiplan *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur* for sjøtransport ligger til grunn for prioriteringer av forskningsinnsatsen. Formålet med strategien er å synliggjøre sentrale utfordringer og å styrke og samordne Fiskeridepartementets arbeid med marin forskning og utvikling. FoU-strategien bygger på St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport, St.meld. nr. 48 (1994-95) Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring og St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring. Disse er sammen med St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille, retningsgivende fremover for FoU-

innsatsen på Fiskeridepartementets ansvarsområder. Stortinget har gjennom behandlingen av St.meld. nr. 39 (1998-99) gått inn for en særskilt satsing på marin FoU, som ett av fire nasjonale områder med spesielt stort potensial for økt verdiskaping, eller med særskilte utfordringer som krever innsats, jf. Innst. S nr. 110 (1999-2000).

Mål, utfordringer og status på området

Ressurs- og miljørettet forskning og overvåking skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder.

Innsatsen på dette området utgjør et sentralt grunnlag for den nasjonale og internasjonale rådgivningen om utnyttelsen av fiskebestandene, som bl.a. blir utformet gjennom samarbeidet i Det internasjonale rådet for havforskning (ICES). Kartlegging, dokumentasjon og gode prognoser er viktige forutsetninger for høsting av de marine ressursene og produksjon av trygg sjømat.

Målet for ressursforskningen og overvåkingen av fisk, skalldyr og sjøpattedyr er å kunne fastslå tilstanden til de ulike bestandene med størst mulig grad av sikkerhet og hvor mye som på en vedvarende måte kan høstes. For å kunne gi mer presise mål for høsting av bestandene, må de vitenskapelige metodene og modellene forbedres slik at usikkerheter i bestandsberegningene reduseres. Fiskeridepartementet har i 1999 og 2000 rettet spesiell innsats mot metodeutvikling og utvikling av regnemodeller for norsk-arktisk torsk. Et nytt bestandsberegningsverktøy foreligger, og vil bli tatt i bruk av ICES for norsk-arktisk torsk høsten 2000.

ICES begynte i 1998 å ta i bruk føre var-prinsippet i ressursrådgivningen. Bruken av dette begrepet er ikke entydig, og er gjenstand for diskusjon i mange fora, nasjonalt og internasjonalt. For utviklingen innen norske fiskerier er det viktig at alle sentrale aktører, som næring, forskning og forvaltning, har en felles forståelse av begrepet og hvordan det skal brukes i praktisk fiskeripolitikk. Spørsmålet ble tatt opp til en første drøfting med næringen i mai 2000. Denne diskusjonen vil fortsette fremover.

For å følge opp Biodiversitetskonvensjonen, må effekten av næringsvirksomhet på det marine mangfoldet overvåkes. Arbeidet med å kartlegge spesielt sårbare bunnhabitater som kan skades ved fiskeriaktivitet, vil her være viktig. Det arbeides også med selektive fiskeredskaper og metoder for å unngå bifangst av andre arter enn målarter og å unngå skader på leveområder.

Fiskeridepartementet ser et økt fokus på problemstillinger knyttet til bruk og vern i kystsonen. Det blir viktig å bygge opp et godt kunnskapsgrunnlag om havmiljøet, miljøets sårbarhet og kunnskap om fiskeri- og havbruksnæringen, for å kunne vurdere miljø- og næringsinteresser opp mot hverandre på et faglig godt grunnlag. Dette er viktig i forhold til oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona.

Målet for miljøforskningen og miljøovervåkingen er å kunne fastslå livsbetingelsene og produksjonsforholdene for fisk og andre marine ressurser og dokumentere havmiljøets tilstand. En viktig del av innsatsen på området har vært rettet mot å kunne ta i bruk miljødata, dvs. data om havklima, næringssalter med mer, som en del av grunnlaget for bestandsberegningene.

Kartlegging og dokumentasjon av miljøtilstanden i norske kyst- og havområder er en forutsetning for produksjon av trygg sjømat. Kyst- og havområdene blir kontinuerlig tilført miljøfremmede stoffer fra landbasert virksomhet og fra oljeproduksjonen. Forvaltningen vet lite om hvilke effekter disse stoffene har på marine organismer på lengre sikt. Det ble i 2000 igangsatt et arbeid under ledelse av Olje- og energidepartementet og i samarbeid med Miljøverndepartementet, Fiskeridepartementet, Norges Forskningsråd og Oljeindustriens Landsforening, med sikte på å styrke forskningen på langtidseffekter ved utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten og å få etablert en mer koordinert og fokusert forskningsinnsats på dette området.

Det er et viktig mål at norsk sjømat oppleves som trygg og av riktig kvalitet i alle markeder. Det er derfor viktig å kunne dokumentere innhold av potensielle miljøgifter i fisk og skalldyr fanget eller oppdrettet i norske farvann og sikre at tilvirkning og omsetning av fôrvarer, ferdigfôr og fiskemel er av god kvalitet, og ikke representerer fare for mennesker, fisk, dyr eller miljø.

Havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne for nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig forvaltning. Det er viktig å opprettholde og videreutvikle det faglige grunnlaget innenfor havbruksforskningen på bred front, spesielt innsatsen rettet mot den etablerte oppdrettsnæringen. De markedsmessige utfordringene laksenæringen møter i dag aktualiserer behovet for nytenking, produktutvikling og vektlegging av kvalitet på produktene til de ulike markedene.

For å bidra til økt verdiskaping er det viktig å legge til rette for nye arter i oppdrett. Dette gjelder bl.a. kveite, skjell, steinbit og torskefisk.

For å kunne utvikle skjellnæringen vil metoder for algegiftkontroll og kunnskap om skjellsykdommer være sentralt.

Den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell utvikling. Norsk fiskerinæring må kontinuerlig arbeide for bedre markedsvilkår. Et voksende globalt marked, hurtige teknologiske endringer og mer bevisste forbrukere stiller økte krav til omstillingsevne og effektiv produksjon. Det er en målsetting at fiskeindustrien i større grad utvikles til en høyteknologisk prosessindustri. En slik utvikling vil ha avgjørende betydning for industriens konkurransedyktighet i en global industri.

For at næringen skal være konkurransedyktig, må markedskrav innarbeides i hele verdikjeden. Med økende bevissthet blant forbrukere, vil det også stilles større krav til kvaliteten på fisk og annen sjømat. Innholdet av kjemikalier og giftstoffer vil være en viktig parameter ved vurdering av kvaliteten.

Større totalutnyttelse av fiskeriråstoffet innebærer et potensiale for større verdiskaping. Det kreves videre forskning innen dette området, både med hensyn til ressurser som råstoff til matproduksjon og til industriell anvendelse. Organismer som lever under ekstreme forhold kan ha genetiske tilpasninger som kan utnyttes industrielt. Det er knyttet interessante perspektiver til kommersiell utnyttelse av marine råstoff som bl.a. mikroorganismer og marine organismer i den lavere delen av næringskjeden.

Det skal legges til rette for økt utnyttelse av biprodukter, herunder utnyttelse av ulike komponenter (enzymer mv.) av marine organismer og marint råstoff. Fiskeridepartementet vil fortsatt prioritere arbeidet med utnyttelse av biprodukter gjennom Forskningsrådet, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og prosjektet "Resirkulering og utnyttelse av organisk avfall i Norge (RUBIN)".

Forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren og bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser. Infrastruktur for sjøtransport er av vesentlig betydning for sikkerhet og fremkommelighet i havner og farleder. Det er et mål å videreutvikle analyser, metoder og modeller som kan bidra til at tiltakene innenfor sektoren fører til bedrede transport- og sikkerhetsforhold, og samtidig til beskyttelse av det marine miljøet.

Regjeringen har som mål å øke den samlede nasjonale offentlige og private FoU-innsatsen. Som et ledd i dette ble lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen vedtatt av Stortinget 9. juni 2000, jf. Ot.prp. nr. 32 (1999-2000) og Innst. O. nr. 74 (1999-2000). Fiskeridepartementet har sendt forskrifter for en ordning med FoU-avgift på høring. Det tas sikte på at ordningen skal være operativ når loven trer i kraft 1. januar 2001. I tillegg til å kanalisere mer av næringens overskudd til investering i FoU, har ordningen som mål å legge til rette for at næringen i større grad kan være med å prioritere FoU med utgangspunkt i egne definerte behov og interesser.

Fiskeridepartementet legger vekt på samarbeid og arbeidsdeling mellom de nasjonale FoU-institusjonene for å oppnå en optimal utnyttelse av nasjonal kompetanse og ressurser. Norsk forskning innen fiskeri- og havbrukssektoren ligger på et høyt internasjonalt nivå. Den vitenskapelige og teknologiske utviklingen i samfunnet generelt har økt kompleksiteten i de problemstillinger som fiskeri- og havbruksforskningen håndterer. Dette har ikke minst bakgrunn i en økt spesialiseringsgrad. Det er derfor nødvendig å samarbeide over landegrensene for å utnytte de samlede forskningsressursene på en best mulig måte. De norske forskningsinstitusjonene innen fiskeri og havbruk deltar i det internasjonale forskningssamarbeidet, bl.a. gjennom EUs rammeprogram for forskning, for å kunne utnytte de mulighetene samarbeid og kunnskapsutveksling gir til å fremme norsk fiskeri- og havbruksforskning.

Prioriteringer for 2001

Målene som er satt i Fiskeridepartementets FoU-strategi ligger fast. Forskning og utviklingsarbeid som utføres med midler fra Fiskeridepartementet skal legge denne strategien til grunn.

Fiskeridepartementet vil styrke forskningen for økt verdiskaping basert på marine ressurser. Forskning på nye arter og bedre anvendelse av totalråstoffet for konsum og utnytting av biokjemiske komponenter fra biprodukter til industriell anvendelse vil være viktig i denne forbindelse. Større satsingsområder i 2001 kan oppsummeres som følger :

- Norges forskningsråd får en reell økning på 20,1 mill. kroner i forhold til 2000. I tråd med Fiskeridepartementets FoU-strategi vil prioriterte områder være forskning rettet mot ut-

vikling av markedskunnskap, produkt- og prosessutvikling og bedre utnyttelse av råstoffet, bl.a. gjennom marin bioteknologi og havbruksforskning inklusiv dyrking av havet.
- Forskning for teknologiutvikling i sjømatindustrien vil bli prioritert. Fra 2001 vil NORCONSERV (Institutt for Fiskeforedling og Konserveringsteknologi) og SINTEF Fiskeri og havbruk AS motta basisbevilgninger fra Fiskeridepartementet. Bevilgningen vil bli kanalisert gjennom Norges forskningsråd.
- Grunnlaget for gode forskningsresultater og økt verdiskaping ligger i gode forskningsfasiliteter. Det er stort behov for å oppgradere havbruksstasjonene, og det er satt av noe midler for å oppgradere disse. Fiskeridepartementet vil i samarbeid med Statsbygg vurdere muligheten for at ansvaret for forvaltning og drift av havbruksstasjonene under Havforskningsinstituttet overføres til Statsbygg.
- Havforskningsinstituttets innsats innen havbruksforsking skal styrkes med en realøkning på om lag 9-10 mill. kroner.
- Overvåking og dokumentasjon av potensielt skadelige stoffer i havmiljø og sjømat samt forskning på effekter av slike stoffer vil være et prioritert område i 2001, herunder får Ernæringsinstituttet en reell styrking på 6,5 mill. kroner. Ernæringsinstituttet og Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium vil bli slått sammen for å etablere et styrket beredskaps- og kompetansesenter på området.

Forskning og overvåking som grunnlag for rådgivning for forvaltning av de økonomisk viktigste fiskebestandene, vil fortsatt ha høy prioritet.

Ressursrådgivningen skal baseres på en føre var-tilnærming, som vil kreve høy innsats for utvikling av bedre metoder for bestandsovervåking, bestandsberegninger og prognoser.

Kommersiell utnyttelse av spesielle egenskaper ved marine organismer er et lite utforsket område. Dokumentasjon av artsmangfoldet i bunnhabitater, spesielt svampsamfunn, vil være viktig i denne sammenhengen. Dette arbeidet vil bli videreført i 2001.

Det forventes økt fokus på bruk og vern av kystsonen fremover. Havforskningsinstituttet må i denne sammenheng ta sikte på å være en viktig faglig premissleverandør i avveiningen mellom miljø- og næringsinteresser i kystsonen.

Fiskeridepartementet vil følge opp næringens arbeid med tilrettelegging av ordningen med FoU-avgift.

KAP. 1020 Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	145 702	142 500	160 250
21	Spesielle driftsutgifter	94 141	115 000	118 450
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*		7 000	
	Sum kap. 1020	239 843	264 500	278 700

Innledning

Kapitlet omfatter Havforskningsinstituttet med forskningsstasjonen Flødevigen og havbruksstasjonene Austevoll og Matre. Havforskningsinstituttet er lokalisert i Bergen. Instituttet er administrativt underlagt Fiskeridepartementet, men har eget styre. Havforskningsinstituttet driver også forskningsfartøyene, som er omtalt under kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene.

Oppgaver og programstruktur

Havforskningsinstituttets primære oppgaver er å drive forvaltningsrettet forskning, overvåking og rådgivning for Fiskeridepartementet. Instituttet gir også råd til andre deler av forvaltningen, insti-

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

tusjoner, næringsaktører og internasjonale kommisjoner. Instituttets virksomhet skal gi kunnskap om hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og grunnlaget for oppdrett og havbeite, og sammenhengen mellom disse. Overvåking, forskning og rådgivning skal legge grunnlaget for en langsiktig og bærekraftig forvaltning og utnyttelse av de marine ressursene og det marine miljøet, og for utvikling av havbruksnæringen.

Grunnlaget for gode forskningsresultater og økt verdiskaping ligger i gode forskningsfasiliteter. Det er stort behov for å oppgradere havbruksstasjonene, og det tas sikte på å starte arbeidet med å oppgradere disse. Fiskeridepartementet vil i samarbeid med Statsbygg vurdere muligheten for at ansvaret for forvaltning og drift av havbruksstasjonene under Havforskningsinstituttet overføres til Statsbygg. Det er satt av midler til økte husleiekostnader som følge av dette.

En sentral oppgave er arbeidet med å utvikle bestandsberegningsgrunnlaget og metoder som instituttet og ICES bruker i sine bestandsvurderinger. For tiden innehar instituttet lederervervet i ICES' rådgivende komiteer for henholdsvis fiskeriforvaltning og miljøforvaltning i to av vitenskapskomiteene. I tillegg har instituttet plass i Det europeiske forskningsråds Marine Board. Havforskningsinstituttet har utstrakt samarbeid med nasjonale og internasjonale forsknings- og forvaltningsinstitusjoner.

En del av ressursrådgivningen foregår i samarbeid med Fiskeriforskning i Tromsø. Det er i denne forbindelse etablert et felles forum innen ressursforskning og rådgivning, med sikte på optimal utnyttelse av institusjonens ressurser og datagrunnlag for rådgivningen.

Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen er akseptert som en "Large Scale Facility for Marine Food chain Research" for EU. Sammen med Universitetet i Bergen, Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling, er det nylig opprettet en egen samarbeidsavtale, for å styrke den norske innsatsen innen marint klima.

Den langsiktige forvaltningsrettede forskningen og aktiviteter som ressurs- og miljøovervåking, basisdrift av havbruksstasjonene og rådgivning, er organisert i linjeprogrammene 91 *Ressursovervåking og rådgivning*, 92 *Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet*, 93 Havbruk og rådgivning og 95 *Bistandsrettet samarbeid innen forskning og forvaltning*. Linjeprogrammene 91-93 er i hovedsak finansiert av Fiskeridepartementet og følger senterstrukturen ved instituttet, Senter for marine ressurser, Senter for marint miljø og Senter for havbruk. Linjeprogrammene 91-93 er nærmere beskrevet under resultater.

Linjeprogram 95 *Bistandsrettet samarbeid innen forskning og forvaltning* er finansiert fullt ut av NORAD, og gis derfor ikke egen omtale i Fiskeridepartementets budsjett. Programmet har som hovedmål å utvikle effektive forskningsbaserte forvaltningssystemer og institusjoner i utviklingsland. Programmet omfatter instituttets aktivitet knyttet til fiskeriforskning i utviklingsland og driften av forskningsfartøyet "Dr. Fridtjof Nansen", jf. kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene.

Den øvrige forskningsaktiviteten er organisert i 12 forskningsprogrammer som omfatter både grunnleggende forskning og forvaltnings- og næringsrettet forskning og utvikling. Forskningsaktiviteten i disse programmene er avgjørende for å få ny kunnskap og forbedre metoder, som kan innarbeides i linjeprogrammenes virksomhet og danne grunnlaget for forvaltningsråd. Forskningsprogrammene er i større grad enn linjeprogrammene finansiert ved eksterne bevilgninger.

Tabell 6.1 viser de totale drifts- og fartøykostnadene ved Havforskningsinstituttet fordelt på linjeprogram og forskningsprogram, slik de ble fordelt i instituttets virksomhetsplan for 2000. Til sammenligning er det tatt med tilsvarende regnskapstall fra 1999. Programmene 5, 7 og 8 er noe endret i 2000 i forhold til årene før.

Instituttet har nylig gjennomført en brukerundersøkelse som viste at instituttets rådgivning generelt har høy troverdighet innen nærings- og forvaltningskretser, gitt den usikkerhet en må operere med i datagrunnlag og metodikk.

Tabell 6.1 Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhet 2000[1)]

(i 1000 kr)

Programmer		Regnskap 1999	Plan for virksomheten 2000 FID	Ekstern	Totalt
Linjeprogram					
91	Ressursovervåking og rådgivning	92 742	88 664	1 896	90 560
92	Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet	40 292	37 916	6 303	44 219
93	Havbruk og rådgivning	21 109	22 404	8 643	31 047
95	Bistandsrettet samarbeid	49 304		52 000	52 000
99	Støtteaktiviteter	13 129	1 124	7 829	8 953
Sum linjeprogram		216 576	150 108	76 671	226 779
Forskningsprogram:					
1	Ressurs og miljøforskning i kystsonen	8 836	6 493	2 606	9 099
2	Økosystem Norskehavet	19 551	2 524	1 990	4 514
3	Reproduksjon og rekruttering	6 225	4 221	3 631	7 852
4	Populasjonsdynamikk og modellering	10 762	4 292	5 513	9 805
5	Absolutt mengdemåling marine ressurser.	11 263	9 115	8 430	17 545
6	Ansvarlig fangst	24 664	9 924	15 978	25 902
7	Yngelproduksjon i havbruk	8 354	2 918	8 325	11 243
8	Matfisk og kvalitet	15 320	4 847	10 244	15 091
9	Marint biologisk mangfold	5 127	2 765	3 745	6 510
10	Marin forurensning	8 553	2 794	5 268	8 062
12	Fiskehelse og bioteknologi.	12 792	4 175	7 043	11 218
13	Klima og fisk (nytt i 2000)	0	3 527	2 628	6 155
Sum FoU-program		131 447	57 595	75 401	132 996
Total sum Havforskningsinstituttet		348 023	207 703	152 072	359 775

1) Eksterne inntekter omfatter inntekter på kap. 4020 og 4021, postene 03 og 01, og utgifter på kap. 1020 og 1021, post 21. Fiskeridepartementets andel omfatter totalbevilgningen på kap. 1020, post 01 og kap. 1021, post 01, unntatt investeringer, husleie til Statsbygg og Fiskeriforsknings utgifter til forskningsfartøyet "Jan Mayen".

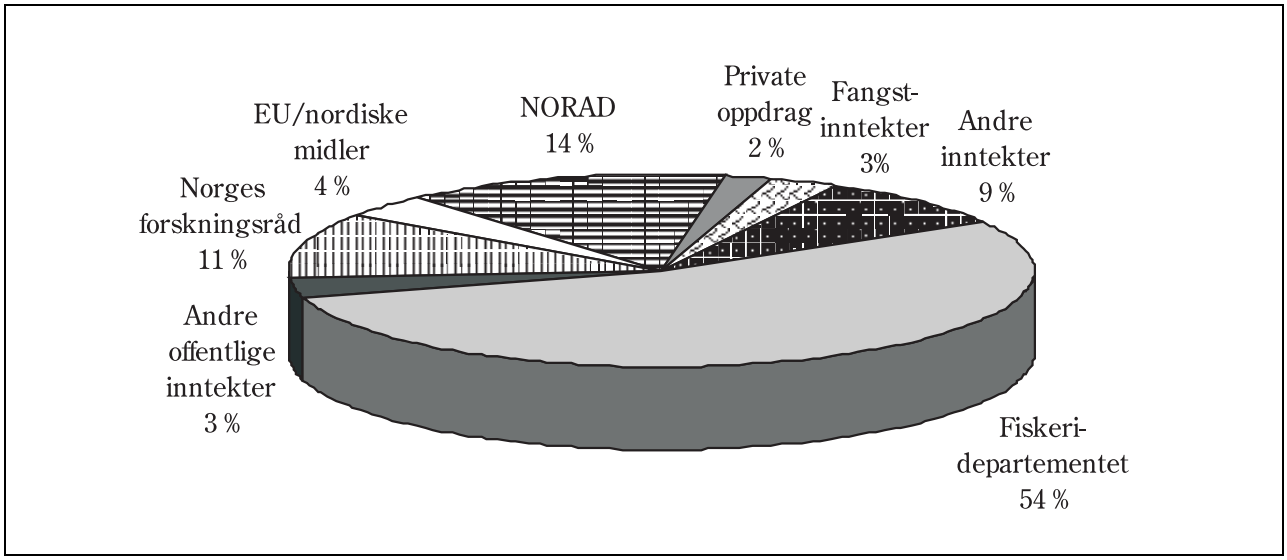

Figur 6.1 Oversikt over finansieringskildene til Havforskningsinstituttet og forskningsfartøyene i 1999 (eksklusive investeringer)

Havforskningsinstituttets aktivitet hadde en liten nedgang fra 1998 til 1999. Aktiviteten i 2000 er totalt sett på om lag samme nivå som i 1999, når det tas hensyn til pris- og lønnsvekst.

Havforskningsinstituttet fikk i 1999 om lag 65 prosent av inntektene fra Fiskeridepartementet, hvorav 54 prosent direkte fra departementet og 11 prosent indirekte fra departementet gjennom Norges forskningsråd. Andelen direkte fra Fiskeridepartementet representerer en økning fra året før, mens andelen fra Forskningsrådet er redusert med ett prosentpoeng. NORADs relative andel var på 14 prosent og finansiering gjennom EU- og nordiske prosjekter var på 4 prosent i 1999, begge som i 1998.

I den videre omtalen presenteres mål, resultater og prioriteringer for instituttets virksomhet fordelt på senterområdene. Det legges for 2001 vekt på at havbruk skal styrkes, mens marine ressurser og marint miljø videreføres på om lag samme nivå.

Marine ressurser

Mål

- Ressursforskningen skal fremskaffe et godt kunnskapsgrunnlag for bærekraftig høsting fra det marine økosystemet og forvaltning av fiskeriene, basert på presise mengdemål og prognoser for utviklingen av fiskebestandene.

Delmål for ressursforskningen er å:

- utvikle et bedre teoretisk og samtidig anvendbart grunnlag for ressursforvaltningen, ved å klarlegge hvordan naturgitte svingninger og fiske påvirker bestandsutvikling og høstbar produksjon av marine ressurser
- bidra til ansvarlig og lønnsom fangst av tildelte kvoter
- øke kunnskapen om det marine miljø og de marine ressursene i kystsonen for å styrke grunnlaget for forvaltning og verdiskaping i kystsonen.

Resultater 1999-2000

Linjeprogram 91: Ressursovervåking og rådgivning

Programmets hovedmål er å levere ressursbiologisk rådgivning til fiskeriforvaltningen i form av status og forventet utvikling av de viktigste fiskebestandene, som grunnlag for fastsetting av fiskekvoter. Foruten en omfattende feltaktivitet i og utenfor norsk økonomisk sone for mengdemåling av fiskebestander, inngår fangststatistikk, flerbestandsvurderinger og miljødata i grunnlaget for bestandsberegningene.

Ressursrådgivningen bygger på overvåking og mengdemåling av fiskebestandene ved forskningstokt, innhenting av fangststatistikk, dataanalyse, bestandsberegning og prognoser for bestandenes forventede utvikling. Programmet leverte i 1999 ressursbiologisk rådgivning for om lag 40 av de vel 80 ulike bestandene av fisk, skalldyr og sjøpattedyr norske fiskerier høster av.

Hovedinnsatsen var rettet mot økonomisk og økologisk viktige bestander av sild, torsk, hyse, makrell, kolmule, lodde, sei, blåkveite og vågehval. Toktaktiviteten ble i hovedsak gjennomført som planlagt, men toktene i Barentshavet ble også i 1999 noe hemmet av begrenset adgang i russisk sone.

Det er lagt ned betydelig innsats i videreutviklingen av bestandsberegningsmodellen Fleksibest, i første omgang for norsk-arktisk torsk. Arbeidet blir utført i tett samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljø. Fiskeridirektoratet, Kystvakten, salgslag og utvalgte fiskefartøy bidrar til datainnsamling og deltar i en referansegruppe for Fleksibest. Den nye modellen ble testet for bestandsberegningen høsten 1999, og vil etter planen bli anvendt som hovedverktøy høsten 2000. Oseanografer og planktoneksperter deltar i økende grad for å muliggjøre praktisk anvendelse av miljødata i bestandsberegninger. Fangstdata er også et viktig grunnlag for bestandsberegningene. Det er satt i gang arbeid for å bedre kvaliteten til fangststatistikken, og med å etablere bedre systemer for utvidet anvendelse av data fra fiskeflåten.

Aldersbestemmelse av fisk er en mulig feilkilde i bestandsberegningene. Derfor er det også i 1999 gjennomført sammenligninger med andre land for å oppnå en enhetlig praksis på dette området.

En vesentlig del av innsatsen i programmet er deltakelse som rådgiver i internasjonale forhandlinger og kommisjoner, i tillegg til arbeid i Nordisk ministerråd, nasjonal og internasjonal rådgivning for bevaring av biologisk mangfold og utvikling av nye konsepter for økosystembasert fiskeriforvaltning.

Rapporten Havets ressurser som utgis årlig, viser historikk, status og forventet utvikling av de viktigste fiskebestandene.

Program 1: Ressurs- og miljøforskning i kystsonen

Programmet skal øke kunnskapen om marint miljø og marine ressurser i kystsonen og gjennom dette gi grunnlag for bærekraftig forvaltning og verdiskaping i fjord- og kystområder. Resultater:

- Det er utført kartlegging og overvåking av kystressurser som tang og tare, hummer, leppefisk, ål, torsk og sjøørret.
- Etter en kraftig nedgang av torskebestanden langs kysten av Skagerrak, har instituttet deltatt i et internasjonalt samarbeid for å klarlegge årsakene. I den forbindelse arrangerte instituttet et nordisk seminar.
- En kartlegging av organiske miljøgifter i organismer langs kysten er igangsatt i samarbeid med NIVA.
- Med sikte på en nasjonal satsing innen kystsoneutvikling, er det etablert et samarbeid mellom bl.a. Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet med underliggende etater, fylkeskommuner, kommuner, forskningsinstitusjoner og søsterinstitusjoner i Sverige og Danmark.

Program 4: Populasjonsdynamikk og modellering

Programmet skal forbedre det vitenskapelige grunnlaget for bestandsberegninger og prognoser. Resultater:

- Utviklingen av et nytt modellverktøy for bestandsberegning knyttet til arbeidet med Fleksibest er videreført.
- Vurdering av loddebestanden i Barentshavet basert på flerbestandseffekter er videreutviklet og anvendt i forvaltningsrådgivningen.
- Gjennom analyse av historiske data fra Barentshavet er det funnet en klar sammenheng mellom størrelsen av loddebestanden og torskens levermengde og reproduksjonspotensiale.

Program 5: Absolutt mengdemåling av marine ressurser

Programmet skal utvikle metodikk for mer presis mengdemåling av fiskebestander, noe som både krever bedre målemetodikk og større kunnskap om fiskens atferd når målingene utføres. Resultater:

- Det er oppnådd meget lovende resultater med hensyn til identifikasjon og mengdemåling av makrell med ekkolodd ved å kombinere ulike frekvenser. Med samme teknologi synes det også mulig å identifisere og mengdemåle plankton.

Program 6: Ansvarlig fangst

Programmet skal levere kunnskap og metoder for lønnsom, men samtidig ansvarlig, skånsom og selektiv høsting av fiskeressursene. Resultater:

- Et nytt hydrodynamisk prinsipp kan løse problemet med å skille ut fiskeyngel i reketrålfiske.
- Undersøkelsene for klarlegging av oljeplattformers effekt som kunstige fiskerev er sluttrapportert. Det ble påvist at fisk samler seg ved slike rev, og dette kan gi grunnlag for fiske med faststående redskaper.

- Forsøk som la grunnlag for innføring av enkeltrist for størrelsesseleksjon i torsketrål i Barentshavet er sluttført i perioden. Konseptet er testet med lovende resultater både i hakefiske i Namibia og i trålfisket i Nordsjøen.
- Fangstforsøk etter blekksprut ga dårlig resultat, og vil ikke bli videreført før det er utviklet bedre teknologi for ekkoloddregistrering av denne arten.
- Det er utviklet metodikk som nærmest eliminerer problemet med uønsket fangst av sjøfugl i linefisket.

Prioriteringer for 2001

Forskning, overvåking og rådgivning for de økonomisk viktigste fiskebestandene vil ha hovedprioritet. Dette er viktig bl.a. i forhold til kvoteforhandlinger med andre land. Innføringen av en føre var-tilnærming i ressursrådgivningen krever høy innsats innen utvikling av bedre metoder for bestandsovervåking, bestandsberegning og prognoser, med spesiell vekt på kvantifisering av usikkerhet. I nye modeller for bestandsberegning vil det bli satset på større anvendelse av miljødata, data fra fiskeflåten og annen relevant informasjon. Når den nye bestandsberegningsmodellen er tatt i bruk for norsk-arktisk torsk, vil en prioritere å tilpasse og anvende modellen for andre bestander.

Forskning innen fangstrelevant fiskeatferd og fangstteknologi prioriteres for å sikre ansvarlig, miljøriktig fiske.

Det forventes økt fokus på bruk og vern i kystsonen fremover. Havforskningsinstituttet må i denne sammenheng ta sikte på å være en viktig faglig premissleverandør i avveiningen mellom miljø- og næringsinteresser i kystsonen.

Marint miljø

Mål

- Den marine miljøforskningen skal fremskaffe oppdatert kunnskapsgrunnlag for faglig rådgivning om livsbetingelsene til levende marine ressurser.

Delmål for senterområdet marint miljø er å:

- anvende informasjon om havklima og produksjonsforhold i vurderingene av fiskebestandene for å kunne gi bedre prognoser og rådgivning til ressursforvaltningen
- dokumentere virkningene av fiskerienes påvirkning på det marine økosystemet, særlig virkninger på dypvannskorallrev og andre bunnhabitater
- dokumentere forekomsten og effekter av miljøgifter i det marine økosystemet.

Resultater 1999-2000

Linjeprogram 92: Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet

Overvåking av havmiljøet i 1999 viste at tilførselen av varme ved innstrømming av atlantisk vann til Norskehavet var forholdsvis stor. Det ventes derfor fortsatt temperaturer nær eller over det normale i den østlige delen av Norskehavet og i dypere lag langs norskekysten. Den vestlige delen av Norskehavet mot Island var fortsatt preget av relativt ferskt og kaldt arktisk vann. I 1999 og vinteren 2000 var det økt varmetransport inn til Barentshavet, og det forventes temperaturer over det normale og lite is i Barentshavet i 2000.

Mengden av dyreplankton i Barentshavet i 1999 var noe under det normale, mens den var god i Norskehavet, spesielt i de sentrale og vestlige områdene. Økt innflytelse av atlantisk vann i nordlige del av det sentrale Norskehavet vil, sammen med økt mengde av dyreplankton sommeren 1999, trolig bedre produksjonsforholdene i 2000 og gi økt individuell vekst hos norsk vårgytende sild. Produksjonen av sildelarver i 2000 så ut til å være middels stor og på om lag samme nivå som i 1999, men bedre kondisjon på sildelarvene gir håp om større overlevelsesgrad. I Norskehavet vil utbredelsen av vann med arktisk opprinnelse og bedrede beiteforhold føre til en fortsatt redusert vestlig utbredelse av norsk vårgytende sild. Silda vil fordele seg omtrent som i de siste årene.

Yngelproduksjonen av lodde var svært god i 1999, men en sterk årsklasse i 2000 er bl.a. avhengig av miljøforholdene vinteren og våren 2000.

Algesituasjonen i Skagerrak og langs kysten var normal i 1999, med noen mindre frembrudd av skadelige alger og algetoksiner. Kartleggingen av korallfelt langs eggakanten og på fiskebankene fortsatte i 1999 og 2000. En skriftlig rapport om alle hittil kjente korallfelt i Norge og en tilstandsvurdering av disse, er ferdigstilt. Rapporten inneholder også et forslag til prioriterte kartleggings- og forskningsoppgaver.

Det er utført en tilstandsvurdering av potensielle trålfelt nordover til og med Sør-Trøndelag,

hvor nedbeiting av tareskogen har vært et stort problem. På utvalgte trålfelt følges gjenvekst av tare og mengden kråkeboller.

Resultatene fra linjeprogram 92 for 1999 er oppsummert i den årlige rapporten Havets miljø 2000. Resultatene fra algeovervåking oppsummeres sammen med resultater fra andre institusjoner i en Algeinfo som utgis ukentlig på internett. Resultatene er også brukt i arbeidet med miljøstatusrapporter utarbeidet av OSPAR.

Program 2: Økosystem Norskehavet - Mare Cognitum

Hovedmål for programmet er å identifisere de viktigste faktorene og mekanismene som forårsaker variabilitet i økosystemet i Norskehavet. Programmet er inne i oppsummeringsfasen, og skal avsluttes i 2001. Programmet har til nå gitt betydelig økt kunnskap og innsikt om hele økosystemet i Norskehavet. Eksempel på resultater (samlede resultater fra programmet vil bli presentert i løpet av 2001):

- Klimaindekser for det siste tiåret har vist seg å være godt korrelert både med sildeveksten og planktonproduksjonen, og kunnskapen er tatt i bruk i rådgivningen om norsk vårgytende sild.
- Det er vist at dyreplanktonproduksjonen starter i det sørøstlige Norskehavet og brer seg mot de arktiske vannmassene i nordvest. Innenfor vannmassene i Norskehavet er det store mellomårlige forskjeller i tidspunkt for når planktonproduksjonen starter.
- En detaljert livssyklus er beskrevet for raudåte, det viktigste byttedyret for pelagisk fisk i Norskehavet.

Program 3: Reproduksjon og rekruttering

Målet for programmet er å bedre bestandsberegningene ved økt kunnskap om prosesser som regulerer fiskebestanders reproduksjon og rekruttering. Programmet har hatt tre hovedtemaer; betydning av gytebestandens sammensetning og størrelse for etterfølgende rekruttering, øresteinenes mikrostruktur som verktøy til å studere fiskelarvers vekst og opphav og betydningen av vind (turbulens) på næringsopptak hos fiskelarver. Fra nyttår 2001 vil Program 3 og Program 7 slås sammen til et nytt program. Resultater (sluttrapport for programmet vil bli publisert i 2001):

- Det er vist at sild foretrekker å gyte i områder der vannmassene oppholder seg i lengre tid, i såkalte permanente virvler. Det er også klarlagt hvordan sild regulerer eggantallet utover høsten i forhold til tilgjengelig energi.
- Havmodellen NORWECOM er utviklet videre og gir et detaljert strømbilde av området fra Lofoten og nordover. Modellen er nyttig bl.a. til studier av drift av egg og larver.
- Analyser av variasjon i årsklassestyrke hos norsk-arktisk torsk har vist at antall yngel kan være en god indikator på hvilket nivå årsklassestyrken vil ligge på når fisken har blitt tre år gammel.
- For blåkveite er det vist at havområdene rundt Svalbard er svært viktige oppvekstområder.

Program 10: Marin forurensning

Mål for programmet er å kartlegge omfang av marin forurensing og eventuelle effekter på ressursene. Resultater:

- Kartlegging av plantevernmiddelet og miljøgiften toxafen har vist at denne forekommer i lave, men sporbare menger i ulike typer fiskefilet fra bl.a. Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Det gjennomføres nå en risikovurdering av hva dette kan bety for fiskens kvalitet som menneskeføde.
- Petroleumsvirksomheten på norsk sokkel medfører betydelige utslipp til produksjonsvann. Produksjonsvann inneholder bl.a. lave mengder alkylfenoler som kan virke som såkalte hormonhermere. Studier pågår for å kartlegge de hormonelle virkningene av alkylfenoler på torsk, og om dette medfører reproduksjonsforstyrrelser hos fisken.
- Det er utviklet modeller som kan beskrive utviklingen av algeblomstringer langs norskekysten og beregne betydningen av ulike tilførsler av næringssalter for eutrofiforholdene i nordiske farvann. Komplette næringssaltbudsjetter for Nordsjøen er beregnet. Modellverktøyet brukes også til studier av spredning av det radioaktive stoffet technecium fra Sellafield, og av forurensing i Barentshavet og Karahavet. Modellene kan bli et viktige hjelpemiddel for å vurdere virkemidler og tiltak for reduksjon av menneskeskapte næringssalttilførsler og annen forurensning. Det er tatt initiativ til et internasjonalt samarbeid om videre bruk av slike modeller i tilknytning til arbeid i OSPAR.

Program 13: Klima og fisk

Programmet ble etablert i 2000. Programmets hovedmål er å varsle endringer i klimaet, forstå og

kvantifisere betydningen av disse for produksjon, utbredelse og adferd hos marine organismer. Hensikten vil være å fremme utvikling av ny integrert forvaltning gjennom å inkludere klimasvingninger i bestandsberegninger. Dette gjøres ved å ta i bruk ny kunnskap om varsling av klimasvingninger og kvantitative sammenhenger mellom klimaendringer og rekruttering, vekst og utbredelse av fisk. Videre vil programmet etablere ny kunnskap om forholdet mellom endringer i klima og kvalitet i oppdrettsprodukter.

Prioriteringer for 2001

Arbeidet med å øke bruken av miljødata i vurdering av fiskebestandene vil fortsatt bli gitt høy prioritet for å styrke grunnlaget for helhetlig forvaltning og bærekraftig utnyttelse av levende marine ressurser. Undersøkelser av havklimavariabilitet og effekter på fiskebestandene vil bli gitt økt prioritet ved program 13: Klima og fisk. Undersøkelsene av reproduksjon og rekruttering hos sild og torsk vil bli videreført. Fiskerienes påvirkning på bunnhabitater vil bli gitt fortsatt oppmerksomhet. Videre kartlegging av korallrev og undersøkelser av andre bunnhabitater som fastsittende svampsamfunn vil bli søkt gjennomført.

Undersøkelser av de biologiske virkningene ved utslipp av giftstoff i produsert vann fra oljevirksomheten vil bli gitt høy prioritet. Undersøkelser av nivåer, transport og effekter av organiske miljøgifter og radioaktive stoffer på de marine ressursene vil bli videreført.

Algeovervåking i Skagerrak og overvåking av dyreplankton i Barentshavet og Norskehavet skal videreføres.

Havbruk

Mål

- Havbruksforskningen skal skape resultater og gi forvaltningsråd for å sikre en positiv utvikling av norsk havbruksnæring, når det gjelder oppdrett av laksefisk og andre marine arter.

Delmål for havbruksforskningen er å:

- utvikle bærekraftige og økonomisk rasjonelle produksjonsmetoder av oppdrettsorganismer hvor salgbar matvare av høy kvalitet er sluttproduktet
- utvikle og tilpasse metoder og strategier for analyse og overvåking av marint biologisk mangfold
- gi forvaltningsråd innenfor helse og sykdom, miljø og etikk samt genetiske spørsmål knyttet til biodiversitet
- redusere problemene forårsaket av lus, og gi råd om tiltak for reduksjon av antall rømt oppdrettsfisk
- videreutvikle det sykdomsforebyggende arbeidet.

Resultater 1999-2000

Linjeprogram 93: Havbruk og rådgivning

Senter for havbruk har en omfattende virksomhet knyttet til formidling og informasjon, hvor spesielt antall besøkende på havbruksstasjonene er stort. Oppdaterte produksjonslinjer er en forutsetning for at rådgivningen innen akvakultur blir best mulig.

Laksefisk produseres ved Matre havbruksstasjon, hvor det har vært en prioritert oppgave å vedlikeholde og tilrettelegge forsøksfasilitetene. For å tilfredsstille gjeldende lover og forskrifter i næringen, har en nå etablert en ny lokalitet for stasjonens sjøanlegg. Totalt sett har stasjonen en fiskebestand på 60 000 individ.

Arbeid med lakselus har en sentral plass, og miljøundersøkelser om virkningen av avlusningsmidler pågår. Kartlegging av mengde lus på utvandrende smolt, og betydningen for overlevelse, viser at lus kan representere en trussel for de ville bestandene.

Kveite er fortsatt hovedsatsingen ved Austevoll havbruksstasjon. Det utføres nå en klekkesesong hvert år. Austevoll havbruksstasjon har fått pålegg om utbedringer av Arbeidstilsynet.

Havforskningsinstituttets smittelaboratorium har vært gjennom en grundig opprusting. Deler av laboratoriet er fra 1999 godkjent for arbeid med genmodifiserte organismer, og forskriftene i genteknologiloven er innarbeidet i interne prosedyrer. Både forskere og teknisk personale er nå etterutdannet i forsøksdyrlære.

Manglende suksess innen kveiteoppdrett skyldes bl.a. nodavirus-infeksjoner (VER). Instituttet har nå utviklet gode diagnostiske metoder, og utviklingen av en vaksine er mulig. En del av problemet skyldes dårlig vannkvalitet, og ny vannledning kom på plass i 2000.

Havforskningsinstituttet har ingen produksjonslinje for skjell, men produserer yngel. Det er vist at dette kan utføres i kveitesiloer uten bruk av

antibiotika. Interessen for torskefisk er økende. I 1999 ble det produsert 50 000 yngel i Parisvatnet. En tar sikte på en produksjon på 300 000 i de kommende år.

Program 7: Reproduksjon i tidlige livsstadier hos fisk og skjell

Programmet skal videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for oppdrett av fisk og skjell i tidlige livsstadier. Det fokuseres på de aktuelle arters grunnleggende biologi og deres fysiologiske og atferdsmessige reaksjoner i forhold til aktuelle miljøparametre. Resultater:

- Det er utviklet et tørrfôr som kveitelarver kan spise fra første dag, men det gjenstår fortsatt tidkrevende optimaliseringsarbeid. I samarbeid med industrien, er et automatisk system for rengjøring av startfôringskar utviklet og satt i produksjon.
- Stamskjell av stort kamskjell brukt i yngelproduksjon er undersøkt for sykdommer. I disse skjellene er det ikke tegn til parasitter. Undersøkelser viser at norske skjell har en meget god helsestatus.
- Det er vist at den store yngeldødeligheten i produksjonen av stort kamskjell har en bakteriell årsak.
- Utsetting av kamskjell i bunnkultur viser at dyrkede kamskjell må være om lag 7 cm for å unngå å bli spist av krabbe.
- Berggylte benyttes til avlusning av laks. Med naturlig gyting er salgbar størrelse mulig å oppnå etter ett år.
- Lysing er blitt klekket, startfôret og tilvent vanlig fôr. Fisken synes å vokse raskt, og vil være mulig å få i oppdrett. Hyse er også klekket og startfôret.

Program 8: Matfisk og kvalitet

Programmet skal legge kunnskapsgrunnlag for markedsrettet, miljøvennlig produksjon og fangst av fisk, der trygg sjømat er sluttproduktet. Resultater:

- Sammen med næringen har en undersøkt hvordan forskjellige markeder oppfatter fersk og røkt laks, og hvilke krav de har til laks og lakseprodukter. Det er vist at slaktebetingelser og kjøling/frysing påvirker lagringstid og filetkvalitet. I fremtiden kan en forvente at forbrukerne spør etter informasjon om hvordan de etiske og miljømessige forhold er ved oppdrett, avliving og transport.
- Studier av laksens adferd i merd og påslag av lakselus tyder på at omfanget av lus på laksen er avhengig av dypet laksen svømmer på. Bruk av lys og fôringsregimer gjør at laksens svømmedyp og dermed påslag av lus kan påvirkes.
- I samarbeid med næringen er det vist at ny teknologi kan redusere bruk av kobberimpregnering.

Program 9: Marint biologisk mangfold

Programmet skal utvikle og tilpasse metoder og strategier for analyse og overvåking av marint biologisk mangfold. Resultater:

- Havforskningsinstituttet har siden 1994 samlet inn, katalogisert og bestemt genetisk et stort materiale fra de viktigste norske avlslinjene og fra viktige ville bestander av laks. Det er stor genetisk differensiering mellom de forskjellige oppdrettslinjene, og det er også en reduksjon av variasjonen innen noen av linjene. Det er funnet indikasjoner på at laks nord på kysten skiller seg fra laksebestander lenger sør.
- Det er vist at tråling ødelegger de store norske korallrevene.
- Hummerprosjektet på Kvitsøy i Rogaland viser at hummer satt ut fra 1990 til 1994 ga et innslag på 26 prosent i fangstene i vårfisket 1999, mens innslaget i høstfisket var hele 51 prosent.
- Det ble i 1999 registrert forekomst av amerikansk hummer i norsk farvann. Undersøkelser over utbredelse og økosystempåvirkning er blitt igangsatt.

Program 12: Fiskehelse og bioteknologi

Forebygging av sykdom, bruk av vaksiner og vaksinasjonsstrategier, probiotika og kunnskap om virus er helt sentralt for å opprettholde en bærekraftig oppdrettsnæring. Innsatsen er konsentrert om nodavirus (VER) hos kveite og infeksiøs pankreas nekrose (IPN) hos laks. Sammen med industrien arbeides det med å utvikle nye vaksiner, vaksinestrategier og virkning av smaksstoff. Det arbeides også med utvikling av en mulig lakselusvaksine.

Innenfor arbeidet med probiotika er hovedvekten lagt på å forstå forskjellene mellom bakterier som fremkaller sykdom og bakterier som kan ha en gunstig virkning på fisken.

For all produksjon av fisk gjelder det at sykdom opptrer av og til. Det er derfor viktig å ha kunnskap om virkningsmekanismer for aktuelle antibiotika og nedbrytningstid. Det er vist at

laksens fordøyelse av fôr og tilvekst er avhengig av enzymaktivitetene i tarmen og at ulik enzymaktivitet er avhengig av genetisk arv og miljømessig påvirkning.

Prioriteringer for 2001

Hoveddelen av realøkningen på 15 mill. kroner i budsjettforslaget for instituttet for 2001 skal brukes til å styrke innsatsen innen havbruksforskning, herunder økt husleie ved opprusting av havbruksstasjonene. Prioriteringsrekkefølgen innen akvakultur er laksefisk, kveite, skjell og torskefisk. Andre arter bearbeides i den grad en oppnår finansiering fra eksterne kilder.

Lakselus er et av de største problemene innen oppdrett. Det er derfor viktig å forstå lusas biologi og adferd. Utvikling av en mulig vaksine har høyeste prioritet. Genetiske interaksjoner mellom villaks og oppdrettslaks er også viktig å få belyst.

Forskning om og overvåking av skjellsykdommer er et prioritert område.

Artenes krav til fôr og den grunnleggende biologien må forstås, før nye marine arter kan bli viktige i oppdrettssammenheng. Effektiv produksjon og grunnlegende forståelse av kvalitet og etiske forhold i forbindelse med oppdrett er nødvendig for en miljøriktig og bærekraftig næring.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter Havforskningsinstituttets bevilgning til lønn og kjøp av varer og tjenester, og utgjør i realiteten instituttets grunnbevilgning sammen med tilsvarende post på kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene. Posten er delt i tre, der en del er avsatt til lønn og andre godtgjørelser, en del til faste utgifter som husleie og drift og vedlikehold av bygninger og anlegg, og en mer fri del som benyttes som støtte til forskningsprosjekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 160,25 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en realøkning på 15 mill kr i forhold til Saldert budsjett 2000.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter i tilknytning til instituttets eksterne oppdragsprosjekter, og blir motsvart av tilsvarende oppdragsinntekter under kap. 4020 post 03 Oppdragsinntekter. Omfanget av oppdragsvirksomheten har vært stigende over flere år.

Det fremmes forslag om å bevilge 118,45 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 4020 Inntekter (jf. kap. 1020)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
03	Oppdragsinntekter	95 304	130 000	118 450
	Sum kap. 4020	95 304	130 000	118 450

Post 03 Oppdragsinntekter

Posten gjelder oppdragsinntekter der Havforskningsinstituttet tar på seg forsknings- og utviklingsoppgaver på prosjektbasis som en del av den samlede virksomhetsplanen for instituttet. Inntektene kommer bl.a. fra Norges forskningsråd, EU-forskningsmidler, NORAD, Statens forurensningsilsyn, andre departementer, andre offentlige fond og private bedrifter. Figur 6.1 gir en oversikt over den relative betydningen de ulike finansieringskildene har for instituttets samlede inntekter og bevilgninger (figuren omfatter også kap. 1021 og 4021).

Saldert budsjett 2000 ble økt fra forslaget på 115 mill. kroner til 130 mill. kroner som følge av fullmakt til å føre inntekter som gjelder oppdragsutgifter i 1999 som inntekter i 2000. Forslaget for 2001 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået fra 2000 eksklusiv denne ekstraordinære fullmakten.

Det fremmes forslag om å bevilge 118,45 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 1021 Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	74 723	78 500	87 900
21	Spesielle driftsutgifter	38 244	31 100	32 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	1 384	38 000	
	Sum kap. 1021	114 351	147 600	119 900

Innledning

Kapitlet omfatter driften av Havforskningsinstituttets forskningsfartøy "G.O. Sars", "Johan Hjort", "Michael Sars" og "G.M. Dannevig". Driften av "G.M. Dannevig" blir delvis finansiert ved bevilgning over dette kapitlet, og delvis ved leieinntekter. "Fjordfangst" er erstattet med "Fangst" som leies fast om lag 200 dager per år. Kapitlet omfatter videre driften av "Dr. Fridtjof Nansen". Havforskningsinstituttet har fra 1. april 2000 overtatt driftsansvaret for "Håkon Mosby", som eies og finansieres av Universitet i Bergen.

Mål

- Forskningsfartøyene skal være en plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse, samt studier av de geologiske og biologiske forhold på havbunnen.

Delmål for driften av forskningsfartøyene:

- Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling.
- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt. Driften av fartøyene skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Forskningsfartøyene skal gi et veltilpasset tilbud for å kunne gjennomføre Havforskningsinstituttets virksomhet på sjøen.

Resultater 1999-2000

Havforskningsinstituttet har en meget høy utnyttelsesgrad av fartøyene, med over 300 toktdøgn på de store fartøyene. I nevnte toktdøgn medregnes ikke transittid og tid til mannskaps- eller toktskift etc. Det arbeides kontinuerlig med å forbedre rutiner og drift av fartøyene for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av dem.

For fartøyene som omfattes av kapitlet, er drift og utnyttelse planlagt og samordnet gjennom årlige toktplaner og samarbeid med andre institusjoner for å gi en best mulig utnyttelse av forskningstiden på havet. Bruken av "Jan Mayen" samordnes gjennom den årlige toktplanleggingen, jf. omtale under post 01. Forskere og medarbeidere fra andre institusjoner kan dermed delta på planlagte tokt.

Det har påløpt 3,2 millioner kroner i ekstraordinære utgifter i forbindelse med 30-års klassing av "G. O. Sars", samt reparasjoner og utbedring av feil og mangler etter pålegg fra Veritas på samtlige fartøyer. Fartøyene er mellom 10 og 30 år gamle, noe som medfører et stadig økende vedlikeholdsbehov og et økende antall reparasjoner.

Driften av "G.M. Dannevig" er fortsatt delvis basert på utleie, noe som har satt instituttet i stand til å styrke den langsiktige forvaltningsrettede ressursforskningen i linjeprogram 91 Ressursovervåking og rådgivning ved omprioritering av midler fra kap. 1021 til kap. 1020. Utleiemarkedet er imidlertid begrenset, og instituttet har problemer med å drive dette fartøyet i økonomisk balanse.

Havforskningsinstituttet inngikk høsten 1999 kontrakt med et privat rederi om langtidsleie av en kystsjark til erstatning for "Fjordfangst". Far-

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

tøyet leies om lag 200 dager per år avhengig av behov. Midler som tidligere gikk til driften av "Fjordfangst", blir nå benyttet til leie av dette fartøyet.

I revidert budsjett 1999 ble det bevilget 3,5 mill. kroner til prosjektering av ny "G.O. Sars". Stortinget forutsatte, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-1999), at "det vil bli sett på mulighetene for et samarbeid mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen om drift av forskningsfartøyet". På bakgrunn av dette har en felles prosjektgruppe utarbeidet spesifikasjoner for et nytt felles fartøy.

Utlysning i EØS-området ble foretatt våren 2000, og seks norske verft ble prekvalifisert. Anbudsrunden viste at kostnadsrammen for bygging av et nytt felles forskningsfartøy for Universitetet i Bergen og Havforskningsinstituttet vil bli vesentlig høyere enn først antatt. Regjeringen foreslår derfor at bygging av nytt forskningsfartøy utsettes. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med kostnadsramme og framdriftsplan i forbindelse med revidert budsjett 2001.

Prioriteringer for 2001

Forskningsmessige brukerbehov skal være styrende for driften av forskningsfartøyene. Når det gjelder resultatkrav og prioriteringer knyttet til miljø- og ressurskartleggingen, vises det derfor også til nærmere omtale under kap. 1020 Havforskningsinstituttet.

Samarbeidet med andre institusjoner vil bli prioritert for å få best mulig samfunnsmessig nytte av de norske forskningsfartøyene. Det vil fortsatt bli arbeidet med sikte på å få til flere driftsavtaler enn de Havforskningsinstituttet har med NORAD for driften av "Dr. Fridtjof Nansen" og med Universitetet i Bergen for driften av "Håkon Mosby".

Sikkerheten om bord på fartøyene vil bli høyt prioritert. Samtlige sjøfolk må oppgradere sine sertifikater i henhold til STCW-95-konvensjonen (Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk) innen 31. januar 2002. Det er også en målsetting å få implementert ISM-koden (International Safety Management) innen tidsfristen 1. juli 2002.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til lønn til ansatte i Rederiavdelingen og overenskomstlønnet skipspersonell, og dessuten utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer. Vedlikeholdet som dekkes over denne posten er ordinært vedlikehold for å holde fartøyene i tilnærmet samme stand som tidligere. Ekstraordinære utgifter til større utskiftninger og oppgraderinger dekkes bare delvis over denne posten.

Det er som tidligere år forutsatt at 6,9 mill. kroner skal benyttes til grunnleie av "Jan Mayen" i minst 75 døgn, fordelt med 25 døgn for Havforskningsinstituttet (2,3 mill. kroner) og 50 døgn for Fiskeriforskning i Tromsø (4,6 mill. kroner). Avsetningen bygger på avtalen fra 1992 mellom Fiskeridepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om at Fiskeridepartementet på årlig basis skal leie "Jan Mayen" av Universitetet i Tromsø og Norges fiskerihøgskole en fjerdedel av toktdøgnene. Dette vil normalt utgjøre 75 døgn.

Det fremmes forslag om å bevilge 87,9 mill. kroner på posten i 2001.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen er bruttoføring av forskningsoppdrag og blir motsvart av inntekter under kap. 4021 post 01 Oppdragsinntekter. Utgiftene omfatter lønn og drift av "Dr. Fridtjof Nansen", drift av "G.M. Dannevig" og "Håkon Mosby" samt noe innleie av fiskefartøy til fangst- og ressursforskning.

Det fremmes forslag om å bevilge 32 mill. kroner på posten i 2001.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

Som følge av at bygging av nytt forskningsfartøy til erstatning for "G.O. Sars" foreslås utsatt, fremmes det ikke forslag om bevilgning på posten i 2001.

KAP. 4021 Inntekter (jf. kap. 1021)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Oppdragsinntekter	38 491	32 100	32 000
	Sum kap. 4021	38 491	32 100	32 000

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten er motsvart av tilsvarende utgifter under kap. 1021 post 21 Spesielle driftsutgifter. Det fremmes forslag om å bevilge 32 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 1023 Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter .	15 623	13 700	20 250
21	Spesielle driftsutgifter.	13 360	8 000	8 250
50	Tilskudd Norges forskningsråd, *kan overføres*	181 000	179 500	205 000
51	Tilskudd til havbeiteprogrammet PUSH, *kan overføres*	127		
70	Tilskudd til Fiskeriforskning i Tromsø, *kan overføres*	16 000	19 200	21 500
71	Tilskudd til utviklingstiltak, *kan overføres*	21 806	26 000	27 000
	Sum kap. 1023	247 916	246 400	282 000

Innledning

Kapitlet omfatter Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt (postene 01 og 21), tilskudd til fiskeri- og havbruksforskning og forskning innenfor havne- og farvannsspørsmål i Norges forskningsråd, tilskudd til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning) og ordningen Tilskudd til utviklingstiltak.

Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt (jf. postene 01 og 21)

Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt er administrativt tilknyttet Fiskeridirektoratet. Instituttet ledes av en direktør som rapporterer til Fiskeridirektøren på linje med direktørene for Fiskeridirektoratets avdelinger, og deltar i ledermøter på dette nivået. Instituttet har et faglig råd som har i oppgave å drøfte ulike sider ved instituttets virksomhet og drift og gi råd til Fiskeridirektøren og departementet. Med virkning fra 1. januar 2001 vil Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium bli slått sammen med Ernæringsinstituttet. Ernæringsinstituttet får samtidig ansvar for virksomheten ved distriktslaboratoriene.

Den forvaltningsrettede delen av virksomheten vil bli finansiert over kap. 1030 og er omtalt der.

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

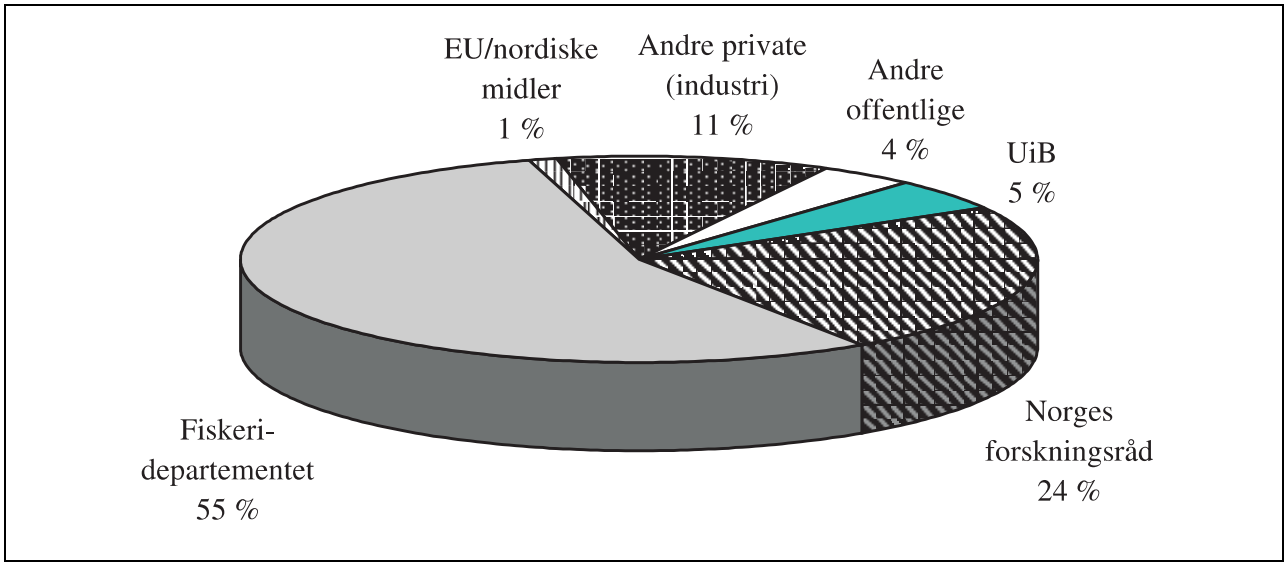

Figur 6.2 Oversikt over finansieringskildene til Ernæringsinstituttet i 1999

Mål for ernæringsforskningen

- Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt skal drive forskning og utvikle analysemetoder innenfor hovedområdene sjømat i human ernæring, og ernæring, fôr og fôrressurser innen havbruk. Instituttet skal drive forskning på et høyt internasjonalt nivå og bistå fiskeri- og havbruksnæringen og forvaltningen i spørsmål som angår disse områdene.

Ernæringsinstituttet skal:

- formidle forskningsresultater både nasjonalt og internasjonalt
- bidra til oppbygging av kunnskap i næringen og forvaltningen.

Resultater 1999-2000

Ernæringsinstituttet har bygd opp høy internasjonal kompetanse innenfor ernæring, kvalitet og bruk av sjømat, fôring av akvatiske organismer, og næringsmiddelkjemiske metoder. Instituttets forskere, hvorav samtlige fast ansatte har doktorgrad, er involvert i nasjonalt og internasjonalt arbeid knyttet til analysemetoder og forskning, og har publisert et høyt antall internasjonale publikasjoner. Instituttet har 43 akkrediterte analysemetoder. Det arbeides kontinuerlig med modernisering og akkreditering av nye analysemetoder.

Instituttet bidrar med kompetanseoppbygging for fiskeri- og havbruksnæringen, med hovedfags- og doktorgradsstudenter knyttet til instituttets forskning og gjennom undervisning i ernæringsbiologiske fag ved Universitetet i Bergen. Samarbeidet er videreutviklet med økt undervisning knyttet til kvalitet av sjømat. Instituttet har lærlinger knyttet til kjemilaborantutdanningen.

Dokumentasjon, forskning og formidling i tilknytning til Miljødatabasen har hatt høy prioritet. Basen har så langt dokumentert at norsk sjømat er trygg. Basen er bygget videre ut med data fra nye fiskearter, samt oppdrettslaks. Instituttet har økt forskningsaktiviteten i tilknytning til databasen, bl.a. gjennom igangsatt forskning innen effekter av miljøkomponenter (metaller og organiske forbindelser) på sjømat.

Studier knyttet til ernæringskvalitet av sjømat fortsatte i 1999. Metodiske og biologiske forsøk er utført, samt et klinisk forsøk med sjømat i samarbeid med Universitetet i Tromsø. Instituttet deltar også i prosjekter knyttet til ernæring og helse i Ghana. I tillegg har instituttet etablert samarbeid med regionale medisinske miljø for å kartlegge bruk av marine oljer og sjømat til å behandle og forebygge mage- og tarmlidelser.

Instituttet har deltatt i en rekke samarbeidsprosjekt innen kvalitet av laks, bl.a. internasjonale markedsundersøkelser av ulike kvaliteter av laks, kvalitetsproblemer knyttet til filetspalting ("gaping") og årstidsvariasjonene i laks med bakgrunn i råstofftilgang og råstoffkvalitet. Tilsvarende er et prosjekt om kvalitetsstyrt fôring av kveite gjennomført. Det har vært arbeidet med oppfôringsstrategier for villfanget makrell med tanke på sesonguavhengig tilgang og bevaring av kvalitet.

Instituttet er kompetansesenter og rådgiver for fôrforskrifter til fisk. Det er avholdt en rekke eksterne fagmøter der bl.a. dioksin i fisk og råstoffer til fiskefôr (GMO, vegetabiler) har vært tema. Instituttet har utarbeidet faglige rapporter til bruk i arbeidet med grenseverdier av dioksin i fôrråstoff og fôr i EU, og leder et internasjonalt prosjekt innen feltet. Innen området ernæringstoksikologi hos fisk fortsetter studiene med metaller og vitaminer i fôr til laks. Ernæringsinstituttet er engasjert i en rekke samarbeidsprosjekter for å undersøke om fiskens ernæring ligger til grunn for produksjonslidelsen katarakt. Det arbeides videre med problemstillinger knyttet til bruk av alternative proteinkilder i fiskefôr, herunder vegetabilske. En søknad vedrørende alternative oljekilder i fôr til laks er innvilget under EUs 5. rammeprogram. Instituttets forskningsaktivitet knyttet til marine arter har konsentrert seg om stamfiskernæring og eggkvalitet, og studier rundt ernæring hos kveitelarver og -yngel (strategisk program). Grunnleggende forskning omkring mikronæringsstoff og fettkilder har konsentrert seg om betydningen for næringsomsetning og helse, og gir grunnlag for nye anbefalinger i fôr til laks. Fettomsetningen hos laks blir studert med tanke på hvilke fettkilder en kan benytte i fremtidige fôr til laks.

Forskning knyttet til utnyttelse av biprodukter i fôr til laks og kveite har vært sentrale aktiviteter, med videreutvikling av konseptet med direkte produksjon av fiskefôr fra råstoff (avskjær og bifangst) ved hjelp av mikrobølgeteknikk. Ernæringsinstituttet inngår i Skjellgruppen som er etablert i Fiskeridirektoratet, og har bidratt til overvåkingsplanen som er utarbeidet. Det er arbeidet med ernæringskvalitet av skjell. Instituttet har også begynt å bygge opp toksikologisk kompetanse knyttet til algegifter i samarbeid med Norges Veterinærhøgskole. Instituttet har utviklet samarbeid med en rekke internasjonale miljø, og vil videreføre dette arbeidet. Instituttets redaktøransvar for det internasjonale tidsskriftet Aquaculture Nutrition videreføres.

Prioriteringer for 2001

Den økte bevilgningen til Ernæringsinstituttet reflekterer den økte betydningen trygg sjømat har for utløsning av verdiskapingspotensialet i norsk fiskeri- og havbruksnæring.

Innenfor sjømat i human ernæring vil forskning og dokumentasjon knyttet til trygghet bli prioritert. Det blir lagt vekt på forskning knyttet til aktuelle tungmetaller og organiske miljøgifter, for å bygge ut Miljødatabasen som dokumentasjonssystem i forhold til markedet og en bærekraftig miljø- og ressursforvaltning innen fiskeri og havbruk. Dette blir av særskilt betydning etter forliset av ubåten "Kursk" i Barentshavet. I den videre utbygging av Miljødatabasen må det legges vekt på samarbeid med andre viktige forskningsmiljøer i Norge når det gjelder kompetanseutvikling og utnytting av kapasitet. Forskning knyttet til sammenhengen mellom fôr og ernæringskvalitet til fisk, ernæringskvalitet av sjømat til mennesker og betydningen av foredlingsprosesser, vil bli prioritert. Spesiell fokus vil bli satt på bruk av genmodifiserte (GMO) fôrråvarer i fôr til fisk for ernæringskvalitet, et område hvor instituttet har et spesielt ansvar gjennom fiskefôrforskriften. Fiskeriforvaltningen skal ha høy kompetanse innenfor feltet sunn og trygg sjømat, og det er derfor viktig å styrke kompetanseoppbyggingen og forskningsinnsatsen innenfor disse områdene, bl.a. gjennom å utvikle strategiske instituttprogrammer i dialog med Norges forskningsråd.

Innen forvaltning av fiskefôrforskriftene er det viktig å øke det vitenskapelige grunnlaget for etablering av grenseverdier for aktuelle stoffer i fôr til fisk. Arbeidet innen ernæringstoksikologi videreføres.

Forskningsaktivitet knyttet til laks og marine arter skal utvikle kompetansen innen ernæring hos akvatiske organismer ytterligere. For laksefisk blir det lagt vekt på alternative råvarer, biprodukter og ernæringsrelaterte produksjonsbegrensninger. Innen marine arter opprettholdes forskningsaktiviteten med spesiell fokus på fôr til stamfisk og larver. Forskning innen ernæring og kvalitet av skjell er startet. Basisaktiviteten innenfor ernæring, fôr og fôrressurser vil bli opprettholdt.

Vedlikehold og fornyelse av akkrediterte metoder videreføres.

Ernæringsinstituttet og Sentrallaboratoriet vil bli slått sammen med virkning fra 1. januar 2001. Finansiering av det nye instituttets forvaltningsoppgaver vil skje over forvaltningsbudsjettet, jf. kap. 1030 post 01.

Norges forskningsråd (jf. post 50)

Fiskeridepartementets strategiplan FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport er førende for Forskningsrådets prioriteringer i årene fremover. Forskningsrådet har dessuten utarbeidet strategiplaner for den overordnede forskningsinnsatsen de kommende årene. Midlene fra Fiskeridepartementet til

Norges forskningsråd går i hovedsak til forskningsprogrammer og strategiske programmer. Det er utarbeidet programplaner og handlingsplaner for forskningsprogrammene, der mål og prioriteringer innen programmene fremgår.

Mål

- Norges forskningsråds satsing på marin FoU har som hovedmål å fremskaffe kunnskap som en avgjørende forutsetning for å utløse potensialet for økt verdiskaping fra marine ressurser på en bærekraftig måte.

Fiskeridepartementets midler til Norges forskningsråd skal bidra til:

- å utvikle kunnskap, teknologi og metoder som kan danne grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av de biologiske ressursene i havet og en lønnsom næringsvirksomhet med basis i disse ressursene.
- at den ressurs- og miljørettede forskningen skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder
- at havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig forvaltningen
- at den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell utvikling
- Forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsunderlag for tiltak i sektoren og skal bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser.

Den aktiviteten Norges forskningsråd finansierer innenfor Fiskeridepartementets ansvarsområde skal også bidra til å supplere og støtte opp under aktivitet som drives ved øvrige forskningsinstitutter innenfor Fiskeridepartementets ansvarsområde.

Tabell 6.2 Oversikt over områder i Norges forskningsråd som er finansiert av Fiskeridepartementet i 1999 og 2000[1)]

(i 1 000 kr)

	Saldert budsjett 1999	Saldert budsjett 2000
Marked .	3 900	13 500
Produkt-, teknologi- og prosessutvikling	18 630	19 100
Det marine fjord-, kyst- og havmiljø	31 120	28 200
Fiske og fangst	11 350	11 500
Havbruk	55 250	51 900
Havner og infrastruktur for sjøtransport	2 000	2 000
Samfunn .	4 000	3 000
Tiltak for nyskaping og næringsutvikling	13 800	
Basisbevilgning institutt.	29 950	37 770
Delfinansiering forprosjekt nytt forskn.fartøy	1 000	
Diverse	11 000	12 530
Sum	182 000	179 500

1) Fra 2000 er markedsforskningen samlet i programmet Marked og samfunn, og beløpet under resultatområdet Marked viser denne innsatsen. Beløpet for 1999 synliggjør bare markedsforskning innenfor det avsluttede programmet Markedsforskning og ikke markedsforskningsaktiviteter finansiert innenfor programmer under andre resultat-områder. Fra 2000 er den brukerstyrte forskningen som frem til 1999 var finansiert innenfor programmet Tiltak for nyskaping og næringsutvikling fordelt på program under det resultatområde den tematisk hører hjemme.

Resultater 1999-2000

Det redegjøres i det følgende for resultater for 1999-2000 når det gjelder den forskningen Fiskeridepartementet finansierer gjennom Forskningsrådet. Omtalen er inndelt i henhold til Fiskeridepartementets strategiplan FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport. Området Bioproduksjon og foredling forvalter størstedelen av de generelle midlene fra Fiskeridepartementet. I tillegg bidrar Fiskeridepartementet til finansiering av forskningsprogrammer i områdene Industri og energi og Miljø og utvikling til bl.a. forskning innen kystforvaltnings- og forurensningsproblematikk.

Marked

Satsingen innen markedsforskning har i stor grad vært konsentrert om oppbygging av markedskompetanse ved de sentrale forskningsinstitusjonene. Programmet Markedsforskning har finansiert 12 doktorgradsstipendiater over en fireårs periode, og bidratt til å bygge opp kompetanse på viktige forskningsfelt, blant annet forbrukeradferd og markedstilpasning. Det er videre igangsatt forskning knyttet til generisk markedsføring av norske ferskfisk-, tørrfisk- og saltfiskprodukter i enkelte markedsland, og forskning knyttet til konsumentmarkedsføring og distribusjonssystemer. Innen forskning knyttet til lakseoppdrett, arbeides det i flere miljøer med oppgaver knyttet til markedspotensiale og videre organisering av omsetningen.

Produkt-, teknologi- og prosessutvikling

Innenfor marin bioteknologi har økt utnyttelsesgrad og verdiskaping fra norske ressurser vært prioriterte aktiviteter i mange prosjekter, f.eks. innen utnyttelse av fiskeavskjær og fiskeavfall.

Arbeidet med å finne ut om visse proteiner hos laks kan hemme formeringen av IPN- og ILA-virus har gitt lovende resultater som er viktige i arbeidet med å bekjempe disse virussykdommene. Forskning på antibakterielle polypeptider i haneskjell har gitt resultater som indikerer at man har avdekket et nytt antibakterielt forsvarssystem i skjell. Det vitenskapelige arbeidet konsentreres nå videre om et spesielt antibakterielt protein som er særlig interessant.

Oppdrettsnæringen er i dag avhengig av én leverandør av astaxantin (fargestoff brukt i fôr ved oppdrett av laks), og norsk oppdrettsnæring representerer 70 prosent av markedet. Med basis i tidligere forskningsresultater har en bedrift videreført arbeidet med å fremstille astaxantin i industriell målestokk fra gjær. Prosjektet rapporterer om god framdrift og interessante resultater.

Arbeidet med prosess- og produktutvikling har gitt nyttige resultater. Det er utviklet en prosess der oppdrettslaks fileteres raskt etter slakting. Prosessen gir meget god kvalitet og høy pris på produktene, som i første rekke eksporteres til Japan. Det er utviklet en helt ny prosess for produksjon av torskerognkaviar. Teknologien er patentert, og prosessen utprøves og videreutvikles i løpet av første halvår 2000. Det er videre utviklet en ny røykeprosess for fiskerogn som er patentert. Prosessen er testet i pilotskala, og installeres nå i full industriell skala. For bedrifter som satser på catering-markedet er porsjonskontroll viktig. Det er utviklet et "lim" som kan binde fiskefileter sammen til hele blokker som deretter kuttes opp i passende porsjoner. Bindingen mellom fiskefiletene skjer ved hjelp av et naturlig forekommende og godkjent enzym. Fiskeprodukter fremstilt etter denne metoden selges til flere flyselskap.

Det er stor interesse for de etiske sidene ved avlivning av laks, og hvordan slakteprosessen virker inn på kvaliteten til fiskeproduktene. Det er utviklet en patentsøkt metode og utstyr for å bedøve laks ved hjelp av elektrisk strøm. Prøver av fisk som er slaktet etter metoden viser at kvaliteten er god, og testkjøringer viser at metoden gir stor behandlingskapasitet. Markedsintroduksjon av produktet ble startet på Aqua-Nor i 1999. Det er utviklet en metode for superkjøling av laks. Forskning og prosjektering har gått parallelt, og det er nå investert over 15 mill. kroner i utstyr og anlegg for å ta i bruk resultater fra prosjektet.

Det marine fjord-, kyst- og havmiljøet

Det arbeides med å erstatte torskegytebestandens biomasse med mer nøyaktige mål på reproduksjonspotensialet. Dette er essensielt for å få en bedre vitenskapelig basis for forvaltningen av torskebestanden. Total energimengde er et slikt mål.

Det er utviklet et system for rutinemessig innsamling av data om plankton, hydrografi og havstrømmer. Ved bruk av nytt og moderne høyteknologisk optisk og akustisk utstyr, er det etablert en metode for automatisk innsamling og analyse av data over havstrømmer og planktonfordelinger. Metoden gir målinger som kan utnyttes til overvåking av samspillet mellom havklima og planktonproduksjon i norske farvann.

Det er etablert en ny målemetode for algetoksiner i blåskjell, som kan gjøre den eksisterende musetesten unødvendig.

Et prosjekt om taretrålingens betydning for fisk har resultert i en ny forskrift om forbud mot tråling i visse områder. Det er utviklet en ny prototype-sensor for måling av lyssvekking og andre egenskaper knyttet til algemålinger. Utstyret vil bli industrialisert i nær fremtid. Det er utviklet metoder som kan benyttes til å karakterisere konsentrasjon og fordeling av ulike substanser, optiske egenskaper under vann og effekten av ulike lysforhold på algesamfunn, havets farge og primærproduksjon.

Utsettingen av kongekrabbe i Barentshavet ved Murmansk har ført til at arten raskt etablerer seg vestover og sørover langs Norskekysten. Undersøkelser tyder på en sammenheng mellom økt forekomst av krabbe og økt infeksjon av en blodparasitt (trypanosoma murmanensis) i torsk. Det er imidlertid for tidlig å trekke sikre konklusjoner om en slik sammenheng.

En viktig kilde for radioaktiv forurensning av Nordsjøen, Norskehavet, Barentshavet og Polhavet er reprosesseringsanlegget i Sellafield i England. Andre viktige kilder for radioaktiv forurensning i våre nære havområder er nedfall som følge av de kjernefysiske prøvesprengningene i atmosfæren på 50- og 60-tallet, Tsjernobyl-ulykken og reprosesseringsanlegget i La Hague. Selv om det har vært en økning av radioaktive stoffer, er de målte konsentrasjonene svært lave og innebærer ingen radiologisk signifikans. Det vil imidlertid være viktig å følge utviklingstendensen over tid.

Fiske og fangst

Seleksjonsaktiviteten innen ulike fiskerier er videreført, og det rapporteres om fremskritt både med sikte på å skille ut uønskede arter og med sikte på å skille ut yngel. Når det gjelder redskapsforskningen, er det forsøk i gang med fleksibel skillerist for å gjøre det enklere å bruke seleksjonsrist i regulært fiske. Det er gjort gode erfaringer med den nye konstruksjonen med dragebrønn i banklinefartøyer, både med hensyn til sikkerhet, arbeidsmiljø og sjøegenskaper. Når det gjelder fangstbehandling om bord, er det positive erfaringer med bruk av issørpe i kombinasjon med kjølt sjøvann for å redusere saltopptak i industrifisk til mel og olje.

Havbruk

Virusene IPN og ILA på laks og parasitten lakselus forårsaker betydelige økonomiske tap for norsk havbruksnæring. Basert på tidligere etablerte diagnostiske metoder, er det ervervet en betydelig kunnskap om smittemekanismer og mulige naturlige reservoarer for ILA-viruset. Det har lyktes å utvikle en smittemodell for IPN som gjør det mulig å teste effekten av ulike vaksiner, noe som er en forutsetning for å kunne bekjempe denne alvorlige sykdommen. Det er utviklet forbedrede smittemodeller for lakselus, og de ulike lakselusstadienes svømmehastighet og sensitivitet for lys og salinitet er bedre kartlagt. Det er etablert et bredt og godt samarbeid mellom de ulike miljøer som arbeider med lakselus nasjonalt og internasjonalt. Den nasjonale handlingsplanen mot lakselus bidrar til å skjerpe innsatsen for å bekjempe mengden lakselus i oppdrett.

Innen arbeidet med kveiteyngelproduksjon er det oppnådd en overlevelse på om lag 50 prosent, og en utvidet sesong for tilgang på startfôringsklare larver. Dette har bidratt til en metode for helårig produksjon av larver. Det gjenstår imidlertid betydelig implementerings- og oppskaleringsarbeid før kveiteyngelproduksjonen i Norge kan bli helårig. Ved å satse spesielt på kartlegging av faktorer og systemer som kan føre til økt veksthastighet og utvikling av kostnadseffektive fôr, har en i enkelte tilfeller oppnådd en vekst fra 100 gram til 5 kilo innenfor en produksjonstid på 30 måneder, både industrielt og i forskningsinstitusjoner. Det er ennå for tidlig å si noe om hvilke faktorer som styrer spisekvalitet av kveite, men det er igang arbeid som beskriver spisekvalitet og faktorer som påvirker denne.

Bruk av antibakterielle midler for å oppnå god overlevelse ved yngelproduksjon av stort kamskjell anses ikke som akseptabelt på varig basis, og i 1999 er det gjennomført aktivitet med sikte på å komme frem til metoder der en unngår bruk av slike midler i produksjonen. Det er etablert en metode for overlevelse og vekst av langtidslagret makrell. Ved hjelp av fôring er det oppnådd forbedret kvalitet av innsamlede kråkeboller, og optimalisering av fôr til dette formål har vært fokusert.

Det langsiktige og målrettede avlsarbeidet som er gjennomført for laksefisk i Norge gjennom de siste 30 årene, står i en særstilling i internasjonal akvakultur. Dette arbeidet har resultert i stor avlsmessig fremgang for økonomisk viktige egenskaper, og medfører at dagens norske produsenter av laksefisk disponerer et fiskemate-

riale med langt høyere potensial for en biologisk effektiv produksjon enn tilfellet var tidligere. Dette representerer en svært viktig konkurransefordel i det internasjonale markedet. Økte krav til produktivitet og vannkvalitet har ført til at større merder er tatt i bruk på mer eksponerte lokaliteter. Resultatet er større grad av automatisering innen fôring og overvåking/kontroll. Dette har gitt en lavere fôrfaktor og dermed mindre utslipp av næringssalter og organisk stoff. Økende intensivering av settefiskproduksjonen har ført til høyere biomasse i karene, og utstrakt bruk av tilsetting av oksygen for å spare på ferskvannsressursene. Det er vist at dette kan føre til uønsket opphoping av karbondioksyd i vannet, og at dette er mer skadelig for fisken enn tidligere antatt. Det er videre vist at høy vanntemperatur på egg og i yngelstadiet kan gi økt forekomst av ulike deformiteter. Dette kan ha vært en bieffekt av intensiveringen av produksjonen.

Lysstyring blir nå brukt for å øke veksten og unngå uønsket kjønnsmodning hos laks. Ulik lysintensitet har betydning for hvor stor effekt en får på laksen, bl.a. gir økt intensitet bedre vekst. Det er ikke funnet tegn på at lysbruken fører til fysiologisk stress hos fisken.

Hos røye er tidlig kjønnsmodning en av flaskehalsene for videre utvikling av oppdrett. Kjønnsmodningen fører til nedgang i slaktekvalitet utover høsten, og røya bør slaktes seinest i første halvdel av september for å unngå vesentlig kvalitetstap.

Kjøling før slakting sikrer lavere og jevnere temperatur i fisken ved pakking. Dette gir jevnere produktkvalitet og behov for mindre is i transportkasser. Kombinasjon av levendekjøling og redusert stress gir forbedrede tekstur- og sensoriske egenskaper.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

FoU-aktivitetene har vært knyttet til kystforvaltningens ansvar for havner og sjøtransport i varestrømskorridorer, og logistikk i fiskerinæringen. Det har vært arbeidet med strategier og rammebetingelser for intermodale godstransporter, havnen som knutepunkt i ulike transportkjeder mot utlandet, effektivisering av sjømatindustriens logistikk og standardisering og anvendelse av IKT-infrastruktur. Det har videre gjennom flere prosjekter vært arbeidet med sjø- og miljøsikkerhet i kystfarvann.

Samfunnsforskning

Det er arbeidet videre med analyser av offentlige virkemidlers betydning for utviklingen av fiskeindustrien, bl.a. når det gjelder virkemidlenes betydning for investeringsadferd. Det har kommet interessante resultater fra forskningen om entreprenørskap og nyskaping i kyst- og bygdeområder. Materialet viser store regionale variasjoner med hensyn til hvordan det lokale miljøet fungerer i forhold til entreprenørskap.

Forskningsfondet

For budsjettåret 2000 har Forskningsrådet hatt til fordeling 90 mill. kroner av forskningsfondets avkastning. Av dette er 27,5 mill. kroner anvendt mot marine problemstillinger til satsinger innen Bioinformatikk, Bioprospektering, Marine oppdrettsarter og Overvåking.

Prioriteringer 2001

Virkemidlene som legges til grunn for Norges forskningsrådets satsing i 2001 med midler fra Fiskeridepartementet, er i hovedsak forskningsprogrammer og basisbevilgninger (strategiske programmer og grunnbevilgninger). Fiskeridepartementet ser det som viktig at forskningssamarbeidet med EU styrkes. Bevilgningen til Norges forskningsråd skal dekke Norges andel av kostnadene for en nasjonal ekspert på feltet fiskeriforskning, inkludert akvakultur, knyttet til EUs fiskeridirektorat. I tråd med Fiskeridepartementets FoU-strategi vil prioriterte områder være forskning rettet mot utvikling av markedskunnskap, produkt- og prosessutvikling, bedre utnyttelse av råstoffet, bl.a. gjennom marin bioeknologi og havbruksforskning inklusive dyrking av havet.

Forskningsprogrammer

Den etterfølgende omtalen av forskningsprogrammene er inndelt i henhold til Fiskeridepartementets strategiplan FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport.

Marked

Forskningen organiseres i 2001 i programmet Marked og samfunn (2000-2004). Hovedmål for programmet er å styrke det samfunnsvitenskapelige kunnskapsgrunnlaget til støtte for ressurs- og miljøforvaltning, næringsutvikling,

produksjon, distribusjon og omsetning av varer og tjenester innen fiskeri og havbruk. Programmet skal i tillegg øke kompetansen innenfor fag og disipliner som betjener dette forskningsbehovet, skape møteplasser for forskere og brukere og aktivt formidle forskningsresultater til forvaltningen og næringene. Programmet har et hovedansvar for den næringsrettede markedsforskningen som er knyttet til utviklingstrekk i markedene, de internasjonale rammebetingelser for handel, trender i forbrukeratferd og betingelser for markedstilpasning. Programmet skal også fortsette satsingen for å styrke markedskompetansen i de forskningsmiljøer som betjener de bioproduserende næringene. Forskning rettet mot utvikling av markedskunnskap vil styrkes i 2001.

Produkt-, teknologi- og prosessutvikling

Forskningen organiseres i 2001 i programmene Bioteknologi (2000-2004) og Næringsmidler (2000-2004).

Programmet Bioteknologi tar utgangspunkt i Forskningsrådets Strategi for bioteknologi, og omfatter bioteknologi i landbruket, marin bioteknologi og avledet industriell virksomhet. Programmets mål er å oppnå høyt internasjonalt nivå i norsk bioteknologisk forskning, økt verdiskaping ved bruk av bioteknologi i primærnæringene og ved utnyttelse av marine ressurser, videreforedling og industriell anvendelse samt kunnskaper om konsekvenser for sikkerhet, miljø og samfunn ved bruk av genteknologi i matproduksjonen.

Norsk næringsmiddelindustri står overfor store utfordringer. Fiskeindustrien har en høy eksportandel, og må forholde seg til sterke svingninger i råstoffgrunnlag og marked. Når det gjelder økt videreforedling av fisk, vil kravet til kompetanse stige. Det vil dessuten bli økte krav til samarbeid på tvers av tradisjonelle sektorgrenser, mellom primærproduksjon, industri og kompetansemiljøene. Programmet Næringsmidler har som mål å bidra til at forbrukeren tilbys trygg mat med riktig kvalitet, produsert og distribuert under konkurransedyktige betingelser med basis i en bærekraftig utvikling.

Forskning rettet mot produkt- og prosessutvikling og bedre utnyttelse av råstoffet, bl.a. gjennom marin bioteknologi vil styrkes i 2001.

Det marine fjord-, kyst- og havmiljø

Forskningen organiseres i 2001 i programmene Marine ressurser, miljø og forvaltning (2000-2004) og Forurensning; Kilder, spredning, virkninger og tiltak (2000-2005), Biologisk mangfold (1998-2007) og EU-programmet Strålevern under EUs 5. rammeprogram.

Programmet Marine ressurser, miljø og forvaltning har som mål å fremskaffe ny viten om økosystemers struktur, prosesser, produksjon, variabilitet i tid og rom og effekter av menneskeskapt påvirkning. Videre er det et mål å utvikle kunnskapsbasis og metodisk grunnlag for kommersiell høsting av marine ressurser innenfor en bærekraftig utvikling, utvikle bioøkonomiske modeller for langsiktige forvaltningsstrategier og utvikle kalibrerte målesystemer og modeller for å oppnå grunnleggende innsikt i våre marine økosystemer og for å effektivisere marin ressurs- og miljøovervåking.

Programmet Forurensning, kilder, spredning, virkninger og tiltak har som mål å frembringe ny kunnskap og styrke den nasjonale kompetanse på området forurensninger, spredning, eksponering og virkninger av forurensninger på miljøet. Forskningen skal gi grunnlag for forvaltningens beslutninger om tiltak for å bøte på eksisterende og forebygge nye forurensingsproblemer. Forskningen skal videre bidra til oppfyllelse av lokale, nasjonale og internasjonale miljømål og være med på å støtte opp under norske interesser i internasjonale forhandlinger om begrensning av grenseoverskridende forurensninger, og oppfølging og evaluering av disse.

Programmet Biologisk mangfold har som hovedmål å bedre kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig bruk av biologiske ressurser og bevaring av naturens egenart og mangfold.

EU-programmet Strålevern under EUs 5. rammeprogram har til hensikt å skaffe vitenskapelig kunnskap for objektivt å kunne vurdere effekter av radioaktiv stråling og utvikle metoder for å bedre beskyttelsen mot stråling. Innsatsen er rettet mot hvordan strålingen opptrer fra naturlige, medisinske og industrielle kilder, og forståelse av helsemessige konsekvenser og hvordan man skal behandle overeksponering.

På bakgrunn av internasjonale avtaler er Norge forpliktet til å utøve tellinger av sjøpattedyrbestander med seks års intervall. Forskningsrådet har ansvaret for å finansiere telletoktet på vågehval i 2001.

I henhold til avtale av 9. juni 1992 mellom Norge, Grønland og Danmark om gjensidige

fiskeriforbindelser, er det i 1999 et forskningssamarbeid mellom Norge og Grønland innen ressursforskning. Fiskeridepartementet legger til grunn at et eventuelt forskningssamarbeid med Grønland i 2001 finansieres innenfor Fiskeridepartementets bevilgning til Forskningsrådet.

Fiske og fangst

Forskningen organiseres i 2001 under programmet Fiskeriteknologi (2000-2004). Programmets hovedmål er å bidra til at fiskeflåten, med basis i et bredt kunnskapsgrunnlag og gjennom teknologisk FoU, kan øke verdiskapingen og beskatte ressursene på en bærekraftig måte. Det er videre et mål å bidra til oppbygging av økt kompetanse og et bredt kunnskapsgrunnlag innen FoU i fangst- og flåteleddet, slik at Norge kan være et foregangsland både i praktisk fiske og når det gjelder konkurransedyktige produkter og systemer fra norsk leverandørindustri.

Havbruk

Forskningen organiseres i 2001 i programmet Havbruk - produksjon av akvatiske organismer (2000-2004). Videre utvikling av moderne havbruk setter økte krav til kunnskapsbasert næringsutvikling, der forskning og utvikling vil være en vesentlig drivkraft. Programmets hovedmål er å frembringe kunnskap som kan bidra til å sikre og videreutvikle norsk havbruksnæring. Dette innebærer å frembringe ny kunnskap for å utvikle oppdrett av laksefisk gjennom optimalisering av produksjonsmetoder, legge det faglige grunnlaget for kommersiell produksjon av marine arter ved å fremskaffe sikker kunnskap om artenes biologi, helse og sykdom og behov i oppdrett, frembringe kunnskap som kan sikre kvaliteten på produktet gjennom hele verdikjeden i forhold til markedenes ønsker, frembringe kunnskap som sikrer trygghet i matvareproduksjon, det omgivende miljø og fiskens velferd, og bidra med kunnskap som kan åpne nye muligheter for næringsvirksomhet innen havbruk.

Det er viktig å videreutvikle satsingen på lakseforskning. For å kunne utvikle skjellnæringen videre, vil metoder for algegiftkontroll og kunnskap om skjellsykdommer være sentralt.

Det er et viktig mål for forskningen å bidra til at de særlige forutsetninger for dyrking av havet og havbruk som Norge har utnyttes. De forsningsmessige utfordringene gjelder både laks og ørret, skjell, nye marine arter, havbeite, fôrproduksjon og utvinning av produkter fra marin biomasse.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

Forskningen organiseres i 2001 i programmene Program for maritim virksomhet (MARITIM) (1996-2002) og LOGITRANS (1997-2001). MARITIM skal bidra til økt konkurransekraft og styrking av de maritime næringenes markedsmessige stilling, og gi grunnlag for lønnsom vekst. LOGITRANS tar utgangspunkt i den sterke utviklingen som skjer innen IT og etablering av elektroniske infra- og infostrukturer på land og sjø, som åpner for en økt anvendelse på transportområdet og i logistikksammenheng. Programmets mål er å bidra til økt verdiskaping gjennom utvikling av effektiv og miljøvennlig logistikk, og til økt anvendelse av IT-baserte løsninger for logistikk og transport.

Samfunnsforskning

Forskningen organiseres i 2001 i programmet Marked og samfunn (2000-2004), jf. omtale under avsnittet om markedsforskning ovenfor. Den næringspolitiske forskningen innenfor programmet tar utgangspunkt i at næringsutvikling i tiden fremover i økende grad må baseres på forbruker- og miljøperspektiver, økonomisk effektivitet og økonomiske incentiver, konkurranseforhold og internasjonale rammevilkår. For fiskeri- og havbruksnæringen er ressursforvaltning og kostnadseffektiv produksjon hovedutfordringene, i tillegg til kystsoneplanlegging og analyser av de samfunnsmessige konsekvensene av ulike forvaltningsregimer.

Basisbevilgninger

Under dette virkemidlet inngår grunnbevilgninger og strategiske programmer for kompetanseoppbygging og utvikling av forskningsmiljøene innen fiskeri- og havbrukssektoren.

Norges forskningsråd har basisbevilgningsansvar for Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning). Fra 2001 vil NORCONSERV (Institutt for Fiskeforedling og Konserveringsteknologi) og SINTEF Fiskeri og havbruk AS motta basisbevilgninger fra Fiskeridepartementet. Bevilgningene vil bli kanalisert gjennom Norges forskningsråd.

Nivået på bevilgningene og fordeling mellom grunnbevilgning og strategiske instituttprogram-

mer vil bli fastsatt i samråd med Norges forskningsråd.

Strategiske programmer

Norges forskningsråd tildeler strategiske programmer til institutter og forskningsmiljøer ved universiteter og vitenskapelige høgskoler innenfor området Bioproduksjon og foredlings ansvarsområde. Formålet er å skape forskningsmiljøer av høy kvalitet gjennom målrettet grunnleggende forskning, anvendt forskning og kompetanseoppbygging, slik at de utvikles til et godt redskap for forskning, forvaltning og næringsliv innen sektoren. Programmene skal bidra til faglig styrking og spesialisering av sentrale forskningsmiljøer innenfor områder som er aktuelle for næringsutvikling. Forskerutdanning skal være et sentralt element i et strategisk program. De strategiske programmene kan brukes for å utvikle kompetanse innenfor prioriterte forskningsfelt og felt der det er behov for rekruttering, stimulere til samarbeid mellom forskningsmiljøer med sikte på styrket tverrfaglighet og bedre utnyttelse av spisskompetanse, etablere og videreutvikle faglige tyngdepunkt og til å finansiere større og strategisk viktige utstyrsinvesteringer.

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS - Fiskeriforskning (jf. post 70)

Fiskeriforskning er et aksjeselskap som ikke er direkte underlagt Fiskeridepartementet. Instituttet inngår som en del av forskningskonsernet NORUT Gruppen AS. NORUT eier 51 prosent av aksjene i Fiskeriforskning, mens Fiskeridepartementet eier 49 prosent. Fiskeridepartementet eier dessuten 1/6 av aksjene i NORUT. Fiskeriforskning er organisert i fem utøvende forskningssentre; marine ressurser, havbruk, marin bioteknologi, industriell foredling og økonomi og marked.

Fiskeridepartementets bevilgninger til Fiskeriforskning omfatter forvaltningsrettet ressursforskning, Fiskeriforsknings bruk av Havbruksstasjonen i Tromsø og industri- og markedsrettet FoU.

Grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd var i 1999 på 12,2 mill. kroner (14 prosent), og ble i hovedsak brukt til kompetanseutvikling, egenandel av EU-prosjekter og til prosjekter med vekt på produktutvikling, totalutnyttelse av råstoffet og fiskehelse. Bevilgningen ble videreført på samme nominelle nivå i 2000.

Omtalen av mål og resultater for 1999-2000 og prioriteringer for 2001 gjelder for den delen av forskningsvirksomheten ved instituttet som er finansiert eller delfinansiert av bevilgningen fra Fiskeridepartementet over kap. 1023 post 70.

Ved utgangen av 1999 hadde Fiskeriforskning 106 ansatte, hvorav 64 forskere, 23 (36 prosent) av disse med doktorgrad.

Den direkte bevilgningen til Fiskeriforskning over kap. 1023, post 70 og indirekte som øremerket tilskudd til leie av forskningsfartøyet "Jan Mayen" over kap. 1021, var på totalt 18,8 mill. kroner i 1999 og 23,8 mill. kroner i 2000. Økningen skyldes at forvaltningsansvaret for kongekrabbe, kystsel og ishavssel ble overført fra Havforskningsinstituttet til Fiskeriforskning i 2000. Bevilgningen for 1999 ble brukt til forvaltningsrettet ressursforskning (11,645 mill. kroner), Fiskeriforsknings bruk av Havbruksstasjonen i Tromsø (5,940 mill. kroner) og industri- og markedsrettet FoU-virksomhet (1,215 mill. kroner).

Mål

- Fiskeriforskning skal gjennom den delen av virksomheten som er finansiert av Fiskeridepartementet, bidra til å oppfylle Fiskeridepartementets overordnede mål for ressursforskning, industri- og markedsrettet FoU, havbruksforskning og bærekraftig ressursutnyttelse av det marine miljøet.

Delmål for de delene av Fiskeriforsknings virksomhet som er finansiert av Fiskeridepartementet:

- Fiskeriforskning skal ha en sentral rolle innen produktutvikling og markedsorientering av industrien. Det er et mål å fremme større totalutnyttelse av det samlede fiskeråstoffet, både av tradisjonelle biprodukter og mer høyverdige spesialprodukter.
- Ressursforskningen skal gi kunnskapsgrunnlag for forvaltning av reker i Barentshavet, kongekrabbe, kystsel langs hele norskekysten, og i tillegg for flatfisk, sjøpattedyr, skjell og kyst- og fjordressurser nord for 62° N.
- Havbruksforskningen skal gi økt kunnskap om produksjonsbetingelser i havbruk, og bidra til å øke kunnskapen om fiskehelse og vaksiner, og fremme utvikling av utvalgte nye arter i oppdrett.

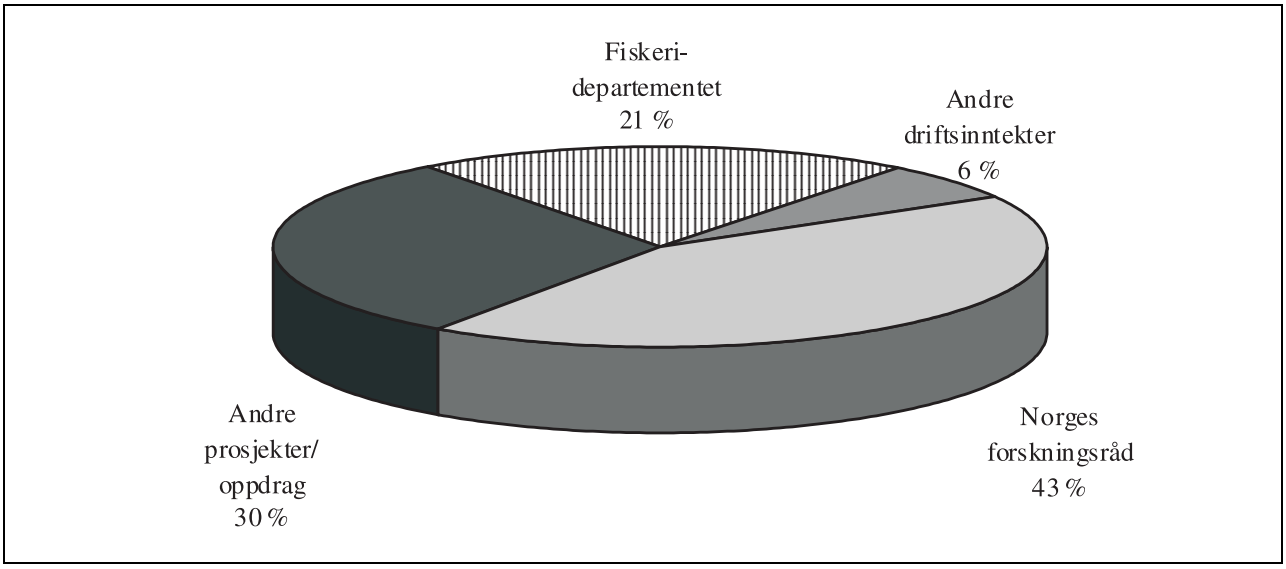

Figur 6.3 Oversikt over inntektskildene til Fiskeriforskning i 1999[1]

Resultater 1999-2000

Fiskeriforskning har i løpet av 1999 og 2000 laget en strategiplan for instituttets tilbud overfor sjømatindustrien. En hovedambisjon for instituttet er å bli hovedleverandør av FoU-tjenester til norsk sjømatindustri når det gjelder prosess- og produktutvikling. Det er inngått et strategisk samarbeid mellom Fiskeriforskning og Norges fiskerihøgskole/Universitetet i Tromsø om en økt satsing på næringsmiddelfag rettet mot sjømatindustrien.

Fiskeriforsknings driftsundersøkelse for fiskeindustrien i 1998 viser at fiskeindustrien hadde et av de beste resultatene som er registrert siden instituttet startet de årlige undersøkelsene. Særlig innen torskefisksektoren var totalkapitalavkastningen god. Størrelsen på norske fiskeindustribedrifter har liten betydning for lønnsomheten. Det avgjørende er at bedriften har fleksibilitet til å takle sterke svingninger i råstofftilgang og etterspørsel i markedene.

Innen ressursforskning er det foretatt bestandskartlegging og andre undersøkelser av reke, flatfisk, kongekrabbe, kysttorsk og andre kystressurser. Det er gjort økologiske undersøkelser av vågehval, grønlandssel og klappmyss, og det er arbeidet med metodeutvikling.

Forskningen på reker i Barentshavet har vært videreført i samarbeidet mellom Fiskeriforskning og det russiske havforskningsinstituttet i Murmansk (PINRO). For å styrke det faglige grunnlaget for rekeforvaltningen, er ICES bedt om å foreta en vurdering av de norsk-russiske forskningsresultatene med spesiell vekt på flerbestandssammenhenger.

Økologiske undersøkelser av vågehval langs Finnmarkskysten fra 1998 og 1999 viser at vågehvalens ernæringsgrunnlag i større grad er basert på sild og lodde enn forventet, mens krill og hysas rolle er betydelig redusert.

Fiskeriforskning har som ledd i arbeidsdelingen med Havforskningsinstituttet overtatt hovedansvaret for ishavssel, kystsel og kongekrabbe fra 1. januar 2000.

Forskning på kongekrabbe er trappet opp i 2000, for å kunne gi bedre råd om bestanden. Forskning på kongekrabbe har siden 1994 bidratt til kunnskap om krabbens individvekst, reproduksjonspotensiale og fødevaner i norske farvann. Forskningen har også bidratt til utvikling av fangstredskaper, og dokumentert omfanget av bifangst av kongekrabbe som problem i garn- og linefiske. Oppfôringsforsøk med kongekrabbe har også visst at krabbe med lite matinnhold lar seg fôre opp til kommersiell kvalitet med kunstig fôr.

Økologiske undersøkelser av kystsel i 1999 viser at hoveddietten består av torskefisk og steinbit. Bestanden av norsk kysttorsk er redusert fra 1998 til 1999. Både totalbestand og gytebestand er nær det laveste nivået som er estimert i perioden 1984-1999. Havbruksstatasjonen er knyttet til viktig forskning bl.a. på virussykdom, vaksineutvikling, produksjonsteknologi og fôr til nye arter i oppdrett.

[1] Halvparten av "andre driftsinntekter" er inntekter fra Havbruksstasjonen 1. halvår før endret driftsorganisering i et eget selskap.

Det ble i 1999 inngått en samarbeidsavtale mellom Fiskeriforskning og Norsk Polarinstitutt som omfatter forskningssamarbeid, koordinering av tokt og bruk av infrastruktur. Fiskeriforskning har også en samarbeidsavtale med Havforskningsinstituttet, og i 1999 ble det etablert et samarbeidsforum innen ressursforskning som skal gi omforente råd til fiskeriforvaltningen.

Prioriteringer for 2001

Prioriteringene som er omtalt under mål og utfordringer under programkategori 16.20 Fiskeri- og havbruksforskning, vil være retningsgivende for Fiskeriforsknings innsats i 2001.

Den årlige driftsundersøkelsen forutsettes gjennomført også i 2001.

Forskning på bedre totalutnyttelse av råstoffet gjennom foredling, utnyttelse av biprodukter og oppbygging av markedskunnskap, skal fortsatt ha prioritet.

Bevilgning til Fiskeriforskning er i budsjettforslaget gitt en reell økning på 1,75 mill. kroner. Økningen skal gå til styrking av havbruksforsking og bioteknologi, herunder utnyttelse av biprodukter.

Fiskeriforskning skal gjennom samarbeid med industrien, andre forskningsinstitusjoner og SPIN (Senter for produktutvikling i næringsmiddelindustrien) bidra til å bedre industriens evne til å initiere forskning og utvikling i egen regi.

Ressursforskningen i 2001 videreføres på artene reker, sjøpattedyr, kongekrabbe, flatfisk, kysttorsk og andre kystressurser. Fiskeridepartementet legger særlig vekt på å få frem bedre kunnskap om kongekrabbens effekter på og rolle i økosystemet, og at det utvikles metoder for beslutningsstøtte med hensyn til fremtidig forvaltningsstrategi for denne arten.

Når det gjelder havbruksforskningen, vises det til de overordnede prioriteringene. Det skal legges vekt på forskning som fremmer fiskens helse og velferd og bidrar til å fjerne biologiske og teknologiske flaskehalser, spesielt i oppdrett av marine arter.

Nivået på grunnbevilgningen for 2001 vil bli vurdert i samråd med Norges forskningsråd.

Tilskudd til utviklingstiltak (jf. post 71)

Kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak har vært forbeholdt områder som er gitt særskilt prioritet, og som ikke faller naturlig inn under andre budsjettposter. Innsatsen har dels vært organisert gjennom egne ordninger og større programmer, og dels i form av enkelttiltak.

Mål

- Tiltakene som finansieres under kap. 1023 post 71 har som mål å øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen, og å sette næringen bedre i stand til å etterspørre og utnytte FoU-resultater på dette området.

Økt verdiskaping basert på videreforedling av fiskeråstoffet i norsk fiskeindustri, krever forskningsvirksomhet knyttet til produktutvikling.

Det er en særlig oppgave å bygge ut analysekapasitet og kontrollvirksomheten for skjellnæringen i takt med forventet produksjonsøkning, og å utvikle næringsvirksomhet basert på marin bioteknologi. Bioteknologien gir store muligheter for utvikling av nye produkter og anvendelser av fiskeråstoff.Et annet prioritert innsatsområde er næringsutvikling av nye marine arter i oppdrett (kveite, skjell, steinbit), som er organisert i programmet for næringsutvikling av marine arter i oppdrett (NUMARIO). Målet med denne satsingen er å legge til rette for at arter som fra et forskningsmessig synspunkt er klare for kommersiell oppdrett, får nødvendig hjelp i etableringsfasen og tilstrekkelig tilgang på offentlig infrastruktur, slik at næringsutviklingspotensialet kan realiseres. Fra 2001 er den delen av bevilgningen som går til næringsutviklingsprosjekter lagt inn under kap. 2415 post 74 Nyskaping marine ressurser, mens bevilgningene til forskningsrelaterte aktiviteter fremdeles er lagt under kap. 1023 post 71.

Det er også i 2001 aktuelt å gå inn med støtte til særlig prioriterte enkeltprosjekter knyttet til hele Fiskeridepartementets ansvarsområde.

Resultater 1999-2000

Tabell 6.3 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2000

(i 1 000 kr)

	2000
Markeds- og industriell FoU	4 500
NUMARIO (Næringsutvikling for marine arter i oppdrett)	10 000
Skjellovervåking	8 000
Modell fangstreguleringer	500
MABIT (Marin bioteknologi i Tromsø)	4 000
Navigasjonssystemer	500
Forskning og kartlegging amerikansk hummer	340
Prosjektet "Et verdiskapende Norge"	500
Diverse prosjekter og ufordelte midler	4 572
Sum	32 912

Samlet disponibelt beløp for 2000 utgjorde 32,912 mill. kroner, som omfatter bevilgning over Fiskeridepartementets budsjett for 2000 på 26 mill. kroner, og overførte midler fra 1999 på 6,912 mill. kroner.

Innsatsen på markeds- og industriell FoU har dels vært rettet mot markedsprosjekter i regi av Eksportutvalget for fisk (EFF) og dels markedsrettet produktutvikling i regi av Fiskeriforskning. Det ble i 1999 besluttet at Fiskeridepartementet i samarbeid med Landbruksdepartementet skulle gå inn med midler til etablering av Senter for produktutvikling i næringsmiddelindustrien (SPIN). Senteret ble åpnet i april 2000, og skal fungere som en koordineringsenhet for flere institutter (Norconserv, Fiskeriforskning og Matforsk) i arbeidet med produktutvikling, og sikre at industrien får tilgang på den samlede kompetansen i disse miljøene.

Gjennom EFF har Fiskeridepartementet støttet oppbygging av markedskunnskap på strategiske områder knyttet til produksjonsstatistikk, handelsdata, konsumentinformasjon og analyse av globale trender og enkeltmarkeder. I tillegg er det gitt støtte til EFFs arbeid med markedsadgang og oppbygging av informasjonssystemer for tariffære og ikke-tariffære handelshindre. Det er i 1999 og 2000 lagt særlig vekt på å igangsette analyser i tilknytning til handelspolitiske problemstillinger, som forberedelser til kommende forhandlinger i WTO. Aktørene i næringen og myndighetene har nå tilgang til EFFs statistikk og informasjon om markedsadgang på Internett.

Satsingen på markeds- og industriforskning i regi av Fiskeriforskning har på basis av bevilgningen for 1999 og 2000 vært rettet spesielt mot fiskeindustrien innenfor to hovedområder; "kompetanseformidling og nettverksbygging" og "analysemetoder og tjenestetilbud til industrien". Det er blant annet utviklet en modell for organisering og gjennomføring av kurs, nettverk og seminarer for å overføre kompetanse til fiskeindustrien og initiere nye utviklingsprosjekter. Fiskeriforskning har gjennom en spesiell satsing i 1997, 1998 og 1999 identifisert sentrale kompetanse- og tjenestebehov i industrien for gjennomføring av produktutviklingsprosesser. Videre har en definert instituttets kompetansebase og tjenestetilbud innenfor markedsforskning, organisering og gjennomføring av produktutviklingsprosesser, og ulike analyseverktøy til bruk ved prosess- og produktutvikling.

Fiskeridepartementet har dekket kostnadene ved opprettelse av en stilling ved Norges Fiskerihøgskole innenfor prosess- og næringsmiddelteknologi.

Programmet for næringsutvikling av marine arter i oppdrett (NUMARIO) ble startet i 1997. Arbeidet har vært konsentrert om kveite, skjell og steinbit. NUMARIOs yngelsatsing innen kveiteoppdrett har vært fokusert mot produksjonsforbedrende tiltak og sykdomsforebyggene arbeid. Produksjonen av kveiteyngel ble redusert fra 450 000 yngel i 1998 til 300 000 yngel i 1999. Utviklingen går i retning av mer intensiv og styrt produksjon, som på sikt muliggjør helårig produksjon av yngel.

Det er satt fokus på sentrale problemstillinger knyttet til etablering av en konkurransedyktig skjellnæring. Et sentralt element har vært å

styrke samarbeidet mellom aktørene, spesielt i forbindelse med kvalitetssikring og marked/markedsutvikling. Det er også blitt arbeidet med etablering av felles standarder og effektivisering av produksjonen. Det er produsert 2 700 000 kamskjellyngel til videre drift i mellomkultur, som er noe over målsettingen.

Resultatene fra satsingen på flekksteinbit har vist en økning i produksjonen av yngel, med en økning fra 5 000 til 25 000 yngel. Resultatene fra vekstforsøk har vært gode, og det forventes at 100-200 tonn flekksteinbit vil være klar for markedet i 2002.

NUMARIO-programmet har lagt vekt på å støtte nettverk mellom næringsaktørene, gjennom erfaringsutvekslingsprosjekter og møter.

Skjell er et potensielt risikoprodukt, hvor kravene til offentlig tilsyn og kontroll er strengere enn for annen sjømat. Som ledd i å bygge ut den offentlige infrastrukturen for skjellnæringen, har det offentlige særlig fokusert på å styrke kontrollkapasiteten i forvaltningen, og utvikling nye og bedre metoder for kvalitetskontroll, med vekt på kjemisk testing.

I 1999 ble det tatt ut skjellprøver og vannprøver fra 40 aktive høstingsområder langs hele kysten. Prøvene er analysert for marine algegifter, bakterier og tungmetaller, og algekonsentrasjonene i vannprøvene er bestemt. I overvåkingsprogrammet for 2000 er antall lokaliteter utvidet, og antall prøver blir nesten fordoblet i forhold til 1999.

Det er etablert en avtale mellom Norges Veterinærhøgskole og Fiskeridirektoratet som sikrer Fiskeridirektoratet forvaltningsstøtte og utføring av nødvendige analyser av marine algegifter. Fiskeridirektoratet har i tillegg etablert en ekstern analyseenhet for analyse av marine algegifter i skjell. Denne analyseenheten er lokalisert ved Fiskeridirektoratets regionkontor i Trøndelag og det kommunale næringsmiddeltilsynet i Trondheim.

Programmet Marin bioteknologi i Tromsø (MABIT) har samlet mottatt 13,5 mill. kroner fra Fiskeridepartementet i perioden 1997-2000. Programmet varer til og med 2002. I 1998 og 1999 ble det igangsatt aktiviteter innenfor fire av programmets hovedsatsingsområder; marine lipider, bioaktive stoffer, produkter for akvakultur/fiskehelse og utnyttelse av biprodukter. De fleste aktivitetene videreføres i 2000. Brukermedvirkningen i prosjektene er høy, og programmet har allerede gitt resultater i form av flere kommersialiserte produkter, patentsøknader og muligheter for nye bedriftsetableringer.

I lys av den raske utviklingen som skjer innen navigasjon, har Fiskeridepartementet reetablert det interdepartementale samarbeidet som tidligere ble drevet i Norsk Navigasjonsråd. Det er viktig å foreta en vurdering av hvordan norsk navigasjonspolitikk skal utvikles og tilgodese brukernes behov innen mange sektorer. Fiskeridepartementet har bedt Norsk Romsenter om bistand til en del nødvendige utredningsarbeider i tilknytning til framtidig navigasjonsstruktur. I tilknytning til dette arbeidet er det etablert en arbeidsgruppe som bl. a. ser på norske brukerbehov, hvilken betydning utviklingen på området får for Norge samt muligheter for norsk medvirkning og påvirkning. Norsk Romsenter er sekretariat for arbeidsgruppen.

Et forprosjekt om bredere forvaltningsrettet rådgivning i ressursforvaltningen har i 1999 og 2000 særlig fokusert på hvilke mål fiskerimyndighetenes forvaltningsvedtak skal fremme, og hvilke former for faglig kompetanse og datagrunnlag dette forutsetter.

I 2000 er det er satt i gang et prosjekt for å kartlegge forekomsten av amerikansk hummer i Oslofjorden, og for å øke kunnskapen om hvordan amerikansk hummer påvirker europeisk hummer og økosystemet.

Prioriteringer for 2001

Fiskeridepartementet vil delta i EFFs videreføring av arbeidet med markedsadgang og oppbygging av et markedsovervåkingssystem også i 2001. Innenfor satsingen på markedsrettet produktutvikling vil det fortsatt bli lagt særlig vekt på å bidra til utvikling av Fiskeriforsknings tjenestetilbud til industrien, kompetanseformidling og nettverksbygging. Departementet vil følge arbeidet med driften av Senter for produktutvikling i næringsmiddelindustrien (SPIN), og bidra med midler i driftsfasen.

For å sikre et undervisningstilbud ved Norges fiskerihøgskole innenfor næringsmiddelteknologi slik at næringens kunnskap og kompetanse på feltet heves, vil Fiskeridepartementet dekke de normale kostnader som en slik stillingsetablering medfører fra 2000 til og med 2003. Etter denne tid forutsettes det at Universitetet i Tromsø/Norges fiskerihøgskole overtar det finansielle ansvaret og etablerer stillingen som fast ved institusjonen. I tilknytning til undervisningstilbudet forutsettes et samarbeid mellom Norges fiskerihøgskole, Fiskeriforskning og SINTEF.

På bakgrunn av erfaringene vunnet gjennom programmet, og behovet for ytterligere konsen-

trert innsats på området, vil NUMARIO bli videreført i 2 år, frem til 2002. NUMARIO finansieres også i 2001 i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og Landbruksdepartementet. Departementene vil evaluere programmet, både i forhold til dets overordnede mål og i hvilken grad det har vært en vellykket måte å organisere FoU-innsatsen med hensyn til næringsutvikling av nye arter. Fra 2001 fordeles bevilgningen til NUMARIO på to poster. Den delen av programmet som går til næringsutviklingsprosjekter, legges inn under kap. 2415 post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor. Den forskningsrelaterte delen av NUMARIO skal fortsatt finansieres over kap. 1023 post 71.

Fiskeridepartementet vil videreføre arbeidet med et offentlig tilsynsapparat og kvalitetssikringssystemer for skjellproduksjonen, herunder algegiftkontroll, nye testmetoder for skjell til konsum og sykdomsspørsmål. Innsatsen til skjell vil bli tilpasset veksten i næringen.

Fiskeridepartementet vil i 2001 videreføre bevilgningen til MABIT-programmet (Marin bioteknologi i Tromsø) på minst samme nivå som i 2000. De fire hovedsatsingsområdene (marine lipider, bioaktive stoffer, produkter for akvakultur/fiskehelse og utnyttelse av biprodukter) videreføres, med sikte på kommersialisering av resultater.

Innenfor arbeidet med forvaltningsrettet rådgivning vil en søke å konkretisere nærmere innhold og rutiner ved en utvidet forvaltningsrådgivning som tar i betraktning et verdikjedeperspektiv, samt at ressursforvaltningen gir direkte effekter på så vel flåte-, industri- og eksportleddet, samt lokalt og regionalt.

Det vil under denne posten også kunne bli aktuelt å støtte prosjekter bl.a. til havner og infrastruktur for sjøtransport, arealinformasjon og bruk av IKT for å forbedre og effektivisere forvaltningen.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgiftene ved Ernæringsinstituttet. Det fremmes forslag om å bevilge 20,25 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en reell økning på 6,5 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler over denne posten skal dekke driftsutgifter tilknyttet Ernæringsinstituttets oppdragsvirksomhet og motsvares av tilsvarende inntekter over kap. 4023 post 01 Inntekter Ernæringsinstituttet.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,25 mill. kroner på posten i 2001.

Post 50 Tilskudd Norges forskningsråd, *kan overføres*

Det fremmes forslag om å bevilge 205 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en reell økning på 20,1 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

Innenfor bevilgningen settes det av midler til dekning av basisbevilgninger til Fiskeriforskning, NORCONSERV og SINTEF Fiskeri og havbruk AS, og Fiskeridepartementets bidrag til strålevernprogrammet Nuclear Fision Safety i EUs 4. og 5. rammeprogram og kostnader knyttet til nasjonal ekspert til EUs fiskeridirektorat.

Post 70 Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø, *kan overføres*

Det fremmes forslag om å bevilge 21,5 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en reell økning på 1,75 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000. Økningen skal benyttes til styrking av havbruksforskning, bioteknologi og økt utnyttelse av biprodukter. I tillegg er 4,6 mill. kroner foreslått øremerket under kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene, post 01 Driftsutgifter, til dekning av de faste utgiftene i forbindelse med Fiskeriforsknings leie av forskningsfartøyet "Jan Mayen", jf. omtale under kap. 1021 post 01.

Post 71 Tilskudd til utviklingstiltak, *kan overføres*

Det fremmes forslag om å bevilge 27 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en nominell økning på 1 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

KAP. 4023 Inntekter (jf. kap. 1023)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Inntekter Ernæringsinstituttet	12 016	8 000	8 250
	Sum kap. 4023	12 016	8 000	8 250

Post 01 Inntekter Ernæringsinstituttet

Inntektene under denne posten knytter seg til Ernæringsinstituttets oppdragsvirksomhet, bl.a. prosjektoppdrag som blir finansiert av andre enn Fiskeridepartementet. Det fremmes forslag om å bevilge 8,25 mill. kroner på posten i 2001.

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	256 190	248 300	261 800	5,4
1040	Til gjennomføring av fiskeriavtalen	94 853	110 000		-100,0
1050	Diverse fiskeriformål	22 046	24 360	23 400	-3,9
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	90 991	52 000	67 000	28,8
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	464 080	434 660	352 200	-19,0

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	254 314	246 800	260 300	5,5
30-49	Nybygg, anlegg	1 876	1 500	1 500	
70-89	Overføringer til private	207 890	186 360	60 400	-67,6
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	464 080	434 660	322 200	-25,9

Innledning

Programkategorien omfatter Fiskeridirektoratet i Bergen og den ytre fiskerietat. Kategorien omfatter videre utgifter knyttet til virkemidler overfor fiskeri- og havbruksnæringen, herunder tilskuddsordningene som kanaliseres gjennom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeriavtalen og kvinnerettede og kompetansehevende tiltak. Når det gjelder den årlige fiskeriavtalen, blir det fremmet en egen proposisjon om denne etter at det eventuelt er ført forhandlinger mellom staten og Norges Fiskarlag. Bevilgningsforslag til kap. 1040 Til gjennomføring av Fiskeriavtalen inngår derfor ikke i St.prp. nr. 1.

Gjennom bevilgningene i statsbudsjettet for 2001 ønsker regjeringen å synliggjøre en stor satsing på næringsutvikling basert på marine ressurser. Fiskeridepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet samarbeider om en felles satsing på et nyskapingsprogram for kommersiell utnyttelse av marine ressurser. Satsingen har som mål å bidra til økt vekst i fiskeri- og havbruksnæringen og bidra til å at verdiskapingspotensialet i næringen kan realiseres. Programmet skal rettes inn mot optimal utnyttelse av de tradisjonelle ressursene, videre vekst for oppdrett av laks og ørret, større grad av bearbeiding, kommersialisering av nye arter innen oppdrett, utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av annet marint

råstoff. Som en del av denne satsingen, har Fiskeridepartementet opprettet en ny post; kap. 2415 post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor.

Mål og utfordringer

Ressursforvaltning og strukturtiltak

Fiskeripolitikken skal legge til rette for en lønnsom utvikling av fiskerinæringen. En bærekraftig ressursforvaltning er en forutsetning for å oppnå dette. Forvaltningen skal være basert på vitenskapelige tilrådinger. Det er en målsetning i et langsiktig perspektiv å videreutvikle reguleringene, bl.a. gjennom markedsbaserte høstingsstrategier og helhetlig forvaltning gjennom verdikjeden. Dette innebærer også beskatning av verdifulle ressurser som hval og sel.

Fiskeridepartementet legger vekt på at de fangstmetodene som anvendes innenfor fiskeriene også skal ivareta behovet for beskyttelse av biologisk mangfold og de marine leveområdene. Virkemidler for å oppnå dette er bl.a. fortsatt utvikling av skånsomme og selektive fiskeredskaper og sorteringsmekanismer, og regelverk som hindrer yngelbeskatning, utkast mv.; herunder videreføring av overvåkingsprogrammet for åpning og stenging av felt i takt med innblandingen av fisk under minstemål. Fiskeridepartementet arbeider for at dette følges opp både nasjonalt og internasjonalt. Ressurskontrollen vil bli opprettholdt på et høyt nivå.

Det er et mål å fremme totalutnyttelse av de marine ressursene ved å ta vare på og utnytte biproduktene. For å nå målet om lønnsom totalutnyttelse, må flåten bli i stand til å håndtere og bringe på land betydelig mer av dette råstoffet enn i dag. Dette er avhengig av teknologi, fartøyer, infrastruktur, markeder og rammebetingelser som gjør det mulig å produsere kostnadseffektivt og bevare kvaliteten på biproduktråstoffet.

Fiskeridepartementet vil utforme strategier og tiltak hvor formålet er å styrke selfangstnæringen. Målet er å stimulere til økt lønnsomhet, slik at en i fremtiden kan utnytte tildelte kvoter både i Østisen og Vesterisen.

Departementet vil arbeide for å bedre driftsvilkårene for fiskeflåten, bl.a. ved en bedre tilpasning av kapasiteten i fiskeflåten til ressursgrunnlaget. Det er fremdeles nødvendig å redusere den totale fangstkapasiteten for å få en bedre struktur- og kapasitetstilpasning. Dette vil bidra til å bedre lønnsomheten til fartøyene og legge til rette for større grad av fornyelse.

Det er fastsatt nye forskrifter om enhetskvoteordningen for torsketrål, ringnot, grønlandsreketrålflåten og for konvensjonelle fartøy over 28 meter. Fiskeridepartementet tar sikte på å fremme en proposisjon om endring av saltvannsfiskeloven for å gi hjemmel for ulike spesielle kvoteordninger også for konvensjonelle fartøy mellom 21 og 28 meter.

Internasjonalt samarbeid om ressursforvaltning

Over 90 prosent av norsk fiske foregår på bestander som forvaltes i samarbeid med andre land. Norge deltar aktivt i ulike internasjonale fora for å ivareta norske fiskeripolitiske mål og prioriteringer. Forpliktende internasjonalt samarbeid er avgjørende for mulighetene til å forvalte ressursene på en bærekraftig måte.

Uregulert fiske i internasjonalt farvann utgjør en betydelig trussel mot bærekraftig ressursforvaltning. Slikt fiske vil øke presset på ressursene, og vil ikke være i tråd med en ansvarlig og kontrollert beskatning. FAO vedtok i 1999 at det skal utarbeides en handlingsplan for å få bukt med illegalt, uregulert og urapportert fiske.

Fiskeridepartementet vil fortsette å arbeide for å stanse uregulert fiske i internasjonale farvann. Det ble 13. mai 1999 inngått en fiskerisamarbeidsavtale mellom Norge, Russland og Island ("Smutthullavtalen"), som har gjort slutt på det uregulerte islandske fisket på regulerte bestander i "Smutthullet". Denne avtalen innebærer at Norge nå har avtaler med alle store fiskerinasjoner i det nordøstlige Atlanterhavet, slik at alt fiske på regulerte bestander med unntak av kolmule skjer innenfor vedtatte reguleringer.

Norge har inngått bilaterale rammeavtaler om fiskerisamarbeid med Russland, EU, Grønland, Færøyene og Polen. I tillegg inngikk Norge, EU, Færøyene, Island og Russland høsten 1999 en avtale om forvaltning av norsk vårgytende sild i 2000. I 1999 ble det inngått en avtale mellom Norge, EU og Færøyene om forvaltning av makrell i 2000. Det er innledet en forvaltningsprosess mellom Norge, EU, Færøyene, Island og Grønland for å få på plass en regulering av kolmule.

Innenfor de bilaterale og multilaterale avtalene forhandles det om årlige reguleringstiltak, herunder fastsettelse av kvoter. Fra norsk side arbeides det for å få aksept for reguleringsprinsipper som legger vekt på en forsvarlig ressursutnyttelse.

Når det gjelder ressursforvaltningen i Nordsjøen, vil Norge arbeide aktivt innenfor det bilaterale fiskerisamarbeidet med EU for å medvirke til gode forvaltnings- og kontrollordninger. Det er økende forståelse for at et samarbeid på kontrollsiden er et viktig bidrag til en bedre forvaltning i Nordsjøen. Samarbeidet mellom EU-kommisjonen og Norge vil derfor bli styrket i tiden fremover. I tillegg til kontrollsamarbeidet med EU-kommisjonen, har Norge inngått kontrollsamarbeidsavtaler med Danmark, Irland, Sverige, Nederland, Island, Frankrike, Færøyene, Tyskland og Storbritannia.

De viktigste fiskeslagene i Barentshavet befinner seg både i russisk og norsk jurisdiksjonsområde. Det er derfor av avgjørende betydning å videreføre samarbeidet mellom fiskeri- og kontrollmyndighetene i Norge og Russland. Gjennom Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen fastsetter Norge og Russland kvoter og reguleringer for fisket i Barentshavet, herunder avsetninger til tredjeland. De felles reguleringstiltakene gjelder blant annet kriterier for stenging av områder på grunn av for stor innblanding av småfisk og bruk av sorteringsrist i trålfisket.

Norge har vært i kontinuerlig kontakt med Russland med sikte på å få gjenopptatt adgangen til russisk sone for de norske forskningsfartøyene, slik at en igjen kan få et mer fullstendig vitenskapelig grunnlag for fastsetting av kvoter. På bakgrunn av manglende adgang til russisk sone, har norske fiskeriforskningsfartøyer siden slutten av 1996 hatt lavere forskningsaktivitet i den østlige delen av Barentshavet. Den reduserte forskningen har medført større usikkerhet om bestandsstørrelsen på viktige fiskeslag i Barentshavet. Det er derfor viktig at Norge arbeider videre for å sikre en tilfredsstillende toktdekning i dette området.

Havbruksforvaltning

Fiskeridepartementet vil arbeide for at havbruksnæringen fortsatt blir en bærekraftig, balansert, lønnsom og livskraftig distriktsnæring. Økt verdiskaping står sentralt i Fiskeridepartementets målsettinger. Fiskeridepartementets mål er å legge rammebetingelsene til rette slik at Norges naturgitte forutsetninger kan utnyttes fullt ut. Det vil bli arbeidet videre med å utvide spekteret av norske oppdrettsarter og å utvikle nye markeder.

Oppdrettsnæringen har selv hovedansvaret for at virksomheten er lønnsom, men Fiskeridepartementet vil fortsatt bidra til at produksjonsveksten blir mest mulig balansert og bærekraftig. Fiskerimyndighetene vil også i 2001 iverksette produksjonsregulerende tiltak og kontroll for å sikre at tiltakene overholdes. Ordningen med fôrkvoter vil derfor bli videreført.

Boks 6.1 Auksjon av nye konsesjoner for oppdrett av laks og ørret

Oppdrett av fisk og skalldyr i Norge er avhengig av offentlig tillatelse og har vært underlagt et konsesjonssystem siden dette ble lovregulert første gang i 1973. I dag er det lov av 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. (oppdrettsloven) som regulerer tildelingen av konsesjoner.

Når det gjelder tildeling av tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og ørret, har det ikke vært gjennomført en landsomfattende tildelingsrunde siden 1985. På slutten av 80-tallet ble det tildelt en del tillatelser i Troms og Finnmark. Ut over dette har veksten som har skjedd i næringen funnet sted ved en produksjonsøking innenfor de eksisterende tillatelsene. Siden mars 1996 har produksjonsutviklingen av laks vært styrt ved at Fiskeridepartementet har fastsatt fôrkvoter for hver tillatelse, for ett år om gangen.

Interessen for å oppdrette laks og ørret er stor, og næringen har i de senere år hatt god inntjening. Fiskeridepartementets vil derfor tildele et antall nye tillatelser i 2001. Dette vil skje ved at det kreves inn vederlag for nye tillatelser i form av en auksjonsordning. Det vil i den forbindelse bli stilt opp visse vilkår, som for eksempel lokalisering på kommunenivå. Det vil være nødvendig med justering av oppdrettsloven, og regjeringen vil komme nærmere tilbake til saken rundt årsskiftet i en egen odelstingsproposisjon.

Boks 6.2 Langsiktige nasjonale strategier for norsk oppdrettsnæring

I behandlingen av St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, gjorde Stortinget følgende vedtak, jfr. Innst. S. nr. 93 (1998-99): "Stortinget ber Regjeringa utarbeide langsiktige nasjonale strategiar for norsk oppdrettsnæring, der formålet er å sikra dei næringspolitiske rammevilkåra næringa treng for å kunne utvikle seg i Norge. Det må særleg leggjast vekt på å betre marknadstilgangen for norsk oppdrettsfisk i dei ulike marknadene."

I debatten om Regjeringen Stoltenbergs tiltredelseserklæring i Stortinget 23. mars 2000, vedtok Stortinget følgende anmodning til regjeringen: "Stortinget ber regjeringa legge fram et verdiskapingsprogram for havbruksnæringa".

Under henvisning til disse vedtakene, vil fiskeriministeren på vegne av Regjeringen gi Stortinget en tilbakemelding i form av en næringspolitisk redegjørelse om havbruk i løpet av høsten 2000. Det vises for øvrig til Fiskeridepartementets orientering om oppfølging av Stortingets første vedtak i St. prp. nr. 1 (1999-2000).

Rømming og lakselus er fortsatt en stor utfordring for fiskeriforvaltningen. Lakselus er anslått til å påføre næringen årlige tap på flere hundre millioner kroner. I tillegg til direkte tap, medfører lakselus store behandlingskostnader. Lakselus er også en trussel for villfisken. Fisk som rømmer representerer i seg selv store tap for næringen, men utgjør også et risikomoment i forhold til ville bestander av anadrom laksefisk og fisk i oppdrett, både ved potensiell sykdomsspredning og genpåvirkning. Fiskeriforvaltningen vil arbeide videre med disse utfordringene, i samarbeid med Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet.

Fiskeridepartementet vil følge opp lovendringene i oppdrettsloven, og innføre og videreutvikle bestemmelser og systemer som kan bidra til ytterligere forbedring av helse- og miljøtilstanden i næringen. Fiskeridepartementet tar sikte på å følge opp den nye loven om havbeite med egnede forskrifter.

Skjelldyrking er en næring i vekst. Fiskeridepartementet vil arbeide for å legge forholdene til rette for fortsatt utvikling av denne næringen, og vil vurdere forvaltningsmessige problemstillinger av betydning i denne sammenheng. En viktig utfordring er arbeidet med å sikre at skjell som omsettes er trygge. Fiskeridepartementet vil videreføre innsatsen på området i 2001.

Marked, omsetning og industri

Fiskeridepartementet har som mål å legge til rette for økt verdi av norsk fiskeeksport og økt verdiskaping i Norge. Det vises til St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, som legger et verdikjedeperspektiv til grunn for fiskeripolitikken. Med utgangspunkt i markedsutfordringen, drøftes blant annet behovet for forbedringer i verdikjeden.

Arbeidet med internasjonale handelsavtaler, økt satsing på felles markedsføring, forskning og utvikling, tilrettelegging for større foredlingsgrad og bedring av produktenes kvalitet er sentrale elementer for å nå dette målet.

Lakseavtalen mellom Norge og EU av 2. juni 1997 sikrer norsk oppdrettsnæring forutsigbare rammebetingelser overfor land i EU. Avtalen, som gjelder frem til 30. juni 2002, omfatter bl.a. begrensninger på eksportveksten av norsk laks til EU, en minsteprisbestemmelse, overvåkingsmekanismer og økning av eksportavgiften. Det har vært drøftinger mellom EFTA (Island og Norge) og EU-kommisjonen om tekniske spørsmål omkring handelsbetingelsene for fisk i EØS-avtalen (Protokoll 9). Dette vil bli fulgt opp videre i 2001. I tillegg er oppfølging av avtalen om veterinær grensekontroll høyt prioritert i samarbeidet med EU.

Selv om EU også på lang sikt vil utgjøre hovedmarkedet for norsk fisk, er det et mål for myndighetene å arbeide for forutsigbare vilkår for handel og ikke-diskriminerende markedsadgang også utenfor EU. I den forbindelse vil arbeidet for å bedre markedsadgangen til land i Asia og Latin-Amerika bli særlig vektlagt. Det vil med stor sannsynlighet bli innledet en ny forhandlingsrunde i Verdens handelsorganisasjon (WTO) i løpet av 2001, og myndighetene vil arbeide aktivt for at disse forhandlingene skal medføre liberalisering i handelen med fisk. Også EUs utvidelse østover vil ha stor betydning for fiskerinæringen, og det er en målsetting for norske myndigheter å sikre fiskerinæringen best mulig adgang til søkerlandene også etter utvidelsen. Fiskeridepartementet vil samarbeide med Utenriksdepartementet

om å utvikle en strategi for å møte utfordringene knyttet til EUs utvidelse østover.

Fiskeridepartementet er aktivt med i forhandlingene om frihandelsavtaler i EFTA. I dag har EFTA frihandelsavtaler med i alt 15 land i Sentral- og Øst-Europa og Middelhavsregionen, hvor det i de aller fleste tilfeller er oppnådd full frihandel for fisk. Det har vært arbeidet med ferdigstillelse av avtaler med Canada og Kypros. Det er innledet forhandlinger om frihandelsavtaler mellom EFTA og Mexico, og det er planer om forhandlinger med Chile. Avtaler med latinamerikanske land er av særskilt betydning for norsk klippfisk- og saltfisknæring, men det finnes også et potensiale for eksport av andre produkter til Latin-Amerika. Videre vil norske myndigheter være aktivt med ved nye lands søknadsprosesser til WTO. Russland, Kina, Taiwan og Vietnam er blant søkerlandene.

Gjennom Nordisk Ministerråd samarbeider de nordiske landene for å etablere en ordning med miljømerking av fiskeprodukter. Denne merkingen skal sikre forbrukerne miljøinformasjon og bidra til en bærekraftig utvikling.

Svingninger i naturlige råstoffleveranser fører til særlige og vedvarende utfordringer for fiskeindustrien. Mangel på kontinuitet i tilgjengeligheten på råstoff gjør det vanskelig å planlegge produksjonen, og dermed også vanskelig å tilfredsstille markeder hvor stabile leveranser er en forutsetning. I tillegg skaper det en vanskelig og lite forutsigbar arbeidssituasjon for de ansatte. Det er et mål å legge til rette for trygge arbeidsvilkår for industrien. Som et ledd i dette, må det legges vekt på markedsbaserte høstingsstrategier og produkt- og prosessutvikling. Det er viktig at industrien er konkurransedyktig internasjonalt.

Det ligger et uutnyttet potensiale i marine biprodukter på det mangedobbelte av dagens verdiskaping. I dag går biprodukter i hovedsak til fôr, mel, ensilasje og konsum. Verdiskapingspotensialet i utnyttelsen av biprodukter vil på sikt kunne øke næringens inntjening betydelig. Hovedutfordringen vil være å løfte utnyttelsen av biprodukter fra fôrmarkedet til det såkalte ingrediensmarkedet. Innen farmasi, helsekost, kosmetikk mv. fins et høyt betalende marked for ingredienser som kan utvinnes av marine biprodukter. Utløsning av potensialet på området vil kreve finansiering av strategiske, næringsforankrede forsknings- og utviklingsprosjekter bl.a. gjennom SND og Norges Forskningsråd. Det vil være nødvendig å styrke koordineringen av offentlige virkemidler gjennom økt offentlig innsats i forvaltningen av næringen.

Trygg sjømat av riktig kvalitet

Både nasjonalt og internasjonalt stilles det økte krav til at sjømat skal være trygg og av riktig kvalitet. Satsningen for å sikre trygg sjømat skal følge en "fjord til bord"-tankegang, hvor tiltak skal settes inn på det mest kostnadseffektive leddet i produksjonskjeden. Samtidig vil Fiskeridepartementet styrke arbeidet for å dokumentere at de ferdige produktene er trygge, av riktig kvalitet og produsert under slike forhold som markedet krever. Det skal også satses på økt kunnskap om ernæring og sammensetning av sjømat slik at nærings- og fremmedstoffer mv. i sjømat kan dokumenteres.

Fiskeriforvaltningen skal være proaktiv i nasjonalt og internasjonalt arbeid som angår trygghet og kvalitet ved norsk sjømat. Norsk regelverk og kontrollsystemene for produksjon av sjømat skal tilpasses:

- risikovurderinger knyttet til at sjømat skal være trygg. Vurderingene skal utføres av uavhengige organer
- våre forpliktelser under WTO-SPS og WTO-TBT-avtalene
- EU-regelverket for produksjon og frambud av sjømat som inngår i EØS-avtalen
- Codex Alimentarius og andre internasjonale standarder, anbefalinger og retningslinjer for produksjon og frambud av sjømat
- preferanser fra forbrukerne i inn- og utland
- preferanser fra sjømatnæringen
- preferanser fra handelspartnere og andre næringsaktører i inn- og utland.

Fiskeridepartementet vil arbeide for at norske grensekontrollstasjoner kommer opp på et tilstrekkelig godt nivå. Dette krever bl.a. kompetanseutvikling og økte personellressurser.

Bruk av kystsonen

Målet for fiskeriforvaltningens engasjement innen kystsoneforvaltning er å sikre tilgangen på tilstrekkelig sjøareal for utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen.

Arealplanlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke tilgangen på areal for fiskeri- og havbruksnæringen. Fiskeridepartementet vil videreføre arbeidet med deltakelse i denne typen prosesser.

Plandelen av Plan- og bygningsloven er nå under revisjon. Fiskeridepartementet vil arbeide

aktivt for at loven blir bedre tilpasset arealplanlegging i kystsonen.

Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak

Styrking av kompetanse, høyere kvinnedeltakelse og rekruttering av ungdom til fiskeri- og havbruksnæringen er grunnleggende forutsetninger for økt verdiskaping i næringen, og dermed for utvikling av kystdistriktene som attraktive bosteder og arbeidsplasser.

Formålet med tilskuddet til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak er å bedre kvinnenes situasjon i fiskerinæringen og i fiskeriavhengige kystsamfunn, og å legge til rette for å sikre og styrke rekruttering til og kompetansen i næringen.

Status på området

Ressursforvaltning og strukturtiltak

Førstehåndsverdien i den fangstbaserte næringen har hatt en svak nedgang fra 10,5 mrd. kroner i 1998 til 9,9 mrd. kroner i 1999. Samlet fangstmengde fra norske fartøy var om lag 2,8 mill. tonn i 1997 og 1998, mens det gikk ned til 2,6 mill. tonn i 1999. Fangstmengden landet fra utenlandske fartøy i Norge var på 384 000 tonn i 1998, og økte til 431 600 tonn i 1999.

Interessen for investeringer i fiskeflåten har økt de siste årene. Etter at Statens Fiskarbank ble integrert i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), har Fiskeridepartementet arbeidet for å samordne virkemiddelbruken i alle ledd av fiskerinæringen, og for å gi flåten tilgang på det samme virkemiddelapparatet som andre næringer. Fiskeridepartementets overordnede fiskeripolitiske retningslinjer til SND for virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen, ble sist revidert 9. mars 2000.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 51 Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, har Fiskeridepartementet i 2000 fastsatt enhetskvoteordninger for torsketrålerne, ringnotflåten, grønlandsreke-flåten og konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter. Fiskeridepartementet har også revidert utskiftingsregelverket for torsketrål, og vil i løpet av høsten 2000 fullføre revideringen av utskiftingsregelverket for reketrål og ringnotfartøyer.

For å beskytte korallrev mot ødeleggelse, er det fastsatt forbud mot fiske med bunnredskap i et nytt område utenfor Trøndelag (Sularevet). Det er etter dette to slike forbudsområder, i tillegg til det generelle forbudet mot å ødelegge korallrev ved fiskeaktivitet i norsk økonomisk sone.

Boks 6.3 Ressurssituasjonen

Bestandssituasjonen for norsk-arktisk torsk er av Det internasjonale råd for havforskning (ICES) anslått å være mindre god, og bestanden er karakterisert av relativt mye ungfisk. En oppdatert bestandsvurdering fra mai 2000 bekrefter denne situasjonen. Bestandens størrelse har i flere år vært overvurdert. Det arbeides med å finne årsakene til dette. Etter 1997 har det vært en betydelig nedgang av bestanden for norsk-arktisk torsk.

Bestanden av sei nord for 62° N antas å være i god forfatning og fisket er preget av god tilgjengelighet.

Den norsk-arktiske hysebestanden regnes nå for å være i rimelig god forfatning. Imidlertid er beskatningsgraden høy, med tilhørende fare for overbeskatning.

I de siste årene har bestandssituasjonen for norsk vårgytende sild vært svært god. Det antas at bestanden var på et maksimum i 1998, og at bestanden vil minke i de nærmeste årene.

Bestanden av lodde i Barentshavet var høsten 1998 karakterisert som økende. Norge og Russland åpnet derfor for et begrenset eksperimentelt loddefiske vinteren 1999 på 80 000 tonn. For 2000 ble totalkvoten fastsatt til 435 000 tonn, hvorav Norges andel utgjorde 256 000 tonn.

Bestanden av blåkveite er fortsatt på et historisk lavt nivå. Gytebestanden på 35 000 tonn er blant de laveste som er registrert, og langt under det som tidligere var antatt å være det forsvarlige minimumsnivået på 65 000 tonn.

Gytebestandene av torsk, sei og hvitting i Nordsjøen er fremdeles på et relativt lavt nivå, mens hysebestanden er i bedre forfatning. Sildebestanden i Nordsjøen og bestanden av makrell i Norskehavet har vært i bedring de siste årene.

Vågehvalbestanden er på et tilfredsstillende nivå. Bestanden av grønlandssel i Østisen og Vesterisen antas å være i vekst, og bestandene har nådd et høyt nivå.

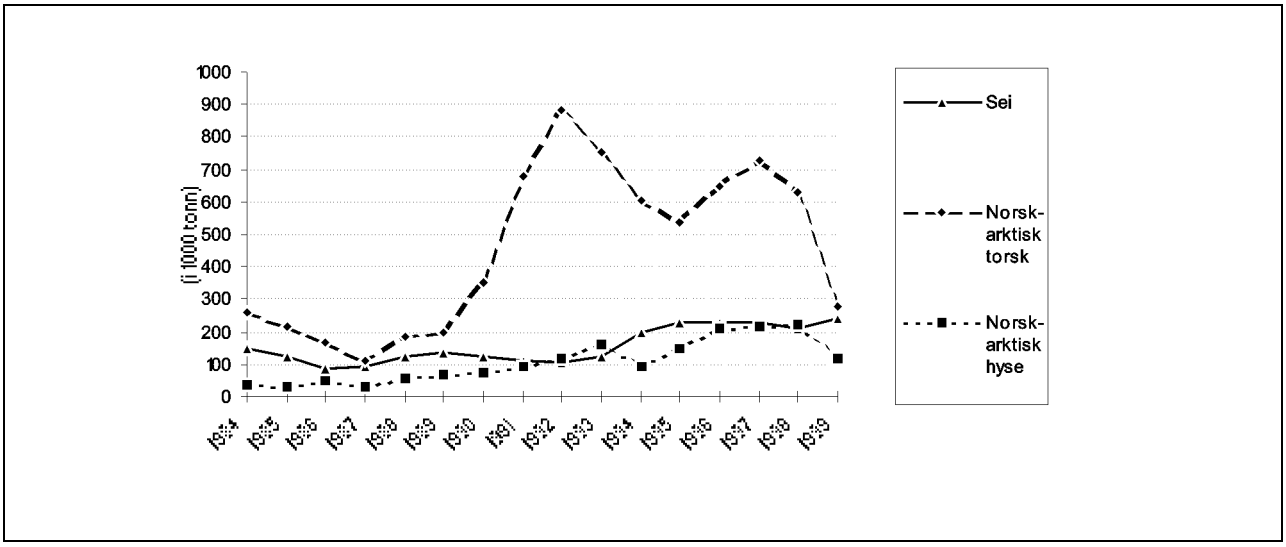

Figur 6.4 Utvikling i gytebestanden for bunnfisk i Barentshavet perioden 1984-1999

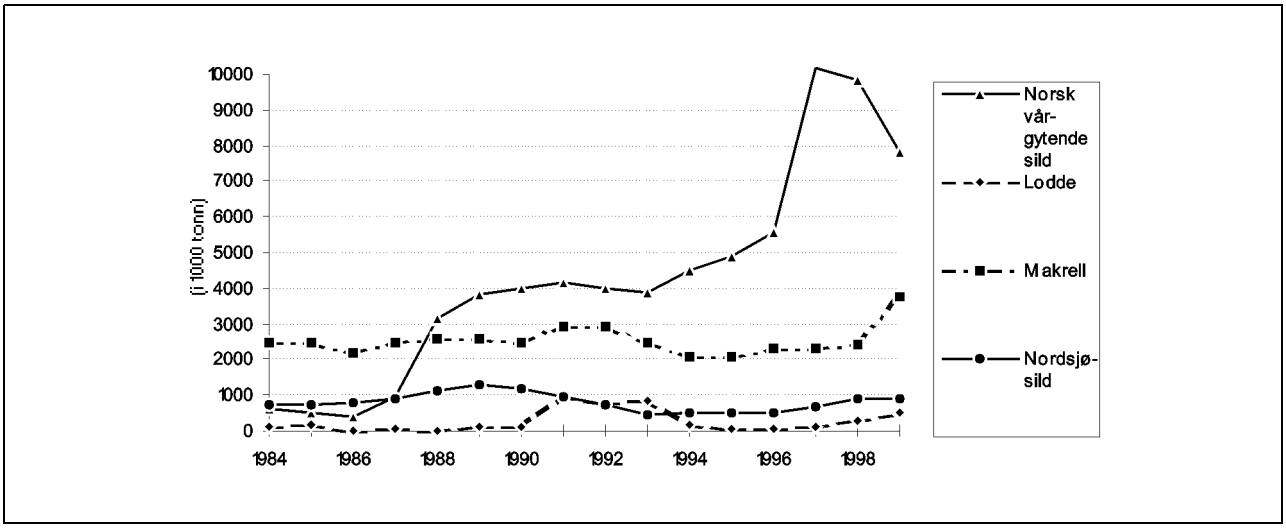

Figur 6.5 Utvikling i gytebestanden for pelagisk fisk i perioden 1984-1999

Internasjonalt samarbeid om ressursforvaltning

Det har lykkes å få etablert et forvaltningsregime for norsk vårgytende sild. Dette arbeidet er basert på de prinsipper som er nedfelt i FN-avtalen om fiske på det åpne hav.

Når det gjelder de regionale forvaltningsorganisasjonene NAFO og NEAFC, arbeides det for tiden med å tilpasse organisasjonene til den siste utviklingen i internasjonal havrett, blant annet FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs flaggavtale om fremme av fiskefartøyers overholdelse av internasjonale bevarings- og forvaltningstiltak på det åpne hav. Fra 1. juli 1999 iverksatte NEAFC et internasjonalt kontroll- og håndhevelsesregime for internasjonalt farvann i det nordøstlige Atlanterhavet. I sammenheng med dette har NEAFC etablert et system for satellittbasert sporing av fiskefartøyer i internasjonalt farvann.

Fiskeridepartementet deltar i de internasjonale organisasjonene som har betydning for norsk hav- og fiskeriforvaltning: Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC), Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO), FNs matvareorganisasjon (FAO), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Verdens naturvernunion (UICN), Konvensjonen for handel med truede dyre- og plantearter (CITES), Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), Den Sør-østatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO), Konvensjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis

(CCAMLR), Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT), Nordsjøkonferansen, Arktisk råd og Nordisk fiskerisamarbeid.

Når det gjelder Fiskeridepartementets engasjement i internasjonale organisasjoner vises det for øvrig til omtale under kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner.

Medlemslandene i FNs matvareorganisasjon (FAO) vedtok i 1999 at det skulle utarbeides nasjonale handlingsplaner for forvaltning av flåtekapasitet, haifiske og reduksjon av uønsket bifangst av sjøfugl i linefiske. Oppfølging fra norsk side vil i første omgang innebære kartlegging av omfanget av de tre problemområdene og utarbeidelse av nasjonale oppfølgingsplaner hvis det er behov for dette. Oppfølgingen vil bli rapportert til FAO hvert annet år.

Fiskeridepartementet deltar aktivt i nordisk fiskerisamarbeid. Den overordnede målsettingen for det nordiske fiskerisamarbeidet er å bidra til utviklingen i de nordiske landenes fiskerinæringer som vesentlige samfunnsøkonomiske aktiva. Prioriterte områder er beskyttelse av Nordens marine økosystemer, bærekraftig forvaltning av ressursene og større fokus på mattrygghet.

Det fiskerifaglige samarbeidet med EU har økt i omfang i de siste årene. I tillegg til samarbeid om håndhevelse og kontroll, har det vært arbeidet med nye forvaltningsregimer for nordsjøsild og makrell. For nordsjøsild ble partene enige om å iverksette et nytt regime fra 1. januar 1998, med bedre vern av ungsild som et sentralt element. Dette regimet er videreført i 1999 og 2000. I trepartsavtalen mellom Norge, EU og Færøyene om forvaltningen av nordøstatlantisk makrell er det vedtatt en forvaltningsstrategi for denne bestanden.

Forvaltningen av de felles konsumbestandene i Nordsjøen har lenge gitt grunn til bekymring fordi uttaket av fisk har vært for høyt i forhold til bestandsgrunnlaget. I kvoteavtalen mellom Norge og EU for 2000 er det enighet om at det er nødvendig å bedre bestandssituasjonen for nøkkelbestander i Nordsjøen. Partene har vedtatt forvaltningsstrategier for torsk, hyse, sei og rødspette basert på føre var-prinsippet. I avtalen for 2000 bekrefter partene sin tidligere enighet om å innføre et satellittbasert sporingssystem for fartøy som fisker i hverandres soner. En avtale om den praktiske gjennomføringen av sporingen ble inngått 28. januar 2000.

Gjennom Det permanente utvalg for forvaltnings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren samarbeider Norge og Russland for å sikre best mulig kontroll og forvaltning av felles ressurser i Barentshavet. Den 15. juni 2000 ble det inngått en bilateral avtale om gjensidig satelittsporing av fiskefartøy ved fiske i partenes soner. Det er også arbeidet for å integrere de russiske grensestyrkene som ny kontrollmyndighet i det etablerte forvaltningssamarbeidet mellom Norge og Russland.

Som en del av arbeidet med forvaltning av hval, deltar Norge i Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC). Det er særlig arbeidet i IWCs vitenskapskomite som er viktig for Norge. I selve kommisjonen står arbeidet i stampe. Det er ingen fremgang i drøftingen av formannens forslag til et kompromiss som vil åpne for begrenset hvalfangst i fremtiden. Arbeidet med den reviderte forvaltningsordningen (RMS) har også tatt tid. Her vil det imidlertid bli avholdt et internasjonalt møte innen utgangen av februar 2001.

Ved partsmøtet i CITES i april 2000 foreslo Norge igjen å nedliste den nordøstatlantiske og den sentralatlantiske bestanden av vågehval fra liste I til liste II. Oppføring av vågehval på liste I innebærer et forbud mot kommersiell handel. Norge har imidlertid benyttet seg av adgangen til å reservere seg mot oppføringen på liste I, siden vågehvalen klart ikke oppfyller de relevante kriterier om å være truet av utryddelse. En nedlisting ville gi mulighet for en kontrollert internasjonal handel med produkter av vågehval. Norge fikk flertall for sitt forslag, men flertallet var ikke stort nok til å få vågehvalen nedlistet.

Havbruksforvaltning

Verdiskapingen i norsk havbruksnæring har vokst uavbrutt i over 20 år. Produksjonen i 1999 var 410 000 tonn laks og 49 000 tonn ørret. Eksportverdien utgjorde over 12 mrd. kroner i 1999. I 2000 forventes det en ytterligere vekst på om lag 10–15 prosent for laks og 10 prosent for ørret.

Fôrkvoteordningen, som ble innført for å stabilisere produksjonsveksten, har fungert tilfredsstillende og bidratt til en jevn produksjonsvekst. Fôrkvoteordningen er videreført i 2000 med en økning på 10,3 prosent. Ordningen følges opp med kontroller av regnskap og anlegg, i kombinasjon med de ordinære inspeksjonene av driftsmessige og tekniske forhold.

Helse- og miljøtilstanden på oppdrettsanleggene er fortsatt under god kontroll, og det er generelt lite omfang av sykdomsutbrudd. Dette skyldes både næringens bevisstgjøring på helse-

og miljøområdet og myndighetenes kontroll av konsesjonsvilkårene.

Første fase i revisjonen av oppdrettsloven er gjennomført. Ot.prp. nr. 35 (1999-2000) Om lov om endring i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr mv. ble behandlet av Stortinget i juni 2000. Lovendringene trer i kraft fra 1. januar 2001. De viktigste endringene i loven er at det er blitt etablert klare hjemler til å innføre en godkjenningsordning for anlegg, innretninger og utstyr til bruk i oppdrettsvirksomhet, internkontroll og krav til miljøovervåking. I tillegg er det etablert en klarere hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Videre er lovens straffebestemmelser utvidet, og det er innført en generell hjemmel til å kreve gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor lovens virkeområde.

Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet har utarbeidet ny drifts- og sykdomsforskrift for settefiskanlegg. Forskriften skal regulere tildeling, etablering, drift og sykdomsforebyggende tiltak ved settefiskanlegg for laksefisk og annen ferskvannsfisk. Forskriften er sendt på høring, og det tas sikte på at den skal tre i kraft fra 1. januar 2001. Forskriften blir hjemlet både i oppdrettsloven, fiskesykdomsloven og dyrevernloven. En slik felles forskrift vil gjøre samarbeidet mellom fiskeri- og veterinæretatene mer effektivt, og vil være til hjelp for oppdretterne i deres næringsutøvelse. Settefiskprodusentene får flere valgmuligheter, og endringene vil sette næringen bedre i stand til å øke produksjonen av smolt i takt med veksten i laksemarkedet. Driftsforskriftene har også innlemmet nye bestemmelser relatert til miljø og helse.

Fiskeridepartementet tar høsten 2000 sikte på å regulere eiermessige endringer i selskap mv. som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og ørret. Formålet er å sikre at myndighetene har mulighet til å gripe inn dersom det utvikler seg en lite ønskelig eierstruktur innenfor havbruksnæringen.

Fiskeridepartementet har videreført arbeidet med ny næringsutvikling for å realisere vekstpotensialet i havbrukssektoren, jf. St.meld. nr 48 (1994-95) Havbruk – en drivkraft i norsk kystnæring. Det er særlig satset på næringsutvikling av marine arter i oppdrett gjennom programmet NUMARIO, jf. omtale under kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak.

Flere store dyrkingsanlegg for skjell er etablert de siste årene, og Fiskeridirektoratets regionkontorer melder om stor pågang av søknader om nye skjellkonsesjoner. Det ble i 1999 etablert et overvåkingsprogram for skjell, for å bidra til å sikre en næringsmiddelhygienisk omsetning. Dette er bygd ut videre i 2000. Regelverket for skalldyroppdrett er under revisjon, og det vil bli utarbeidet forslag til ny tildelings- og driftsforskrift for skjell.

Departementet har sluttført sitt arbeid med klagesakene i forbindelse med retildelinger av 31 matfiskkonsesjoner i Troms og Finnmark, og konsesjonene er nå kommet i drift.

Forslag til lov om havbeite ble fremmet for Stortinget i juni 2000. Lovforslaget gjelder for krepsdyr, bløtdyr og pigghuder, og er i første omgang mest aktuell for hummer og skjell. Hovedinnholdet er konsesjonærens eksklusive gjenfangstrett og virksomhetens forhold til miljø, allemannsrett og andre næringsinteresser.

Marked, omsetning og industri

Eksporten av fisk og fiskeprodukter har økt gjennom hele 1990-tallet, og denne utviklingen fortsatte i 1999. Det ble i 1999 eksportert fisk og fiskevarer for til sammen 30 mrd. kroner, hvorav 12 mrd. kroner fra havbruksnæringen. Det vil si at havbruksnæringen står for 40 prosent av samlet eksportverdi. Målt i kvantum gikk eksporten opp med 6,7 prosent fra 1998 til 1999, mens totalverdien av eksporten økte med 5,9 prosent. I løpet av første halvår 2000 har det vært en vekst på 7,3 prosent i eksportvolum og på 5,8 prosent i eksportverdi. Lakseeksporten har hatt en økning i verdi på over 20 prosent første halvår 2000, som følge av en sterk etterspørselsvekst og økt kilopris.

EU er det viktigste markedet for norsk fisk. Målt i verdi, gikk om lag 61 prosent av eksporten til EU i 1999. Dette er en svak nedgang i forhold til 1998, da denne andelen var drøyt 63 prosent. De viktigste enkeltmarkedene i 1999 var Japan, Danmark og Storbritannia. Første halvår 2000 viser en nedgang i eksporten til Japan både når det gjelder volum og verdi. Dette skyldes i hovedsak en nedgang i mengden makrell solgt til Japan, men også at etterspørselen etter laks er i ferd med å endre seg fra frossen til fersk laks på det japanske markedet. Økningen i eksporten av norsk fisk fortsetter i Kina, Hong Kong og Taiwan. I Øst-Europa er det første halvår 2000 registrert en positiv utvikling for norsk fiskeeksport.

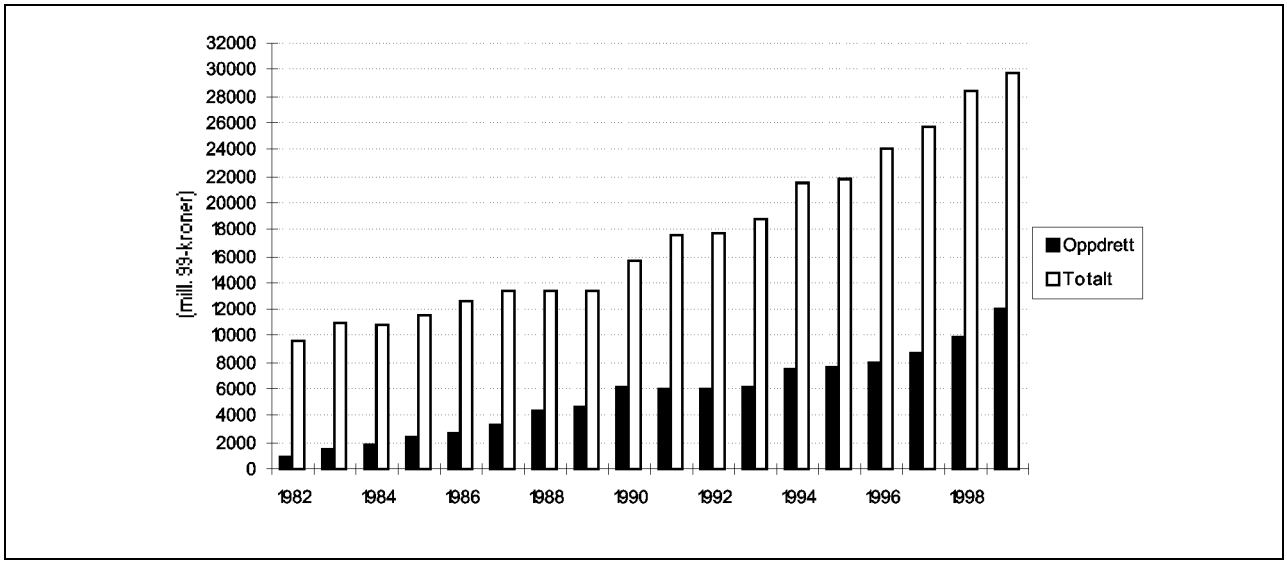

Figur 6.6 Total eksportverdi 1982 - 1999

Norge importerte sjømat til en verdi av om lag 4,85 mrd. kroner i 1999. Av dette ble sjømat for henholdsvis 1,6 mrd. kroner og 842 mill. kroner importert fra Russland og Danmark. En stor del av importen fra disse landene bestod i direkte landinger fra utenlandske fartøy til norske tilvirkingsanlegg. Når det gjelder torsk, ble det i 1999 importert om lag 90 000 tonn fersk og frossen vare, som er om lag samme mengde som i 1998. Enhetsprisen viste imidlertid en liten oppgang. En stor del av dette kom fra Russland. Torsken fra Russland blir i hovedsak levert i Finnmark.

Fiskeindustrien hadde på midten av 1990-tallet økende produksjonsvolum og omsetning som følge av god tilgang på råstoff. Fra midten av 1997 har det vært en betydelig økning i etterspørselen etter fisk, noe som har ført til økende priser. De to siste årene har det i tillegg vært en nedgang i råstofftilgangen på hvitfisk, som igjen har gitt utslag i høyere priser. Med ytterligere nedgang i totalkvotene for torsk for 2000, etterspør fiskeindustrien i Norge et betydelig større kvantum fisk enn den norske fiskeflåtens totale kvote. Dette medfører at spesielt fiskeindustrien i de nordligste fylkene blir mer avhengig av fiskeleveranser fra russiske båter.

Mange bedrifter har problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Det er mange forhold knyttet til fiskeindustrien som gjør dette vanskelig. En av årsakene er usikkerhet med hensyn til råstoffleveranser, som fører til uforutsigbar drift. Ansatte i fiskeindustrien sliter dessuten med at deler av arbeidet er ensidig og tungt, noe som kan resultere i fysiske belastninger. Fiskeindustrien står således overfor utfordringer både med hensyn til omstilling og å få til økt bearbeiding av produktene.

Arbeidet med oppfølging av lakseavtalen med EU har krevd betydelige ressurser fra myndighetene. Oppfølging av avtalen vil fortsatt være en viktig oppgave. I løpet av første halvår 2000 har markedsprisene for laks i EU ligget godt over minsteprisen som er fastsatt i lakseavtalen. Ordningen med fôrkvoter gjør det mulig å tilpasse produksjonsveksten innenfor de rammer som er gitt i lakseavtalen med hensyn til minstepris og begrensninger i eksportert mengde, men som sådan er fôrkvotene for laks et eget norsk anliggende og ikke en del av lakseavtalen med EU.

Revidert Vedlegg I i EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1999. Revisjonen innebar at den veterinære grensekontrollen mellom Norge og EU opphørte fra samme dato. Samtidig skal Norge ved import fra tredjeland gjennomføre veterinær grensekontroll på yttergrensen i samsvar med EUs regelverk. Arbeidet med ferdigstillelse av grensekontrollstasjoner og kontrollsentre har pågått kontinuerlig hele 1999 og 2000. ESA gjennomførte inspeksjon av grensekontrollstasjoner og kontrollsentre i februar 2000. Det er gitt kommentarer til ESAs rapport der en har forklart hva som er gjort for å bedre standard på stasjoner og sentre. Det arbeides nå for å komplettere antall grensekontrollstasjoner og kontrollsentre med sikte på å oppnå tilstrekkelig dekning langs kysten.

I henhold til det nye WTO-regelverket som trådte i kraft 1. januar 1995, skal antidumping- og subsidietiltak oppheves etter fem år, med mindre det er sannsynlig at dumping og subsidiering fort-

satt vil finne sted og at næringen i vedkommende land blir påført skade. Derfor startet USA i 1999 en gjennomgang med å vurdere dumping- og subsidiesaken på norsk hel laks i en såkalt "sunset review". International Trade Commission i USA fattet i februar 2000 endelig vedtak om forlengelse av avgiftene på fersk og frossen laks fra Norge for ytterligere 5 år. Avgiften er på til sammen 26,07 prosent. Fersk og frossen filet av atlantisk laks fra Norge til USA omfattes ikke av slike avgifter.

Det vil bli tilsatt en fiskeriråd i Genève. Fiskerirådene vil ha som oppgave å ivareta norske interesser når det gjelder internasjonale rammebetingelser for fisk i WTO og arbeide for at fisk blir en del av neste forhandlingsrunde. I tillegg skal fiskerirådene følge opp aktuelle spørsmål vedrørende handelsbetingelsene for fisk i forhold til EFTAs frihandelsavtaler med tredjeland.

Justisdepartementet nedsatte ved årsskiftet 1998/99 et utvalg med mandat å vurdere antall og lokalisering av godkjente grenseoverganger etter en norsk Schengen-tilslutning. Utvalget vurderte på eget initiativ også hvordan selve grensekontrollsystemet burde organiseres. Fiskeridepartementet deltok i utvalget og fokuserte særlig på å bidra til at det blir etablert systemer som sikrer at eksisterende seilingsmønstre i størst mulig grad opprettholdes og at næringsvirksomheten langs kysten ikke hemmes unødig.

Bruk av kystsonen

St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona tar for seg forholdet mellom verneinteresser og fiskerinæringene i kystsonen. I meldingen er det skissert overordnede retningslinjer for fiske, tang- og tarehøsting og havbruk i verneområder. Fiskerimyndighetene deltar aktivt i naturvernmyndighetenes løpende arbeid med verneområder mv. etter naturvernloven, og i kommunale planprosesser av betydning for arealdisponeringen i kystsonen, jf. også omtale under kap. 1030 Fiskeridirektoratet.

Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak

Sekretariatene i Fiskerinæringens kvinneutvalg (FKU) og Fiskerinæringens felles kompetansestyre (FFK) fungerer som faglige rådgivere for Fiskeridepartementet i rekrutterings-, likestillings- og kompetansespørsmål. Fiskeridepartementets innsats koordineres med andre departementers innsats for å oppnå en optimal utnyttelse av de totale statlige virkemidlene på området. For å gi arbeidet med rekruttering, kompetanseheving og likestilling i fiskeri- og havbruksnæringen større tyngde, har Fiskeridepartementet i samarbeid med berørte organisasjoner satt i gang en prosess for å opprette et nytt organ til erstatning for FFK og FKU. Det tas sikte på at det nye organet skal være operativt fra 1. januar 2001. Det vises til omtale under kap. 1050 Diverse fiskeriformål.

KAP. 1030 Fiskeridirektoratet (jf. kap 4030)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	254 314	246 800	260 300
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	1 876	1 500	1 500
	Sum kap. 1030	256 190	248 300	261 800

Innledning

Kapitlet omfatter Fiskeridirektoratet og dets ytre etat. Fiskeridirektoratet med Ernæringsinstituttet (jf. kap. 1023) er lokalisert i Bergen.

Den faglige virksomheten i Fiskeridirektoratet er delt på de fire områdene ressursforvaltning, havbruksforvaltning, kvalitet og kystsoneforvaltning (konkurrerende bruk av hav og kystsone).

Mål

- Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring med fokus på økt verdiskaping.

Omorganiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat

Omorganisering av ytre etat er gjennomført på sentralt og regionalt nivå. Det vil bli lagt vekt på en større grad av samlokalisering for å legge til rette for en mer effektiv og fremtidsrettet forvaltning.

Det pågår et arbeid med reorganisering av direktoratets laboratorievirksomhet. Sentrallaboratoriet vil fra 1. januar 2001 bli slått sammen med Ernæringsinstituttet.

IKT i Fiskeridirektoratet

Målene om effektivisering og bedre utnyttelse av ressursene i Fiskeridirektoratet i årene fremover vil innebære store krav til effektive og integrerte IKT-løsninger. Dette gjelder både i Fiskeridirektoratet, mellom Fiskeridirektoratet og ytre etat og i forhold til eksterne aktører, ikke minst i forhold til de næringsdrivende. Det er derfor av avgjørende betydning at Fiskeridirektoratet satser på dette feltet fremover. Målet er en mer effektiv forvaltning.

Dette innebærer at sentrale opplysninger av betydning for gjennomføringen av de fiskeripolitiske målsettinger skal samles og lagres på en slik måte at det er et effektivt redskap for fiskeriforvaltningen. Fiskeridirektoratet skal i 2001 arbeide videre med forbedring og utvikling av de administrative registrene. Målet er at registrene skal gi en oversikt over sentrale forhold i norsk fiskeri- og havbruksnæring, og være elektronisk tilgjengelig for hele fiskeriforvaltningen.

Rerssursforvaltning

Mål

- Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig forvaltning av de marine ressursene.

Fiskeridirektoratet skal:

- bidra til å sikre best mulig ressursgrunnlag for norsk fiskerinæring
- bidra til en bedret internasjonal ressursforvaltning
- i samarbeid med næringen tilrettelegge for en best mulig biologisk og økonomisk utnyttelse av ressursene til disposisjon for norsk fiskerinæring
- sikre at ressursuttaket blir i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser
- bidra til å tilpasse kapasiteten i fiskeflåten til det ressursgrunnlaget som er tilgjengelig for norske fiskere

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

- fremskaffe og bearbeide nødvendig statistisk materiale om deltakelse, fangst og lønnsomhet
- utvikle og forbedre administrative registre, og arbeide med å forenkle rapporteringsrutiner og søknadsregistrering ved bruk av IKT.

Resultater 1999-2000

Fiskeridirektoratet foretar opprensking av tapte garn på fiskefeltene utenfor Møre og Romsdal og Nord Norge.

Fiskeridirektoratet bidrar aktivt i alle de bilaterale og multilaterale fiskeriforhandlinger som Norge er part i. Direktoratet har formannskapet i fiskerikomiteen i Den nordvest- atlantiske fiskerikomite (NAFO). Direktoratet har ellers som representant for Norge arbeidet spesielt med forhandlingsprosesser om forvaltningen av makrell, kolmule og norsk vårgytende sild.

Utviklingen innenfor havretten mht. fiske på det åpne hav har medført fornyet kraft i flere regionale fiskeriorganisasjoner, og Fiskeridirektoratet deltar aktivt i dette arbeidet.

Fiskeridirektoratet hadde i 1999 et mer omfattende engasjement i spørsmål som gjelder miljø og biologisk mangfold enn tidligere. Det er nedlagt et betydelig arbeid som følge av implementering av konvensjonen om biologisk mangfold.

Det er fortsatt et godt samarbeid mellom norske, danske og skotske fiskerimyndigheter. Samarbeidet med russiske kontrollmyndigheter går videre som før, men med den endring at de russiske grensestyrkene nå også er tildelt kontrolloppgave med fiskeriene. I 1999 ble det inngått kontrollavtaler med islandske og franske kontrollmyndigheter og et samarbeid er etablert. Avtalen med Skottland erstattes med en avtale med hele Storbritannia. Denne innsatsen er videreført i 2000. Som en del av oppfølgingen av kontrollavtaler med andre land, ble det i 1999 og 2000 utvekslet elektronisk informasjon om utenlandske fartøys landinger i Norge til fartøyenes flaggstat. Ordningen med inspektører om bord på torsketrålere i Barentshavet er videreført i 2000.

Den felles arbeidsgruppen med EU om metoder og prosedyrer for veiing av pelagisk fisk har hatt flere møter, og en rapport ble ferdigstilt i september 1999. I fiskeriavtalen mellom Norge og EU for 2000 er det nedfelt at arbeidsgruppen skal videreføre arbeidet.

Regulering av bunnfisk er gjennomført innenfor de rammer som ble trukket ved årets begynnelse. En vesentlig del av arbeidskapasiteten går med til å vedlikeholde gjeldende ordninger med deltakerbegrensninger. I tillegg har bifangstproblematikken i det konvensjonelle fisket vært en betydelig utfordring både i 1999 og i 2000. Dette på bakgrunn av at det direkte fisket etter sei og hyse bare var åpent noen få uker. En endring i bifangstavregning i 2000 for fartøy under 28 meter som fisker med konvensjonelle redskap, har imidlertid virket positivt mht. avviklingen av fisket.

Avviklingen av de pelagiske fiskeriene har i 1999 gått uten store problemer. Innføring av deltakerbegrensning i fisket etter makrell for kystflåten i 1998 medførte en økning i antall enkeltsaker. For første gang siden 1993, ble det i 1999 åpnet for et begrenset loddefiske i Barentshavet. I all hovedsak gikk lodda til konsumanvendelse, og det ble oppnådd gode priser. Avviklingen av loddefisket 2000 ble gjennomført i henhold til fastsatte reguleringer.

Fiskeridirektoratet har i 1999 hatt ansvaret for å utarbeide utkast til forskrifter for 2000 for hval- og selfangst. I tillegg har Fiskeridirektoratet hatt ansvaret for fastsetting av kvoter for fangsten og gjennomføring og koordinering av hval- og selfangstsesongen for øvrig.

Det har både i 1999 og 2000 vært gjennomført inspektørordning for hval- og selfangsten. Fiskeridirektoratet arrangerte og gjennomførte obligatoriske kurs for hval- og selfangere og inspektørene for 1999-sesongen.

Fiskeridirektoratet har så langt i 2000 videreført arbeidet fra 1999 med å stå for driften av et satellittsporingssenter (FMC).

Innføring av satellittsporing bilateralt og multilateralt skjer gradvis. Norge og EU innførte gjensidig sporing fra 1. januar 2000. Fra samme tidspunkt ble fartøyer som fisker i internasjonalt farvann i NEAFC-området underlagt sporing. Det er også innført satellittsporing ved fiske i NAFO-området. Den 15. juni 2000 ble det inngått en bilateral avtale med Russland om gjensidig sporing ved fiske i partenes soner. Det er innført avtaler med Island og Færøyene om prøveprosjekter for satellittsporing, og det vurderes også et slikt samarbeid med Grønland.

Det er satt i gang arbeid med å lage oversikter over fordelingen av fangstmuligheter og kvoter mellom ulike fartøygrupper. En prototyp av et rettighetsregister som kan benyttes i dette arbeidet, er etablert i Fiskeridirektoratet. Prototypen vil også danne grunnlag for det videre arbeidet med å etablere et register som kan benyttes for å holde oversikten over adgang til deltakelse i ulike fiskerier.

Fiskeridirektoratet har analysert konsekvensene av det eksisterende beskatningsmønsteret i

fisket etter norsk-arktisk torsk, og har pekt på tiltak for å forbedre dette. Direktoratet har utarbeidet et notat om forvaltning av kongekrabben.

Det har vært en prosess for å vurdere mulige forbedringer i reguleringsopplegget fra og med 2000 for den konvensjonelle flåten under 28 meter i fisket etter torsk, hyse og sei. Landingskontroll er i 2000 videreført etter de samme metodene som tidligere, men med en større grad av etterfølgende kvantumskontroll, spesielt innen de pelagiske fiskeriene.

Fra 1997 har arbeidet med næringsutvikling av dyphavsressurser blitt videreført av et tverrfaglig samarbeidsprosjekt mellom Fiskeridirektoratet og Møreforskning.

Fiskeridirektoratet og Norges Fiskerihøgskole har i samarbeid gjennomført forsøk og undersøkelser med sorteringsrist i torsketrål. Formålet var å finne frem til en kombinasjonsløsning med spileavstand i sorteringsristen og maskevidde i trålposen som samsvarer med det nye minstemålet for sei. Med bakgrunn i resultater fra forsøkene, ble det bestemt at det fra 1. januar 2000 skal brukes sorteringsrist i alt fiske med torsketrål i området under norsk fiskerijurisdiksjon nord for 62° N. Det er nå også opparbeidet tilstrekkelige seleksjonsdata til å kunne vurdere et eventuelt påbud om bruk av sorteringsrist i fiske med torsketrål i Nordsjøen.

Fiskeridirektoratet har inngått et samarbeid med SINTEF Fiskeri og Havbruk AS om utvikling av et "fleksibelt seleksjonssystem", som er lettere og mer brukervennlig enn stålristene som benyttes i dag.

Kontroll og prøvetaking av landinger ved industritilvirkingsanlegg fortsatte i 1999. En har fortsatt problem med å nå målsettingen for antall prøver for øyepål- og kolmulefisket.

Det har i perioden vært sterk fokusering på russiske landinger av torsk under minstemål. Det er gjort et betydelig kontrollarbeid med måling av fisk for å avdekke ulovlig innblanding av torsk under minstemål, særlig i regionene Finnmark, Troms, Nordland og Møre og Romsdal.

I kontrollsamarbeidet med Russland er det gjennomført tre felleskontroller av russiske fiskefartøy med to russiske inspektører i Troms og Finnmark.

Feltkontroll i sildefiskeriet er i 2000 blitt gjennomført som i 1999.

Overvåkingstjenesten for fiskefelt arbeidet videre etter samme retningslinjer som tidligere år. Det er innkjøpt teknisk måleutstyr som rasjonaliserer målearbeidet og forenkler behandling av data og videreformidlingen til bl.a. forskningsformål.

Fiskeridirektoratet har fulgt utviklingen i de kvoteregulerte fiskerier, og har stoppet fisket slik at totalkvotene ikke ble vesentlig overskredet. Fiskeridirektoratet har i samarbeid med salgslagene arbeidet med å forbedre sluttseddelsystemet bl.a. som et grunnlag for å stoppe fiskeri. Sammen med mer omfattende rapporteringsordninger direkte fra fartøy, gjør dette at en er i bedre stand til å kunne stoppe fiskeri til rett tidspunkt. Det er fortsatt spesielle problemer i forbindelse med stopp med fiskeri der fangster låssettes og med fiskeri som er sterkt overregulerte.

Den gjennomsnittlige behandlingstiden for søknader om ervervstillatelser og fartøykonsesjoner ble redusert i 1999 i forhold til 1998. Det ble behandlet om lag 750 søknader om ervervstillatelse og konsesjoner i 1999. Ny tildelingsrunde for vasssildtrål ble utlyst i 1999 og ferdigbehandles i 2000.

Fiskeridirektoratet oversendte i 1999 ny versjon av Norsk Standard 9400 til Norsk Allmennstandardisering (NAS). Det ble utarbeidet et nytt sluttseddelformat for oversending av informasjon fra salgslagene til direktoratet.

Ny database for oppdatering og analyse av sluttseddeldata er testet ut. Denne er evaluert i 2000, og endringsforslag er fremmet. Ny database for registrering av fangstdagbøker er utviklet, og er under testing.

Direktoratet har i 1999 arbeidet med å implementere de endringsforslag som ble vedtatt i lønnsomhetsundersøkelsene for 1998. Endringene omfattet både ny utvalgsplan og estimeringsmetode.

Prioriteringer for 2001

Forpliktende samarbeid med andre land i relevante internasjonale organisasjoner og ved bi- og multilaterale forhandlinger, er av avgjørende betydning for å kunne lykkes i å få et optimalt utbytte av de marine ressursene.

Høsting av ressursene skal skje på en bærekraftig måte. Arbeidet med utarbeidelse av beskatningsstrategier skal videreføres. Praksisen med overvåking av våre havområder skal fortsette, med sikte på stenging av felt med for stor innblanding av fisk under minstemål eller med for stor innblanding av bifangst. Arbeidet med utvikling av mer selektive fiskeredskap skal fortsette.

Det skal arbeides for å få kvoter og uttak av sjøpattedyrbestandene i samsvar med hva som vil gi et optimalt langsiktig utbytte.

Fiskeridirektoratet vil arbeide for å sikre at nasjonale reguleringer avvikles på en hensiktsmessig måte. Det er et mål å videreutvikle og forenkle de enkelte reguleringene.

Arbeidet med utarbeidelse og iverksettelse av forskrifter til deltakerloven av 26. mars 1999, vil også bli prioritert i 2001.

Arbeidet med satellittsporing vil ha høy prioritet også i 2001. Siktemålet vil være å etablere sikre rutiner og et tjenlig kontaktnett overfor våre samarbeidspartnere. En god tilrettelegging vil gjøre satellittsporing til et godt redskap for effektivisering av kontrollvirksomheten. Videre vil en kunne oppnå enklere rapporteringsrutiner både nasjonalt og internasjonalt.

Fiskeridirektoratet skal utøve utstrakt ressurskontroll og landingskontroll, bl.a. ved å sette inspektører om bord i en del av fartøyene. Fiskeridirektoratet må analysere effekten av de ulike ressurskontrollpunktene, herunder spesielt om økt innsats på landingskontroll bør gis prioritet. En må samarbeide tett med russiske myndigheter både når det gjelder kontrollvirksomhet og utveksling av informasjon om resultater av foretatte kontroller.

Det skal arbeides med tiltak for å redusere saksbehandlingstiden.

Havbruksforvaltning

Mål

- Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring.

Fiskeridirektoratet skal:

- ved næringsmessig regulering sikre at overordnede nasjonale og regionale mål og samfunnsinteresser blir ivaretatt. Næringen skal utvikles og drives uten å medføre fare for utbredelse av sykdom eller forurensning, og uten å komme i alvorlig konflikt med det omkringliggende miljø, lovlig ferdsel eller annen viktig utnyttelse av området
- på basis av oppdrettsloven og dens forskrifter, behandle konsesjonssøknader og konsesjonsrelaterte saker ut fra målsettingene over, og sikre ved kontroll at gjeldende regelverk overholdes
- bidra til å ivareta helse- og miljøaspektene i havbruksnæringen, fremme en balansert næringsutvikling og bidra til å utvikle gode forvaltningsverktøy
- utvikle IKT slik at det kan mottas elektronisk rapportering mv. fra de næringsdrivende innen havbruk
- være i besittelse av nødvendig tallmateriale om havbruksnæringen og lage statistikker mv.

Resultater 1999-2000

Kontroll av fôrkvoteordningen har krevd store ressurser hos Fiskeridirektoratet også i 1999 og 2000. Totalt er det foretatt kontroller ved 54 konsesjoner i 1999, som er noe mer enn målsettingen. Det er avdekket flere brudd på fôrkvotene, og det er ilagt tvangsmulkter. I tillegg er det blitt foretatt regnskapskontroller av lakseeksportører i henhold til den nye forskriften om særlige vilkår knyttet til eksporten av lakseprodukter. Det er videre foretatt helse- og miljøkontroller samt anleggstekniske kontroller ved mer enn 15 prosent av matfiskkonsesjonene for laks og ørret. Dette er i tråd med målsettingen for 1999. I 2000 er 30 prosent av konsesjonene blitt kontrollert med sikte på oppfølging av økt innsats mot rømming. I samarbeid med næringen er det også utarbeidet en egen nasjonal handlingsplan mot rømming.

Fiskeridirektoratet har bidratt aktivt til arbeidet med første fase i lovrevisjonen av oppdrettsloven. Fiskeridirektoratet er dessuten kommet godt i gang med å revidere forskriftsverket, og det er avlevert flere forskriftsutkast, deriblant ny drifts- og sykdomsforskrift for settefiskanlegg.

Fiskeridirektoratet har i perioden særlig fokusert på skjellnæringen, og har nedsatt to arbeidsgrupper for å utrede skalldyrproblematikken. Den ene arbeidsgruppen fokuserer på kompetansekrav og den andre utarbeider forslag til ny forskrift for tildeling av skalldyrtillatelser.

Det er utarbeidet statistisk materiale.

Prioriteringer for 2001

Fiskeridirektoratet skal også i 2001 delta aktivt i det omfattende arbeidet med revisjon av oppdrettsloven. Fiskeridirektoratet skal videreføre sin innsats med bidrag til gjennomgangen av forskriftsverket, herunder iverksettelsesarbeid i forbindelse med innføring av miljøovervåking, internkontroll og typegodkjenning av oppdrettsanlegg.

Fiskeridirektoratet skal i 2001 prioritere havbrukskontroll. Fiskeridirektoratet skal videreføre kontrollen med bestemmelsene i forskriften om produksjonsregulerende tiltak, dvs. fôrkvoteordningen. Det skal foretas regnskapsmessige fôrkvotekontroller på minst 50 matfiskkonse-

sjoner i 2001. I tillegg kommer ordinær kontroll og tilsyn av helse, miljø, drift og tekniske forhold, med sikte på kontroll av 30 prosent av matfiskanleggene for laks og ørret.

Fiskeridirektoratet vil videreføre innsatsen med rømmingssikrende tiltak og arbeid knyttet til problemet med lakselus. Det øremerkes 2 mill. kroner til dette arbeidet.

Fiskeridirektoratet skal gjennomføre revidering av skalldyrforskriften og bidra til å sikre en koordinert forvaltning og tilrettelegge for fortsatt vekst i skjellnæringen.

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet med å utarbeide nødvendig tallmateriale om havbruksnæringen, herunder å utarbeide statistikker m.m.

Det skal arbeides med tiltak for å forkorte saksbehandlingstiden.

Kvalitet

Mål

- Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre forbrukere i inn- og utland trygg sjømat.

Fiskeridirektoratet skal:

- sikre sunne og gode fiskevarer gjennom innføring av egenkontroll og overføring av større ansvar for kvalitet til næringen
- dokumentere kvalitet av fisk og fiskevarer overfor forbrukere i inn- og utland
- kunne dokumentere innhold av potensielle miljøgifter i fisk og skalldyr fanget eller oppdrettet i norske farvann
- sikre at tilvirkning og omsetning av fôrvarer, ferdigfôr og fiskemel ikke representerer fare for mennesker, fisk, dyr eller miljø, og medvirke til ferdige produkter av høy kvalitet
- arbeide for oppgraderte fiskefartøy og tilvirkningsanlegg i henhold til nytt EØS-harmonisert regelverk
- drive opplæring, innføring og revisjon av egenkontroll i fiskeindustrien
- hindre spredning av fiskesykdommer
- til en hver tid ha ajourført regelverk, og være orientert fortløpende om regelverket i våre viktigste markeder
- ivareta samarbeid med andre lands kontrollmyndigheter
- profilere det norske regelverket for kvalitetskontroll bl.a. gjennom deltakelse i internasjnale fora (bl.a. Codex Alimentarius)

Resultater 1999-2000

Fiskeridirektoratet har benyttet en stor del av sine laboratorieressurser til analyser på oppdrag fra forvaltning og næring for å fremskaffe dokumentasjon vedrørende kvalitet av fisk og fiskevarer. Viktige oppdrag har vært medisinrestkontroll, mikrobiologisk hygienekontroll, sensorisk og kjemisk analyse av ferskhet, sensorisk påvisning av eventuell oljeforurensning, analyse av næringsinnhold, artsbestemmelser, måling av kontaminanter, undersøkelser av vannkvalitet, vurdering av spisekvalitet og analyse av fiskerisalt.Fiskeridirektoratets database for registrering av medisinbruk til oppdrettsorganismer er blitt lagt om. Det er utarbeidet statistikk for forbruk av legemidler til fisk, basert på Fiskeridirektoratets register over legemiddelresepter.

Den nye grensekontrollordningen, med fravær av veterinærgrensekontroll mellom Norge og EU, trådte i kraft 1. januar 1999. Arbeidet med ferdigstilling av grensekontrollstasjoner og kontrollsentre har pågått kontinuerlig hele 1999. Fiskeridirektoratet har underveis imøtekommet ESAs synspunkter på hvordan grensekontrollen skal bygges opp og drives.

ESA gjennomførte inspeksjon av grensekontrollstasjoner og kontrollsentre i februar 2000. Det er gitt kommentarer til ESAs foreløpige rapport, der en har forklart hva som er gjort for å bedre standard på stasjoner og sentre. Det arbeides nå for å komplettere antall grensekontrollstasjoner og kontrollsentre med sikte på å oppnå tilstrekkelig dekning langs kysten. Det er iverksatt opplæringstiltak rettet mot personellet som skal betjene grensekontrollstasjonene.

Arbeidet med Miljødatabasen er videreført, og delprosjektene for hestemakrell, hyse, torsk, uer, norsk vårgytende sild, blåkveite og oppdrettslaks er nå avsluttet. Prøver av øyepål, lodde, kolmule, tobis og sei er innsamlet og under bearbeiding.

Et overvåkingsprogram for medisinrester og uønskede stoffer i akvakulturprodukter ble startet i 1998. Prøvene fra det første året er nå ferdig analysert, og resultatene er rapportert til ESA. Det er ikke påvist medisinrester i noen av prøvene, og lave nivåer av organiske miljøgifter og tungmetaller. Det er utført mikrobiologiske reststoffanalyser for en del av prøvene. For samtlige undersøkte parametre har det ikke vært påvist rester i prøvene. Overvåkningsprogrammet er videreført med prøvetaking i 1999 og 2000.

Fiskeridirektoratet har foretatt tilsyn og kontroll med virksomheter som faller inn under forskriften om fiskemel, fiskeolje mv.

Fiskeridirektoratet har foretatt tilsyn og kontroll av fôrvarer i medhold av forskrifter om fôrvarer til fisk av 18. mars 1999. Prøvetakingsplaner og instrukser er under utarbeidelse. Innsamling og analyser av fôr er i gang i regi av fôrkontrollprogrammet.

Fiskeridirektoratet har videreført arbeidet med revisjon av anlegg og fartøy. Retningslinjene for tildeling av oppgradert godkjenning er under revisjon. Det er tilrettelagt for forenklet egenkontroll for mottaksstasjoner.

For å påse at Norge oppfyller krav iht. EØS-avtalen, har inspektører fra ESA gjennomført en kontroll på norske tilvirkningsanlegg i 1999. Kontrollen er utført sammen med Fiskeridirektoratet.

Fiskeridirektoratet har deltatt i internasjonalt samarbeid om kvalitetskontroll bl.a. gjennom Codex Alimentarius. Fiskeridirektoratet har i denne forbindelse vært med i arbeidet med å utforme ny Code of Practice for fisk og fiskevarer. Det er også satt i gang arbeid med utforming av retningslinjer for produksjon og bruk av fôrvarer. Den 24. sesjonen i Codex Alimentarius' komite for fisk og fiskevarer ble gjennomført i Ålesund i juni 2000.

Fiskeridirektoratet har utarbeidet en rekke faginnspill til EU-kommisjonen i forhold til fastsettelse av grenseverdier for bl.a. tungmetaller og kontaminanter på fôrvareområdet.

Arbeidet overfor de østeuropeiske land har i det vesentlige bestått i å behandle enkeltsaker etter innspill fra næringens utøvere. Det har vært knyttet kontakt med kinesiske myndigheter med sikte på å avholde et seminar i Kina om bruk av kvalitetssikring i fiskeindustrien. Samarbeidet som er etablert med islandske fiskerimyndigheter, har fortsatt i 1999.

Prioriteringer for 2001

Tilsyn med sjømatbedrifter vil bli videreført i 2001, likeledes arbeidet med innføring av egenkontroll ved anlegg og fartøy.

Det nye importkontrollsystemet som følger av den utvidede EØS-avtalen, revidert Vedlegg I (veterinær grensekontroll), vil bli utviklet videre. Fiskeridirektoratet vil videreføre arbeidet med å ferdigstille de grensekontrollstasjonene etaten har ansvar for, og forbedre systemet for importkontroll ved grensekontrollstasjoner og tilsluttede kontrollsentre. Blant annet vil tilstrekkelig datastøtte og nødvendige opplæringstiltak bli prioritert.

Arbeidet med tilpasninger av forskrifter, instrukser og rundskriv vil bli videreført. Fiskeridirektoratet vil være proaktivt når EU-regelverket for trygghet og kvalitet knyttet til sjømat utvikles videre. Dette vil kunne spare norsk sjømatnæring for unødige utgifter til å tilpasse seg spesielle EU-krav som ikke tar høyde for forholdene i norsk sjømatindustri.

Markedsadgang for norsk sjømat er avhengig av at Norge øker beredskap og kompetanse omkring fremmedstoffer i norsk sjømat. Antall prøver under overvåkingsprogrammet for å dokumentere at det ikke finnes medisinrester i norsk oppdrettsfisk, planlegges utvidet i tråd med kravene i EØS-avtalen. Man vil også prioritere overvåkning av andre fremmedstoffer for å sikre trygg sjømat av riktig kvalitet, både til norske forbrukere og for å etterkomme krav fra eksportmarkedene. Offentlige analyser av algegifter i skjell vil fortsatt bli prioritert.

Fiskeridirektoratet vil foreta tilsyn og kontroll med virksomheter som faller inn under forskriften om fiskemel, fiskeolje mv. Etter en innkjøringsperiode, skal tilsynet i henhold til denne forskriften utføres på lik linje med Fiskeridirektoratets øvrige kontroll.

Fôrvareområdet vil bli ivaretatt gjennom fortsatt kontroll- og tilsynsarbeid og videreføring av fôrkontrollprogrammet. Det må foretas endringer i fôrvareforskriften i forhold til implementering av EØS-regelverk, samt oppfølging av Stortingets vedtak om forbud mot bruk av gener som koder for antibiotikaresistens. Det siste krever særlig oppfølging i form av utarbeidelse av analysemetodikk, slik at faktisk tilsyn kan foretas. Arbeidet med videre oppdatering av Miljødatabasen fortsetter i 2001.

Oppfølgingen av Codex Alimentarius vil bli videreført. I 2001 vil det være vanlig arbeid mellom sesjonene, med vekt på arbeidet i komitéen for fisk og fiskevarer.

Konkurrerende bruk av hav og kystsone

Mål

- Fiskeridirektoratet skal arbeide for en balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringen.

Fiskeridirektoratet skal:

– være premissleverandør for andres bruk av havet og kystsonen, slik at de interesser direktoratet forvalter blir best mulig ivaretatt

- delta i verneprosesser for å sikre fiskerinæringens interesser
- gå aktivt inn i offentlig planlegging på alle nivå for å fremme fiskeri- og havbruksnæringens arealbehov, og sikre overordnede nasjonale mål for utnyttelse av marine ressurser i kystsonen
- ivareta samfunnets og fiskerinæringens behov for krisehåndtering i nære sjøområder
- ivareta fiskerinæringens interesser i fiskerihavneutbygginger
- fortsette arbeidet med implementering av Arealis og GIS (geografisk informasjonssystem) i fiskeriforvaltningen, herunder utveksling av elektroniske data mellom Fiskeridirektoratets regionkontor og Kystverkets distriktskontor.

Resultater 1999-2000

Fiskeridirektoratet deltar i planprosesser etter plan- og bygningsloven både på kommunenivå og fylkesnivå. Flere fylker er i gang med fylkesdelplaner for kystsonen, og Fiskeridirektoratet prioriterer dette arbeidet. Fiskeridirektoratet har levert innspill til Fiskeridepartementet i forhold til arbeidet i Planlovutvalget.

Fiskeridirektoratet bidrar med fiskerifaglige vurderinger til Kystverket når det gjelder utbygging av fiskerihavner. Det er i 2000 arrangert et fellesseminar for Fiskeridirektoratet og Kystverket om fiskerihavner.

Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven har økt i omfang. Antallet innsigelsessaker ligger på et stabilt nivå.

Fiskeridirektoratet deltar i samarbeid med miljøvernmyndighetene med oppfølging av St. meld. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona. Det er innledet et samarbeid for å evaluere vernetiltak i Sør-Trøndelag, som har status som prøvefylke.

Dokumentasjon om bruk og behov for arealer i kystsonen er viktig. Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med å videreutvikle Arealis med tanke på kystsonen. Det gjenstår imidlertid en del før etatene kan levere data på digitalisert form til Arealis.

Fiskeridirektoratet samarbeider med Norges Fiskarlag og Norges Fiskerihøgskole om opplæring i kystsoneplanlegging. Fiskeridirektoratet deltar i en nordisk gruppe som har anbefalt at det etableres et felles utdanningsgrunnlag innen integrert kystsoneplanlegging.

Fiskeridirektoratet deltar i den sentrale behandlingen av regionale utviklingsprogram fortløpende, og skal påse at overordnede fiskeripolitiske retningslinjer blir lagt til grunn i planene. Årets gjennomgang viste at det vanligvis ble fokusert mer på fiskeri- og havbruksnæringen i utviklingsprogrammet i de fylkene hvor Fiskeridirektoratets regionkontor hadde deltatt i programarbeidet.

Fiskeridirektoratet har laget retningslinjer for samarbeid mellom fiskeriforvaltningen og kommunene. Det er opprettet samarbeidsavtaler mellom Fiskeridirektoratets regionkontor og enkelte kommuner. Tilsvarende har Fiskeridirektoratet inngått samarbeidsavtale med SND sentralt, og halvparten av regionkontorene har inngått regionale samarbeidsavtaler.

Petroleumsaktiviteten på norsk kontinentalsokkel byr på utfordringer med hensyn til utførelse av fiske og ved innvirkning på ressurs og havmiljø. Fiskeridirektoratet har i 1999 og 2000 avgitt uttalelser vedrørende utslipp knyttet til leteboring, beslaglegging av areal ved utbygging og utplassering av innretninger og ved avvikling av felt.

Når det gjelder seismisk leteaktivitet, var det i 1999 en reduksjon på 27 prosent i meldte undersøkelser i forhold til 1998. Fiskeridirektoratet gir i samarbeid med Havforskningsinstituttet tilråding om hvorvidt seismisk skyting bør foregå i ulike områder.

Fiskeridirektoratet har deltatt i en styringsgruppe som Olje- og energidepartementet opprettet i 1996. Denne styringsgruppen fikk ansvaret for å gjennomføre et utredningsprogram for å bedre beslutningsgrunnlaget for endelig disponering av rørledninger og kabler i petroleumsvirksomheten.

Erstatningsordningen for tap som norske fiskere påføres som følge av petroleumsvirksomheten, har hovedsakelig vært brukt for tap av fiskeredskaper. Det ble i 1999 for første gang behandlet og innvilget en søknad om erstatning for beslagleggelse av fiskefelt.

Fiskeridirektoratet har revidert beredskapsplanen for krisehåndtering i kystsonen. Det er innledet et samarbeid med Universitetet i Bergen, Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling, som driver satelittovervåking av havområder for å få informasjon om algeforekomster.

Prioriteringer for 2001

Interessen for kystsonen vil øke i tiden fremover. Veksten i havbruksnæringen og oppdrett av nye marine arter vil kreve tilgang på nye arealer. Dokumentasjon om bruk og behov for arealer i kystsonen er derfor viktig. Fiskeridirektoratet vil fortsette arbeidet med implementering av Arealis og GIS (geografisk informasjonssystem) i fiskeriforvaltningen. Utveksling av elektroniske data mellom Fiskeridirektoratets regionkontor og Kystverkets distriktskontor vil effektivisere saksbehandlingen og blir prioritert.

Arbeidet med oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona vil bli videreført. Retningslinjer for og avgrensing av fremtidige verneområder er et hovedtema. Arbeidet med gjennomgang og vurdering av marine verne- og forvaltningstiltak ved Svalbard og i tilgrensende havområder skal videreføres. Fiskeriforvaltningen skal ta ansvar for forvaltningen av miljø i sjøen. Dette innebærer at Fiskeridirektoratet må sette seg i stand til å være en sentral premissleverandør i håndteringen av bruk og vern inkludert biologisk mangfold, både i forhold til verneplaner og kystsoneplaner.

Deltakelse i kommunal kystsoneplanlegging vil fortsatt ha høy prioritet. Regionkontorene må være godt inne planprosessene på fylkesnivå og være samkjørt med den sentrale fiskeriforvaltningen.

Fiskeridirektoratet opprettholder en nær dialog med Kystdirektoratet når det gjelder forvaltning av fiskerihavner og prioriteringsprosesser for utbygging.

Fiskeridirektoratet vil inngå samarbeidsavtaler med kommunene for de regionkontor som ikke allerede har inngått slike. En vil også inngå regionale samarbeidsavtaler mellom det enkelte regionkontor og fylkeskommuner og statlige etater. Tilsvarende har samarbeidet med SND høy prioritet, og det skal inngås samarbeidsavtaler mellom regionkontorene og SND der dette ikke er gjort.

Fiskeridirektoratet skal behandle alle konsekvensutredninger som berører fiskeri- og havbruksinteresser, og ivareta oppgaven som ansvarlig myndighet når det er aktuelt.

Fiskeridirektoratet vil fortsette arbeidet i forhold til forvaltningen og petroleumsindustrien for å ivareta fiskeriinteressene på best mulig måte. Fiskeridirektoratet vil fortsette med å følge opp vilkår som utbyggingsoperatørene har fått påheftet.

Fiskeridirektoratet vil fortsette arbeidet med å få til et bedre kartsystem som viser næringsvirksomheten på kontinentalsokkelen.

Samarbeidet med Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling, Havforskningsinstituttet med flere om algeovervåking fortsetter. Det skal gjennomføres en årlig revidering av beredskapsplanen.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgifter ved Fiskeridirektoratet. Det fremmes forslag om å bevilge260,3 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en reell økning på 9,7 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000. Økningen skal dekke økte kostnader knyttet til veterinær grensekontroll og behov for økt antall prøver i forbindelse med EØS-overvåkningsprogrammet for medisinrester og fremmedstoffer i akvakulturprodukter.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

Posten gjelder årlig utskifting av edb-utstyr. Det fremmes forslag om å bevilge 1,5 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 4030 Inntekter (jf. kap. 1030)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Oppdragsinntekter	214	10	10
02	Salg av registre, diverse tjenester	73	80	80
03	Inntekter Fiskets Gang	111	300	310
04	Fangstinntekter overvåkingsprogrammet	1 999	10	10
06	Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet	3 450	560	580
07	Inntekter ved laboratoriene	1 744	2 670	2 750
08	Gebyr akvakultursøknader	3 876	2 360	2 430
09	Gebyr Merkeregisteret	3 532	3 390	3 490
10	Gebyr Kontrollverkets tjenester	15 868	22 160	22 820
11	Avgift fiskefôrkontroll	3 583	1 665	1 660
12	Gebyr ervervstillatelse	1 284	2 420	2 490
14	Refusjoner	2 354	10	10
	Sum kap. 4030	38 088	35 635	36 640

Post 01 Oppdragsinntekter

På denne posten blir det ført inntekter fra bl.a. oppdrag for Kystoppsynet, regnskapsgodtgjørelser, edb-tjenester og diverse refusjoner fra andre statsetater. Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsoverslaget for denne type oppdragsvirksomhet. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

Post 02 Salg av registre, diverse tjenester

Under denne posten blir inntektene ved salg av opplysninger fra Merkeregisteret og edb-tjenester og salg av fiskebruksregister budsjettert. Det fremmes forslag om å bevilge 80 000 kroner på posten i 2001.

Post 03 Inntekter Fiskets Gang

Posten gjelder abonnements- og annonseinntekter fra Fiskets Gang. Det fremmes forslag om å bevilge 310 000 kroner på posten i 2001.

Post 04 Fangstinntekter overvåkingsprogrammet

Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsgrunnlaget fra overvåkingsprogrammet, og det blir derfor bare budsjettert med 10 000 kroner i 2001.

Post 06 Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet

Posten gjelder inntekter fra tvangsmulkt for ulovlig oppdrettsvirksomhet. Inntektene varierer fra år til år avhengig av utviklingen i saksmassen, klagebehandling og rettsoppgjør. Det fremmes forslag om å bevilge 580 000 kroner på posten i 2001.

Post 07 Inntekter ved laboratoriene

Posten gjelder inntekter ved Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium og distriktslaboratoriene. Det fremmes forslag om å bevilge 2 ,75 mill. kroner på posten i 2001.

Post 08 Gebyr akvakultursøknader

Posten gjelder gebyr ved behandling av akvakultursøknader. Det fremmes forslag om å bevilge 2,43 mill. kroner på posten i 2001.

Post 09 Gebyr Merkeregisteret

Posten gjelder gebyr for innføring i Merkeregisteret. Det fremmes forslag om å bevilge 3,49 mill. kroner på posten i 2001.

Post 10 Gebyr Kontrollverkets tjenester

Gebyrene er direkte knyttet til den utøvende kvalitetskontrollen. Fiskeridepartementet har vedtatt ny forskrift om gebyr for tilsynsmyndighetens tjenester. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2000. Den innebærer en dreining av gebyrbelastningen fra eksportleddet til landings- og produksjonsleddet. I tillegg har Sosial- og helsedepartementet, Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet i fellesskap vedtatt forskrift om gebyr for tilsyn og kontroll ved import og transitt mv. av levende dyr, animalske næringsmidler og produkter av animalsk opprinnelse mv. fra tredjeland. Forskriften trådte i kraft 1. mars 2000. Til sammen implementerer disse to forskriftene de regler som følger av Rådsdirektiv 85/73 for fiskeriområdet og danner grunnlaget for Fiskeridirektoratet inntjening.

Det fremmes forslag om å bevilge 22,82 mill. kroner på posten i 2001.

Post 11 Avgift fiskeforkontroll

Det fremmes forslag om å bevilge 1,66 mill. kroner på posten i 2001.

Post 12 Gebyr ervervstillatelse

Det fremmes forslag om å bevilge 2,49 mill. kroner på posten i 2001.

Post 14 Refusjoner

Posten gjelder refusjoner fra andre statsinstitusjoner. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
70	Tilskudd til støtte av fiskeriene mm, *kan overføres*	94 853	110 000	
	Sum kap. 1040	94 853	110 000	

Mål

Hovedformålet med Hovedavtalen av 1964 mellom staten og Norges Fiskarlag er å bidra til at fiskerne får en inntekt på linje med andre yrkesgrupper, og å støtte tiltak som kan medvirke til effektivisering av fisket, slik at fiskerinæringen gradvis kan gjøres selvbærende og uavhengig av støtte.

Resultater 1999-2000

Fiskerinæringen er i dag selvbærende, men det er stor variasjon i lønnsomhet mellom ulike flåtegrupper. Flåtestruktur og sesongvariasjoner gjør at enkelte fartøy i perioder har problemer med å drive lønnsomt. Som følge av dette har en valgt å opprettholde ordningene med føringstilskudd, garantilott og lineegnetilskudd. Ordningene bidrar til å styrke fartøyenes lønnsomhet ved at det under gitte vilkår gis tilskudd til driften.

Det ble i avtalene for 1998, 1999 og 2000 avsatt midler til kondemnering, for å stimulere til å trekke kapasitet ut av flåten. Det ble også avsatt et reservebeløp, hvor det blant annet er brukt midler til opprettholdelse og videreutvikling av norsk selfangst. For 1999 ble det bevilget 105 mill. kroner over hovedavtalen mellom Norges Fiskarlag og staten. Forbruket var på 94,853 mill. kroner, og gjenstående midler ble overført til 2000. Bevilgningen for 2000 er på 110 mill. kroner.

Figuren 6.7 viser tilskudd til fiskeriene i perioden 1979 til 2000 (i 2000-kroner).

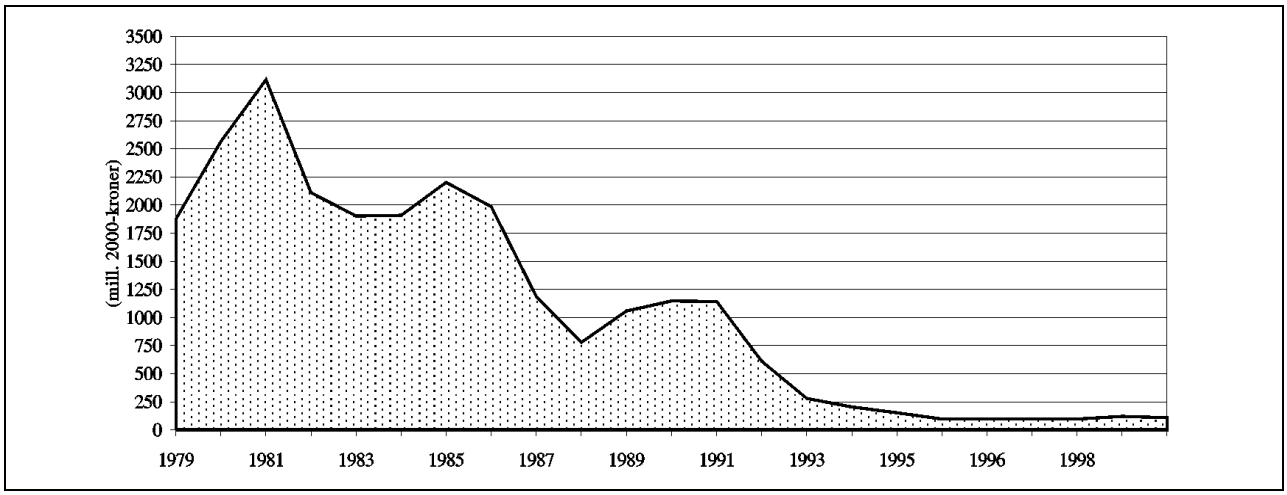

Figur 6.7 Årlig støtte til fiskeriene 1979-2000

Midler bevilget over fiskeriavtalen i 2000 er fordelt på seks hovedområder. Av bevilgningen på 110 mill. kroner går 30 mill. kroner til føringstilskudd, 4 mill. kroner til garantilott, 30 mill. kroner til kondemneringstilskudd, 13 mill. kroner til lineegnesentraler, 9 mill. kroner til forskning og næringsutvikling og 24 mill. kroner til reservebeløp. Av reservebeløpet er 17,5 mill. kroner avsatt til støtte av norsk selfangst. Når det gjelder garantilott, ble det i tillegg stilt til disposisjon udisponerte midler fra tidligere år. Samlet utgjør disponibel bevilgning til garantilott 20,2 mill. kroner i 2000. Ordningen med tilskudd til kondemnering administreres av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Tabellen 6.4 viser utbetalt, overført og bevilget beløp fordelt på de ulike tiltakene under hovedgruppene.

Tabell 6.4 Oversikt over fiskeriavtalen 2000

(i 1 000 kr)

	Forbruk 1999	Overført til 2000	Støtte 2000
Strukturtiltak mv	13 944	29 056	30 000
Strukturtiltak fiskeflåten, kondemnering	13 944	29 056	30 000
Inntektsgivende tiltak	33 724	14 567	30 000
Føringstilskudd	33 724	14 403	30 000
Særskilt støtte krabbe			
Særskilt støtte kystbrisling		164	
Sosiale ordninger	12 600	16 200	4 000
Garantilott	12 600	16 200	4 000
Forskning og næringsutvikling	4 892	5 108	9 000
Verdiskaping biprodukt			4 000
Fiskeforsøk og veiledning	4 892	5 108	5 000
Andre tiltak	29 694	17 230	37 000
Reserve		1 088	6 500
Lineegnesentraler	13 900	2 000	13 000
Selfangst	6 935	6 065	17 500
Diverse	8 859	8 077	
Sum post 70	94 854	82 161	110 000

Post 70 Tilskudd til støtte av fiskeriene mm, *kan overføres*

Tilskuddsramme for 2001 vil bli fremmet i en egen proposisjon høsten 2000, etter at det eventuelt er ført forhandlinger mellom staten og Norges Fiskarlag.

KAP. 1050 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
71	Sosiale tiltak, *kan overføres*	2 500	3 000	3 000
73	Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, *kan overføres*	14 487	13 000	13 000
74	Erstatninger, *kan overføres*	560	1 860	1 900
78	DNA-register for vågehval, *kan overføres*	2 000	4 000	3 500
79	Informasjon ressursforvaltning	2 499	2 500	2 000
	Sum kap. 1050	22 046	24 360	23 400

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger under Fiskeridepartementet. Over dette kapitlet blir det gitt tilskudd til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, erstatninger, DNA-register for vågehval og informasjon om ressursforvaltning. I tillegg omfatter kapitlet tilskudd til drift av velferdsstasjoner for fiskere, jf. post 71 Sosiale tiltak.

Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak (jf. post 73)

Innledning

Tilskuddet til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak har blitt forvaltet av Fiskerinæringens felles kompetansestyre (FFK) og Fiskerinæringens kvinneutvalg (FKU). Fiskeridepartementet ønsker i sterkere grad å fokusere målet om å legge til rette for utløsning av det store verdiskapingspotensialet som ligger i fiskeri- og havbruksnæringen. For å gi arbeidet med rekruttering, kompetanseheving og likestilling i fiskeri- og havbruksnæringen større tyngde, har Fiskeridepartementet i samarbeid med berørte organisasjoner satt i gang en prosess for å opprette et nytt organ til erstatning for FFK og FKU. Ordningen skal tre i kraft fra 1. januar 2001.

Mål

Målet med tilskuddet til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak er å bedre kvinnenes situasjon i fiskeri- og havbruksnæringen og i fiskeriavhengige kystsamfunn, og å legge til rette for å sikre og styrke kompetansen i næringen. Tiltakene skal samtidig bidra til økt verdiskaping innenfor hele verdikjeden.

Gjennom en ny ordning for kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, skal det drives et strategisk og målrettet arbeid med rekruttering, likestilling og kompetanseheving i fiskeri- og havbruksnæringen. Arbeidet skal være nyskapende og innovativt, og tilpasse seg nye behov i næringen.

Resultater 1999-2000

Kvinnerettede tiltak

Hovedmålet med ordningen har vært å styrke kvinners situasjon i fiskeri- og havbruksnæringen og i fiskeriavhengige kystsamfunn, og legge grunnlaget for kvinners innflytelse og deltakelse. Viktige delmål for ordningen har vært å få flere kvinner til å velge fiskerirelatert utdanning og yrke, styrke kvinners mulighet til å få lederposisjoner i næringen, og stimulere til etablering av egne fiskerirettede bedrifter.

I 1999 ble det gjennomført flere samlinger og nettverkstiltak for kvinner i fiskeri- og havbruksnæringen. Det er gjennomført prosjekter for å få flere kvinner til å velge fiskerirelatert utdanning og yrke.

Etablererprosjektet, som er et samarbeidsprosjekt mellom FKU og SND, har som mål å styrke kvinners muligheter som etablerere i

fiskerinæringen. Skjelletablering er utpekt som et satsingsområde i prosjektet.

For å få flere kvinner inn i ledelsen i bedrifter innen fiskeri- og havbruksnæringen, er det iverksatt egne kompetansehevende kurs for kvinner. Kurs innen organisasjon og ledelse, økonomistyring og markedsføringsledelse gjennomføres som desentralisert undervisning basert på IKT.

Kompetansehevende tiltak

Hovedmålet med ordningen har vært å heve kompetansenivået i fiskeri- og havbruksnæringen og bidra til at kompetanseutvikling tas i bruk som reelt virkemiddel for å styrke næringens konkurranseevne nasjonalt og internasjonalt, og generelt bidra til å øke næringens lønnsomhet og evne til omstilling og utvikling.

Viktige delmål har vært å rekruttere ungdom til utdanning og arbeid i næringen, å legge til rette for etter- og videreutdanning tilpasset næringens behov og å fungere som et koordinerende ledd mellom næringen, forvaltningen og det øvrige virkemiddelapparatet.

Tabellen 6.5 gir en oversikt over tildelte prosjektmidler i 1999 fordelt på områder.

Tabell 6.5 Prosjekt midler fordelt på områder

Prioriterte omeåder	Fiske/fangst	Fiskeindustri	Akvakultur	Fiskehandler	Felles	Total
Rekruttering	487 000	107 400	170 000	-	107 000	871 400
Fagopplæring	538 175	575 166	132 000	120 000	74 000	1 439 341
Lederutvikling	-	60 000	95 000	60 000	-	215 000
Nyskaping	-	355 000	140 000	-	295 000	790 000
Annet	-	80 000	-	-	89 000	169 000
Totalt (kr.)	1 025 175	1 177 566	537 000	180 000	565 000	3 484 741
Andel	30 %	34 %	15 %	5 %	16 %	100 %

De fleste prosjektene er samfinansiert med næringen og andre tilskuddsytere. Den totale ressursinnsatsen på området er derfor betydelig høyere enn Fiskeridepartementets innsats.

Området rekruttering og informasjon prioriteres bl.a. gjennom et felles rekrutteringsprogram for FFK og FKU, som ble etablert i 1995. FFK har både gjennom dette programmet og ellers i perioden hatt utstrakt kontakt med skoler og næringsliv. Det er drevet et systematisk informasjonsarbeid, bl.a. gjennom deltagelse på messer og informasjonsmøter, kurs og seminarer og ved utarbeidelse og utsendelse av ulike typer informasjonsmateriell. På grunnskolenivå er særlig holdningsarbeidet viktig. Det er produsert nytt materiell rettet mot ungdommer som befinner seg i en valgsituasjon med hensyn til utdanning og yrke.

Antall elever som velger fiskerifag i den videregående skolen er på et relativt stabilt nivå.

Når det gjelder gjennomføring av fagopplæring for voksne, er det størst aktivitet i fiskeindustrien og akvakulturfaget. FFK har etablert et formelt nettverkssamarbeid mellom de 20 opplæringskontorene i fiskerifag.

FFK har ansvaret for et stort internasjonaliseringsprogram, EUROMAT, under det EU-finansierte programmet Leonardo da Vinci. I løpet av prosjektperioden har 82 norske ungdommer deltatt på et tre måneders arbeidsopphold i England, Spania og Portugal.

Prioriteringer for 2001

Med utgangspunkt i Fiskeridepartementets overordnede mål for den nye ordningen, vil det være en sentral oppgave å utarbeide en ny strategi for arbeidet med rekruttering, likestilling og kompetanseheving i fiskeri- og havbruksnæringen. Innsats som erfaringsmessig gir gode resultater, skal videreføres.

Arbeidet skal fokusere på nyskapingsprosjekter og være innovativt, og tilpasses til nye utfordringer i fiskeri- og havbruksnæringen.

Fiskeridepartmentet vil prioritere rekruttering til fiskerifaglig utdanning på alle nivå. Det vises til *Handlingsplan for rekruttering til fiskerifag og akvakulturstudier*, som ble lagt frem i mai 2000 av en arbeidsgruppe utnevnt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartmentet. Tiltakene som er skissert i handlingsplanen vil inngå i arbeidsoppgavene for 2001.

Kompetanseoppbygging i alle ledd i fiskeri- og havbruksnæringen skal prioriteres. Arbeidet på

dette området skal ta utgangspunkt i St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen, og *Handlingsplan til kompetansereformen 2000-2003*.

Uten kvinnene er det ikke mulig å utløse det store verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen. Likestilling skal integreres i alle prosjekter, og det skal legges til rette for kvinnerettede tiltak. Regjeringens likestillingspolitikk vil være retningsgivende for dette arbeidet.

For å sikre en helhetlig bruk av virkemidlene, er det viktig at den nye ordningen tilpasser og samordner sin innsats til det øvrige virkemiddelapparatet, og samtidig holder oversikt over tiltak innenfor hele næringen uavhengig av finansieringskilde.

DNA-register for vågehval (jf. post 78)

DNA-registeret skal dekke all fangst av vågehval fra og med 1997. Registeret skal sikre kontroll med eventuell eksport av produkter av vågehval, og vil være et nyttig redskap for å avklare om hvalkjøttet på markedet stammer fra lovlig norsk fangst eller om det kommer fra uregulert fangst. Prøvene som ble tatt under hvalfangsten i 1996 er analysert av Rettsmedisinsk Institutt, som også har utviklet metoden som skal brukes ved analysene.

Registeret er nå under opprettelse. Prøvene fra vågehvalfangsten i 1997, 1998 og 1999 er sendt til laboratoriet for analyse. Fiskeridirektoratet jobber med å utvikle et datasystem for etablering og drift av registeret.

Bevilgningen på denne posten dekker kostnadene ved analyse av fangsten i 2001, i tillegg til eventuelle resterende analyser av prøver fra fangsten i 2000. Det vil bli etablert et arkivsystem for ivaretakelse av backupprøver. Dette er prøver som må lagres over lengre tid.

Overføringer til Fiskeriforskning for det arbeid som utføres i forbindelse med vågehvalfangsten, dekkes også over denne posten.

Informasjon ressursforvaltning (jf. post 79)

Midlene på posten informasjon ressursforvaltning benyttes til å fremme økt kunnskap, forståelse og aksept for norsk ressursforvaltning, herunder spesielt forvaltningen av sjøpattedyr.

Mål

Hovedmålet med posten informasjon ressursforvaltning er å skape større forståelse for norske prinsipper for forvaltning av marine arter, herunder sjøpattedyr. Forvaltning av sjøpattedyr må ses i sammenheng med den øvrige ressursforvaltningen, der en balansert utnyttelse av de ulike arter i økosystemet er et bærende prinsipp. Den langsiktige strategien er derfor å arbeide innenfor globale prosesser der vern og bærekraftig bruk er bærende prinsipper for forvaltning av naturressursene.

Resultater 1999-2000

Den allmenne kunnskapen om norsk ressursforvaltning er ofte preget av påstander fra verneorganisasjonene som ikke er basert på et vitenskapelig grunnlag.

For å skape en motvekt til feilinformasjon, har Fiskeridepartementet bl.a. hatt et nært samarbeid med Norges Fiskarlag og Høge Nord Alliansen om å målbære vårt felles syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser. Fiskeridepartementet har også for 2000 engasjert vitenskapelige rådgivere i forbindelse med informasjonsarbeidet. Det er i tillegg til dette blitt gitt støtte til enkelte internasjonale organisasjoner som generelt arbeider for prinsippet om bærekraftig utnyttelse av ressursene.

I 1999 og 2000 har fokus spesielt vært rettet mot CITES-møtet i Kenya i april, IWC-møtet i Australia i juli , og IUCN konferansen i Jordan i oktober 2000.

Prioriteringer for 2001

Arbeidet for å skape forståelse for en rasjonell utnyttelse av marine ressurser vil bli videreført. Det er økende aktivitet der ulike fiskearter og særlig sjøpattedyr på ikke-vitenskapelig grunnlag utpekes som truede. Denne aktiviteten vil kunne kreve mottiltak. Det vil bli arbeidet for at vitenskapelige data og kunnskap om norsk ressursforvaltning blir gjort tilgjengelig for beslutningstakere og publikum. Det arbeides for å unngå boikottaksjoner og lovgivning rettet mot Norges forvaltning av marine ressurser. Samarbeidet med organisasjoner som deler Norges syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser, vil fortsatt stå sentralt i dette arbeidet. Det vil i tillegg være aktuelt å støtte eventuelle andre tiltak som kan bidra til å spre kunnskap og informasjon om norsk ressursforvaltning.

Budsjettforslag 2001

Post 71 Sosiale tiltak, *kan overføres*

Midlene på posten går til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag, Den Indre Sjømannsmisjon og Norsk sjømannsforbund. Det fremmes forslag om å bevilge 3 mill. kroner på posten i 2001.

Post 73 Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, *kan overføres*

Det fremmes forslag om å bevilge 13 mill. kroner til ordningene på posten Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak i 2001.

Post 74 Erstatninger, *kan overføres*

Ordningen skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt. Det fremmes forslag om å bevilge 1,9 mill. kroner på posten i 2001.

Post 78 DNA-register for vågehval, *kan overføres*

Bevilgningen går til opprettelse av et DNA-register for vågehval. Det fremmes forslag om å bevilge 3,5 mill. kroner på posten i 2001.

Post 79 Informasjon ressursforvaltning

Det fremmes forslag om å bevilge 2 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 2415 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
71	Tilskudd til nybygging og kjøp av brukte fiskefartøy i Finnmark, *kan overføres*	13 940		
72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, *kan overføres*	74 387	50 000	35 000
73	Rentestøtte stønadslån	2 664	2 000	2 000
74	(Ny) Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, *kan overføres*			30 000
	Sum kap. 2415	90 991	52 000	67 000

Innledning

Statens Fiskarbank ble 1. januar 1997 integrert i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). SND ble dermed et virkemiddelapparat for hele fiskerinæringen. I tillegg til at Statens Fiskarbanks virkemidler er videreført i SND, kan landsdekkende og distriktsrettede låneordninger over Kommunal- og regionaldepartementets og Nærings- og handelsdepartementets budsjett som administreres av SND, nå også nyttes overfor fiskeflåten i tråd med fiskeripolitiske retningslinjer. Ordningen med tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, som finansieres over Fiskeridepartementets budsjett, administreres av SND.

Det overordnede målet for de fiskeripolitiske virkemidlene som kanaliseres gjennom SND er å skape en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring, og gjennom dette bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, sikre trygge og gode arbeidsplasser og øke næringens lønnsevne. Fiskeridepartementet ser det som viktig at SND prioriterer innovasjon og markedsorientering av fiskeri- og havbruksnæringen, herunder også skjellnæringen. SND utarbeidet i 1998 en strategi for utviklingen av en lønnsom skjellnæring.

Det er opprettet en ny post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor. Bevilgningene under posten skal gå til tiltak som bygger opp under de øvrige satsingsområder på Fiskeridepar-

tementets budsjett, og hvor eksisterende virkemiddelapparat ikke fullt ut dekker de utfordringer en voksende fiskeri- og havbruksnæring står overfor.

Fiskeridepartementet fastsetter årlig overordnede fiskeripolitiske retningslinjer om virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen forvaltet av SND, fylkeskommunene og kommunene. Disse retningslinjene, som sist ble revidert den 9. mars 2000, skal sikre at midlene fordeles slik at de på best mulig måte fremmer den ønskede utviklingen av næringens struktur og kapasitet.

Det er inngått samarbeidsavtaler mellom SND og Fiskeridirektoratet sentralt og halvparten av regionkontorene har inngått regionale samarbeidsavtaler. Det arbeides videre med å etablere samarbeidsavtaler mellom SND og Fiskeridirektoratets regionkontor der dette ikke er gjort.

Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten (jf. post 72)

Mål

Formålet med ordningen er å kombinere kapasitetstilpasning med en fornyelse og strukturtilpasning av fiskeflåten, slik at det skapes et bedre grunnlag for lønnsomme enheter i flåten. Det legges også vekt på hensynet til en tilpasning mellom fangstkapasitet og tilgjengelige ressurser innenfor de ulike fartøygruppene.

Resultater 1999-2000

Fra og med 1999 ble det innført en ny tilskuddsordning for fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten. Ordningen består av følgende elementer:

- Støtte til fartøyeiere som tar sine fartøyer permanent ut av fiske (ren kondemnering).
- Støtte til fartøyeiere som tar sine fartøyer permanent ut av fiske, men som tar sikte på å drive fiske videre med et annet fartøy som vil innebære en betydelig fornyelse eller standardheving i forhold til det fartøyet det søkes om kondemneringstilskudd for (kombinert kondemnering).
- Støtte til fiskere som bygger nytt fartøy (kontraheringstilskudd).

Tildeling av tilskudd skjer i tråd med Forskrift for tildeling av tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i den norske fiskeflåten av 9. mars 2000.

Det ble bevilget 50 mill. kroner til ordningen i 2000. I tillegg ble det gitt tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner. Over kap. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen ble det i tillegg bevilget 30 mill. kroner til strukturtiltak i fiskeflåten. Det ble i revidert budsjett 2000 fremmet forslag om å redusere bevilgningen under kap. 2415 post 72 med 20 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 220 (1999-2000).Det ble i 2000 gitt 21,3 mill. kroner i tilskudd til ren kondemnering (30 fartøy), og det gjenstår om lag 35 mill. kroner til fartøy som søker kondemnering i kombinasjon med enhetskvoteordning. Det er ikke bevilget midler til kombinert kondemnering. SND har gitt tilsagn på om lag 42,5 mill. kroner i kontraheringstilskudd.

Prioriteringer 2001

Bevilgningen for 2001 vil trolig i sin helhet dekke tilsagn til kontraheringstilskudd gitt i 2000.

Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor (jf. post 74)

Det er et mål å legge til rette for en høyest mulig verdiskaping i norsk fiskeri- og havbruksnæring. Gjennom bl.a. NUMARIO-programmet har departementet høstet verdifull kunnskap i skjæringsfeltet mellom forskning og næringsutvikling. Det har lenge vært et ønske om i økende grad å finansiere risikoprosjekter i overgangen mellom forskning, utvikling og næringsutvikling.

Gjennom bevilgningene i statsbudsjettet for 2001 ønsker regjeringen å synliggjøre en stor satsing på næringsutvikling basert på marine ressurser. Fiskeridepartementet vil gjennom bevilgningen på post 74 prioritere prosjekter som bygger opp om de øvrige satsingsområder i budsjettet, og hvor eksisterende virkemiddelapparat ikke fullt ut dekker de utfordringer en voksende fiskeri- og havbruksnæring står overfor. Et prioritert område er oppdrett av nye marine arter. Satsingen på kveite, skjell og steinbit i regi av NUMARIO-programmet skal videreføres, og videre utvikling av torskeoppdrett som kommersiell næring skal prioriteres. Det samme gjelder prosjekter i overgangen mellom oppdrett og havbeite.

Programmet inngår som en del av en felles satsing mellom Fiskeridepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet om et nyskapingsprogram for kommersiell utnyttelse av marine ressurser.

Budsjettforslag 2001

Post 72 Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, *kan overføres*

For 2000 ble det bevilget 50 mill. kroner over post 72 Tilskudd til flåtefornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, samt en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 30 mill. kroner til kondemneringsordningen over kap. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen, post 70 Tilskudd til støtte av fiskeriene mm. I revidert budsjett 2000 ble bevilgningen redusert med 20 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 61 (1999-2000) og Innst. S. nr. 220 (1990-2000).

Det fremmes forslag om å bevilge 35 mill. kroner på posten i 2001. Bevilgningen vil gå til å dekke prosjekt som fikk tilsagn i 2000. Det vil ikke bli gitt nye tilsagn i 2001.

Post 73 Rentestøtte stønadslån

Det fremmes forslag om å bevilge 1,9 mill. kroner på posten i 2001.

Post 74 (Ny) Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, *kan overføres*

Det foreslås opprettet en ny post 71 øremerket tilskudd til formål som legger til rette for næringsutvikling i marin sektor.

Det fremmes forslag om å bevilge 30 mill. kroner på posten i 2001.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	150 450	134 830	127 200	-5,7
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	195 575	207 000	256 500	23,9
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)	204 792	212 000	232 700	9,8
1066	Lostjenesten (jf. kap. 4066)	356 540	333 600	365 350	9,5
1067	Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	46 440	33 010	29 000	-12,1
1070	Elektroniske navigasjons-hjelpemidler (jf. kap. 4070)	41 699	33 900	34 100	0,6
	Sum 16.60 Kystforvaltning	995 496	954 340	1044 850	9,5

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001	Pst. endring 2000/2001
01-20	Driftsutgifter	676 560	630 280	669 350	6,2
30-49	Nybygg, anlegg	221 615	253 160	273 600	8,1
60-69	Overføringer til kommuner	21 956	10 000	50 000	400,0
70-89	Overføringer til private	75 365	60 900	51 900	-14,8
	Sum 16.60 Kystforvaltning	995 496	954 340	1044 850	9,5

Innledning

Programkategori 16.60 omfatter drift, vedlikehold og investeringer for Kystverket og de elektroniske navigasjonssystemer som forvaltes av Fiskeridepartementet. I kategori 16.60 inngår også bevilgningen til Redningsselskapet.

Et godt utbygd og effektivt transportnett er av vesentlig betydning for næringslivets konkurranseevne, verdiskaping og sysselsetting. Med hovedtyngden av befolkning og næringsliv lokalisert nær kysten er sjøtransporten viktig og har stor betydning i det norske transportsystemet.

Havnene er viktige bindeledd mellom sjøtrafikken og landtrafikken. God tilknytning til havnene, både landverts og sjøverts, er nødvendig for at havnene skal fylle funksjonen som knutepunkter i transportkorridorene.

I perioden 1990-2000 har det vært en generell økning i utførte transportoppdrag. Innenriks har økningen vært størst for vegtransport og jernbane. Sjøtransporten har imidlertid hatt den største veksten utenriks, og står ved innførsel for om lag 75 prosent (målt i tonnkm.) og ved utførsel for om lag 95 prosent av transportarbeidet på norsk område.

Innenriks står sjøtransporten for om lag 40 prosent av transportarbeidet (målt i tonnkm.) eksklusive transport av olje og gass, og 49 prosent av transportarbeidet inklusive transport av olje og gass.

Sjøtransport står for en meget liten andel (om lag 1 prosent) av den samlede innenlandske persontransporten. Som andel av kollektivtransporten står båttransport (ferger, hurtigbåter m.v.) for om lag 9 prosent av transporterte passasjerer og vel 7 prosent av transportarbeidet (antall passasjerkm.). I mange regioner og lokalsamfunn er båtforbindelser meget viktige. Det samme gjelder passasjertrafikk med utenlandsferger. Omfanget av persontransporten til sjøs har holdt seg forholdsvis konstant over en lengre periode.

I tillegg til den kommersielle skipsfarten, er det stor trafikk av fiskefartøy, særlig på Vestlandet og i Nord-Norge.

Om organisering av Kystverket

Kystverket er en etat i forandring. Etter gjennomført høringsrunde om NOU 1999:5 Det nye Kystverket, har Fiskeridepartementet vurdert hva som mest hensiktsmessig kan gjøres for at Kystverket skal kunne møte de oppgaver og krav som stilles til etaten. Arbeidet er under sluttføring, og det tas sikte på at ny organisasjonsmodell blir lagt frem for Stortinget i høstsesjonen 2000.

Mål og utfordringer

Fiskeridepartementets overordnede mål for virksomheten under programkategori 16.60 er å ivareta sikkerheten og fremkommeligheten i norske farvann og havner. Etablering, drift og vedlikehold av maritim infrastruktur og tjenester inngår som sentrale oppgaver i realiseringen av havne- og farvannspolitikken.

Arbeidet med å forbedre sikkerheten i norske farvann sikter først og fremst mot å hindre skipsulykker. En annen viktig side er å begrense miljøskadene dersom ulykker likevel inntreffer. Økt sikkerhet og bedre fremkommelighet kan være med på å styrke sjøtransportens konkurranseevne og føre større transportmengder over fra land til sjø. Dette vil også ha positive miljømessige følger. God miljøsikkerhet i farleder og havner bidrar også til å trygge miljøet innen havbruk og fiskeri.

Velfungerende havner og god infrastruktur for sjøtransport er av vesentlig betydning for effektiviteten i transportsystemet.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 32 (1995-96) Om grunnlaget for samferdselspolitikken, ble det strategiske grunnlaget for samferdselspolitikken i årene fremover trukket opp. Dette er fulgt opp med St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport, hvor det fremgår at de viktigste utfordringene fremover er å:

- redusere næringslivets transportkostnader og styrke sjøtransporten gjennom utvikling av effektive havner, bedre tilknytningen mellom havnene og det landbaserte transportnettet og arbeide for at havnene sikres tilstrekkelige arealer i samspill med lokale myndigheter.
- tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskerinæringen gjennom utbygging og vedlikehold, drift og forvaltning av fiskerihavner.
- øke sikkerheten og bedre fremkommeligheten til sjøs gjennom utbedring av farleder og oppmerking av disse.

Stortingsmeldingen om en nasjonal transportplan var opprinnelig planlagt fremlagt våren 2000, men ble utsatt på grunn av regjeringsskiftet. Planen forutsettes fremlagt for Stortinget høsten 2000, og de ulike transportsektorene sees her i en større sammenheng enn det som var tilfelle for de tidligere sektorplanene.

Mangelfull regnskaps- og økonomistyring

Det er i de senere år avdekket at det gjennom lang tid har vært mangelfull regnskaps- og økonomistyring i Kystverket. Til tross for et omfattende oppryddingsarbeid, nytt økonomisystem, nye rutiner og økte ressurser, avdekket Riksrevisjonen så vesentlige feil og mangler ved Kystverkets regnskap for 1998 at de ikke fant å kunne godkjenne regnskapet. Ved revisjonen av Kystverkets regnskap for 1999 har Riksrevisjonen avdekket nye feil og mangler. I all hovedsak har disse feil og mangler dreid seg om forhold fra tidligere års regnskap. Det må likevel konstateres at selv om regnskaps- og økonomifunksjonen i Kystverket er betydelig styrket den senere tid, er det fortsatt behov for en styrket innsats på området.

Manglende prosjektstyring og -regnskap i Kystverket har vært en medvirkende årsak til at prosjektbevilgninger til bygging av Oslofjorden trafikksentral og etablering av meldings- og informasjonssystem er blitt overskredet med til sammen om lag 12,5 mill. kroner, jf. omtale under kap. 1067. Stortinget ble orientert om forholdet i

St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000.

Fiskeridepartementet ser svært alvorlig på de avdekkede forholdene i Kystverket, og vil også i tiden fremover ha en tett oppfølging av Kystverkets regnskaps- og økonomistyring.

Bruk av kystsonen

Kystdirektoratets mål for engasjementet innen kystsoneplanlegging er å ivareta sikkerheten og fremkommeligheten til sjøs. Samtidig skal det bidra til at havnene sikres tilstrekkelig tilgang på areal og integrasjon med det øvrige samferdselsnettet.

Planlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke arealtilgangen for havnevirksomhet, integrasjonsmuligheter mellom havner og øvrig samferdselsnett og sjøverts ferdsel. På bakgrunn av dette skal Kystverket følge med i kommunenes og fylkeskommunenes arealdisponering i og rundt våre viktigste havner. Videre skal Kystverket videreføre arbeidet med å styrke deltagelsen i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver som berører de interessene Kystverket skal ivareta i kystsonen generelt. Det samme gjelder også i forhold til miljøforvaltningens verneplanlegging og andre etaters løpende sektorplanlegging. Det legges vekt på at Kystverket og Fiskeridirektoratet har et godt samarbeid på dette området.

Plandelen av plan- og bygningsloven er nå under revisjon. Fiskeridepartementet vil arbeide aktivt for en bedre tilpassing av denne loven med tanke på arealplanlegging i kystsonen. Videre vil det arbeides med rammebetingelser som sikrer at Kystverket trekkes inn i plan- og programprosesser på et tidlig tidspunkt.

St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona ble lagt frem av Miljøverndepartementet sommeren 1999. Kystverket vil delta aktivt i oppfølgingen av meldingen.

Havnetjenesten

Effektive og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapingen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten. Satsing på utbygging av fiskerihavner og infrastruktur skal bidra til bedre logistikkløsninger og redusere kostnadene forbundet med avstanden til markedene, og slik legge til rette for næringslivet i distriktene, jf. St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring. Kystverket står for utdyping, molobygging og utbygging av grunnleggende infrastruktur i fiskerihavner. Videre forvalter Kystverket en tilskuddsordning for utbygging av kommunale anlegg i fiskerihavner.

Farledsnett med tilstrekkelig dybde, bredde og manøvreringsrom er nødvendig for tilfredsstillende fremkommelighet og sikkerhet til sjøs. Kystverket utbedrer både trafikk- og fiskerileder langs kysten. Nyetableringer og oppmerking ved slike arbeider inngår nå som en integrert del av havne- og farledsplanleggingen.

Utvikling i retning av større fartøy, både når det gjelder fiskefartøy og passasjer- og godsfartøy, har gjort at seilingsløp og leder etter hvert ikke har tilstrekkelig dybde og bredde. Arbeidet med farledsutbedringer vil derfor fortsette i 2001.

Det er i dag et stort behov for modernisering og opprusting av eksisterende farleder og fiskerihavner.

Fiskerinæringen har gjennomgått strukturendringer, og bosetting i distriktene endres over tid. Dette påvirker bruken av og behovet for fiskerihavner. Staten har i dag vedlikeholdsansvar for havner som ikke lenger har noen fiskerimessig betydning, men som derimot kan benyttes til fritidsbåthavner, havner for oppdrettsnæringen m.v. Kystverket tar sikte på å avhende havner til andre brukergrupper, og vil på denne måten spare vedlikeholdskostnader. Samtidig vil mindre næringsaktive havner frigis for andre brukerinteresser og derved fortsatt kunne ha en god samfunnsnytte.

I St.meld. nr. 46 (1996-97) blir det for perioden 1998-2001 lagt til grunn en økonomisk planramme på 854 mill. kroner til utbygging og vedlikehold av fiskerihavner og farleder, med hovedvekt på fiskerihavner. Det foreslås bevilget 256,5 mill. kroner til havnetjenesten i 2001. Med dette er det totalt bevilget om lag 854 mill. kroner (i nominelle tall) til havnetjenesten i perioden 1998-2001, noe som tilsvarer 100 prosent av den nominelle planrammen. I den varslede stortingsmeldingen om nasjonal transportplan er alle økonomiske størrelser regnet om til 2000-tall. Dette er gjort ettersom det er av interesse å kunne sammenlikne de økonomiske rammene fra tidligere planer med rammen i den kommende planperioden.

Fyrtjenesten

Fyr og merker er en viktig del av den infrastruktur som er nødvendig for å avvikle sjøtrafikken langs norskekysten på en sikker måte. Under fyr-

og merketjenesten ligger investering, drift og vedlikehold av et stort antall installasjoner.

Anleggene og installasjonene i fyrtjenesten er utsatt for slitasje og store påkjenninger. God standard på vedlikeholdet er viktig for å ivareta sikkerheten og fremkommeligheten til sjøs. Det vil være et betydelig vedlikeholdsbehov i fyrtjenesten i mange år fremover.

Vedlikehold og nyoppmerking av farleder for nyttetrafikken vil bli prioritert fremfor oppmerking særskilt rettet mot fritidsflåten.

I St.meld. nr. 46 (1996-97) blir det for perioden 1998-2001 lagt til grunn en økonomisk ramme på 833 mill. kroner til drift, vedlikehold og investeringer i fyr og merker. Det foreslås bevilget 232,7 mill. kroner til fyrtjenesten i 2001. Med dette er det totalt bevilget om lag 829,7 mill. kroner (i nominelle tall) til fyrtjenesten i perioden 1998-2001, noe som tilsvarer 99,6 prosent av den nominelle planrammen. Når det gjelder omtalen av planrammer i stortingsmeldingen om nasjonal transportplan, vises det til avsnittet om Havnetjenesten over.

Fiskeridepartementet tar sikte på å legge frem en egen melding om fyrtjenesten i løpet av høsten 2000. I tillegg til å behandle spørsmål om bemanning, vil meldingen også omhandle problemstillinger knyttet til sikkerhet, vedlikehold, utleie, forvaltningsansvar og avhending av ulike fyr- og merkeinstallasjoner.

Lostjenesten

Kystverket tilbyr lostjenester til fartøyer som enten er pliktige til eller som frivillig velger å benytte los. Ved import og eksport av varer står sjøtransporten for 95 prosent av transportarbeidet (tonnkm.) på norsk område. Størstedelen av denne trafikken er pliktig til å bruke los i norske farvann. Det er et mål å gi denne gruppen og øvrige fartøyer som benytter los et dekkende og kvalitativt godt tilbud av lostjenester. Det ble i 1999 utført nesten 48 000 losoppdrag.

Trafikksentraltjenester

Kystverket skal drive informasjonsformidling, trafikkovervåking og trafikkregulering i henhold til de seilingsforskriftene som gjelder for de farvann som dekkes av trafikksentralene.

Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Forsvarets tele- og datatjeneste står for drift og videreutvikling av navigasjonssystemer knyttet til Loran-C, som er et sivilt radionavigasjonssystem. Systemet brukes i tillegg til satellittsystemer som det amerikanske Global Positioning System (GPS). Gjennom samarbeidsorganet Det nordvest-europeiske Loran-C systemet (NELS), et samarbeid mellom Norge, Danmark, Tyskland, Nederland, Frankrike og Irland, utvikles og drives et felles europeisk radionavigasjonssystem.

Det arbeides med en mulig norsk deltagelse i et fremtidig Galileo-samarbeid. Galileo er EUs betegnelse på utviklingsprosjektet omkring et mulig europeisk satellittnavigasjonssystem.

Status på området

Regelverksarbeid

Arbeidet med revisjonen av havne- og farvannsloven er igangsatt. Det skal nedsettes et utvalg hvor representanter fra Kommunenes Sentralforbund, Norsk Havneforbund, Transportbrukernes Fellesorganisasjon, Norges Fiskarlag, Oljeindustriens Landsforening og Norges Rederiforbund er invitert til å delta. Utvalget skal etter planen legge frem en innstilling for Fiskeridepartementet våren 2001.

Bruk av kystsonen

Fiskeridepartementet er etter havne- og farvannsloven ansvarlig for fremkommelighet i og annen bruk av farvannene. Det er viktig at bruk og virksomhet i kystsonen ikke er til hinder for transport og fremkommelighet langs kysten, og det må foretas en avveining og balansering mellom ulike aktiviteter. I forbindelse med revisjonen av havne- og farvannsloven vil arbeidet med kystsoneplanlegging inngå som en naturlig del. I dette arbeidet er det viktig å legge til rette for utnytting av IKT-baserte planløsninger.

Kystverket deltar i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver som berører de interessene etaten skal ivareta i kystsonen generelt. Det samme gjelder også i forhold til miljøforvaltningens verneplanlegging og andre myndigheters løpende sektorplanlegging, jf. omtale under kap. 1060 Kystadministrasjon.

Boks 6.4 Losreguleringsfond

I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2000 ba samferdselskomiteen departementet om å vurdere å opprette et reguleringsfond for å ha forutsigbare og stabile losgebyr, jf. Budsjett-innst. S. nr. 13 (1999-2000). Fiskeridepartementet viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 5 (1998-99) Forslag om tilleggsbevilgning på kap. 1066 Lostjenesten og inndekning av inntektsbortfall på kap. 4067 Trafikksentraler i statsbudsjettet for 1998, ga Fiskeridepartementet fullmakt til å balansere losinntekter og losutgifter over perioden 1998-2001, jf. Innst. S. nr. 57 (1998-1999). Denne fullmakten gir i denne perioden i praksis en like stor budsjettmessig fleksibilitet som et reguleringsfond. Fiskeridepartementet vurderer det derfor ikke som nødvendig opprette et reguleringsfond i 2001.

Vurdering av behovet for å opprette et reguleringsfond etter 2001 inngår i departementets arbeid med oppfølging av NOU 1999:5 Det nye Kystverket.

Havnetjenesten

Effektivisering og konsentrasjon av anleggsdriften har gjort det mulig å avslutte en rekke store og langvarige prosjekter, slik at en etter hvert kan gå i gang med flere større oppgaver. For å sikre en effektiv utnyttelse av Kystverkets mannskap og materiell er det også for 2001 lagt opp til å ferdigstille igangværende anlegg før nye startes opp. Det er fortsatt et stort behov for utbygging av fiskerihavner og farleder langs kysten. På vedlikeholdssiden gjenstår det en del arbeider før situasjonen er tilfredsstillende.

I forbindelse med revidert budsjett 2000 ble bevilgningen på kap. 1064 post 30 Fiskerihavneanlegg redusert med 6 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000 og Innst. S. nr. 220 (1999-2000). På grunn av uavklarte spørsmål vedrørende mudring og deponering av forurensede masser, samt krav om å utføre marinarkeologiske undersøkelser i Vadsø havn, ble det derfor besluttet å utsette oppstarten av dette utdypingsprosjektet med 4 måneder. Imidlertid er det allerede mudret en renne i havnen som gir fiskeflåten adgang til mottaket på stedet.

Fyrtjenesten

Kystverket startet i 1999 arbeidet med å forbedre vedlikeholdssituasjonen for fyrbygninger, fyrinstallasjoner og merkesystemet. I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2000 ble budsjettrammen for fyrtjenesten økt med 15 mill. kroner i forhold til St.prp. nr. 1 (1999-2000), jf. Budsjett-innst. S. nr. 13 (1999-2000). Av disse midlene ble 5 mill. kroner avsatt til investeringer i nye anlegg, mens 10 mill. kroner skal brukes til vedlikehold. Midlene til investeringer er disponert til nyoppmerking med prioritering av hurtigbåtledene, og er fordelt med 3 mill. kroner til Rogaland/Hordaland og 2 mill. kroner til Nordland. Av ekstramidlene til vedlikehold vil 7 mill. kroner benyttes i Kystverkets tre nordligste distrikter, mens 3 mill. kroner er tenkt brukt til å bedre effektiviteten og kvaliteten på vedlikeholdet generelt.

Det akkumulerte vedlikeholdsbehovet i fyrtjenesten skyldes at drift og slokningsberedskap har vært prioritert foran generelt vedlikehold innenfor gitte budsjettrammer. Det er gjennomført moderniseringsplaner som har gitt bedre tjenester for brukerne og effektivisering av egen drift. Det er i tillegg tatt i bruk elektronisk materiell som gir mer stabil drift, men som har kortere levetid enn tidligere tiders utstyr. I sum har dette medført at det gjenstår vedlikeholdsarbeider innen fyrtjenesten.

Riksantikvaren utarbeidet i 1997 en nasjonal verneplan (Riksantikvarens rapporter nr. 24/1997) hvor det ble foreslått at 84 fyrstasjoner og 5 tåkeklokkeanlegg skulle fredes. Den videre oppfølgingen av planen vil bli omtalt i den varslede stortingsmeldingen om fyrtjenesten.

Lostjenesten

Utenriks sjøtransport har vist en jevn vekst de senere årene. Veksten i skipstrafikken på norsk område gjenspeiles også i økningen i antall losoppdrag, som har steget jevnt i samme periode.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet, jf. Innst. S. nr. 85 (1999-2000), sluttet flertallet seg til at det skulle opprettes et rådgivende utvalg for Kystverket med fokus på farledssikkerheten. Videre var det enighet om at det skulle foretas utredninger for å følge opp de svakheter og forbedringsmuligheter som evalueringen hadde vist. I tillegg var det flertall for å vurdere betydningen av den teknologiske utviklingen på navigasjonssektoren i forhold til lospliktens

virkeområde og omfang, herunder muligheten for fjernlosing fra trafikksentralene.

Fiskeridepartementet har i samarbeid med Kystverket startet oppfølgingen av dette. Det har vært avholdt møter med berørte næringsorganisasjoner. Det arbeides nå med endringsforslag av regelverk, og det er startet utredningsarbeider i tråd med det som er fremmet i St.meld. nr. 47 (1998-99). Departementet tar sikte på å oppnevne et rådgivende utvalg i løpet av 2000.

Trafikksentraler

Det er i dag tre trafikksentraler i operativ drift, Horten i Vestfold, Brevik i Telemark og Fedje i Hordaland. Trafikksentralen for Oslofjorden i Horten har vært i operativ drift siden 1. januar 1999. Arbeidet med å oppgradere utstyr og systemer ved trafikksentralen i Brevik ble sluttført i 1999. Trafikksentralen på Kvitsøy i Rogaland er under bygging, men fremdriften er blitt forsinket. Dette er særlig forårsaket av behovet for skjerming mot elektromagnetisk støy og uavklart plassering av installasjonenes radarhoder. Sentralen forventes satt i operativ drift i 2002.

Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Fra juli 1999 overtok det permanente kontrollsenteret for Loran-C i Brest i Frankrike kontrollen over NELS Loran-C-systemet, og erstattet det midlertidige kontrollsenteret i Bø i Vesterålen. Både aktivitetene knyttet til Loran-C og det midlertidige kontrollsenteret i Bø er videreført i 2000.

Norske myndigheter har vedtatt å gjøre prøveordningen for utsendelse av korreksjonssignaler til GPS permanent, under forutsetning av at ordningen dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer. Kystverket er tillagt ansvaret for implementeringen.

Decca-stasjonen på Jomfruland, som var del i den svenske Decca-kjeden for Skagerrak, ble slått av ved årsskiftet 1999/2000. Dette var den siste av Decca-stasjonene som var i drift i norsk farvann.

KAP. 1060 Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	89 529	80 430	81 500
47	Innkjøp av EDB-utstyr, *kan overføres*	2 921	2 400	2 400
70	Tilskudd Redningsselskapet	58 000	52 000	43 300
	Sum kap. 1060	150 450	134 830	127 200

Kystverket

Kystverket er i dag et ordinært forvaltningsorgan underlagt Fiskeridepartementet, med ansvar for utbygging, drift og vedlikehold av fiskerihavner, farleder, fyr og merkeinstallasjoner, lostjenester og trafikksentraltjenester. Kystverket består av Kystdirektoratet og fem distriktskontorer med underliggende operative enheter.

Virksomheten omfatter både forvaltnings- og myndighetsutøvelse, tjenesteyting og produksjon og vedlikehold av infrastruktur langs kysten.

Ansvarsområdene til Kystverket er:

- Forvaltningsoppgaver i tilknytning til lover og regelverk for havner, farleder og losplikt.
- Tjenesteyting i form av lostjenester, trafikksentraltjenester og fyrtjenester.
- Produksjonsoppgaver gjennom utbygging og vedlikehold av infrastruktur for sjøtransport og fiskerihavner.

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

Innledning

Kap. 1060 dekker kostnadene for personell som utfører administrasjons- og planleggingsoppgaver i Kystdirektoratet og ved de fem distriktskontorene innenfor samtlige av Kystverkets fagområder. I tillegg dekkes et fåtall administrative stillinger direkte over de enkelte fagkapitlene. Kap. 1060 omfatter også tilskudd til Redningsselskapet. Den operative virksomheten til Kystverket blir budsjettert og omtalt under kapitlene 1064, 1065, 1066 og 1067.

Mål

- Kystverket skal utøve sin virksomhet slik at hovedutfordringene innenfor regjeringens politikk for havner og infrastruktur for sjøtransport kan møtes mest mulig effektivt og til lavest mulig kostnad for brukerne.

Kystverket skal:

- organisere arbeidet på en måte som gir god utnyttelse av disponible ressurser
- innrette ressursbruken slik at det mest mulig effektivt kan drives forvaltning, planlegging, koordinering, oppfølging og kontroll bl.a. i henhold til havne- og farvannsloven og losloven
- styrke sjøtransporten ved å øke sikkerheten og fremkommeligheten i norske farvann
- legge til rette for økt verdiskaping og bærekraftig utvikling i kystsonen
- bidra til utviklingen av effektive havner
- videreutvikle verktøy og metoder for å ivareta pålagte oppgaver knyttet til transport og samfunnsplanlegging
- utnytte IKT som verktøy for en effektiv forvaltning.

Resultater 1999-2000

Den økonomiske rammen ble i 1999 styrket med 4,4 mill. kroner for å styrke økonomi- og planfunksjonen, samt meldings- og informasjonsfunksjonen (M&I). Kystverket har iverksatt en rekke tiltak for å forbedre økonomistyringen i etaten.

Kystverket har det faglige ansvaret for å bidra til forsvarsmessig beredskap i havner og farvann. I 1999 ble det holdt havneberedskapsøvelser for trafikkhavnene i Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms.

Kystverkets plan- og forvaltningsressurser har for øvrig medgått til oppfølging av Kystverkets rolle som nasjonalt sektororgan for etablering, drift og forvaltning av fiskerihavner, for farleder og infrastruktur i farledene, og for havnemønster og sjøverts transport. Kystverket deltar også i den alminnelige samfunnsplanleggingen, herunder kystsone- og verneplanlegging, og i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver. Videre deltar Kystverket i den sentrale behandlingen av regionale utviklingsprogram (RUP), og skal påse at overordnede føringer blir lagt til grunn i planene.

I samarbeid med Fiskeridirektoratet deltar Kystverket i arbeidet med å videreutvikle Arealis med tanke på kystsonen.

EU direktiv 93/75 (HAZMAT) om kontroll med fartøyer som fører farlig eller forurensende last ble implementert høsten 1999. Kystverket har tatt i bruk et datafakssystem for å motta de anløps- og avgangsmeldinger som direktivet krever. Det blir arbeidet videre med å utvikle et elektronisk system for meldinger til og fra skip. Videreutvikling og ferdigstilling av M&I-funksjonen må ses i sammenheng med arbeidet for å koordinere de ulike forskrifter som sjøfarten i dag må forholde seg til. Nevnte forskriftsarbeid har som mål å forenkle skipsfartens rapportering i forbindelse med innseiling i norske farvann.

En stadig økende fokusering på kvalitativ og effektiv myndighetsutøvelse og plan- og utredningsoppgaver, med vekt på kystsone- og samferdselsplanlegging, stiller krav til økt innsats i Kystverket.

Regjeringen har vedtatt at en samlet nasjonal transportplan skal legges fram for Stortinget høsten 2000. En stor del av planleggings- og utredningskompetansen i Fiskeridepartementet og Kystverket har vært rettet inn mot arbeidet med denne planen. Nasjonal transportplan skal bl.a. legge til rette for en hensiktsmessig samordning mellom de forskjellige transportformene for derigjennom å bidra til mer miljøvennlige, fleksible og rasjonelle transportløsninger.

Prioriteringer for 2001

Fiskeridepartementet legger til grunn at styrkingen av økonomiforvaltningen i Kystverket videreføres i 2001.

Bygging av trafikksentralen på Kvitsøy er igangsatt, men byggeprosessen har blitt noe forsinket fordi det har tatt lengre tid enn planlagt å finne rett plassering for radarhodene. Trafikksentralen vil sannsynligvis være operativ i 2002. Det vil i 2001 bli utarbeidet seilingsregler og for-

skrifter om meldeplikt for det området som trafikksentralen på Kvitsøy skal dekke.

Det skal legges vekt på å redusere usikkerhet knyttet til fremdrift og kostnader for investeringsprosjekter gjennom bedre planlegging.

Kystverket vil videreføre arbeidet med å styrke deltakelsen i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver som berører de interessene Kystverket skal ivareta i kystsonen generelt. Det samme gjelder også i forhold til miljøforvaltningens verneplanlegging og andre etaters løpende sektorplanlegging. Kystverket skal prioritere arbeidet med Arealis. Utveksling av elektroniske data mellom Kystverkets distriktskontor og Fiskeridirektoratets regionkontor vil effektivisere saksbehandlingen, og vil derfor bli vektlagt.

Kystverket skal holde en nær dialog med Fiskeridirektoratet når det gjelder forvaltning av fiskerihavner og prioriteringsspørsmål i forbindelse med utbygging av disse.

Kystverket skal følge med i kommunenes og fylkeskommunens arealdisponering i og rundt de viktigste havnene for å sikre arealtilgang og integrasjon med det øvrig samferdselsnettet.

NSSR - redningsselskapet (jf. post 70)

Norsk Selskab til Skibbrudnes Redning (NSSR, Redningsselskapet) er en landsdekkende humanitær forening som opererer 35 redningsskøyter langs hele norskekysten. Under søke- og redningsoppdrag står redningsskøytene under operativ ledelse av en lokal redningssentral eller en av hovedredningssentralene. Alle endringer i stasjonering og disponering av redningsskøytene skjer i samarbeid med hovedredningssentralene.

Mål

- Redningsselskapets primære formål er å redde liv og verdier på sjøen og å opprettholde og utføre rednings- og hjelpetjenester langs norskekysten og i tilgrensende havområder.

Redningsselskapet skal:

– ha redningsskøytene i kontinuerlig beredskap
– drive opplysende og forebyggende arbeid for å bedre sikkerheten for sjøfarende.

Resultater 1999-2000

Redningsselskapets aktivitetsregnskap for 1999 viser et overskudd eller en tilført egenkapital på 18,7 mill. kroner, slik at selskapets totale egenkapital per 31. desember 1999 var 186 mill. kroner. Samlet gjeld var 91,2 mill. kroner. Det statlige rammetilskuddet over Fiskeridepartementets budsjett i 1999 utgjorde 13,3 prosent av Redningsselskapets samlede inntekter og 34,8 prosent av Redningsselskapets kostnader til beredskap. I tillegg mottok Redningsselskapet en kompensasjon for bortfall av sjømannsfradrag på 8 mill. kroner fra staten. I løpet av 1999 anskaffet Redningsselskapet en miniubåt, og to eldre skøyter som var planlagt solgt ble satt inn igjen i tjenesten. I 1999 hadde Redningsselskapet 28 redningsskøyter i døgnkontinuerlig beredskap, mens 6 fartøyer er bemannet av frivillige sjøredningskorps. Redningsskøytene berget i 1999 166 personer og 128 fartøyer. Av fartøyene var 84 fritidsbåter, 31 fiskefartøyer og 13 andre typer fartøy.

Tabell 6.6 Utdrag av Redningsselskapets aktivitetsstatistikk

	1998	1999
Reddede personer	150	166
Bergede fartøy	69	134
Assisterte personer	12 469	9 935
Assisterte fartøy	2 033	1 710
Dykkeroppdrag	1 364	1 487
Slep	1 349	1 529
Søk etter personer	217	257
Søk etter fartøy	159	177

Redningsselskapet satser i økende grad på forebyggende arbeid. I 1999 omfattet dette arbeidet fire kampanjer. Det største arbeidet er knyttet til "Trygg Sommer"-kampanjen. I 1999 er bemanningen økt som følge av at to ekstra skøyter er satt i drift. I tillegg er bemanningen på tre eksisterende fartøyer økt fra tre til fire mann. Ved hovedkontoret er det opprettet tre nye stillinger. Dette er gjort for å styrke de frivillige sjøredningskorpsene, for å gi de sjøansatte bedre opplæring og for å sikre godt vedlikehold av flåten.

Prioriteringer for 2001

Beredskap på Redningsselskapets skøyter vil fortsatt være en viktig oppgave. Opplæring av mannskapet på skøytene vil utgjøre en stor post på budsjettet for 2001. Dette vil blant annet omfatte dykkerkurs til 1,9 mill. kroner og radiokurs til 0,7 mill. kroner.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn og godtgjørelser for ansatte i Kystdirektoratet og en del av de ansatte ved distriktskontorene. Videre skal bevilgningen på posten dekke det meste av driftsmidlene til personell og annen virksomhet under kap. 1060 Kystadministrasjon. I tillegg dekker posten utgifter til forskning, utredning og kompetanseheving.

Det fremmes forslag om å bevilge 81,5 mill. kroner på posten i 2001.

Post 47 Innkjøp av edb-utstyr, *kan overføres*

Posten dekker utgifter til anskaffelse og oppgradering av programvare og utstyr når det gjelder de administrative datasystemer i Kystverket. Normalt vedlikehold og andre driftsutgifter blir dekket over driftspostene på de respektive kapitlene. I forbindelse med store utviklingsprosjekter som for eksempel bygging av trafikksentraler, føres datainvesteringene på de respektive investeringspostene.

Det fremmes forslag om å bevilge 2,4 mill. kroner på posten i 2001.

Post 70 Tilskudd til Redningsselskapet

Det fremmes forslag om å bevilge 43,3 mill. kroner i tilskudd til Redningsselskapet i 2001. Dette er en nominell nedgang på 8,7 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

KAP. 4060 Inntekter (jf. kap. 1060)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Salg av fyr- og merkelister	48	45	45
07	Refusjoner	734	10	10
	Sum kap. 4060	782	55	55

Post 01 Salg av fyr- og merkelister

På denne posten føres inntektene fra salg av fyr- og merkelister. Det fremmes forslag om å bevilge 45 000 kroner på posten i 2001.

Post 07 Refusjoner

På denne posten føres inntekter fra oppdrag, salg av materiell med videre. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1064 Havnetjenesten (jf. kap. 4064)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
30	Fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 33, 45 og 60*	136 171	159 500	166 500
33	Farleder, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 45 og 60*	37 448	30 000	30 000
45	Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 33 og 60*		7 500	10 000
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 33 og 45*	21 956	10 000	50 000
	Sum kap. 1064	195 575	207 000	256 500

Innledning

Kapitlet dekker utgiftene til planlegging, prosjektering og utbygging, samt forvaltning, drift og vedlikehold av fiskerihavner og farleder. Videre bevilges tilskudd til kommunale tiltak i fiskerihavner over dette kapitlet. Effektive og trygge fiskerihavner er en forutsetning for verdiskapingen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten. Utbygging av fiskerihavneanlegg skjer i henhold til de kriterier og prosesser som er trukket opp i St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport, og St.meld. nr. 44 (1992-93) Fiskerihavnepolitikk. Med utgangspunkt i kommunale og fylkeskommunale fiskerihavneplaner blir det foretatt en samlet prioritering mellom ulike prosjekter og tiltak.

Fra og med budsjettåret 2000 er post 30 inndelt i to forskjellige poster: post 30 Fiskerihavneanlegg og post 45 Vedlikehold av fiskerihavneanlegg. Fra budsjettåret 2000 er alt vedlikehold og alle reparasjoner ført på post 45.

Fiskeridepartementet legger til grunn følgende kriterier for inndeling av prosjekter i henholdsvis investeringsprosjekter og vedlikeholdsprosjekter:

- Et fiskerihavneprosjekt blir klassifisert som et investeringsprosjekt når havna for eksempel får en større dybde enn tidligere, ved bygging av ny molo eller ved forlengelse av eksisterende molo.
- Et fiskerihavneprosjekt blir klassifisert som et vedlikeholdsprosjekt når havna for eksempel rustes opp til tidligere dybdeforhold og ved moloreparasjoner.

Mål

- Kystverket skal bidra til å sikre god fremkommelighet, høy sikkerhet, verdiskaping og best mulig konkurransedyktighet for skipsfarten, fiskeflåten og tilknyttet næringsvirksomhet.

Kystverket skal:

- drive planlegging, utbygging, tilskuddsforvaltning og vedlikehold av fiskerihavner og farleder
- bidra med faglig kompetanse og ressurser i forbindelse med utarbeidelsen av lokale og regionale fiskerihavneplaner
- avhende ikke-næringsaktive fiskerihavner som er i statlig eie.

Resultater 1999-2000

I Saldert budsjett 1999 ble det bevilget til sammen 192 mill. kroner på kap. 1064, hvorav 130 mill. kroner på post 30 Fiskerihavneanlegg, 37 mill. kroner på post 33 Farleder og 25 mill. kroner på post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg.

I forbindelse med revidert budsjett for 1999 ble det gitt en tilleggsbevilgning på 20 mill. kroner på kap. 1064 post 60 til økte fiskerihavneinvesteringer, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99). Av tilleggsbevilgningen på 20 mill. kroner ble 13,97 mill. kroner brukt til tilskudd til fiskerihavneanlegg (post 60), mens 6,03 mill. kroner ble brukt på post 30.

Det ble utført arbeider av betydning på i alt 17 anlegg i 1999, herunder vedlikeholdsarbeid på sju steder. Av det samlede antall anlegg var to farledsanlegg.

I Saldert budsjett 2000 ble det bevilget til sammen 207 mill. kroner på kap. 1064, hvorav 159,5 mill. kroner på post 30 Fiskerihavneanlegg, 30 mill. kroner på post 33 Farleder, 7,5 mill. kroner på post 45 Vedlikehold av fiskerihavneanlegg og 10 mill. kroner på post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg.

I forbindelse med revidert budsjett 2000 ble bevilgningene til fiskerihavneinvesteringer over kap. 1064 Fiskerihavner redusert med 6 mill. kroner. jf. St. prp. 61 (1999-00) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000. Dette var en av årsakene til at oppstart av utdypingsprosjektet i Vadsø havn ble utsatt med fire måneder.

Det er i 2000 planlagt å utføre arbeid på 15 anlegg. I tillegg kommer mindre vedlikeholdsarbeider og reparasjoner ved enkelte anlegg. Av det samlede antall anlegg er ett farledsanlegg.

Arbeidet med forprosjektering av Stad skipstunnel går etter planen og vil bli lagt frem for Fiskeridepartementet i begynnelsen av 2001.

Det er planlagt utbetalt om lag 27 mill. kroner over post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg i 2000.

Prioriteringer for 2001

Det er et stort behov for utbygging av fiskerihavner, først og fremst utdyping og molobygging i eksisterende havner. Utbyggingsbehovet forsterkes av strukturelle endringer. Det er blant annet en kontinuerlig endring i flåtestrukturen i retning av større fartøyer, noe som medfører behov for større dybder i mange havner. Utbedring av farleder vil forbedre både fremkommelighet og sikkerhet. Det er et betydelig etterslep i vedlikeholdet av fiskerihavner. Dette har ført til at verdien av investert kapital ikke er blitt opprettholdt. I tillegg medfører gjensanding mange steder problemer med å benytte havnen for den eksisterende fiskeflåten.

Ved prioritering av prosjekter vil Kystverket i størst mulig grad legge vekt på planer og prioriteringer på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Men da oppdaterte prioriteringsplaner bare foreligger for et mindre antall fylkeskommuner, bygges prioriteringer for 2001 i høy grad på tidligere planer og innspill fra overordnede politiske myndigheter.

Kystdirektoratet opprettholder en nær dialog med Fiskeridirektoratet når det gjelder forvaltning av fiskerihavner og prioriteringsprosesser for utbygging.

Forurensede bunnsedimenter i havner er et økende problem. Kystverket legger vekt på å utføre grundige forundersøkelser og planlegger utdypingsarbeidene slik at utgraving og deponering ikke medfører skader på miljøet. Dette arbeidet kan medføre økte kostnader og lengre gjennomføringstid for enkelte prosjekter.

Det er et mål å sikre en effektiv utnyttelse av anleggspark og mannskap innen havnetjenesten. Dette innebærer at utbyggingsaktiviteten blir konsentrert om færre prosjekter som blir drevet med større tempo. Det vil fortsatt bli lagt vekt på å fullføre igangsatte prosjekter fremfor å starte opp nye.

Fiskeridepartementet har lagt vekt på at fiskerihavneprosjektet i Svartnes skal startes opp i 2000. Sommeren 1999 har det vært utført forundersøkelser og planlegging. Gravemassene er ofte harde, og utdypingsarbeidet krever kraftig anleggsutstyr. Kystverket har oppgradert et utdypingsapparat, slik at arbeidet i Svartnes kan starte opp som forutsatt.

Det skal settes av midler til å utføre et større antall mindre vedlikeholds- og reparasjonsarbeider. Det skal for øvrig holdes av midler ved budsjettårets begynnelse, for å gi større mulighet til å utbedre akutte moloskader gjennom året, uten betydelige omprioriteringer.

I Nordland, Troms og Finnmark brukes fortsatt bunnkjettingsanlegg til fortøyning av fiskefartøyer i en rekke havner. Det er en målsetting å erstatte de bunnkjettingsanlegg som i dag er i bruk med mer moderne fortøyningsinnretninger for fiskefartøy. I hovedsak vil dette være flytekaier. Kommunal tilrettelegging av flytekaier kan gis tilskudd over post 60. Kystverket prioriterer anlegg hvor disse erstatter eksisterende bunnkjettingsanlegg. Inntil dagens bunnkjettingsanlegg er erstattet, vil det være behov for vedlikehold av gjenværende anlegg.

For nærmere omtale av aktiviteten på kap. 1064 vises det til Kystdirektoratets disponeringsplan for 2001 (utrykt vedlegg). Det kan imidlertid oppstå endringer i planene ut fra blant annet planmessige og anleggstekniske forhold. Dette gjelder både i forhold til oppstart av nyanlegg og fremdrift på igangværende anlegg.

Budsjettforslag 2001

Post 24 Redskapsforvaltningen, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, postene 30, 33, 45 og 60.*

Kystverkets redskapspark for havne- og farledstjenesten (Redskapsforvaltningen) skal som hovedprinsipp være selvfinansierende. Det blir ikke gitt særskilte bevilgninger på posten. Tallene i tabellen nedenfor gir en oversikt over kostnadene forbundet med drift av Redskapsforvaltningen.

Ledig produksjonsutstyr med mannskap kan tilbys i det private markedet mot betaling. Betalingen skal skje i henhold til interne satser med påslag for administrative kostnader. Inntekter for å dekke påløpte kostnader godskrives Redskapsforvaltningen.

(i 1000 kr)

	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
Driftsinntekter (inkl overføringer fra tidligere år)	85 000	94 000	94 000
Driftsutgifter			
Lønn	22 000	22 000	22 000
Drift	26 000	28 000	28 000
Vedlikehold	16 000	18 000	18 000
Investeringer	21 000	26 000	26 000
Bevilgningsbehov for post 24	0	0	0

Post 30 Fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, postene 24, 33, 45 og 60.*

Bevilgningen på posten går med til å dekke utgifter til planlegging, forvaltning og utbygging av fiskerihavner. I tillegg dekker posten utgifter til forskning og utvikling, utredninger og samarbeid med forsknings- og utredningsinstitusjoner og andre offentlige etater knyttet til de enkelte prosjekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 166,5 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en nominell økning på 7 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

Post 33 Farleder, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, postene 24, 30, 45 og 60.*

Midlene på posten dekker utgifter til planlegging, utdyping og utbedring av farleder. Ved større utbedringer dekkes også utgifter til oppmerking over denne posten.

Det fremmes forslag om å bevilge 30 mill. kroner på posten i 2001.

Post 45 Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064 postene 24, 30, 33 og 60.*

Posten dekker utgifter til vedlikehold av fiskerihavner. Det fremmes forslag om å bevilge 10 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en nominell økning på 2,5 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, postene 24, 30,33 og 45.*

Bevilgningen på post 60 går til delfinansiering og planlegging av kommunale anlegg i fiskerihavner. Normalt blir det bevilget 35-50 prosent. i tilskudd til anleggene, men det kan i særlige tilfeller bevilges mer. Tilsagnene blir gitt etter søknad fra kommunene.

Anleggene omfatter i hovedsak kaier for lasting og lossing av fangst og redskaper, i tillegg til rene liggekaier for fiskeflåten. Havneutbygginger er ofte så kapitalkrevende at de ikke kan gjennomføres uten statlig støtte. Felles statlig og kommunal finansiering skal bidra til å gjøre havnene mer komplette og effektive for fiskefartøyene.

Det blir over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, kap. 551 post 51, Tilrettelegging for næringsutvikling, gitt støtte til blant annet

havneutbygging. Over denne posten kan det gis støtte til kaianlegg i forbindelse med tilrettelegging av kommunale næringsarealer og kommunale trafikk- og allmenningskaier med regional betydning.

I forbindelse med Stortingets behandling av budsjettet for 2000, ble det gitt en tilsagnsfullmakt på posten på 20 mill. kroner, jf. Budsjett-innst. S nr. 13 (1999-2000). Det fremmes forslag en tilsagnsfullmakt på 7 mill. kroner i 2001, jf. forslag til romertallsvedtak II.

Det fremmes forslag om å bevilge 50 mill. kroner på post 60 i 2001. Dette er en nominell økning på 40 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2000.

Bevilgningen på 50 mill. kroner og tilsagnsfullmakten på 7 mill. kroner vil, etter å ha dekket inn overførte tilsagn fra 2000 på til sammen 37 mill. kroner, gi rom for nye tilsagn på til sammen 20 mill. kroner i 2001.

KAP. 4064 Havnetjenesten (jf. kap 1064)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
07	Refusjoner.	1 847	10	10
	Sum kap. 4064	1 847	10	10

Post 07 Refusjoner

Her føres inntekter fra ekstern oppdragsvirksomhet som kommuner og andre leier inn Kystverket for å utføre.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1065 Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	190 068	182 000	187 700
30	Nyanlegg, *kan overføres*	18	5 000	20 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	14 706	25000	25 000
	Sum kap. 1065	204 792	212 000	232 700

Innledning

Kapitlet dekker utgifter knyttet til drift, vedlikehold og investeringer i fyr- og merketjenesten. Kapitlet omfatter også ismeldings- og isbrytertjenesten.

Tilgjengeligheten til fyr, lykter, lanterner og radarsvarere bør være minst 99,8 prosent, mens tilgjengeligheten for lysbøyer bør være minst 98 prosent.

Kystverkets krav til tilgjengelighet for navigasjonshjelpemidlene er i overensstemmelse med retningslinjer utarbeidet av den internasjonale fyrvesenorganisasjonen (IALA).

For utbygging, drift og vedlikehold har fyrtjenesten et antall sjøbaserte arbeidslag og landbasert elektro- og maskinpersonell. I tillegg kommer personell ved en del fyrstasjoner som utfører enkle driftsoppgaver og vedlikeholdsarbeider lokalt.

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

Fyrtjenesten disponerte i 1999 12 hovedfartøyer og en del hjelpefartøyer.

Mål

- Kystverket skal tilby tilstrekkelige fyr- og merkeinstallasjoner og elektroniske navigasjonshjelpemidler med høy driftssikkerhet for å oppnå høy sikkerhet, god fremkommelighet og best mulig konkurransedyktighet for skipsfarten, fiskeflåten og tilknyttet næringsvirksomhet.

Kystverket skal:

- sørge for at tilgjengeligheten til fyr, lykter, lanterner og radarsvarere oppfyller retningslinjene fra IALA
- koordinere den nasjonale navigasjonsvarslingen
- analysere eventuelle ulykker for å se om årsaksforholdet kan føres tilbake til kvalitetsmessig svikt i fyr- og merketjenesten eller manglende navigasjonsvarsling.

Resultater 1999-2000

I forbindelse med forliset av hurtigbåten Sleipner ble det blant annet fokusert på fyrtjenesten. Det er nedsatt en granskningskommisjon etter ulykken, og Fiskeridepartementet avventer rapporten fra kommisjonen.

Ut over dette ble det i 1999 ikke registrert uhell eller ulykker der det kan reises spørsmål om, eller der årsaken kan føres direkte tilbake til, sviktende fyr- og merketjenester, eller manglende navigasjonsvarsling. Når det gjelder tilgjengeligheten for fyr, lykter, lanterner og radarsvarere, var disse i drift 99,85 prosent av tiden, og oppfylte dermed anbefalingene fra IALA.

Tilgjengeligheten for lysbøyer ble i 1999 av tekniske årsaker registrert sammen med fyr, lykter, lanterner og radarsvarere. Lysbøyene oppfylte også IALAs anbefalinger.

Det er gjennom året sendt ut differensielle korreksjoner og integritetsdata for satellittnavigasjonssytemet GPS (Global Positioning System) fra 12 stasjoner, kalt DGPS stasjoner. Ved å benytte informasjonen som sendes fra disse stasjonene sammen med signalene fra satellittnavigasjonssystemet GPS, kan det oppnås høy grad av nøyaktighet i posisjonsbestemmelsen.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000 vedtok Stortinget et oversendelsesforslag hvor Regjeringen bes omtale status for oppmerking av forbindelsen mellom ytre og indre hovedled sørvest for Vega, jf. Innst. S. nr. 220 (1999-2000). Det ble allerede i 1993 fremmet krav om bedre oppmerking av denne innseilingen. Kravet hadde sammenheng med økt oljeaktivitet utenfor kysten av Helgeland, med påfølgende lokaliseringsdebatt for forsyningsbase i regionen. Siden den tid er forsyningsbasen etablert i Sandnessjøen, og det har skjedd en utvikling mot økende bruk av elektronisk navigasjon. I tillegg har losforskriften og forskrift for fremmede ikke-militære fartøyers ferdsel i norsk territorialfarvann trådt i kraft. Før det kan avgjøres om oppmerking av nevnte farled skal prioriteres, må saken konsekvensutredes. Det vil også være nødvendig å vurdere prosjektet opp mot andre planlagte tiltak som kan bedre sikkerheten til sjøs, herunder oppgradering og vedlikehold av eksisterende installasjoner, samt oppmerking av hurtigbåtleder.

Når det gjelder Finanskomiteens anmodning om å bli informert om situasjon og tiltak for å styrke og bedre oppmerkingen av farledene generelt, vises det til stortingsmeldingen om nasjonal transportplan.

Fyrlykter, lanterner samt faste og flytende merker mv. har blitt kontrollert og vedlikeholdt. Utskiftninger er foretatt der dette har vært nødvendig.

Moderniseringsplanen fra 1995 (MOD-95) for ombygging av om lag 500 batterilykter av primærtypen til nett- og solcelledrift, ble avsluttet i 1999.

Det ble i 2000 startet opp et prosjekt (Vedlikehold 2000) med formål å legge til rette for bedre vedlikehold. Prosjektet er godt i gang og har ført til at den årlige vedlikeholdssesongen har blitt utvidet, samtidig som tidsforbruket per innretning er redusert.

Et prosjekt for å fornye lysbøyemateriell (Lysbøye 2000) ble startet opp i 2000. I løpet av en treårsperiode vil det bli anskaffet 25-30 nye lysbøyer for å erstatte gammelt materiell.

Gjennom nasjonal koordinator for navigasjonsvarsling ble det i 1999 sendt ut 614 meldinger til sjøfarende.

Alle installasjoner som gir lys- eller elektroniske signaler er automatiserte.

Tabell 6.7 Utvikling i antall innretninger for navigasjonsveiledning

	1996	1997	1998	1999
Bemannede fyr	31	31	31	31
Ubemannede fyr	79	79	79	79
Fyrlykter og lanterner	4 040	4 060	4 060	4 025
Indirekte belysning (flomlys)	76	80	85	85
Faste merker	13 470	13 480	13 490	13 490
Flytende merker	2 000	2 000	2 000	1 980
Lysbøyer	70	65	60	64
Radarsvarer (racon)	62	62	62	64
DGPS-stasjoner			10	12

Prioriteringer for 2001

Det blir lagt stor vekt på drift og oppfølging av faste installasjoner i fyr- og merketjenesten. Driftsstans vil bli registrert hele døgnet. I samsvar med gjeldende prosedyrer vil sjøfarende bli varslet om driftsstans eller feil og mangler ved driften, og utbedringer vil bli iverksatt så raskt som mulig.

Det er fortsatt nødvendig å prioritere vedlikehold, da slitasjeskader på fyr og lykter etter hvert vil kunne representere en risiko for driftssikkerheten, og dermed for sikker ferdsel i farledene. Det er også et betydelig behov for vedlikehold av faste merker.

Kystverket vil oppføre nyanlegg for å bedre navigasjonssikkerheten for ro-ro passasjerskip og hurtigbåter.

Kystverket vil fortsatt erstatte lysbøyer med bunnfaste installasjoner etter behov dersom forholdene ligger til rette for det.

Enkle lokale driftsoppgaver (tilsyn) og vedlikeholdsarbeid på fyrlykter og lanterner mv. blir utført av personell ved fyrstasjoner. Denne ordningen skal videreføres så langt det er mulig og hensiktsmessig.

Det skal etableres en permanent driftsorganisasjon for DGPS-stasjonene.

I Riksantikvarens rapporter nr. 24/1997 blir det foreslått at 84 fyrstasjoner og 5 tåkeklokkeanlegg skal fredes. Mange av disse stasjonene er fremdeles i aktiv drift. Det vil bli lagt til rette for at stasjoner som ikke er i bruk skal avhendes for å redusere Kystverkets driftskostnader. Stasjoner som ikke kan overføres, vil kreve omfattende vedlikehold dersom de ikke skal tape bruks- og verneverdi. Dette vil bli nærmere omtalt i den varslede stortingsmeldingen om fyrtjenesten.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Midlene på posten skal dekke driftsutgifter knyttet til Fyrtjenesten, herunder ordinært vedlikehold. Det fremmes forslag om å bevilge 187,7 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en realøkning på 2 mill. kroner som skal dekke økte vedlikeholdsutgifter som følge av investering i nyanlegg, jf. post 30.

Post 30 Nyanlegg, *kan overføres*

Posten skal dekke nyanlegg og investeringer i forbindelse med forbedring av seilingssikkerheten for ro-ro passasjerferger og hurtigbåter.

Det fremmes forslag om å bevilge 20 mill. kroner på posten i 2001. Dette er en realøkning på 14,9 mill. kroner. I tillegg foreslås det en realøkning på 2 mill. kroner post 01 som skal dekke økte vedlikeholdskostnader som følge av investeringer i nyanlegg.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

Posten dekker utgifter til ekstraordinært vedlikehold av utstyr og installasjoner i Fyrtjenesten. Den dekker også utviklings- og utredningsoppgaver samt midler til nødvendig kompetanseheving og konsulentbistand. Da det er behov for fortsatt satsing på vedlikehold, foreslår Fiskeridepartementet å bevilge 25 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 4065 Inntekter (jf. kap. 1065)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
02	Alminnelig kystgebyr	68 689	59 960	70 580
07	Refusjoner	7 893	10	10
42	Salg av bygninger, inventar og andre inntekter	18	250	250
	Sum kap. 4065	76 600	60 220	70 840

Post 02 Alminnelig kystgebyr

Alminnelig kystgebyr dekker om lag 30 prosent av utgiftene i fyrtjenesten og hele kostnaden knyttet til istjenesten. Alminnelig kystgebyr betales av alle skip i utenrikstrafikk, inkludert norske. Det fremmes forslag om å bevilge 70,58 mill. kroner på posten i 2001.

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter oppdragsinntekter og refusjoner i forbindelse med pålagt oljevernberedskap mv. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

Post 42 Salg av bygg, inventar og andre inntekter

Posten omfatter inntekter fra salg av eiendommer og inventar som Kystverket ikke lenger har behov for. Det fremmes forslag om å bevilge 250 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1066 Lostjenesten (jf. kap. 4066) [1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Lønn og godtgjørelser	342 822	320 400	351 900
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	13 718	13 200	13 450
	Sum kap. 1066	356 540	333 600	365 350

Innledning

Kapitlet omfatter lønns- og driftsutgifter i lostjenesten samt investeringer og vedlikehold av losbåter og materiell.

Som hovedregel skal alle fartøy over 500 BT (bruttotonnasjeenheter) bruke los innenfor grunnlinjen. Fartøy med last som er særlig farlig eller forurensende, har en lavere grense for losplikt. Skip i innenriks fart og fiskefartøy registrert i EØS-området har ikke plikt til å bruke los. På lospliktig fartøy som har navigatør med nødvendig og tilstrekkelig kompetanse og erfaring fra å seile i norsk indre farvann, kan det utstedes farledsbevis for nærmere avgrensede områder. Dersom nærmere fastsatte vilkår er oppfylt, kan det også gis dispensasjon fra plikten til å bruke los i norske farvann. En forutsetning er at det er sikkerhetsmessig forsvarlig og at de øvrige vilkårene er oppfylt.

[1] Trafikkveksten de senere år har medført vesentlige merinntekter på kap. 4066 post 01 og tilsvarende merutgifter på kap. 1066 post 01. Det fremmes derfor forslag om en lik oppjustering på 25 mill. kroner på inntekts- og utgiftssiden under lostjenesten.

Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

Mål

- Kystverket skal gjennom lostjenesten bidra til høy sikkerhet og god fremkommelighet for sjøtransporten, gjennom å stille til disposisjon nødvendige lostjenester i norske farvann.

Kystverket skal:

– bidra til at det ikke forekommer uhell eller ulykker som kan føres tilbake til manglende kunnskaper, farvannskjennskap eller årvåkenhet hos statslosene
– ta sikte på at 97 prosent av de losoppdrag som etterspørres innenfor de fastlagte bestillingsfrister, gjennomføres uten ventetid av betydning.

Resultater 1999-2000

I 1999 ble det registrert til sammen 13 uhell med fartøy der los var ombord. Losen var delvis å klandre i seks av de registrerte uhellene. Til og med april 2000 er det rapportert sju uhell med fartøy der los var om bord. Av disse hendelsene var losen å klandre i to av tilfellene.

Det har ikke vært ventetid av betydning for fartøy som har benyttet lostjenester i 1999. I første halvår 2000 var det imidlertid perioder med noe ventetid på grunn av manglende tilgang på loser. Det har vært gitt dispensasjoner fra losplikten der dette har vært sikkerhetsmessig forsvarlig.

Kystdirektoratet har fra 1999 ført en stram økonomistyring av lostjenesten. Både inntekter og utgifter ble imidlertid høyere enn forventet. Dette har sammenheng med en økning i den del av skipstrafikken som er omfattet av bestemmelsene om losplikt.

Effektiviteten i lostjenesten har vært relativt stabil fra 1997 til 1999. Tabell 6.8 viser utviklingen i antall loser og losfartøy, samt gjennomsnittlig antall losoppdrag per los.

Både antall losinger og antall årsavgifter har økt fra 1998 til 1999. Dette er et tegn på at den lospliktige trafikken har økt. Dette stadfestes av at også antall farledsbevis og dispensasjoner har steget betraktelig. Tabell 6.9 viser utviklingen i antall fartøyer som seiler med årsavgift, antall dispensasjoner fra lospliktbestemmelsene og antall utstedte farledsbevis.

Tabell 6.8 Oversikt over antall loser, losbåter og losoppdrag

År	Antall loser	Antall losbåter	Antall losingsoppdrag	Antall losingsoppdrag per los
1981	341	41	31 885	94
1986	293	32	28 116	96
1991	245	31	29 026	118
1995	278	29	41 039	148
1996	274	28	42 073	154
1997	273	27	44 423	163
1998	278	27	46 201	166
1999	290	29	47 675	164

Tabell 6.9 Oversikt over årsavgifter, dispensasjoner og farledsbevis

År	Årsavgifter	Dispensasjoner	Farledsbevis
1993	171	-	-
1994	165	-	-
1995	302	-	-
1996	343	2 127	1 730
1997	348	1 885	2 181
1998	358	1 794	2 496
1999	368	2 492	2 863

Det ble tatt opp 25 losaspiranter i 1999. Som følge av det høye antallet nye losaspiranter i 1999 vil det ikke bli foretatt rekruttering til lostjenesten i 2000. Det vil imidlertid bli tatt opp nye losaspiranter i 2001.

Det ble levert en ny losbåt i 1999.

Prioriteringer for 2001

Lostjenestene som tilbys skal ha høy kvalitet, og det vil bli lagt vekt på at sikkerheten både for skipstrafikken og de ansatte blir ivaretatt. Samtidig er det et mål å gjøre lostjenesten mest mulig effektiv.

I 2001 vil Kystverket prioritere bygging av en ny losbåt, rekruttering av losaspiranter og opplæring og etterutdanning av personell knyttet til tjenesten. I tillegg vil det fortsatt bli satset på styrking av forebyggende vedlikehold av losbåtene. Arbeidet med kontrahering av egnede og kostnadseffektive losfartøyer vil videreføres i 2001. Opsjonene i inngått kontrakt med et svensk verksted vil bli gjennomført innenfor gitt bestillingsfullmakt på 27 mill. kroner i 2000, jf. Budsjettinnst. S. nr. 13 (1999-2000).

Kystverket vil fortsette arbeidet med å finne kostnadseffektive transportopplegg for losene. I denne sammenheng er erfaringene fra samarbeidet med Redningsselskapet gode. Det blir løpende vurdert om dette samarbeidet skal utvides, eller om det finnes andre kostnadseffektive tiltak. Kystverket kjøper i dag losbåttjenester hos Redningsselskapet i Stavern, Arendal, Farsund, Trondheim, Bodø og Andenes.

Arbeidet med oppfølgingen av St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet vil også bli gitt prioritet i 2001.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønn og andre driftsutgifter i lostjenesten. Posten dekker også utviklings- og utredningsoppgaver og midler til nødvendig kompetanseheving og konsulentbistand for lostjenesten.

Det fremmes forslag om å bevilge 351,9 mill. kroner på posten i 2001. Bevilgningen er i tillegg til pris- og lønnskompensasjon oppjustert med 25 mill. kroner mot tilsvarende oppjustering på kap. 4066 post 01 Losgebyr.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

Midler til bygging av nye losbåter føres på denne posten. Videre skal utgifter til opprustning og ombygging av nåværende losbåter, og ekstraordinære vedlikeholdsutgifter føres på post 45. Det fremmes forslag om å bevilge 13,45 mill. kroner på posten i 2001.

KAP. 4066 Lostjenesten (jf. kap. 1066)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Losgebyr	366 494	342 850	374 600
04	Salg/avhendelse av losbåter	330	10	10
07	Refusjoner	1 103	10	10
	Sum kap. 4066	367 927	342 870	374 620

Post 01 Losgebyr

Losgebyrene omfatter losingsgebyr og losberedskapsgebyr og er forutsatt å skulle dekke alle utgiftene under kap. 1066 Lostjenesten. Losgebyrene skal i 2001 dekke hele utgiften til lostjenesten. I tillegg skal gebyrene dekke 9,25 mill. kroner som siste inndekning av underskuddet i 1998. Bevilgningen er i tillegg til pris- og lønnskompensasjon oppjustert med 25 mill. kroner mot tilsvarende oppjustering på kap. 1066 post 01 Driftsutgifter.

Det fremmes forslag om å bevilge 374,6 mill. kroner på posten i 2001.

Post 04 Salg/avhending av losbåter

På denne posten føres inntekter fra salg og avhending av losbåter. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

Post 07 Refusjoner

Inntektene på denne posten skriver seg i stor grad fra vederlag for bruk av losfartøyer til andre formål enn losoppdrag, og fra bergingslønn når losfartøyer har utført bergingsaksjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2001.

KAP. 1067 Trafikksentraler (jf. kap. 4067)[1]

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	30 173	22 450	22 750
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	16 267	10 560	6 250
	Sum kap. 1067	46 440	33 010	29 000

Innledning

Kapitlet dekker utgifter til drift og vedlikehold av Kystverkets trafikksentraler i Brevik, på Fedje og i Horten, i tillegg til investeringsutgiftene for trafikksentralen på Kvitsøy.

Mål

- Kystverket skal gjennom trafikksentralene drive overvåking og håndheving av seilingsregler, og å gi nødvendig informasjon og navigasjonsassistanse til fartøy som trafikkerer farvannene som dekkes av sentralene.

Kystverket skal:

- bidra til å opprettholde en sikker og effektiv sjøtrafikk i havner, leder og farvann ved å stille til rådighet tilfredsstillende tjenester fra trafikksentralene
- håndheve EU-direktiv 93/75 (HAZMAT).

Resultater 1999-2000

Det ble verken i 1999 eller i første tertial 2000 registrert uhell som kan føres tilbake til feil i utøvelsen av tjenesten eller håndhevingen av seilingsregler ved trafikksentralene.

Drift og håndheving av EU-direktiv 93/75 (HAZMAT) er lagt til Oslofjorden trafikksentral i Horten.

Oppgraderingen av utstyr og systemer ved trafikksentralen i Brevik ble avsluttet i 1999. Etter Kystdirektoratets vurdering av farvannet er det ikke grunnlag for ytterligere utbygging av trafikksentralen.

Sluttbevilgningen til byggingen av Kvitsøy trafikksentral ble gitt i 2000. Som følge av dårlig økonomistyring og prosjektoppfølging i Kystverket, ble tidligere gitte bevilgninger til byggingen av Oslofjorden trafikksentral og etablering av meldings- og informasjonssystem over kap. 1067 post 45 overskredet med hhv. om lag 9,5 og 3 mill. kroner, til sammen 12,5 mill. kroner. Disse overskridelsene er belastet byggebevilgningen til Kvitsøy trafikksentral, slik at disponibel bevilgning til Kvitsøy trafikksentral er om lag 12,5 mill. kroner lavere enn forutsatt.

I tillegg er byggingen av Kvitsøy trafikksentral foreløpig anslått til om lag 7 mill. kroner mer enn tidligere forutsatt. Dette skyldes i hovedsak økte kostnader knyttet til nye regler for skjerming av radarstråling, som ikke var tatt høyde for da trafikksentralen ble kostnadsberegnet.

Prioriteringer for 2001

Arbeidet med etablering av trafikksentral på Kvitsøy vil fortsette. Trafikksentralen forutsettes teknisk ferdigstilt i midten av 2002, med operativ drift i slutten av samme år. Anbud på teknisk utrustning ble utlyst 30. mai 2000 og endelig anbudsavgjørelse ble truffet i september. Loka-

[1] Fra og med 1. januar 2000 ble det innført refusjon til statlige etater for utbetalte sykepenger til statlig ansatte. Driftsbevilgningen i Saldert budsjett 2000 var basert på bruttobevilgning inklusiv utgifter til sykepenger. Driftsutgiftene for 2001 er imidlertid eksklusiv utgifter til sykepenger som vil bli dekket gjennom refusjon. Reduksjon av driftsposter som følge av innføring av refusjon for sykepenger er derfor ikke reell.

lene for trafikksentralen vil etter planen være ferdig høsten 2000.

Kystverket vil forberede oppgradering av utstyr og systemer ved trafikksentralen på Fedje.

For å dekke inn manglende bevilgning til Kvitsøy trafikksentral som følge av ovennevnte overskridelser, fremmes det forslag om å bevilge 6,25 mill. kroner under kap. 1067 post 45 i 2001. Det tas sikte på at resterende 6,25 mill. kroner fremmes i forbindelse med budsjettet for 2002.

Som følge av økte kostnader knyttet til nye regler for skjerming av radarstråling, som ikke var tatt høyde for da kostnadsrammen for Kvitsøy trafikksentral ble kostnadsberegnet, vil det kunne være behov for å øke kostnadsrammen for prosjektet. Fiskeridepartementet vil komme tilbake til eventuelt behov for økt kostnadsramme når anbudsrunden er avsluttet.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønns- og driftsutgifter ved trafikksentralene i Brevik, på Fedje og i Horten. Det fremmes forslag om å bevilge 22,75 mill. kroner på posten i 2001.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

For å dekke inn manglende bevilgning til Kvitsøy trafikksentral som følge av ovennevnte overskridelser, fremmes det forslag om å bevilge 6,25 mill. kroner på posten i 2001. Det tas sikte på at resterende 6,25 mill. kroner fremmes i forbindelse med budsjettet for 2002.

KAP. 4067 Trafikksentraler (jf. kap. 1067)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Sikkerhetsgebyr Grenland	6 983	6 000	6 080
02	Sikkerhetsgebyr Sture og Mongstad	5 411	5 050	5 130
04	Sikkerhetsgebyr trafikksentral Oslofjorden	13 459	11 400	11 540
	Sum kap. 4067	25 853	22 450	22 750

Postene 01 , 02 og 04 Sikkerhetsgebyr

På disse postene føres sikkerhetsgebyrene knyttet til trafikksentralene. Det aktuelle sikkerhetsgebyret dekker 100 prosent av driftsutgiftene ved gjeldende trafikksentral. Grunnlaget for innkreving av sikkerhetsgebyret er rettet mot all trafikk med fartøy over en viss størrelse i Oslofjorden og mot trafikk med fartøy som utgjør en særlig risiko i farvannet ved Grenland og ved Sture/Mongstad.

Det fremmes forslag om å bevilge til sammen 22,75 mill. kroner til sikkerhetsgebyr i 2001.

KAP. 1070 Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Driftsutgifter	23 968	25 000	25 500
30	Nyanlegg Loran-C	366		
70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, *kan overføres*	7 573	8 400	8 600
71	Tilskudd til personellutgifter, Omega senderstasjon, *kan overføres*	9 792		
72	Radiodekning Barentshavet		500	
	Sum kap. 1070	41 699	33 900	34 100

Innledning

Kapitlet omfatter driftsutgifter for navigasjonssystemer og investeringsutgifter knyttet til Loran-C systemet. Loran-C, som er et sivilt radionavigasjonssystem for bruk i Nord-Europa, bygger på samarbeid mellom Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike, Nederland og Irland (NELS).

Fiskeridepartementet har ansvar for å samordne budsjettet for driften av Jan Mayen, mens Det norske meteorologiske institutt og Telenor Nett A/S refunderer Fiskeridepartementet for sine deler av felleskostnadene. Forsvarets tele- og datatjeneste (FTD) driver de norske Loran-C stasjonene på vegne av Fiskeridepartementet og har også ansvaret for de nødvendige fellestjenestene på Jan Mayen.

Fiskeridepartementet leder en interdepartemental kontaktgruppe for navigasjonsspørsmål. Øvrige deltakere er Forsvarsdepartementet, Justisdepartementet, Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Utenriksdepartementet. I denne forbindelse har Fiskeridepartementet bedt Norsk Romsenter om bistand til en del nødvendige utredningsarbeider i tilknytning til framtidig navigasjonsstruktur, herunder utvikingen av satellittsystemet Galileo, som kan bli EUs framtidige navigasjonssystem. I definisjonsfasen (1999-2000) vil det bl.a. bli tatt stilling til hvilke krav til nøyaktighet, tilgjengelighet og dekningsgrad EU vil ta hensyn til i den videre planleggingen av systemet.

EU forutsetter at Galileo vil bidra til europeisk vekst innen bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Det forutsettes videre at systemet vil ha sterke samfunnsøkonomiske virkninger, herunder effektiviseringsgevinster innen transportsektoren, positiv virkning på verdiskaping og sysselsetting samt muligheter for innsparing ved at eksisterende bakkebasert infrastruktur etter hvert kan fases ut. Norge deltar som observatør i styringsgruppen for Galileo (definisjonsfasen).

Mål

- Fiskeridepartementet skal sørge for at det i norske farvann er tilgjengelig elektroniske navigasjonstjenester som bidrar til sikker navigasjon for skipsfarten.

Resultater 1999-2000

Riving og demontering av Omegastasjonen på Brattland i Lurøy kommune er nå fullført, i regi av Telenor. Bygningene er overdratt til Lurøy kommune, som planlegger ny næringsvirksomhet her. Riving og avhending av de resterende Decca-anleggene vil bli gjennomført i løpet av kort tid.

I forbindelse med revidert budsjett 1999 bevilget Stortinget 0,5 mill. kroner på kap. 1070 post 70 Tilskudd til utbygging og drift av Loran C, jf. Innst. S. nr. 220 (1998-99), til utredning av et permanent kontroll- og opplæringssenter for Loran-C i Bø i Vesterålen. Fiskeridepartementet ga Forsvarets tele- og datatjeneste (FTD) i oppdrag å utarbeide slik utredning. FTD anbefaler at det midlertidige kontrollsenteret i Bø renoveres/opprustes og videreføres som et permanent kontrollsenter for Loran-C i Bø. Dette kontrollsenteret foreslås å omfatte Eurofix, som er et system hvor Loran-C signaler brukes til å distribuere korreksjonsdata for det amerikanske satellittnaviga-

sjonssystemet GPS (Global Positioning System). Det arbeides aktivt med videreutvikling og uttesting av dette systemet. Resultatene hittil er vellykkede. FTD anslår at de totale kostnadene i forbindelse med etablering av et permanent kontrollsenter i Bø ligger i størrelsesorden 25,5 mill. kroner.

Alle Loran-C stasjonene har sendt ut signaler i perioden, selv om implementeringen av TOE (Time Of Emission) kontroll på alle stasjonene og overgang til nytt kontrollsenter i Brest i Frankrike har medført perioder med redusert tilgjengelighet.

Antennen til Loran-C stasjonen i Loophead, Irland er fremdeles ikke bygd, ettersom det ennå ikke er oppnådd enighet mellom lokale miljøvernorganisasjoner og irske myndigheter.

Prioriteringer for 2001

Nøyaktige navigasjonssystemer muliggjør aktiviteter under vanskelige forhold som vintermørke, utilgjengelig terreng og vanskelige værforhold. Informasjon om posisjon, bevegelse og tid vil inngå i systemer for styring, automatisering og kontroll. Dette er elementer som er særlige viktige for fiskeriene, oljeindustrien, skipsfarten, deler av flytrafikken og redningsoperasjoner. Fiskeridepartementet ser det derfor som viktig å delta i den raske utviklingen som skjer innen dette området, med spesiell vekt på EUs arbeid med Galileo.

Arbeidet med en videreutvikling av Loran-C-samarbeidet innen NELS med vekt på Eurofix, fortsetter. Innen NELS er det iverksatt en studie hvor de praktiske mulighetene for å innføre Eurofix permanent innen det europeiske Loran-C systemet blir undersøkt. Studien blir også støttet av EU, som vurderer Loran-C/Eurofix som et mulig regionalt støttesystem innen Galileo. Norge har meddelt sin interesse i å delta i denne Eurofix-utviklingen. Et kontrollsenter i Bø kan være et element i et Eurofix-system, og det foreslås derfor at dagens bemanning ved kontrollsenteret for Loran-C i Bø i Vesterålen videreføres på dagens nivå også i 2001. En endelig beslutning mht. hvilke oppgaver som skal tillegges dette kontrollsenteret bør ikke tas før det er foreligger en avklaring av Loran-C/Eurofix og dette systemets framtidige rolle innen Galileo.

Bevilgningen til radiodekning Barentshavet over kap. 1070 post 72 foreslås avviklet fra 2001.

Budsjettforslag 2001

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til drift av de norske Loran-C stasjonene og fellesfunksjonene på Jan Mayen. Det fremmes forslag om å bevilge 25,5 mill. kroner på posten i 2001.

Post 70 Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, *kan overføres*

Posten dekker Norges andel av driftsutgifter og norske investeringsforpliktelser i NELS-samarbeidet, herunder utgifter knyttet til Eurofix. Investeringene i forbindelse med Loran-C er delt inn i rene nasjonale og felles investeringer. Felles investeringer dekkes over post 70.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,6 mill. kroner på posten i 2001.

Post 72 Radiodekning Barentshavet

Posten utgår fra og med 2001.

KAP. 4070 Inntekter (jf. kap. 1070)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1999	Saldert budsjett 2000	Forslag 2001
01	Refusjoner NELS	963		
07	Refusjoner	2 919	2 860	2 910
	Sum kap. 4070	3 882	2 860	2 910

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter refusjoner fra Det norske meteorologiske institutt og Telenor for deler av fellesskostnadene knyttet til Samfunnet Jan Mayen. Det fremmes forslag om å bevilge 2,91 mill. kroner på posten i 2001.

Fiskeridepartementet

t i l r å r :

1. St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for 2001 føres opp de summene som er nevnt i et fremlagt forslag:
   a) sum utgifter under kap. 1000-2415 kr 2 148 400 000
   b) sum inntekter under kap. 4000-4070 kr 666 535 000
2. Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak som nevnt i I, II og III i forslaget.

Forslag til vedtak for budsjetterminen 2001 kapitlene 1000-1070, 2415 og 4000-4070

I

Utgifter:

		Administrasjon			
1000		Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)			
	01	Driftsutgifter	64 000 000		
	70	Tilskudd diverse formål.	500 000	64 500 000	
1001		Deltakelse i internasjonale organisasjoner			
	70	Tilskudd	6 250 000	6 250 000	70 750 000
		Forskning og utvikling			
1020		Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)			
	01	Driftsutgifter	160 250 000		
	21	Spesielle driftsutgifter.	118 450 000	278 700 000	
1021		Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)			
	01	Driftsutgifter	87 900 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	32 000 000	119 900 000	
1023		Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 4023)			
	01	Driftsutgifter	20 250 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	8 250 000		
	50	Tilskudd Norges forskningsråd, *kan overføres*	205 000 000		
	70	Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø, *kan overføres*	21 500 000		
	71	Tilskudd til utviklingstiltak, *kan overføres*	27 000 000	282 000 000	680 600 000
		Fiskeri- og havbruksforvaltning			
1030		Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)			
	01	Driftsutgifter	260 300 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	1 500 000	261 800 000	

1050		Diverse fiskeriformål			
	71	Sosiale tiltak, *kan overføres*	3 000 000		
	73	Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, *kan overføres*	13 000 000		
	74	Erstatninger, *kan overføres*	1 900 000		
	78	DNA-register for vågehval, *kan overføres*	3 500 000		
	79	Informasjon ressursforvaltning	2 000 000	23 400 000	
2415		Statens nærings- og distriktsviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak			
	72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, *kan overføres*	35 000 000		
	73	Rentestøtte stønadslån	2 000 000		
	74	(Ny) Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, *kan overføres*	30 000 000	67 000 000	352 200 000
			Kystforvaltning		
1060		Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)			
	01	Driftsutgifter	81 500 000		
	47	Innkjøp av EDB-utstyr, *kan overføres* .	2 400 000		
	70	Tilskudd Redningsselskapet	43 300 000	127 200 000	
1064		Havnetjenesten (jf. kap. 4064)			
	30	Fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 33, 45 og 60*	166 500 000		
	33	Farleder, kan overføres, *kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 45 og 60*	30 000 000		
	45	Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 33 og 45*	10 000 000		
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, *kan overføres, kan nyttes under kap. 1064, post 24, 30, 33 og 45*	50 000 000	256 500 000	
1065		Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)			
	01	Driftsutgifter	187 700 000		
	30	Nyanlegg, *kan overføres*	20 000 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	25 000 000	232 700 000	

1066		Lostjenesten (jf. kap. 4066)				
	01	Driftsutgifter	351 900 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold ,*kan overføres*	13 450 000	365 350 000		
1067		Trafikksentraler (jf. kap. 4067)				
	01	Driftsutgifter	22 750 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres.*	6 250 000	29 000 000		
1070		Elektroniske navigasjon-shjelpemidler (jf. kap. 4070)				
	01	Driftsutgifter	25 500 000			
	70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, *kan overføres*	8 600 000	34 100 000	1044 850 000	
	72	Sum departementets utgifter				2 148 400 000

Inntekter:

4000		Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)		
	01	Refusjoner	10 000	10 000
4020		Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)		
	03	Oppdragsinntekter	118 450 000	118 450 000
4021		Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)		
	01	Oppdragsinntekter	32 000 000	32 000 000
4023		Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 1023)		
	01	Inntekter Ernæringsinstituttet	8 250 000	8 250 000
4030		Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)		
	01	Oppdragsinntekter .	10 000	
	02	Salg av registre, diverse tjenester	80 000	
	03	Inntekter Fiskets Gang	310 000	
	04	Fangstinntekter overvåkningsprogrammet	10 000	
	06	Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet	580 000	
	07	Inntekter ved laboratoriene	2 750 000	
	08	Gebyr akvakultursøknader	2 430 000	
	09	Gebyr Merkeregisteret	3 490 000	
	10	Gebyr Kontrollverkets tjenester	22 820 000	
	11	Avgift fiskefôrkontroll	1 660 000	
	12	Gebyr ervervstillatelse	2 490 000	
	14	Refusjoner	10 000	36 640 000
4060		Kystadministrasjon (jf. kap. 1060)		
	01	Salg av fyr- og merkelister	45 000	
	07	Refusjoner	10 000	55 000

4064		Havnetjenesten (jf. kap. 1064)			
	07	Refusjoner	10 000	10 000	
4065		Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)			
	02	Alminnelig kystgebyr.	70 580 000		
	07	Refusjoner	10 000		
	42	Salg av bygg, inventar og andre innt	250 000	70 840 000	
4066		Lostjenesten (jf. kap. 1066)			
	01	Losgebyr	374 600 000		
	04	Salg/avhendelse av losbåter	10 000		
	07	Refusjoner	10 000	374 620 000	
4067		Trafikksentraler (jf. kap. 1067)			
	01	Sikkerhetsgebyr Grenland	6 080 000		
	02	Sikkerhetsgebyr Sture og Mongstad.	5 130 000		
	04	Sikkerhetsgebyr trafikksentral Oslofjorden	11 540 000	22 750 000	
4070		Elektroniske navigasjonshjelpe-midler (jf. kap. 1070)			
	07	Refusjoner	2 910 000	2 910 000	
		Sum departementets inntekter			666 535 000

II

Tilsagnsfullmakt:

Stortinget samtykker i at Fiskeridepartementet i 2001 kan:

1. gi tilsagn for inntil 3 000 000 kroner ut over gitt bevilgning under kap. 1050 Diverse fiskeriformål post 73 Kvinnerettede og kompetansehevende tiltak.
2. gi tilsagn for inntil 7 000 000 kroner ut over gitt bevilgning under kap. 1064 Havnetjenesten post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg.

III

Merinntektsfullmakt:

Stortinget samtykker i at Fiskeridepartementet i 2001 kan overskride bevilgningen for 2001 mot tilsvarende merinntekter under de kapitler og poster som er oppgitt i tabellen nedenfor:

Fullmakt til å overskride bevilgninger under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 1020 postene 01 og 21	Kap. 4020 post 03
Kap. 1021 postene 01 og 21	Kap. 4021 post 01
Kap. 1023 postene 01 og 21	Kap. 4023 post 01
Kap. 1060 post 01	Kap. 4060 postene 01 og 07, kap. 4064 post 07 og kap. 4065 post 07
Kap. 1064	Kap. 4064 post 07
Kap. 1065 post 01	Kap. 4065 post 07
Kap. 1066 post 01	Kap. 4066 post 01